

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ISSN 1906-327X , ISSN 2697-4371 (Online) ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2566

บทวิพากษ์อุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มนัส พัฒนผล, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, จำลอง แสนเสนาะ	5
ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย สุวรรณี ชูเสน, จตุพร สีม่วง, ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์	16
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง อัมปภาณี ขนะผล, สุกัญญา แซ่ม้อย	28
การประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี ธงชัย ศรีเบญจโชติ, สุรีย์พร พานิชอัครา, อัญชลี อุทัยไพฟ้า, พิเศษร์ ชัยสุวรรณาوار, เพ็ญศิริ สมารักษ์, ฐิตา ชัยวิบูลย์ผล	36
ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา : กรณีศึกษา บริษัท โอโยราแพลนเน็ต จำกัด นิกร ดุกสุกแก้ว, ชวงค์ อุบลลี, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์	49
การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ธีรพงษ์ จันเป็รียง, เจนวิทย์ วาริบ่อ, อติราช เกิดทอง	59
การศึกษาเกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพ บุหงา ชัยสุวรรณ, พรพรรณ ประจักษ์เนตร, พรณพิลาศ กุลดิลก, ชัชญา สกุนา	72
อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรรัตน์ จินต์นุพงศ์	83
มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองผู้เสียหายตามความนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กถูกลักลั่นแก๊งค์ทางออนไลน์เป็นเหตุให้ฆ่าตัวตาย ชมชนก ไช้เงิน	91
การพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์	99
การพัฒนาโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ อัฐญา แพทย์ศาสตร์, ทัยชนก อินลพ	110
การสร้างความเป็นธรรมในระบบภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุน ของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ศุภรงค์ ช้างแย้ม, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, พรทิวา อาชีวะ	120
การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอานวรุโกลอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กัลยาณี เจริญช่าง, นุชมี, พัชรา เดชโฮม	129
บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 บุญรือ สังข์สม, พัชรา เดชโฮม	139
รูปแบบบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรี ธวัช วิเชียรประกา, วรณี เดียววิเศษ, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์	151
ผลการฝึกพลัยโอมตริกด้วยการกระโดดยางที่ส่งผลต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และสมรรถภาพทางกาย ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี จักรวรรดิ กิ่งสัมพันธ์, ชินกฤษ ไกรแก้ว	165

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2566 (มกราคม-เมษายน) ISSN 1906-327X, ISSN 2697-4371 (Online)

ชื่อ	วารสารวิจัยรำไพพรรณี	
เจ้าของ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
ที่ปรึกษา	41 หมู่ 5 ถนนรักศักดิ์ชุม ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22000	
บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไกคุณท์ ทองอร่าม	ศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมณะเสเวต
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร	ศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชกุลเมือง
กองบรรณาธิการ	อาจารย์ ดร.สวัสดี อุดมโภชน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก
	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี	ดร.พีระ รัตน์วิจิตร
	ศาสตราจารย์ ดร.วิสาขา ภูจินดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉวีตร ปะโคทั้ง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สถิตย์พินางค์	มหาวิทยาลัยบูรพา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรกร พาหะนิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
	อาจารย์ ดร.สุชาดา รัตนวานิชย์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	มหาวิทยาลัยบูรพา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแจ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา กุลกัลยา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ สมนึก
	อาจารย์ ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์	นางสาวกรรณิกา สุขสมัย
	นางสาวนิตยา ต้นสาย	นางสาวปิยาภรณ์ กระจ่างศรี
	นางสาวชุลีรัตน์ ผดุงสิน	นางสาวณัฐฐานี ดีชื่อ
	นางสาวปองรัตน์ บุญลาภ	นางภรณ์ทิพย์ สุภาภรณ์
กำหนดการตีพิมพ์	ปีละ 3 ฉบับ	
ขอบเขตวารสาร	วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติที่ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 (พ.ศ. 2563-2567) จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาโท-เอก นักวิจัยจากหน่วยงานภายในและภายนอกต่าง ๆ สู่สาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ได้นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ เปิดรับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ	
	ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)	จำนวน 16 บทความ
	ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)	จำนวน 15 บทความ
	ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)	จำนวน 15 บทความ
	โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review	

อาจารย์ ดร.พรรณทิพา ตันตินัย
อาจารย์ ดร.สุภัทรา เก้าประติษฐ์ ทรัพย์ชูกุล
อาจารย์ ดร.ศิริทัศน์ เขตตานุรักษ์
อาจารย์ ดร.นิสรา คำมณี

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา

รายชื่อผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ อยู่ไสว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรอยฝน ทวีชัย
อาจารย์วินิชยา วงศ์ชัย
อาจารย์เอี่ยมพร รุ่งศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ออกแบบรูปเล่มและจัดพิมพ์ นางสาวนิตยา ตันสาย

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2566 (ฉบับที่ 1)

พิมพ์ที่ ชลบุรีการพิมพ์ 194/28 ถนนพรหมาสตร์ ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20000

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวารสารวิจัยที่เผยแพร่บทความวิจัยของนักวิจัย นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่สนใจ เป็นวารสารราย 4 เดือน โดยเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) แต่ละฉบับมีจำนวน 15 บทความ โดยวารสารฉบับนี้ถือเป็นปีที่ 17 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2566 (มกราคม-เมษายน) ซึ่งบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารนี้ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review วารสารวิจัยรำไพพรรณีได้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และได้มีการพัฒนาคุณภาพวารสารมาโดยตลอด กองบรรณาธิการวารสารได้ดำเนินการเผยแพร่วารสารวิจัยรำไพพรรณีไปยังเครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นประจำทุก 4 เดือน ปัจจุบันวารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ในวารสารกลุ่ม 2 (พ.ศ. 2563-2567) และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการวารสารและเป็นการปรับปรุงคุณภาพวารสารให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ทางวารสารได้เปิดรับบทความวิจัยสหวิทยาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในฉบับนี้

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความวิจัยมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer reviews) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความวิจัยต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยรำไพพรรณี ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2566 (มกราคม-เมษายน) จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่านทุกท่านได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/> ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารจะดำเนินการรวบรวม คัดกรองบทความวิจัยเพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานวิจัยอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกสิ
บรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี

บทวิพากษ์อุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก Critique of the Development Ideology in the Eastern Economic Corridor (EEC) Plan in Thailand

มนัส พัฒนาผล*, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, จำลอง แสนเสนาะ

Manas Phattanapol, Chaiyon Praditsil, Chamlong Saensanoh

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
จังหวัดจันทบุรี 22000

Interdisciplinary Program for Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: mhatoo_13@hotmail.com

(Received: April 29 2022; Revised: June 18 2022; Accepted: June 30 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท อุดมการณ์ และวิพากษ์อุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีวิทยาการวิจัยเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองแนวประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า บริบทการพัฒนาของประเทศไทย นับตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาฯ จวบจนปัจจุบันยังคงตั้งอยู่บนแนวคิดของการพัฒนากระแสหลัก ภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกก็เช่นเดียวกัน เพียงแต่ปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและยกระดับการพัฒนาโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ด้านอุดมการณ์ การพัฒนาเป็นอุดมการณ์ทุนนิยมที่ตั้งอยู่บนแนวคิดของเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) โดยใช้ยุทธศาสตร์การเติบโตอันเป็นยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนกระบวนการสะสมทุน (Capital Accumulation) เพื่อให้ทุนนิยมดำรงอยู่และดำเนินต่อไป สำหรับกระบวนการพัฒนา รัฐไทย ได้ผลิตซ้ำ (Reproduction) อุดมการณ์การพัฒนา พร้อมกับผลิต/สร้างวาทกรรม การพัฒนา (Development Discourse) เพื่อสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับรัฐและการยอมรับจากสังคม (Legitimation) ตลอดจนการสร้างอำนาจครอบงำ (Hegemony) และจิตสำนึกจอมปลอม (False Consciousness) ผ่านกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม

คำสำคัญ : อุดมการณ์การพัฒนา, ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก, การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์

Abstract

The purposes of this research were to explore contexts and ideologies as well as to express ideological criticism toward the Eastern Economic Corridor Development Plan. This qualitative research employed two methods of inquiry namely: methodology of political economy and critical discourse analysis. The data collection was based on documentary research and in-depth interview. The results showed that the context of developing Thailand has followed the first national economic social development plan, dominant development paradigm, and strategy for economic growth based on industrial development as a key driving force. Similarly, the Eastern Economic Corridor Development Plan has been conducted using the same methods with the change of development strategy by adding in the potential of competitiveness, and innovative value-based development. For the development ideology, the concepts of neoliberal capitalism and capital accumulation have been used for maintaining the growth of the existing capitalist economy. For the development process, the Thai government has been developing the country by using the methods of reproduction and creating the development discourse for the state's legitimacy, legitimation, hegemony, and false consciousness under the process of industrial development.

Keywords : Development Ideology, Eastern Economic Corridor, Critical Discourse Analysis

บทนำ

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นโครงการพัฒนาต่อยอดจากโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสเทิร์น ซีบอร์ด (Eastern Seaboard) สำหรับโครงการอีสเทิร์น ซีบอร์ดนั้น เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อปี พ.ศ. 2525 ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่พึงปรารถนาของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรมเมื่อสิ้นแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 และเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ภายในแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ซึ่งแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 ได้กำหนดบทบาทพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ให้เป็นฐานการผลิตสำหรับอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศ เพื่อกระจายพื้นที่การเจริญเติบโตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกนอกเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนการเป็นประตูเชื่อมโยงการพัฒนาไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเชื่อมต่อไปยังภาคเหนือ ทั้งนี้ จากการพิจารณาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกแล้วเห็นว่ามิใช่ได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐาน มีศักยภาพและความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2526: 11-12, 18; ไทยพับลิก้า, 2555)

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีชื่อเรียกเป็นทางการตามกฎหมายว่าเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นนโยบายหลักของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งไปสู่เป้าหมายให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อก้าวสู่ประเทศพัฒนาแล้ว (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ชัยณรงค์ เครือนวน และจิตรา สมบัติรัตนานันท์, 2564: 3) ขณะเดียวกัน โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ก็ได้ถูกกำหนดบทบาทให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การแข่งขันและยกระดับคุณภาพของประเทศในทุกภาคส่วน ตลอดจนพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายใต้ยุทธศาสตร์ “ประเทศไทย 4.0” ให้เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและภาคบริการ บนฐานของเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรม โดยเน้นการพัฒนาใน 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ทั้งนี้ ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ใน 3 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา ซึ่งแผนการพัฒนาจะให้ความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ทั้งทางกายภาพและทางสังคม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ความเป็นมาของอีอีซี, 2564) กล่าวได้ว่า โครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ

ภาคตะวันออก เปรียบเสมือนตัวจักรใหม่ในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (New Engine of Growth) ซึ่งมีการคาดการณ์จากกลไกที่ว่าหากสามารถขับเคลื่อนโครงการฯ ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2580 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.04 ต่อปี และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.30 ต่อปี ขณะเดียวกันจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น 1.3 ล้านคน (ชัยณรงค์ เครือนวน และพิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2564: 91)

โดยสรุปแล้ว พบว่า แนวคิดการพัฒนาโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกสู่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ยังคงตั้งอยู่บนแนวคิดของการพัฒนากระแสหลักภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth Strategy) ขณะที่ผลลัพธ์ของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดแล้วว่าเป็นการพัฒนาที่เอื้อประโยชน์กับกลุ่มทุน แต่ได้สร้างผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลพวงของการพัฒนาจึงเป็นไปในลักษณะของฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์แต่อีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ (Zero Sum Game) (ชัยณรงค์ เครือนวน, 2550) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจไทยตั้งแต่อดีตภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ยังคงตั้งอยู่บนแนวคิดของวาทกรรมการพัฒนา และเพื่อให้การพัฒนาในฐานะที่เป็นวาทกรรมดำเนินต่อไป รัฐไทยจำเป็นต้องผลิต/สร้างวาทกรรม (การพัฒนา) เพื่อสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับรัฐและกระบวนการจัดการ ตลอดจนการยอมรับจากสังคมโดยรวม (Legitimation) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการจะศึกษาว่า อุดมการณ์การพัฒนาที่อยู่เบื้องหลังระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกคืออะไรและมีบทบาทอย่างไร

งานวิจัยนี้ ได้มีการสำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์การพัฒนา ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์หลักและอุดมการณ์ต่อต้าน แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการพัฒนา ได้แก่ ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก และแนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรม สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ชัยณรงค์ เครือนวน (2550) วิจัยเรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง 2) ชัยณรงค์ เครือนวน (2558) วิจัยเรื่อง ปฏิบัติการและการต่อสู้ทางวาทกรรมในการพัฒนาอุตสาหกรรม : ศึกษากรณีการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ตัวแบบมาตาฟุต 3) ชัยณรงค์ เครือนวน และพิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2564) วิจัยเรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการพัฒนา : ศึกษาการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาอุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
3. เพื่อวิพากษ์อุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีวิทยาวิจัยเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองแนวประวัติศาสตร์ และวิธีการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้รูปแบบดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร ประกอบด้วย 1) เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังมิได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ อาทิ เอกสารทางราชการ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น 2) เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว อาทิ กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง งานวิจัยวิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

สำหรับการตรวจสอบข้อมูล ใช้หลักการตรวจสอบแบบหลากหลาย (Triangulation) โดยการตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลที่มีจุดยืนต่างกัน และตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ มาทำการเปรียบเทียบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องว่ามีความเหมือนหรือต่างกันมากน้อยเพียงใด ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น อาศัยกรอบการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองแนวประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์

ผลการวิจัย

1. บริบทการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สรุปได้ว่า บริบทการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สามารถวิเคราะห์ได้จากบริบททางประวัติศาสตร์ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุนนิยมสมัยใหม่ในประเทศไทย นับตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนกระทั่งถึงโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB) สู่โครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) สามารถสรุปประเด็นข้อค้นพบได้ ดังนี้

พัฒนาการของเศรษฐกิจไทย หลังการยึดอำนาจของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ด้วยการอุปถัมภ์ทางด้านการเมืองและเงินทุนช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา ได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่ให้ออกชนมีบทบาทนำในการพัฒนาเศรษฐกิจ (พอฟันท์ อูยานนท์, 2564: 168; ผาสุกพงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2546: 544) โดยแนวคิดและกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในขณะนั้นได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกาและธนาคารโลกเป็นสำคัญ (พอฟันท์ อูยานนท์, 2564: 174) ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์การพัฒนา ระบบทุนนิยมไทย ที่ใช้อุตสาหกรรมสมัยใหม่เป็นตัวจักรในการขับเคลื่อน นับตั้งแต่เริ่มมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ชวงศ์ อุบลี และอัศวิน แก้วพิทักษ์, 2563: 25)

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อเป็นกลไกสำหรับการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น กลุ่มเทคโนโลยีได้มีการวางแผนและเพื่อให้การเติบโตมีการขยายตัวในอัตราสูงอย่างสม่ำเสมอ รัฐจึงได้วางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมในภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทย คือ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสเทิร์น ซีบอร์ด ภายใต้กรอบวิสัยทัศน์ 50 ปี โดยวางแผนให้ภาคตะวันออกเป็นประตูการค้าสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ทันสมัยแห่งหนึ่งของโลกซึ่งได้ดำเนินการมาแล้วสองระยะ คือ

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2525-2537 ครอบคลุมพื้นที่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ มาบตาพุดและแหลมฉบัง ด้วยพื้นที่มาบตาพุดมีแหล่งก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทย ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำหรับปิโตรเคมีและอุตสาหกรรมหลักที่จะนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป ส่วนพื้นที่แหลมฉบังเป็นบริเวณเอื้อต่อการพัฒนาเป็นท่าเรือน้ำลึก สามารถพัฒนาเป็นท่าเรือสมัยใหม่ของประเทศ ผลของการพัฒนาตามโครงการในระยะที่ 1 ซึ่งประเมินโดยภาครัฐ พบว่า ประสบความสำเร็จในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามเป้าหมาย ดังนั้น จึงได้ดำเนินการวางแผนต่อในระยะที่ 2 คือ พ.ศ. 2539-2548 อันเป็นการขยายผลในเชิงปริมาณที่มากขึ้น อาทิ การเร่งรัดโครงการท่าเรือ การเปิดประตูสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประเทศอินโดจีน โดยมีเป้าหมายและขยายการพัฒนาพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว จันทบุรีและตราด ซึ่งผลจากการพัฒนาในระยะที่ 2 พบว่า ยังคงประสบความสำเร็จในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2549: 24-25)

จะเห็นได้ว่าบริบทการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกนั้น ปัจจัยหลักเกิดจากแนวคิดด้านยุทธศาสตร์การพัฒนา

ประเทศตั้งแต่สมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมา ซึ่งตั้งอยู่บนแนวคิดทฤษฎีการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth Theory) กล่าวคือ เป้าหมายของการพัฒนาอยู่ที่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีตัวชี้วัด คือ รายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยใช้การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ (วิวัฒน์ชัย อรรถากรณ์, 2533; อ่างถึงในชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2549: 34) ขณะที่ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกในภาคตะวันออกเป็นผลมาจากความพยายามผลักดันให้ไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรม ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ดังนั้น จึงได้กำหนดให้บริเวณพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นพื้นที่รองรับการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) ภายใต้กรอบคิดของการพัฒนากระแสหลักที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี ภายหลังจากใช้แผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ภายใต้อายุทธศาสตร์ของการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ภาคตะวันออกได้กลายเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการยกระดับประเทศสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ตลอดช่วงเวลาของการพัฒนาสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ด้านหนึ่งคือ การสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่อีกด้านหนึ่งคือ ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น รัฐจึงได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการแก้ไขผลกระทบอันเป็นข้อเสนอล่าสุดใหม่สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ภายใต้อายุทธศาสตร์เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งยังคงอยู่บนกรอบคิดของยุทธศาสตร์การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของยุทธศาสตร์การพัฒนา และการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม (จิรายุทธ์ สีม่วง, 2560: 224)

นอกจากนี้ เบื้องหลังการจัดตั้งโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เกิดจากปัญหาการลงทุนจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างล่าช้าต่อเนื่องหลายปี การส่งออกชะลอตัวลง เห็นได้จากตัวเลขการส่งออกของไทยลดลงกว่าเดิม ส่งผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในอัตราที่ลดลงต่อเนื่องยาวนาน ขณะเดียวกัน ผลของการพัฒนาที่ผ่านมาเกิดปัญหากับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap) กับดักการพัฒนาไม่สมดุล (Imbalance Trap) กับดักเหล่านี้เป็นปัจจัยกดดันให้รัฐต้องเร่งหาทางฟื้นฟูการลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงหรือรู้จักกันในนามอุตสาหกรรม 4.0 เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้กลับไปยังขั้วได้ทันอัตราประมาณร้อยละ 5 และเพื่อให้เกิดการเติบโตบรรลุเป้าหมาย รัฐบาลจึงได้จัดตั้งโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2560: 66; สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561) จากกรณีดังกล่าวสอดคล้องกับมุมมองของผู้แทนภาครัฐที่เห็นว่า ระยะเวลาที่สิบปีที่ผ่านมาการลงทุนชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง การเติบโตลดลง ดังนั้นเพื่อให้เกิดการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ตลอดจนโอกาสของการสร้างฐานความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นต้องขับเคลื่อนโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน อีกทั้งยังสร้างงาน สร้างรายได้ รวมถึงเศรษฐกิจเติบโตได้ในระยะยาว (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2565)

สรุป การดำเนินงานของรัฐบาลมีการดำเนินงานเตรียมการที่สำคัญ ดังนี้

20 เมษายน 2559 คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาพิเศษ มีมติเห็นชอบแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจการลงทุนพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยให้ชื่อว่า “ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” (Eastern Economic Corridor : EEC)

28 มิถุนายน 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development) และมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) ร่วมกับกระทรวงคมนาคม กองทัพเรือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนรายละเอียดโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2560 เห็นชอบหลักการของแผนฯ พร้อมอนุมัติงบกลางปี 2560 จำนวน 6,992.67 ล้านบาท

17 มกราคม 2560 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีคำสั่งที่ 2/2560 เรื่อง การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กำหนดมาตรการการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ก่อนการบังคับใช้ของร่างพระราชบัญญัติพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

14 พฤษภาคม 2561 พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และได้เปลี่ยนชื่อสำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นสำนักงานนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) และมาตรา 29 กำหนดให้ สกพอ. จัดทำนโยบายและแผนภาพรวมเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในภาพรวม แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภค แผนการดำเนินงาน และแผนการให้บริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร พร้อมทั้งกำหนดหน่วยของรัฐบาล

ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561: 4-11 – 4-13)

ด้วยความเหมาะสมด้านศักยภาพของพื้นที่ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคตะวันออก ได้รับการยกระดับให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำหรับการลงทุน เนื่องจากตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศจีนและอินเดียซึ่งมีประชากรจำนวนมากและมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง คิดเป็น 1 ใน 3 ของมูลค่า GDP ของโลก นอกจากนี้ 3 จังหวัดภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา) ยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง รถไฟทางคู่ สนามบินอู่ตะเภา มีเมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางเรือของอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังท่าเรือน้ำลึกทวายของสาธารณรัฐเมียนมา ท่าเรือสิหนิวลิลล์ของกัมพูชา ท่าเรือวังเตาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ขณะเดียวกัน ยังมีความเพียงพอของพื้นที่สำหรับรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม สามารถพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย ในการสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

นอกจากนี้ ในร่างพระราชบัญญัติพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้ยกระดับจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้พื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพและประสิทธิภาพในการรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายและการแข่งขันในอนาคต โดย 12 อุตสาหกรรมเป้าหมายจะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (New Engine of Growth) ด้วยการต่อยอด 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) และการพัฒนา 7 อุตสาหกรรมใหม่ในอนาคต (New S-Curve) ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 2) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ 3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร 5) อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ ส่วน 7 อุตสาหกรรมใหม่นั้น รัฐวางแผนให้เป็นกลไกหลักสำหรับขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต และเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่ยุทธศาสตร์ “ประเทศไทย 4.0” ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ 2) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ 3) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ 4) อุตสาหกรรมดิจิทัล 5) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร 6) อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

7) อุตสาหกรรมพัฒนาคนและการศึกษา โดย 7 อุตสาหกรรมใหม่นี้เป็นการต่อยอดจาก 5 อุตสาหกรรมเดิม (First S-Curve) (จิรายุทธ์ สีม่วง, 2563: 229-230; สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อุตสาหกรรมเป้าหมาย, 2564)

ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย 6 แนวทางหลัก ดังนี้

1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi Model Transport) ไร้รอยต่อ (seamless) ทั้งทางถนน ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งระบบโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อาทิ การยกระดับท่าเรือแหลมฉบัง ระยะ 3 การยกระดับท่าเรือมาบตาพุด ระยะ 3 การพัฒนารถไฟทางคู่เชื่อม 3 ท่าเรือ (แหลมฉบัง มาบตาพุด และจุกเสม็ด) การพัฒนากันทางหลวงและทางหลวงพิเศษ การยกระดับสนามบินอู่ตะเภา พัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน

2) การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรม เพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสู่อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูง เพื่อสะสมทุนเทคโนโลยีและเป็นฐานในการพัฒนาต่อยอดต่อไป

3) การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน

4) การพัฒนาบุคลากรการศึกษา การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม

5) การพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่ มหานครการบินตะวันออกและศูนย์กลางการเงิน

6) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ เพื่อรองรับพื้นที่เศรษฐกิจหลัก พื้นที่เมืองอัจฉริยะและสถาบันศึกษา การท่องเที่ยว การค้นคว้าและวิจัย รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561: 5-2 – 5-4)

2. อุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่าอุดมการณ์ที่เป็นวิสัยทัศน์และเป็นเป้าหมายในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั้น เป็นอุดมการณ์ของทุนนิยม (Capitalism) ที่ตั้งอยู่บนแนวคิดของเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) กล่าวคือ เมื่อวิเคราะห์แล้วจะพบว่า หัวใจหลักของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้สะท้อนให้เห็นถึงกรอบ

แนวคิดของการพัฒนากระแสหลัก ภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ ซึ่งแนวคิดนี้ยังคงมุ่งเน้นยุทธศาสตร์การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth Strategy) และยุทธศาสตร์การเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น ถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนกระบวนการสะสมทุน (Capital Accumulation) ในระบบทุนนิยม ขณะเดียวกัน กระบวนการสะสมทุนของระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ก็เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาให้ทันสมัย (Modernization) ตามแบบตะวันตกภายใต้กรอบคิดของการพัฒนากระแสหลัก

กล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น คือ ยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนการสะสมทุน ดังนั้นจึงถือได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาในโครงการระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนนิยม (Capitalist Development) ที่ดำเนินการสืบเนื่องจากโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกนั่นเอง แต่เป็นการยกระดับการพัฒนาระบบทุนนิยมขึ้นจากเดิม (Industrial Deepening) (จิรายุทธ์ สีม่วง, 2560: 238) กล่าวคือ กระบวนการพัฒนาโครงการฯ ยังคงผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ทุนนิยมต่อไป ภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ และการพัฒนากระแสหลักที่เชื่อว่ากลไกตลาดเป็นวิธีการจัดการระบบเศรษฐกิจที่ดีที่สุด (Market Primacy) แนวคิดนี้จึงสนับสนุนมาตรการการผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation) การเปิดเสรีการค้าและการลงทุน (Liberalization) ตลอดจนการโอนกิจการทางเศรษฐกิจให้เอกชนดำเนินการ (Privatization) (วิระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2563: 115-117) ซึ่งงานศึกษาแนวคิดเสรีนิยมใหม่กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั้น ชัยณรงค์ เครือนวน และพิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2564: 100) ได้ชี้ให้เห็นว่า เป็นกระบวนการที่รัฐ/กลไกรัฐได้สร้างเขตแดนใหม่ทางเศรษฐกิจ (Reterritorialization) ในดินแดนเดิม โดยมีการผ่อนคลายด้านเศรษฐกิจ (Deregulation) การเปิดเสรี (Liberalization) สร้างข้อยกเว้นทางกฎหมาย (Exceptions) ให้สิทธิพิเศษหลายรูปแบบ โดยมีเป้าหมายให้ระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นกลไกขับเคลื่อนการเติบโตและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ ตลอดจนดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังการพัฒนา พบว่า เสรีนิยมใหม่ในสังคมไทยเป็นอุดมการณ์ที่มุ่งฟื้นฟูและรักษาอำนาจของชนชั้นนำ ตลอดจนมุ่งสถาปนาเงื่อนไขของการสะสมทุน (ฮาร์วี, 2555) ดังเช่น ชนชั้นนำภายใต้ระบอบอำนาจนิยมของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ซึ่งก่อนออกพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษได้มีการใช้อำนาจพิเศษตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 รัฐบาลภายใต้คณะรัฐประหารได้ออกประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและดึงดูดการลงทุนจาก

ต่างชาติ มีการออกประกาศอย่างน้อย 12 ฉบับ อาทิ การจัดหาที่ดิน การยกเว้นการใช้ผังเมือง การข้ามขั้นตอนอีไอเอ และแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเริ่มจาก 10 จังหวัดชายแดนก่อน และต่อมาเป็นการผลักดันระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (iLaw, 27 พฤศจิกายน 2561)

ตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกลุ่มชนชั้นนำของรัฐกับชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ (กลุ่มทุน) ต่อโครงการระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ กรณีของผู้ชนะการประมูลโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบินของกลุ่มกิจการร่วมค้า บริษัท เจริญโภคภัณฑ์โฮลดิ้ง จำกัด และพันธมิตร ประกอบด้วย China Railway Construction Corporation Limited จากสาธารณรัฐประชาชนจีน บมจ. ทางด่วนและรถไฟฟ้ากรุงเทพ บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวลอปเม้นท์ และ บมจ.ช.การช่าง ซึ่งได้มีการจัดตั้ง บริษัท รถไฟความเร็วสูงสายตะวันออกเชื่อมสามสนามบิน จำกัด (Eastern High-Speed Rail Linking Three Airport Co.,Ltd) โดยมีการลงนามสัญญา เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีลงนามสัญญา ร่วมลงทุน โครงการมีมูลค่าการลงทุนกว่า 224,544 ล้านบาท โดยมีกรอบวงเงินที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ 119,425 ล้านบาท และเอกชนเสนอกรอบวงเงินการลงทุน 117,226 ล้านบาท ภายใต้สัญญา ร่วมลงทุน 50 ปี เมื่อครบสัญญา 50 ปี ทรัพย์สินทั้งหมดจะเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ (C.P. Group, 24 ตุลาคม 2562)

ในอีกด้านหนึ่ง มุมมองของนักวิชาการภาคประชาชน ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภายใต้อุดมการณ์ทุนนิยมของระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ยังคงมีเป้าหมายหลักคือการสะสมทุนเพื่อให้ทุนนิยมเติบโตต่อไป การสะสมทุน ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้ทรัพย์สินส่วนใหญ่ก็ยังประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน การพัฒนายังเป็นลักษณะที่เรียกว่า Zero Sum Game ส่วนด้านความยั่งยืนนั้น เป็นความยั่งยืนเฉพาะกลุ่มทุนเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นเป็นเพียงวาทกรรม อาทิ วาทกรรมว่าด้วยความยั่งยืน ทุนนิยมสีเขียว การเติบโตสีเขียว บรรษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2565) สรุปได้ว่า ในมุมมองของภาครัฐต้องการให้อุดมการณ์ทุนนิยมขับเคลื่อนต่อไปผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ส่วนมุมมองของภาคประชาชนมองว่า รัฐภายใต้ระบอบอำนาจนิยมได้ผลิตสร้างวาทกรรมการพัฒนา เพื่อสร้างอำนาจครอบงำ (Hegemony) ให้กับระบบความคิด ความเชื่อกับวิถีคิดของรัฐ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ ส่วนความยั่งยืนเป็นเพียงประดิษฐกรรมทางวาทกรรมเท่านั้น

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว สามารถจะวิเคราะห์ได้ว่า อุดมการณ์การพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

เป็นอุดมการณ์ที่ถือกำเนิดขึ้นจากอำนาจรัฐไทย ถือได้ว่าเป็นอุดมการณ์หลัก (Dominant Ideology) ที่ถูกสถาปนาโดยรัฐอำนาจนิยม (คสช.) เป็นอุดมการณ์หลักที่สถาปนาขึ้นเพื่อการดำรงอยู่ของความสัมพันธ์ทางการผลิต (รัฐ-ทุน) ดังนั้น ชนชั้นนำจึงต้องทำการผลิตซ้ำอุดมการณ์การพัฒนาเพื่อการดำรงอยู่ของรัฐและทุน ดังเช่น ยุทธศาสตร์ชาติ (20 ปี) ผ่าน Thailand 4.0 สุระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งให้เห็นว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาเกิดจากอำนาจรัฐทั้งสิ้น

3. วิพากษ์อุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า อุดมการณ์การพัฒนาภายใต้ระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก นั้น ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาที่เรียกว่า วาทกรรมการพัฒนา (Development Discourse) กับการพัฒนาในฐานะที่เป็นวาทกรรม (Development as Discourse) สิ่งที่น่าประหลาดใจเห็นเด่นชัดในกระบวนการของรัฐและชนชั้นนำ คือ การประกอบสร้างวาทกรรม (Discursive Construction) ทั้งทางด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ตลอดจนการผลิตสัญญาณ (Signs) ออกสู่สังคมให้กับโครงการพัฒนาฯ นอกจากนี้ เพื่อให้การพัฒนาทุนนิยมดำรงอยู่และสร้างการยอมรับจากสังคม จำเป็นต้องเติมคุณลักษณะบางประการลงไปในภาษา ตัวอย่างเช่น คำว่า “ความยั่งยืน” กับ “กระบวนการพัฒนา” เกิดเป็นวาทกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560: 278) หรือวาทกรรมอื่น ๆ อาทิ “มันคงมันคง ยั่งยืน” (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561: 5-6) ทุนนิยมสีเขียว การเติบโตสีเขียว เป็นต้น วาทกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการผลิตซ้ำ (Reproduction) อุดมการณ์การพัฒนาโดยรัฐ/กลไกรัฐและ ชนชั้นนำ เพื่อสร้างระบบความคิด ความเชื่อ และความชอบธรรม (Legitimacy) ตลอดจนการใช้อำนาจครอบงำ (Hegemony) เพื่อให้สังคมยอมรับอุดมการณ์การพัฒนาดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา จำเป็นต้องผลิตซ้ำอุดมการณ์การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ทุนนิยมให้ดำรงอยู่และดำเนินต่อไป

การใช้อุดมการณ์พัฒนากระแสหลักของชนชั้นนำ ได้ผลิต/สร้างวาทกรรมการพัฒนาเพื่อสร้างความชอบธรรมและให้ประชาชนยอมรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังปรากฏให้เห็นเด่นชัดในงานศึกษาของ ชัยณรงค์ เครือนวน (2558) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ตัวแบบมาตาฟุต บนกรอบคิดของอุดมการณ์หรือวาทกรรมกระแสหลัก ข้อสรุปของ ชัยณรงค์ เครือนวน ซึ่งให้เห็นถึงกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ทุนนิยมโดยรัฐไทย และกลุ่มพันธมิตรชนชั้นนำ ซึ่งทำการผลิต/สร้างวาทกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรม และใช้วาทกรรมครอบงำความเป็นเจ้าเหนือวาทกรรมชุดอื่น ๆ (Hegemonic Discourse) อาทิ กลยุทธ์โฆษณาชวนเชื่อ

ให้สังคมและชุมชนท้องถิ่นเชื่อว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมจะนำมาซึ่งความก้าวหน้า ตลอดจนการให้ความรู้ด้านการพัฒนาต่ออาศัยความเชี่ยวชาญแบบมืออาชีพจนกระทั่งเกิดเป็นวาทกรรมกระแสหลัก ทั้งนี้ รูปแบบของกระบวนการผลิต/สร้างวาทกรรมก็มีหลายรูปแบบ อาทิ 1) วาทกรรมภายใต้ค่านิยมโชติช่วงชัชวาล 2) วาทกรรมภายใต้ค่านิยมบรรษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม 3) วาทกรรมภายใต้ค่านิยมความเป็นสีเขียว วาทกรรมเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การครอบงำ (Dominance) ยึดครอง (Subjugation) และการสร้างจิตสำนึกจอมปลอม (False Consciousness) แก่ประชาชนผ่านการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม

กล่าวโดยสรุปแล้ว โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ยังคงตั้งอยู่บนวาทกรรมกระแสหลัก หรืออุดมการณ์หลักในการครอบงำ (Dominant Ideology) ที่ควบคุมโดยรัฐ/กลไกรัฐ ซึ่งรัฐยังคงผลิต/สร้าง ชุดความคิดผ่านการประกอบสร้างวาทกรรมออกมาเป็นระบบความคิด ความเชื่อที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมจะนำมาซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างความอยู่ดีกินดีให้กับสังคม ขณะเดียวกัน สังคมโดยรวมก็จะได้ประโยชน์จากการพัฒนา จะเกิดการกระจายผลการเติบโตจากบนสู่ล่าง (Trickle Down Effect) ชุดความคิดเหล่านี้เป็นเสมือนมายาภาพ (Illusion) ที่รัฐอำนาจนิยมพยายามสร้างให้กับสังคม ดังที่ ธเนศ วงศ์ยานนาวา (2559) อธิบายว่าเป็นภาพลวงตาของความชอบธรรม เนื่องจากหลายทศวรรษที่ผ่านมา ผลของการพัฒนาได้สร้างผลกระทบให้กับสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระนั้นก็ตาม การพัฒนาภายใต้รัฐอำนาจนิยม รัฐและชนชั้นนำไทย ยังคงทำหน้าที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์การพัฒนาที่เป็นอุดมการณ์หลักในการครอบงำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการผลิต/สร้างวาทกรรมการพัฒนา เพื่อสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับวิถีคิดของรัฐและการยอมรับจากสังคม (Legitimation) ตลอดจนการใช้อำนาจครอบงำ (Hegemony) และจิตสำนึกจอมปลอมภายใต้กระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบผลการศึกษาเกี่ยวกับบริบทการพัฒนาเมื่อวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์จากโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกสู่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบทุนนิยมในประเทศไทยด้วยแนวคิดการพัฒนาระบบหลัก ภายใต้กรอบทฤษฎีการทำให้ทันสมัย โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมระยะแรกเป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาเกิดการอิมพอร์ตของตลาด จึงเกิดแนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสร้างความเจริญเติบโต

ทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้มีการเลือกพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นพื้นที่รองรับการพัฒนา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและความเหมาะสมทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติและโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ช่วงทศวรรษ 2520 จึงเกิดโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออกเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว ผลลัพธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจเติบโตบรรลุเป้าหมาย ในทางกลับกันก็ได้สร้างผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลพวงของการพัฒนาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับงานศึกษาของ ชัยณรงค์ เครือนวน (2550) และงานศึกษาของ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะ (2550) ได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นการพัฒนาที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนเพียงไม่กี่กลุ่ม ขณะที่ชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่อุตสาหกรรมเป็นผู้รับภาระจากผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม ปัญหาการกระจุกตัวของรายได้ เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการพัฒนาที่ฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ (Zero Sum Game)

ทศวรรษ 2550 เกิดปัญหาการลงทุนจากต่างประเทศลดลงต่อเนื่อง การส่งออกชะงักงัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง และเพื่อให้เศรษฐกิจฟื้นตัว รัฐบาลภายใต้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงได้จัดตั้งโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และได้ออกพระราชบัญญัติให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ เพื่อส่งเสริมศักยภาพและประสิทธิภาพของพื้นที่ในการรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายและการแข่งขันในอนาคต ยกระดับให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำหรับการลงทุน ปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 อย่างไรก็ตาม เป้าหมายการพัฒนายังคงตั้งอยู่บนยุทธศาสตร์การสร้างความสำเร็จเติบโตเช่นเดียวกัน ข้อค้นพบเกี่ยวกับการปรับยุทธศาสตร์พัฒนานี้ สอดคล้องกับงานศึกษาของ จิรายุทธ์ สีม่วง (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่าข้อเสนอการพัฒนาอุตสาหกรรมชุดใหม่ รัฐยังคงต้องการให้ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป ภายใต้ยุทธศาสตร์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพของยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม รวมถึงข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับอุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ชี้ให้เห็นว่าอุดมการณ์ที่เป็นวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการพัฒนา คือ ระบบทุนนิยมที่ตั้งอยู่บนแนวคิดเสรีนิยมใหม่ เป็นทุนนิยมที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์การเจริญเติบโต เพื่อนำไปสร้างกระบวนการสะสมทุน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของทุนและการดำรงอยู่ของทุนนิยม ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับงานศึกษาของ ชัยณรงค์ เครือนวน และพิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการขับเคลื่อนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนั้น คือ การมีอำนาจพิเศษของรัฐ

รวมศูนย์ และการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ทุนนิยม ความพร้อมและความได้เปรียบของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อวิพากษ์อุดมการณ์การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั้น ชี้ให้เห็นว่าเกิดจากการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์การพัฒนา (Reproduction of Ideology) โดยรัฐ/กลไกรัฐ เกิดเป็นวาทกรรมกระแสหลัก (Dominant Discourse) การประกอบสร้างวาทกรรม (Discursive Construction) พร้อมกับการผลิต/สร้าง วาทกรรมการพัฒนา (Development Discourse) เพื่อสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับแนวคิดของรัฐรวมถึงการยอมรับจากสังคม (Legitimation) ตลอดจนการสร้างอำนาจครอบงำ (Hegemony) และจิตสำนึกจอมปลอม (False Consciousness) ผ่านกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับงานศึกษาของ ชัยณรงค์ เครือนวน (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาภายใต้กระบวนการทัศน์ของชนชั้นนำ ไม่เคยปรับเปลี่ยนแม้จะมีแรงกดดันหลายมิติในทางเศรษฐกิจและสังคม ตรงกันข้ามรัฐไทยกลับใช้อำนาจครอบงำเหนืออุดมการณ์และกระบวนการพัฒนารูปแบบอื่น เนื่องจากชนชั้นนำไทยสามารถผลิตซ้ำยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อสร้างความชอบธรรมและสร้างพลังอำนาจแก่กระบวนการพัฒนากระแสหลักได้เสมอมา ดังเช่น การเปลี่ยนรูปโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกสู่การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในปลายทศวรรษ 2550

อย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบในทางทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของเสรีนิยมใหม่ในสังคมไทย ชี้ให้เห็นว่า ที่มาของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั้น เกิดจากอำนาจรัฐรวมศูนย์ สู่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ผ่านกลไกขับเคลื่อนด้วยนโยบาย Thailand 4.0 จะเห็นได้ว่า กระบวนการเหล่านี้ มิได้เกิดจากแนวคิดเสรีนิยมใหม่ในเชิงทฤษฎีที่ให้อำนาจแก่ปัจเจกชนเป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่เกิดจากกระบวนการตัดสินใจโดยรัฐอำนาจนิยมและชนชั้นนำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเสรีนิยมใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะ คือกำกับและควบคุมโดยรัฐ/กลไกรัฐ มิใช่ปัจเจกชน ดังนั้น แนวคิดเสรีนิยมใหม่ตามกลไกตลาดเสรีในสังคมไทย จึงเป็นเพียงมายาภาพและจิตสำนึกที่ผิดพลาดเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาแบบนิเวศวิทยาสังคม (Social Ecology) ควบคู่กับการพัฒนากระแสหลัก (Mainstream Development) โดยการปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาให้สอดคล้องกับภูมินิเวศเพื่อการพัฒนา อาทิ การเติบโตสีเขียว (Green Growth) ประสิทธิภาพเชิงนิเวศทางเศรษฐกิจ (Eco-Efficiency) ความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Justice) การสร้างพลังของภาคประชาชน (Empowerment) ทั้งนี้

ต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม (Rules of Law) การมีส่วนร่วม (Participation) ความรับผิดชอบ (Accountability) จากทุกภาคส่วน ก่อนการตัดสินใจดำเนินการโครงการพัฒนาในภาคตะวันออก

2. ควรมีการศึกษาทางเลือกของการพัฒนาที่มีใช้การพัฒนากระแสหลักของภาคตะวันออก อาทิ แนวคิดของการก้าวข้ามการพัฒนา (Post Development) การไม่เอาการเติบโต (De-Growth) และความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อม (Eco-Sufficiency) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3. เพื่อให้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน เห็นควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอย่างจริงจัง มิใช่เป็นเพียงแค่วาทกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ตั้งอยู่บนประดิษฐกรรมทางภาษาหรือการผลิตสัญลักษณ์ให้กับกระบวนการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

จิรายุทธ์ สีม่วง. (2560). ข้อเสนอใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในมุมมองของรัฐ : บทวิพากษ์โครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. 6 (มิถุนายน-ธันวาคม): 224-243.

ชัยณรงค์ เครือนวน. (2550). เศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

_____. (2558). ปฏิบัติการและการต่อสู้ทางวาทกรรมในการพัฒนาอุตสาหกรรม : ศึกษากรณีการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ตัวแบบมาตาฟูต. ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

_____. (2563). ยุทธศาสตร์การพัฒนา ความเปลี่ยนแปลงปฏิบัติการทางสังคม และข้อเสนอเชิงนโยบายภายใต้การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่มาตาฟูต จังหวัดระยอง. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา. 8 (มกราคม-มิถุนายน): 25-47.

ชัยณรงค์ เครือนวน และพิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2564). เศรษฐศาสตร์การเมืองด้วยการพัฒนา : ศึกษาการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. วารสารพัฒนาสังคม. 23 (ตุลาคม): 88-105.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน. (2549). รายงานวิจัยการจัดทำผังพิสัยการวิจัยระบบสุขภาพกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนุภาคตะวันออก. สนับสนุนการวิจัยโดยศูนย์จัดการวิจัยระบบสุขภาพภาคตะวันออก (ศวรส.อ) ม.บูรพา. ชลบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (ศวรส.).

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะ. (2550). รายงานสถานการณ์มลพิษในเขตมาตาฟูตและศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.).

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ชูวงศ์ อุบลี และอัศวิน แก้วพิทักษ์. (2563). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก : แนวทางใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมทุนนิยมในประเทศไทย. วารสารพัฒนาสังคม. 22 (ตุลาคม): 23-38.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ชัยณรงค์ เครือนวน และจิตรา สมบัติรัตนานันท์. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่องการใช้อำนาจรัฐในการจัดระบบที่ดินของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).

ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ. (2560). วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.

ไทยพับลิก้า-กล้าพูดความจริง. 30 ปี โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด : การพัฒนาที่ยั่งยืน. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://thaipublica.org/2012/11/30-years-eastern-seaboard-development/>. 2555.

ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก. (13 ตุลาคม): 1-74.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (25 กุมภาพันธ์ 2565). อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. สัมภาษณ์.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และเบเคอร์, คริส. (2546). เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ. เชียงใหม่: ชิลด์เวอร์ม.

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม. (12 เมษายน 2565). ผู้แทนภาครัฐ. สัมภาษณ์.

พอพันธ์ อูยานนท์. (2564). ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนศ วงศ์ยานนาวา. (2559). **ความสมเหตุสมผลของความชอบธรรม (การครอบงำ)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สมมติ.
- วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. (2563). การเดินทางของเสรีนิยมใหม่ใน 3 ทวีป. ใน **ฟูโกต์กับเสรีนิยมใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อิลลูมินันซ์ เอ็ดดิชันส์. หน้า 115-145.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก**. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 20 (กรกฎาคม-สิงหาคม). [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?%20nid=6294. 2526.
- _____. **แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564)**. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6381. 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.). **ความเป็นมาของ อีอีซี**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.eeco.or.th/th/government-initiative>. 2564.
- _____. **อุตสาหกรรมเป้าหมาย**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.eeco.or.th/th/business-opportunities>. 2564
- _____. **แผนภาพรวมเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2560-2565)**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.eeco.or.th/th/filedownload/1478/cf4092afd2456bb1f03995574db27a75.pdf>. 2561.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2560). **โครงการการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย และการสังเคราะห์ความรู้จากชุดโครงการพื้นที่โครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก และระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ ในมิติการเมือง กฎหมาย สังคม เศรษฐกิจ ระยะที่ 2 : การเคลื่อนย้ายมนุษย์**. เล่มที่ 1 การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- ฮารวี, เดวิด. (2555). **ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของลัทธิเสรีนิยมใหม่**. (แปลจาก A Brief History of Neoliberalism โดย เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และคณะ). กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีนา.
- C.P. Group. **รฟท. จับมือ CP เปิดประวัติศาสตร์หน้าใหม่ เช่น สัญญาเดินหน้ารถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.cpgroupglobal.com/th/News/nDetail/articleid/173>. 2562.
- iLaw. **มาตรา 44 ครบ 200 ฉบับ ใช้ทุกประเด็นปัญหาแบบตามใจชอบ**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://ilaw.or.th/node/5041#:~:text=>. 2561.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

The Relationship between the Sosamsai Playing with Thai Vocalization

สุวรรณี ชูเสน*, จตุพร สีม่วง, ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์

Suwannee Choosen, Jatuporn Seemuang, Yootthana Chuppunnarat

สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts, KhonKaen University, Khonkaen 40002 Thailand

*Corresponding author E-mail: suwannee.ch@kkumail.com

(Received: April 27 2022; Revised: July 11 2022; Accepted: July 30 2022)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย” ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอเชิงพรรณนา ศึกษาจากข้อมูลเชิงเอกสาร ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย

ผลการวิจัย สรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย มีความสัมพันธ์กัน 5 มิติ คือ จังหวะ ลูกตก ขอบเขตเสียง ทิศทางทำนอง และการเลียนเสียง การบรรเลงที่สัมพันธ์กับคีตศิลป์ไทยมากที่สุด คือ การคลอร้อง ซึ่งเป็นรูปแบบการบรรเลงที่จะต้องบรรเลงไปพร้อมกับการขับร้อง โดยบรรเลงใกล้เคียงกับทางขับร้องและบรรเลงไปตามทางร้อง

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, การบรรเลงซอสามสาย, คีตศิลป์ไทย

Abstract

The research article titled “The Relationship between the Sosamsai Playing with Thai Vocalization.” is a part of the doctoral thesis objectives in the Doctor of Philosophy Program. Department of Music, Faculty of Fine and Applied Arts KhonKaen University. The objective of this study was to analyze the relationship between the Sosamsai playing with Thai Vocalization that appears in Thai traditional music. The qualitative research methodology was used in this research with a descriptive research presentation, documentary study, interview with key informants, and data analysis and synthesis based on research objectives.

The research results revealed 5 dimensions of the relationship between Sosamsai playing and Thai vocalization including rhythm Luk thok, sound field, melody direction, and imitation. The Khlorong is a form of music performed along with the chorus and the way of singing.

Keywords : relationship, Sosamsai playing, Thai Vocalization

บทนำ

ซอสามสายเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีที่ปรากฏทั้งลักษณะการบรรเลงรวมวงและการบรรเลงเดี่ยว วงดนตรีที่ซอสามสายเป็นเครื่องดนตรีที่ปรากฏอยู่ได้แก่ วงขับไม้ วงมโหรีเครื่องสี่ วงมโหรีเครื่องหก วงมโหรีเครื่องแปด วงมโหรีวงเล็ก วงมโหรีเครื่องคู่ และวงมโหรีเครื่องใหญ่ จากการศึกษาบริบทการบรรเลงซอสามสายพบว่า ซอสามสายมีรูปแบบการบรรเลงที่ปรากฏในชนบทดนตรีไทยแบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบขับไม้ รูปแบบเคล้า รูปแบบรับ-ส่งร้อง รูปแบบคลอร้อง รูปแบบเลียนเสียงร้อง และรูปแบบเดี่ยว เดิมทีการบรรเลงและการขับร้องต่างฝ่ายต่างเกิดขึ้นแล้วจึงมาเชื่อมโยงกันในภายหลัง ดังที่กรมศิลปากรอ้างถึงพระยาอนุমানราชชนซึ่งระบุไว้ในหนังสือ เรื่อง รวมเรื่องศิลปะและการบันเทิง ความว่า

การร้อง เกิดขึ้นแต่มีอารมณ์ให้สะเทือนใจ คือ ความดีใจและความเศร้าใจ เป็นต้น เมื่อเกิดอารมณ์อย่างนี้แล้ว ก็เปล่งเสียงออกมาเพื่อให้สงบความสะเทือนใจ เปล่งอุทานแล้วก็พิไรต่อ เพราะฉะนั้น การร้องจึงประกอบด้วยเสียงอุทานและคำที่เป็นภาษาเข้าประกอบกัน ดังจะเห็นได้จากคำของเด็กเมื่อร้องให้ การร้องบางอย่างก็มีจังหวะ บางอย่างก็ไม่มีจังหวะ คิดว่าอย่างไม่มีจังหวะนั้นมาก่อน อย่างมีจังหวะเป็นของคิดไว้ภายหลัง เครื่องประกอบจังหวะก็มีตบมือ แล้วที่จะจับมือเข้าก็ยกไปหาไม้มาตีเป็นกรับ ที่หลังเอาโทนเข้าประกอบ เป็นอันเอาดุริยะ คือ เครื่องทำเพลงเข้ามาผสมทำเพลง ในที่นี้หมายถึงเครื่องมือที่ทำให้เป็นเพลง มีฆ้องกลอง เป็นต้น เครื่องเหล่านี้เข้าใจว่าเกิดขึ้นแต่ทีแรกๆ ไม่ใช่ในภายหลังแล้วสัตว์ เพื่อทำให้สัตว์ตกใจ เครื่องที่ใช้สายก็มาแต่ธนู เมื่อนำวงแล้วปล่อยมือ เกิดเป็นเสียงขึ้น [ดู Tylor's Anthropology, Chapter XII, Arts of Pleasure] ต่อมาคิดต่อแก้ไขให้เครื่องมือเหล่านั้นก็ก่อกองยิ่งขึ้นเพื่อตีให้เป็นสง่า เพื่อให้เกรงขามและเพื่อเป็นสัญญาณ เพื่อเรียก การตีเครื่องเหล่านั้นให้ดัง เรียกกันว่าประโคม ไม่เกี่ยวข้องการร้องรำเลย เครื่องประโคมให้เป็นเพลงของเรามีใช้เป็นหลักอยู่สองชนิด คือ มโหรี กับปี่พาทย์

(กรมศิลปากร, 2533)

ความเชื่อมโยงระหว่างการบรรเลงและการขับร้องนั้นปรากฏให้เห็นได้จากบรรเลงดนตรีไทยในหลายรูปแบบ ได้แก่ การบรรเลงรับร้อง-ส่งร้อง การบรรเลงสอดร้อง การบรรเลงลำลอง การบรรเลงเคล้า และการบรรเลงคลอร้อง การบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย มีความสัมพันธ์กันในเชิงวิชาการในมิติต่าง ๆ ที่สำคัญต่อวิชาชีพดนตรีไทยอย่างมาก ถือเป็นดุริยศิลป์อันเปี่ยมไปด้วยศาสตร์และศิลป์ แต่ยังคงขาดการอธิบายและการศึกษาในเชิงลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบรรเลงซอสามสายที่มีความสัมพันธ์กับคีตศิลป์ไทย คำถามหรือแนวคิดที่ขาดการอธิบายในเชิงวิชาการนั้น จะทำให้หลักวิชาการนั้นคลาดเคลื่อนไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์การบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย เพื่อสามารถใช้เป็นแนวทางในการบรรเลงซอสามสายที่มีความสัมพันธ์กับคีตศิลป์ไทย ได้พัฒนาวิชาการเรื่องการบรรเลงที่มีความสัมพันธ์กับคีตศิลป์ให้เป็นเอกสารทางวิชาการ สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าด้านดนตรีวิทยาและยังประโยชน์แก่วิชาชีพดนตรีไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวិเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยเป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์เรื่องซอสามสาย : หลักการ รูปแบบการบรรเลงในชนบทดนตรีไทยและ ความสัมพันธ์กับคีตศิลป์ไทย ซึ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินงานวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเชิงเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร วิจัย สื่อดิจิทัล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.2 การสัมภาษณ์ข้อมูลทรงคุณวุฒิด้านการบรรเลงซอสามสาย คีตศิลป์ไทย และด้านดุริยางคศิลป์ไทย

1.3 การศึกษาบริบท หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามเพื่อเก็บข้อมูลไว้อย่างแน่นอน และเป็นคำถามปลายเปิดที่ใช้สัมภาษณ์ด้วยคำถามเดียวกัน

2.2 แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดโครงสร้างและคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า แต่จะตั้งคำถามเฉพาะหน้ากับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

2.3 การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ

3. จำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ดังนี้

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการบรรเลงซอสามสาย

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการขับร้องเพลงไทย

3.3 ข้อมูลบริบทที่เกี่ยวข้องตามประเด็นในบทที่ 2

3.4 ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบการบรรเลงซอสามสายที่ปรากฏในชนบทดนตรีไทย โดยใช้ทฤษฎีสังคีตลักษณ์วิเคราะห์ ตามแนวคิดของ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี (2559) 3 วิธี คือ 1) วิเคราะห์โดยระบบ (Systematic Approach) 2) วิเคราะห์โดยเลือกประเด็น (Selective Approach) และ 3) วิเคราะห์โดยแจ้งพิน (Intuitive Approach)

ผู้วิจัยศึกษาจากผลงานการบันทึกเสียงและการบันทึกวีดิทัศน์การบรรเลงซอสามสายของ 5 แนวทาง ได้แก่ แนวทางครูทเวาประสิทธิ์ พาทยโกศล หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดุริยชีวิน) พระยาภูมิ เสวิน (จิตร จิตตเสวี) ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ และครูเจริญใจ สุนทรวาทิน (ศิลปินแห่งชาติ) โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย โดยการนำรูปแบบการบรรเลงซอสามสายที่มีความสัมพันธ์กับคีตศิลป์ไทยมาพิจารณาประเด็นความสัมพันธ์กันระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยและแบ่งเป็นประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างกัน 5 มิติ ดังนี้ 1) มิติความสัมพันธ์ด้านจังหวะ 2) มิติความสัมพันธ์ด้านลูกตก 3) มิติความสัมพันธ์ด้านขอบเขตของเสียง 4) มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางทำนอง และ 5) มิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงร้อง

5. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสังเคราะห์

6. สรุป อภิปรายผลและเสนอแนะการวิจัย

7. นำเสนอข้อมูลเป็นรูปเล่มงานวิจัย 5 บท

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยปรากฏอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบคลอร้อง ว่าดอ และฉุยฉาย โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 5 มิติ ดังนี้ 1) จังหวะ 2) ลูกตก 3) ขอบเขตเสียง 4) ทิศทางทำนอง และ 5) การเลียนเสียง ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. มิติความสัมพันธ์ด้านจังหวะระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

1.1 มิติความสัมพันธ์ด้านจังหวะรูปแบบคลอร้อง
จังหวะดนตรีไทยมี 3 ประเภท ได้แก่ จังหวะสามัญ จังหวะฉิ่ง และจังหวะหน้าทับ จังหวะที่มีความสัมพันธ์ในมิติของจังหวะระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบคลอร้อง ได้แก่ จังหวะสามัญ ซึ่งจังหวะสามัญคือส่วนย่อยของเพลงที่ดำเนินอย่างสม่ำเสมอ การขับร้องและบรรเลงซอสามสายในรูปแบบการคลอร้องมีหลักสำคัญ คือ การดำเนินทำนองไปพร้อมกัน ดังนั้น ผู้ขับร้องและผู้บรรเลงซอสามสายจะต้องอาศัยความเข้าใจและความกลมเกลียวระหว่างกัน มิเช่นนั้นจะทำให้การคลอร้องไม่ราบรื่น ดังจะแสดงพอสังเขป ต่อไปนี้

ทางร้อง							
	-พระ-นิง		--- นิง		--- ตริก	--- ไตร	
----	- ร - ท	- ช - ลีท	ทล ^ล ล-ล	ท ล - ท	ลีช - ฃม	ชล ^ช ช - ช	----
ทางซอสามสาย							
----	- - ร ^ร ท	- ช ^ช ลีท	ทล ^ล ล-ล	ท ล - ท	ลีช - ฃม	--- ฃม	ฃม ^ช ชล ^ช ช

1.2 มิติความสัมพันธ์ด้านจังหวะรูปแบบว่าดอ

ผู้วิจัยวิเคราะห์จากเพลงนกขมิ้น สามชั้น โดยนำมาแสดงพอสังเขป ดังนี้

ทางร้อง								
					--- ดอ		-- จร	
----	- - ร ^ร ด ^ด	- - ร ^ร ด ^ด	ทลี ^ล ล-ล	- ร ^ร --	--- ช	----	-- ล ล	
ทางซอสามสาย								
---	ร ^ร	----	- ล - ล	ช ^ช ฟช ^ฟ ทล ^ล ช ^ช ล-ล	- ท - ล	- ^ล ล ร ^ร ช	--- ล	-- ล ล

จากการวิเคราะห์พบว่า จังหวะที่มีความสัมพันธ์ในมิติของจังหวะ ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบว่าดอ ได้แก่ จังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับ เนื่องจากการบรรเลงซอสามสายแต่เป็นการบรรเลงพร้อมกันแต่เป็นการบรรเลงสลับกัน เหมือนการซ้ำ

ทำนอง ซึ่งผู้ขับร้องและผู้บรรเลงซอสามสายจะต้องยึดถือจังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับเพื่อให้ทำนองการว่าดอคงรูปไม่คลาดเคลื่อนไปแม้ว่าจะต้องให้ความสำคัญกับจังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับ แต่ยังคงต้องควบคุมจังหวะสามัญด้วย เนื่องจากมีผลต่อการแบ่งช่องไฟ

ของทางบรรเลงและขับร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บรรเลงซอสามสาย เป็นผู้บรรเลงทีหลังผู้ขับร้อง ดังนั้น จะต้องมีความเข้าใจและจดจำทางร้องให้ได้มากที่สุด เพื่อจะได้บรรเลงได้ใกล้เคียงกับทางร้องให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะแสดงถึงทักษะการบรรเลงขั้นสูง กอปรด้วยทักษะการฟัง ทักษะการบรรเลง ทักษะปฏิภาณไหวพริบของผู้บรรเลง

1.3 มิติความสัมพันธ์ด้านจังหวะรูปแบบฉุยฉาย

จากการวิเคราะห์พบว่า จังหวะที่มีความสัมพันธ์ในมิติของจังหวะระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบฉุยฉาย ได้แก่ จังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับ เช่นเดียวกับ

รูปแบบการว่าดอ กกล่าวคือไม่ได้เป็นการบรรเลงพร้อมกันแต่เป็นการบรรเลงสลับกัน เสมือนการซ้ำทำนอง ผู้บรรเลงซอสามสายสามารถบรรเลงให้ได้ใกล้เคียงกับทางร้องได้มากที่สุด ซึ่งผู้ขับร้องและผู้บรรเลงซอสามสายจะต้องยึดถือจังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับ เพื่อให้ทำนองฉุยฉายคงรูปไม่คลาดเคลื่อนไปและต้องอาศัยทักษะและไหวพริบปฏิภาณของผู้บรรเลงซอสามสายเป็นอย่างยิ่ง จึงจะสามารถบรรเลงได้ถูกต้องตามคำร้องฉุยฉาย ผู้วิจัยแสดงการวิเคราะห์พอสังเขป ดังนี้

ทางร้อง							
					--- ฉุย	--- ฉาย	--- เอย
--- ล	- ท - ม	ม ^๓ ท - ร	ม ^๓ ร ^๓ ม - ม	--- ล	- ^๓ ล - ล	- ^๓ ล	- ^๓ ล - ล
ม ^๓ พ - ซ							
ทางซอสามสาย							
--- ล	- ท - ม	--- ร	ม ^๓ ม ^๓ ท-ม	--- ล	ทลซท ^๓ ล - ล	--- ล	- ^๓ ล - ล
ม ^๓ - ซ							

2. มิติความสัมพันธ์ด้านลูกตกระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

2.1 มิติความสัมพันธ์ด้านลูกตกรูปแบบคลอร้อง

จากการวิจัยพบว่า ลูกตกของทางร้องกับทางซอสามสายลงตกลูกตกเดียวกันเสมอ ทางร้องกับทางซอสามสาย

ลงลูกตกเสียงเดียวกัน ปรากฏ 2 กรณี คือ ลงจังหวะเดียวกันและคนละตำแหน่งกัน เนื่องมาจากการตกแต่งทำนองของทางซอสามสาย ผู้วิจัยยกโน้ตเพลงบุหลันลอยเลื่อน สองชั้น มาแสดงพอสังเขป ดังนี้

ทางร้อง							
	-พระ-นิง		--- นีก		--- ตรีก	--- ไตร	
----	- ร ^๓ - ท	- ซ - ^๓ ท	ร ^๓ ท ^๓ ล-ล	ท ล - ท	ล ^๓ ซ - ^๓ ม	ซ ^๓ ซ ^๓ ซ	----
ทางซอสามสาย							
----	-- ร ^๓ ท	- ซ - ^๓ ท	ร ^๓ ท ^๓ ล-ร ^๓ ล	ท ล - ท	ล ^๓ ซ - ^๓ ม	--- ^๓ ม	^๓ ม ^๓ ซ ^๓

2.2 มิติความสัมพันธ์ด้านลูกตกรูปแบบว่าดอ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบว่าดอในมิติด้านลูกตก พบว่าทางซอสามสายกับทางร้องลงและไม่ลงลูกตกเสียงเดียวกัน อันเนื่อง

มาจากการตกแต่งทำนองของซอสามสายและคีตศิลป์ไทยจากโน้ตข้างต้น ผู้วิจัยหยาบกรุปแบบว่าดอจากเพลงนกขมิ้น สามชั้น มาแสดงจะเห็นได้ว่า ทางร้องกับทางซอสามสายไม่ลงลูกตกเสียงเดียวกัน ดังนี้

ทางร้อง							
	--- นก		-- ขมื่น		--- เหลือง	--- อ่อน	
----	-- - ท	- ล - ล	ซพซ ^๓ ล ^๓ ล ^๓	--- ^๓ ม	--- ท	-- ร ^๓ ^๓ ซ	----
ทางซอสามสาย							
----	-- ล	ท ---	- ล - ล	--- ^๓ ม	--- ร ^๓	--- ล	-- ^๓ ท

2.3 มิติความสัมพันธ์ด้านลูกตกรูปแบบฉวยฉาย
จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลง
ซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบฉวยฉายในมิติด้านลูกตก พบว่า

ทางซอสามสายกับทางร้องมีลูกตกเสียงเดียวกันโดยตลอด เกิดขึ้น
2 กรณี คือ ลงลูกตกในจังหวะตกหรืออาจจะลงลูกตกโดยเคลื่อน
จังหวะออกไป ดังจะเห็นได้ดังตัวอย่าง ดังนี้

ทางร้อง							
					--- ฉวย	--- ฉาย	--- เอย
--- ล	- ท - ม	ม ^๓ ท - ร	ม ^๓ ร ^๓ ม - ม	--- ล	- ^๓ ล - ล	--- ล	- ^๓ ล - ล
ซ ^๓ ม ^๓ ฟ	ซ						
ทางซอสามสาย							
--- ล	- ท - ม	--- ร	ม ^๓ ม ^๓ ท ^๓ - ^๓ ม	--- ล	ทลซท ^๓ ล - ล	--- ล	- ^๓ ล - ล
ซ ^๓ ม	ซ						

3. มิติความสัมพันธ์ด้านขอบเขตเสียงระหว่างการ
บรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

ผู้วิจัยวิเคราะห์มิติความสัมพันธ์ด้านขอบเขตของเสียง
ทั้ง 3 รูปแบบ โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างพิกัดช่วง
เสียงร้องกับช่วงเสียงซอสามสาย โดยกำหนด ดังนี้

ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

พิกัดเสียงร้อง

ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม
ร	ม	ฟ	ซ	ล								
ล	ท	ด	ร	ม								

พิกัดเสียงซอสามสาย

3.1 มิติความสัมพันธ์ด้านขอบเขตเสียงรูปแบบ
คลอร้อง

พบว่า ทางซอสามสายและทางร้องมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนใหญ่
แต่มีบางกรณีที่ใช้ขอบเขตเสียงไม่สัมพันธ์กัน เนื่องจากการตกแต่ง
ทำนองและสิ้นสุดขอบเขตเสียงเพียงบางประโยคเท่านั้น ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลง
ซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบคลอร้องในมิติด้านขอบเขตเสียง

ทางร้อง							
	--- นก		-- ขมี้น		--- เหลือง	--- อ่อน	
----	--- ท	- ล - ล	ซฟซล ^๓ ล ^๓ ล ^๓	---	ซ ^๓ ม	--- ท	-- ร ^๓ ซ
ทางซอสามสาย							
----	-- ล	ท----	- ล - ล	---	ซ ^๓ ม	--- ร ^๓	--- ล

ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ทางร้อง

ทางซอสามสาย												
ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม
ร	ม	ฟ	ซ	ล								
ล	ท	ด	ร	ม								

จากตัวอย่างข้างต้น การตกแต่งทำนองของทาง
ซอสามสายกับทางร้องมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากการพิภัก
ของช่วงเสียง พบว่า ทางร้องมีขอบเขตเสียงตั้งแต่เสียง ฟ-ริ
ซอสามสาย ส่วนทางซอสามสายมีขอบเขตเสียงตั้งแต่เสียง ม-ริ
ซอสามสายในสายเอกสิ้นสุดที่เสียง ซ ดังนั้นจึงต้องใช้ เสียง ม ใน
ช่วงเสียงสายกลาง

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลง
ซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบว่าดอกลงในมิติด้านขอบเขตเสียง
พบว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบคลอร้อง ในกรณีที่พิภัก
ช่วงเสียงร้องมีเสียงสูงหรือต่ำเกินขอบเขตพิภักช่วงเสียงซอสามสาย
ก็จะมีกรตกแต่งทำนองของซอสามสายที่ใช้ขอบเขตต่างกัน
แต่ยังคงสอดคล้องใกล้เคียงกับทางร้องอย่างกลมกลืน ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

3.2 มิติความสัมพันธ์ด้านขอบเขตเสียงรูปแบบ
ว่าดอกลง

ทางร้อง							
						--- ดอกลง	--- เอย
----	--- ล	ท ล รั ล	ทลีซ - ซล	ซม - ซม	รท - ร่ม	- - - ซ	- ล - ล
ทางซอสามสาย							
--- ท	--- รั ล	ท ล รั ล	ทลีซ - ซล	ซม - ซม รท	ซร - ม	- รั ล รั ซ	- ล - ล

ทางซอสามสาย

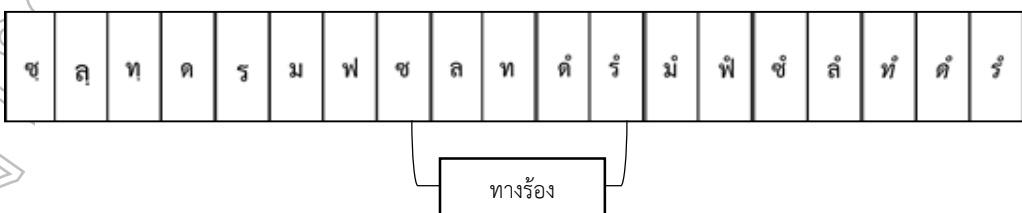
ซ	ล	ท	ด	รั	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	รั	ม
ร	ม	ฟ	ซ	ล								
ล	ท	ด	ร	ม								

จากประโยคข้างต้น ทางร้องมีขอบเขตเสียง ตั้งแต่
เสียง ท-รั เมื่อพิจารณาจากพิภักของช่วงเสียงซอสามสาย พบว่า
ขอบเขตของซอสามสายมีความสัมพันธ์กับทางร้อง แต่ขอบเขตเสียง
ของซอสามสายในสายเอกสิ้นสุดที่เสียง ซ ดังนั้นจึงต้องใช้ เสียง ม
และ ร ในช่วงเสียงสายกลาง และ เสียง ท ในช่วงเสียงสายทุ้ม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลง
ซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบฉุยฉายในมิติด้านขอบเขตเสียง
พบว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบคลอร้องและฉุยฉาย ปรากฏอยู่
2 กรณี คือ ใช้ช่วงเสียงเดียวกันและต่างกัน บางกรณีสามารถใช้
ช่วงเสียงเดียวกันได้ แต่เนื่องจากการตกแต่งทำนองซอสามสาย
จึงมีการใช้ช่วงเสียงที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังคงสอดคล้องใกล้เคียงกับ
ทางร้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.3 มิติความสัมพันธ์ด้านขอบเขตเสียงรูปแบบ
ฉุยฉาย

ทางร้อง							
--- ให้	- - ละเมียด		-- ละม้าย		- ลี - ดา	--- นาง	--- ลักษณะ
--- รั ล	ซ - ล ล	--- ซ	-- ล ล	ทซ - -	- ล รั ล	--- ล	- รั ล - ลี ท
ทางซอสามสาย							
--- ซ	ม - ล ล	ซ - - -	- ล - ล	ทซ - - ล	- ล รั ล	--- ล	ทลซท ล - ลี ท

ทางซอสามสาย

ซ	ล	ท	ด้	ร้	ม่	ฟ้	ซ้	ล้	ท้	ด้	ร้	ม่
ร	ม	ฟ	ซ	ล								
ล	ท	ด	ร	ม								

จากประโยคข้างต้น ทางร้องมีขอบเขตเสียง ตั้งแต่เสียง ซ - ร้ เมื่อพิจารณาจากพิภพของช่วงเสียงซอสามสาย พบว่าขอบเขตของซอสามสายมีความสัมพันธ์กับทางร้อง ซึ่งสามารถใช้ช่วงเสียงเดียวกันได้ แต่มีการใช้ช่วงเสียงในสายกลางด้วย

4. มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

ผู้วิจัยกำหนดตารางกราฟแสดงความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนอง เพื่อวิเคราะห์ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของทำนองเพลงเป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย โดยกำหนดสัญลักษณ์เพื่อแสดงทิศทางของทำนอง ดังนี้

- หมายถึง ทิศทางการทำนองทางร้อง
- หมายถึง ทิศทางการทำนองทางซอสามสาย

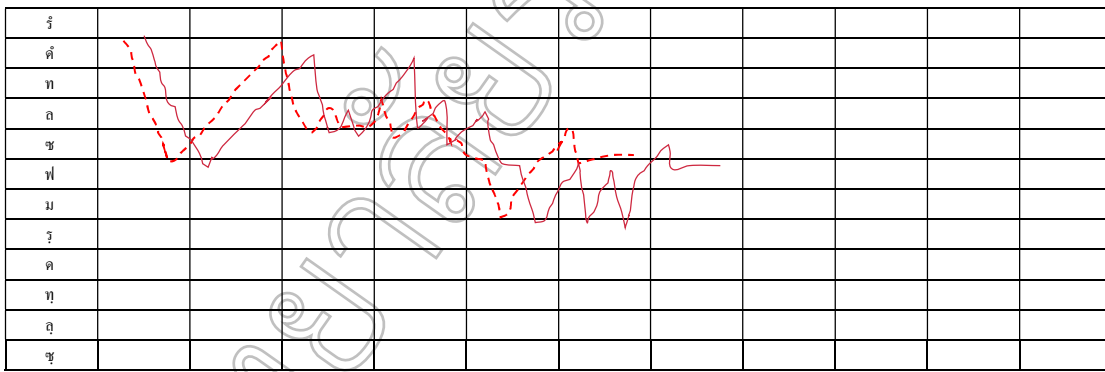
จากการวิจัยพบความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองระหว่าง การบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย 2 กรณี ได้แก่ กรณีที่ 1 ทิศทางการเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน และกรณีที่ 2 ทิศทางการเคลื่อนที่ไปในทิศทางต่างกัน

4.1 มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองรูปแบบคลอร้อง

จากการวิเคราะห์พบว่า มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบคลอร้องปรากฏ 2 กรณี คือ ทิศทางเดียวกันและต่างกัน อันมีผลมาจากขอบเขตของเสียง ดังนี้

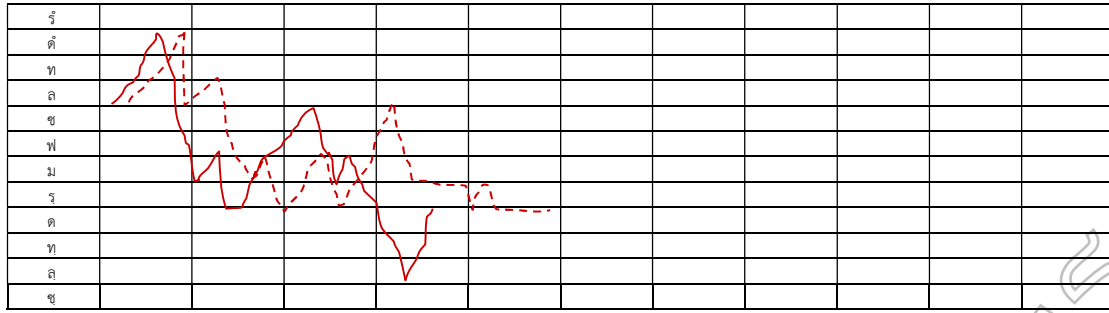
ตัวอย่างทำนองรูปแบบคลอร้อง กรณีที่ 1 ทิศทางการเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน

ทางร้อง							
	-พระ-นึ่ง		--- นึก	--- ตรีก	--- ไตร		
----	- ร้ - ท	- ซ - ล้ท	ร้ทลล-ล	ท ล - ท	ล้ซ - ม	ซล้ซ - ซ	----
ทางซอสามสาย							
----	-- ร้ ท	- ซ - ล้ท	ร้ทลล-ล	ท ล - ท	ล้ซ - ม	--- ม	มซล้ซ --

ตัวอย่างทำนองรูปแบบคลอร้อง กรณีที่ 2 ทิศทางการเคลื่อนที่ไปในทิศทางต่างกัน

ทางร้อง							
						--- ทุก	-- เวลา
---	ล้ท	--- ล้	ทล้ซ - ฟ	- ม - ร	ฟร - ม ฟ	--- ล้ม	มร - รร
ทางซอสามสาย							
---	ล้ท	--- ล้	- ซ - ฟ	- ม - ฟ	มร - รรฟ	- ล - ม	ฟ ม - ร้ท
							- ล - ร

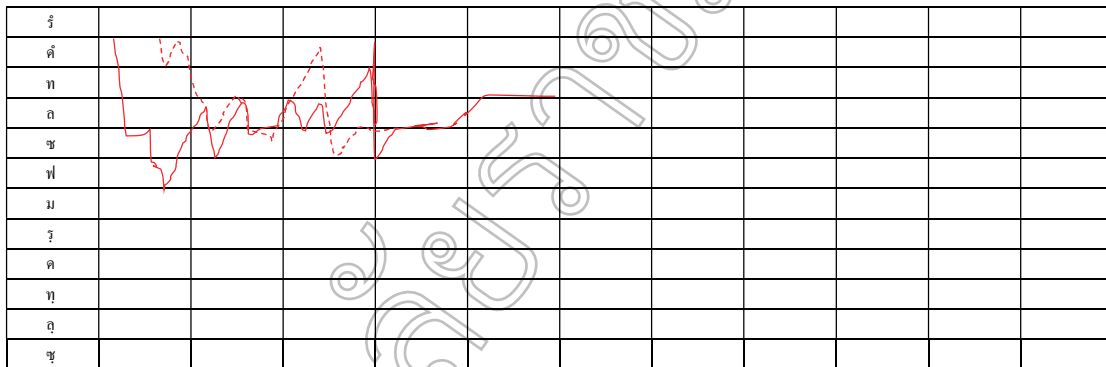
4.2 มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองรูปแบบว่าดอก

เดียวกันและต่างกัน อันมีผลมาจากรายละเอียดของการตกแต่งทำนอง

จากการวิเคราะห์พบว่า มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบว่าดอกปรากฏ 2 กรณีเช่นเดียวกับรูปแบบคลอร้อง คือ ทิศทาง

ตัวอย่างทำนองรูปแบบว่าดอก กรณีที่ 1 ทิศทางการทำนองเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน

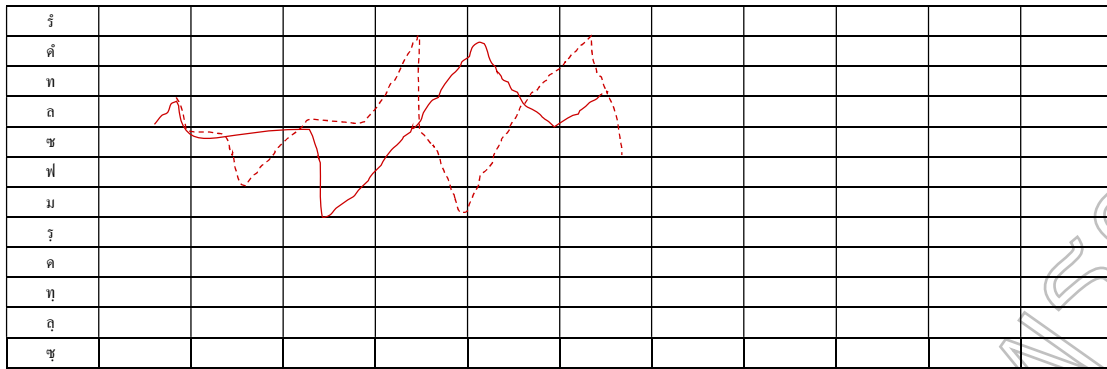
ทางร้อง							
					--- ดอก		-- จร
----	-- รี่ คี่	-- รี่ คี่	ท ^๓ ล - ล	- รี่ --	----ช	----	-- ล ล
ทางซอสามสาย							
--- รี่	----	- ล - ล	ซฟช ^๓ ล ^๓ ล-ล	- ท - ล	- ^๓ ล รี่ ช	--- ล	-- ล ล

ตัวอย่างทำนองรูปแบบว่าดอก กรณีที่ 2 ทิศทางการทำนองเคลื่อนที่ไปในทิศทางต่างกัน

ทางร้อง							
	-- นก		-- ชมื่น		--- เหลือง	--- อ่อน	
----	--- ท	- ล - ล	ซฟช ^๓ ล ^๓ ล	--- ชม	--- ท	-- รี่ ช	----
ทางซอสามสาย							
----	-- ล	ท ---	- ล - ล	--- ชม	--- รี่	--- ล	--- ท

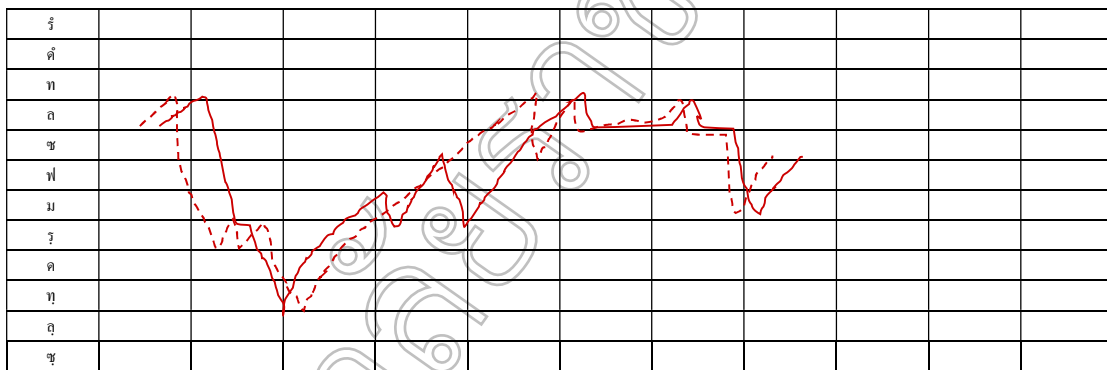
4.3 มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองรูปแบบ
ดูฉาย

จากการวิเคราะห์พบว่า มิติความสัมพันธ์ด้านทิศทางการทำนองระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยรูปแบบดูฉายปรากฏ 2 กรณีเช่นเดียวกับรูปแบบคลอร้องและว่าดอ คือ

ทิศทางเดียวกันและต่างกัน อันมีผลมาจากขอบเขตของเสียงและการตกแต่งทำนอง

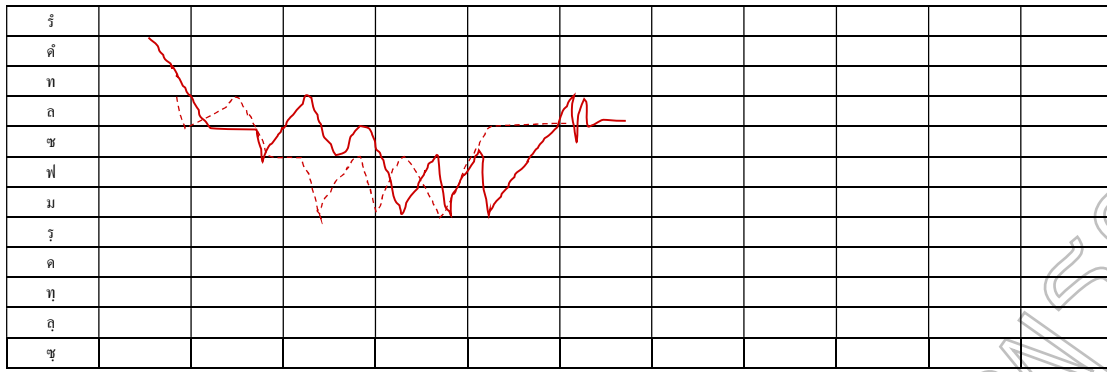
ตัวอย่างทำนองรูปแบบดูฉาย กรณีที่ 1 ทิศทางการทำนองเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน

ทางร้อง							
---	- ท - ม	ม ^ร ท - ร	ม ^ร ม - ม	---	ดูย	ฉาย	เอย
---	- ท - ม	ม ^ร ท - ร	ม ^ร ม - ม	---	ดูย	ฉาย	เอย
ทางซอสามสาย							
---	- ท - ม	---	ม ^ร ม ^ร ท - ม	---	ดูย	ฉาย	เอย

ตัวอย่างทำนองรูปแบบดูฉาย กรณีที่ 2 ทิศทางการทำนองเคลื่อนที่ไปในทิศทางต่างกัน

ทางร้อง							
---	- เอียง	---	อย่าง	---	เจ้า-ช่าง	---	แปลง
---	- ท	--	ท	ลช - ช	---	ม	- ชม ช
ทางซอสามสาย							
---	---	---	ร	-	ล - ล	ช ^ล ช - ล ^ช	ม - - -

5. มิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงระหว่างการ บรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

การเลียนเสียง เป็นลักษณะสำคัญที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ช่วงทำนอง ดังนี้   ช่วงทำนองที่เป็นการเอื้อน   ช่วงทำนองที่เป็นคำร้อง

5.1 มิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงรูปแบบ คลอร้อง

ทางร้อง	-พระ-นิง			-- นิก		-- ตรีก		-- ไตร	
----	- ร้ - ท	- ช -	ล ^ล ท	ทล ^ล ล	ท ล - ท	ล ^ล ช - ช ^ล ม		ช ^ล ช - ช	----
ทางซอสามสาย									
----	-- ร้ ท	- ช -	ล ^ล ท	ทล ^ล ล	ท ล - ท	ล ^ล ช - ช ^ล ม		-- ช ^ล ม	ช ^ล ม ^ล ช

จากโน้ตข้างต้น จะเห็นว่า ช่วงทำนองที่เป็นการเอื้อนในห้องที่ 3-4 และ 7 ทางซอสามสาย มีความสัมพันธ์แบบบรรเลงไปตามทำนองทางร้องและแบบบรรเลงใกล้เคียงกับทางร้อง ช่วงทำนองที่เป็นคำร้อง ทางซอสามสายมีความสัมพันธ์กับคำร้อง แบบการบรรเลงไปตามทำนองทางร้อง จากการศึกษาพบว่า ทั้งช่วงทำนองที่เป็นเอื้อนและคำร้องสามารถปรากฏมิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงได้ทั้ง 2 ลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวทางการตกแต่งทำนองโดยไม่ให้การบรรเลงระหว่างทางร้องขัดแย้งกัน

จากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยในรูปแบบคลอร้องแบ่งได้เป็น 2 จำพวก ได้แก่ ความสัมพันธ์กับคำร้อง และความสัมพันธ์กับการเอื้อน มิติด้านการเลียนเสียง ตามหลักการบรรเลงซอสามสายในขนบดนตรีไทยมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบรรเลงใกล้เคียงกับทางร้องและการบรรเลงไปตามทำนองทางร้อง ดังตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

5.2 มิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงรูปแบบ

จากการศึกษาพบว่า ทั้งช่วงทำนองที่เป็นเอื้อนและคำร้องในรูปแบบว่าดอกร สามารถปรากฏมิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงได้ทั้ง 2 ลักษณะ เช่นเดียวกับรูปแบบคลอร้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวทางการตกแต่งทำนองโดยไม่ให้การบรรเลงระหว่างทางซอสามสายกับทางร้องขัดแย้งกัน

ทางร้อง	-- คำ	--- แล้ว		-- จะนอน		--- ไหน		--- เออ
---	ช	- ม - ลท	- ช -	-- ล ล	----	--- ล	-- ร้ ล	ช ^ล ม - ช
ทางซอสามสาย								
---	ท	ล ^ล ช - ท	- ช -	-- ล ล	----	--- ล	-- ร้ ล	ช ^ล ม - ช

จากโน้ตข้างต้น จะเห็นว่า ช่วงทำนองที่เป็นคำร้อง คำว่า “ค่าแล้ว” ทางซอสามสายมีความสัมพันธ์กับคำร้อง แบบการบรรเลงใกล้เคียงกับทางร้อง โดยจะสัมพันธ์กันในเสียงคำว่า “แล้ว” และมีความสัมพันธ์แบบเป็นไปตามทางร้อง คำว่า “จะนอน” และคำว่า “ไหนเอ๋ย”

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรเลงซอสามสายกับคีตศิลป์ไทยในมิติด้านการเลียนเสียง พบว่า มีการบรรเลงแบบใกล้เคียงกับทางร้องและการบรรเลงไปตามทางร้อง ทั้งในช่วงทำนองที่เป็นการเอื้อนและช่วงทำนองที่เป็นคำร้อง โดยไม่ให้เกิดการบรรเลงระหว่างทางซอสามสายกับทางร้องขัดแย้งกัน

ทางร้อง									
	-จะ-ขึ้น	--- ไป	--- ฟ้า	--- เจ้า	- กี่ - กรีด		--- กราย		
มฟ - ช	- ล - ล	- ช - ล	- ติ - ช	- ม - ช	ม ชม - ช	- ล - ล	พ ติ - ล		
ทางซอสามสาย									
ม - ช	- ล - ล	ม - ล	--- ล	ม - ช	ม ชม - ช	---	---	---	---

จากโน้ตข้างต้น จะเห็นว่า ช่วงทำนองที่เป็นการเอื้อนในท่อนที่ 1, 4, 6 และ 7 ทางซอสามสายมีความสัมพันธ์แบบบรรเลงใกล้เคียงกับทางร้อง ช่วงทำนองที่เป็นคำร้อง ทางซอสามสายมีความสัมพันธ์กับคำร้อง แบบการบรรเลงไปตามทำนองทางร้องและแบบบรรเลงใกล้เคียงกับทางร้อง จากการศึกษาคพบว่า ทั้งช่วงทำนองที่เป็นเอื้อนและคำร้องสามารถปรากฏมิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงได้ทั้ง 2 ลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวทางการตกแต่งทำนอง โดยไม่ให้เกิดการบรรเลงระหว่างทางซอสามสายกับทางร้องขัดแย้งกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการบรรเลงซอสามสายมีความสำคัญกับคีตศิลป์ไทย 5 มิติ ดังนี้ 1) จังหวะ 2) ลูกตก 3) ขอบเขตเสียง 4) ทิศทางทำนอง 5) การเลียนเสียง การบรรเลงที่สัมพันธ์กับคีตศิลป์ไทยมากที่สุด คือ รูปแบบการบรรเลงคลอร้อง ซึ่งเป็นรูปแบบการบรรเลงที่จะต้องบรรเลงไปพร้อมกับการขับร้อง โดยบรรเลงใกล้เคียงกับทางขับร้องและบรรเลงไปตามทางร้อง

งานวิจัยฉบับนี้อภิปรายผลในประเด็นการคลอร้อง ดังนี้ การคลอร้องเป็นการบรรเลงที่ถือเป็นบทบาทสำคัญของซอสามสาย ซึ่งสอดคล้องกับบุคคลสำคัญของวงการดนตรีไทย ได้ระบุบทบาทหน้าที่ของซอสามสายไว้ในเอกสารวิชาการทางดนตรีไทยได้แก่ ครูมนตรี ตราโมท ได้ระบุไว้ในหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย (2545) และครูสงบศึก ธรรมวิหาร ได้ระบุไว้ในหนังสือดุริยางค์ไทย (2545) โดยระบุว่า มีหน้าที่คลอเสียงคนร้อง จากการศึกษาคพบว่า การคลอร้องถือเป็นเครื่องสะท้อน

5.3 มิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงรูปแบบอุบาย

จากการศึกษาพบว่า ทั้งช่วงทำนองที่เป็นเอื้อนและคำร้องในรูปแบบอุบาย สามารถปรากฏมิติความสัมพันธ์ด้านการเลียนเสียงได้ทั้ง 2 ลักษณะ เช่นเดียวกับรูปแบบคลอร้องและว่าดอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวทางการตกแต่งทำนองโดยจะต้องยึดหลักสำคัญคือไม่ให้เกิดการบรรเลงระหว่างทางซอสามสายกับทางร้องขัดแย้งกันเหมือนกับการบรรเลงทั้ง 2 รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น

ศักยภาพของผู้บรรเลงซอสามสายอย่างหนึ่ง เนื่องจากผู้ที่จะสามารถบรรเลงคลอร้องได้นั้นจะต้องมีทักษะขั้นสูงทั้งด้านการฟังการบรรเลง รวมถึงต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ไม่ไปบดบังหน้าที่ของนักร้อง ดังนั้นผู้บรรเลงซอสามสายจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ความเข้าใจและความสามารถหลายประการทีเดียว

จากการศึกษาวิธีการคลอร้องจากแนวทางของครูซอสามสายทั้ง 5 แนวทาง พบว่า วิธีการคลอร้องที่เป็นประเด็นสำคัญคือ 1) วิธีการบรรเลงซอสามสายที่มีความใกล้เคียงกับทางร้อง และ 2) การบรรเลงซอสามสายไปตามทางร้อง กล่าวได้ว่า วิธีการคลอร้องในแบบวิธีการคลอร้องทั้ง 2 มีนัยยะสำคัญกับการบรรเลงซอสามสายเป็นอย่างยิ่ง เพราะในปัจจุบันยังมีข้อถกเถียงกันในหมู่นักดนตรีว่าการคลอร้องแบบใดถูกต้อง

วิธีการคลอร้องตามแนวทางทั้ง 5 แนวทางมีวิธีการคลอร้องทั้ง 2 วิธีดังกล่าวมาข้างต้นปรากฏรูปแบบคลอร้องไปในแนวทางเดียวกัน บางช่วงทำนองก็ใช้วิธีการคลอร้องแบบใกล้เคียงกับทางร้อง บางช่วงก็ใช้วิธีบรรเลงไปตามทางร้อง ซึ่งไม่อาจจะระบุโดยเด็ดขาดว่าวิธีการคลอร้องวิธีใดถูกต้องกว่า เพราะแนวทางครูทั้ง 5 ท่านล้วนเป็นต้นแบบให้กับบรรดากลูกศิษย์และนักดนตรีไทยรุ่นหลังได้ถือเอาเป็นแนวทางในการบรรเลงสืบต่อกันมาอย่างยาวนานจนกระทั่งในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยทางคลอร้องซอสามสายในเพลงประเภทต่าง ๆ

2. ควรมีการศึกษาในมิติด้านสุนทรียะในการบรรเลง
ซอสามสายกับคีตศิลป์ไทย

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2533). 100 ปี พระยาอนูมานราชชน งานนิพนธ์
ฉบับสมบูรณ์ ของ ศาสตราจารย์พระยาอนูมานราชชน
หมวดศิลปะและการบันเทิง เล่มที่ 1 เรื่องรวมเรื่องศิลปะ
และการบันเทิง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

กรมศิลปากร. (2545). คำบรรยายดุริยางคศาสตร์ไทย.

กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

พิชิต ชัยเสรี. (2559). สังคีตลักษณ์วิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงบศึก ธรรมวิหาร. (2545). ดุริยางค์ไทย. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการ
โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง
The Priority Needs of Developing Academic Management of
Kanchananukroh School Based on the Concept of Higher Order Thinking Skills

อัชปาณี ชนะผล*, สุกัญญา แซ่มซ้อย

Atchapanee Chanapol, Sukanya Chaemchoy

สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330

Educational Administrative Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330 Thailand

*Corresponding author E-mail: Atchapanee.non@kn.ac.th

(Received: April 30 2022; Revised: July 2 2022; Accepted: July 11 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จำนวน 173 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยวิธี Modified Priority Needs Index

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ ทั้งนี้ โรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนการบริหารวิชาการ เพื่อพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้ต่อไป

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, ทักษะการคิดขั้นสูง

Abstract

The purpose of this study were to study the current and the desirable states and assess the priority needs in developing academic management of Kanchananukroh School based on the concept of higher order thinking skills. The sample of this study consisted of 173 school principals and teachers at Kanchananukroh School. This research instrument was five - rating scale questionnaire. Data were analyzed by statistics: mean, standard deviation and priority needs index

The results found that overall current states in academic management based on the concept of higher order thinking skills were at the medium level and desirable states in academic management based on the concept of higher order thinking skills were at the highest. The first priority needs index was the evaluation, learning management and developing a school curriculum respectively. The schools can use the research findings to gear up the academic administration for enhancing student's higher order thinking skills.

Keywords : Priority Needs Index, Academic Administration, Higher Order Thinking Skills

บทนำ

โลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอก ทำให้ทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบกับความผันผวนที่ไม่สามารถคาดเดาได้ มีความซับซ้อนที่มากขึ้นที่มีผลต่อการตัดสินใจ การต่อกรกับกระแสโลกที่ผันผวนนี้ ทุกคนต่างพุ่งเป้าไปในเรื่องของการศึกษา ซึ่งถือเป็นรากฐานในการพัฒนาคน โดยตลอดมาการศึกษาของไทยเป็นการตอบสนองการเรียนรู้ด้วยความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับปัจจุบันที่ความรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การศึกษาไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญที่ความรู้ มาเป็นการให้ความสำคัญที่กระบวนการคิดของผู้เรียน การคิด และการสอนคิด เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณภาพ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกหันมามุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตขึ้นไปอย่างมีคุณภาพทั้งทางด้านสติปัญญา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมาย การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580)

กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยได้ประกาศจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแต่ละระดับชั้น เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดขั้นสูง เนื่องจากในปัจจุบันเรื่องของการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ดังตัวอย่างงานวิจัยและผลการประเมินทักษะการคิดขั้นสูง ที่พบว่า ทักษะการคิดของเด็กไทยน่าเป็นห่วงมาก หากครูผู้สอนไม่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดระหว่างการเรียนการสอน และยังไม่มีการประเมินทักษะการคิดระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้ทราบพัฒนาการด้านทักษะการคิดของผู้เรียนตลอดเวลา อาจทำให้ไม่มีการปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนได้ทันท่วงที ในไม่ช้าก็อาจจะสายเกินไปสำหรับการพัฒนาการคิดของเด็กไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) เป็นทักษะทางปัญญาที่นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดขั้นสูงไว้อย่างกว้างขวาง อาทิ Smith (1993) ได้อธิบายความแตกต่างของการคิดพื้นฐานและการคิดขั้นสูง สรุปได้ว่า การคิดขั้นพื้นฐานเป็นการคิดแบบธรรมดาทั่ว ๆ ไป เป็นการกระทำที่เป็นนิสัย ขาดการไตร่ตรอง ทำได้ง่าย ๆ

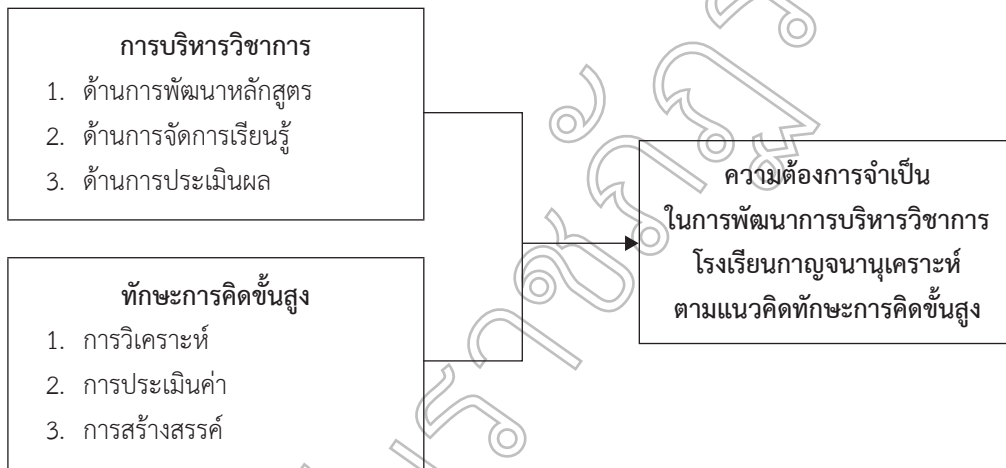
โดยไม่ต้องสอน แต่การคิดขั้นสูง เป็นการผสมผสานของคุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การวางแผน การทำนาย การกำกับ การประเมิน และการตั้งคำถาม รวมถึงขั้นตอนของการใช้ทักษะหลาย ๆ ทักษะร่วมกัน เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การให้เหตุผลแบบอุปนัยและนิรนัย ทิศนา แจมมณี และคณะ (2544) อธิบายทักษะการคิดขั้นสูงว่า ทักษะการคิดขั้นสูง เป็นทักษะที่มีขั้นตอนหลากหลาย และต้องอาศัยทักษะพื้นฐานหลาย ๆ ทักษะ Kaplan (1990) ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดขั้นสูงเป็นทักษะการคิดที่ประเมินได้ ซับซ้อน เช่น การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การสรุปอ้างอิง การตีความ และการประเมิน ทักษะการคิดขั้นสูงจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่หลากหลายที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ทักษะการคิดขั้นสูงสามารถพัฒนาต่อไปเป็นนวัตกรรมที่จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงาน สอดคล้องกับแนวความคิดของ (Harkins, 2008) ที่ว่าการศึกษา 4.0 เป็นยุคของการผลิตนวัตกรรม โรงเรียนเป็นแหล่งที่มีการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง อาจกล่าวได้ว่า ทักษะการคิดขั้นสูงเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และการใช้ชีวิต โดยยึดหลักเหตุผลและการพิจารณาอย่างรอบด้าน สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมีทฤษฎีหรือทฤษฎีที่แท้จริง และหาวิธีการแก้ปัญหาหรือทางออกที่เหมาะสมกับบุคคล สถานการณ์ และบริบท รวมทั้งสามารถริเริ่มความคิดใหม่ ๆ แปลงความคิดนั้นให้เป็นรูปธรรม และบริหารจัดการจนเกิดผลผลิตเป็นผลงานในลักษณะต่างๆ เช่น แนวคิดใหม่ กระบวนการใหม่ สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตน ผู้อื่น สังคม ประเทศและโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

โรงเรียนกาญจนาภิเษกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีเป้าประสงค์ให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการคิด ทักษะความชำนาญในการใช้ ICT ทักษะความสามารถเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโลก อีกทั้งโรงเรียนยังเป็นสถานศึกษานำร่องด้านการพัฒนานวัตกรรม จากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อาทิเช่น โครงการนักเรียน ซึ่งเป็นโครงการสืบเนื่องพัฒนาการคิดของนักเรียนแต่ละระดับชั้น เป็นเวทีที่ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การแข่งขันในระดับสูงต่อไป อย่างไรก็ตาม จากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนปีการศึกษา 2562 พบว่า ด้านที่ควรพัฒนา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะในการแก้ปัญหา รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสู่นวัตกรรม นอกจากนี้ จากรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนปีการศึกษา 2563 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ให้ดีขึ้นกว่าเดิมในด้านการพัฒนาทักษะการคิดด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีการประเมินความสามารถในการคิดของนักเรียนอย่างเป็นระบบ อีกทั้งโรงเรียนยังต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ จะเห็นได้ว่าแนวทางพัฒนาคุณภาพที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ เน้นการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีแนวทางให้พัฒนาการบริหารที่เป็นระบบ

จากสภาพและบริบทข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาเป็นแนวทางในการส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง ผ่านกระบวนการทางการบริหารวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 168 คน รวมทั้งสิ้น 173 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ลักษณะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ขอบข่ายการบริหารวิชาการ 3 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ปรีญาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) สุกัญญา แซ่มซ้อย (2565) และแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยผู้วิจัยยึดองค์ประกอบของ Bloom's taxonomy revised (2001)

แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิต (Likert Scale) ใช้ระดับการวัดข้อมูลเป็นการเรียงลำดับ (Ordinal Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยแบ่งขอบข่ายการบริหารวิชาการออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล รวม 28 ข้อ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการและแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง

3.2 กำหนดตัวชี้วัดการบริหารวิชาการและแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยใช้กรอบแนวคิดที่สังเคราะห์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสอบถาม

3.3 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้นั้นจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence:

IOC) ตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่า IOC มากกว่า 0.66 ทุกข้อ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

3.4 ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และจัดพิมพ์แบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษก จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนกาญจนาภิเษก จำนวน 173 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในระหว่างการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ผู้วิจัยจึงใช้ทั้งแบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 17 เมษายน 2565

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษก ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

5.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ด้วยดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified}) ของสุวิมล ว่องวานิช (2550) ดังนี้

$$PNI_{\text{Modified}} = (I - D) / D$$

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง

การบริหาร วิชาการ	ประเด็น	องค์ประกอบทักษะการคิดขั้นสูง				ลำดับความ ต้องการจำเป็น
		การวิเคราะห์	การประเมินค่า	การสร้างสรรค์		
1. การพัฒนา หลักสูตร	D	3.298	3.069	3.072	3.146	ปานกลาง
	I	4.512	4.474	4.500	4.495	มาก
	PNI _{modified}	0.368	0.458	0.465	0.429	3
	(ลำดับ)	(3)	(2)	(1)		
2. การจัดการ เรียนรู้	D	3.029	3.026	3.029	3.028	ปานกลาง
	I	4.639	4.601	4.621	4.620	มากที่สุด
	PNI _{modified}	0.532	0.520	0.526	0.526	2
	(ลำดับ)	(1)	(3)	(2)		
3. การประเมิน ผล	D	2.980	2.763	2.740	2.828	ปานกลาง
	I	4.569	4.564	4.584	4.572	มากที่สุด
	PNI _{modified}	0.533	0.652	0.673	0.617	1
	(ลำดับ)	(3)	(2)	(1)		
เฉลี่ยรวม	D	3.298	3.029	2.980	3.001	ปานกลาง
	I	4.512	4.639	4.569	4.563	มากที่สุด
	PNI _{modified}	0.368	0.532	0.533	0.520	

หมายเหตุ D: Degree of success (สภาพปัจจุบัน), I: Importance (สภาพที่พึงประสงค์)

PNI_{modified} : Modified Priority Needs Index (ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น)

จากตารางที่ 1 สรุปสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.001) โดยขอขยายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = 3.146) โดยการพัฒนาหลักสูตรด้านการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.298) การจัดการเรียนรู้เป็นขอขยายที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา (ค่าเฉลี่ย = 3.028) โดยการจัดการเรียนรู้ด้านการวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 3.029) และการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.828) โดยการประเมินผลด้านการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.980)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.563) โดยขอขยายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.620) โดยการจัดการเรียนรู้ด้านการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.639) การประเมินผลเป็นขอขยายที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา (ค่าเฉลี่ย = 4.572) โดยการประเมินผลด้านการสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.584) และการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.495) โดยการพัฒนาหลักสูตรด้านการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.512)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ลำดับที่ 1 คือ การประเมินผล (PNI_{modified} = 0.617) โดยการประเมินผลด้านการสร้างสรรค์มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI_{modified} = 0.673) ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.526) โดยการจัดการเรียนรู้ด้านการวิเคราะห์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI_{modified} = 0.532) และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาหลักสูตร (PNI_{modified} = 0.429) โดยการพัฒนาหลักสูตรด้านการสร้างสรรค์มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI_{modified} = 0.465)

สรุปและอภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาภิเษกตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงด้านการวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ โคจร, กันยารัตน์ สอนสุภาพ และสมทรง สิทธิ เรื่องการศึกษาสภาพ

ปัจจุบัน ปัญหาด้านการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์ พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียนรับรู้และตระหนักสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการพัฒนาการคิดขั้นสูงของนักเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากด้านงบประมาณ ด้านหลักสูตรที่เนื้อหาค่อนข้างมาก กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีจำนวนมาก การจัดการเรียนการสอนที่เน้นบรรยายขาดการส่งเสริมการคิด ความพร้อมของนักเรียนที่ไม่เพียงพอ

การจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยในสภาพปัจจุบันรองลงมา ซึ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงด้านการวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด ทั้งทางด้านการวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรชพรพรรณ ชาญช่าง (2561) พบว่า เป้าหมายที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบูรณาการ เป็นการสอนที่ผู้สอนสามารถนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกัน มาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกันอย่างมีความหมาย และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเชื่อมโยง วิเคราะห์ แยกแยะความสัมพันธ์ของแต่ละเนื้อหาสาระได้ และพัฒนาไปสู่ทักษะการคิดขั้นสูงต่อไป ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการวิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหาที่มีอยู่ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างมุมมองใหม่ ๆ เจริญจินตนาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพรรณณี พลชะชีวะ, อังคณา กรัณยาธิกุล, ดนุชา สลิ่งส์ และเลอลักษณ์ โอทกานนท์ (2560) ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดขั้นสูง เป็นการคิดระดับที่สามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจึงควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นการวิเคราะห์ขึ้นไป จึงจะถือได้ว่าผู้สอนสามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงได้

การประเมินผลมีค่าเฉลี่ยในสภาพปัจจุบันต่ำสุด ซึ่งการประเมินผลด้านการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับกระบวนการวิเคราะห์ที่เกิดกับผู้เรียน ครูต้องมีกำหนดผลการประเมินผลการเรียนรู้ด้านการวิเคราะห์ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา ศิริการุณย์ (2557) พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีการดำเนินการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายมากขึ้น เช่น การทดสอบแบบปรนัย อัตนัย การปฏิบัติงานจริง โดยมีผู้ร่วมประเมิน ได้แก่ อาจารย์ ด้วยวิธีการและเกณฑ์การประเมิน สอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร เครื่องมือการประเมินที่ถูกต้อง ยุติธรรม โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรประภา แสงสินเจริญชัย (2542) และจตุพล อธิคม (2543) พบว่า การวัดผลประเมินผลจากการปฏิบัติงานควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินให้แน่นอน ชัดเจน เพื่อความยุติธรรม

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ การประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนให้ความสำคัญและมีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงมากที่สุด เพราะการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกิตติ์ นาทา (2558) เรื่องกลยุทธ์การสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้สรุปไว้ว่า ครูภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอนการคิดให้แก่ผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ จะทำให้ผู้เรียนดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตามการคิดขั้นสูงเป็นกระบวนการที่สามารถฝึกฝน เสริมสร้าง และพัฒนาได้ ครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทักษะดังกล่าวให้เกิดกับผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้อาจจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดบรรยากาศ สื่อและอุปกรณ์ ตลอดจนบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการคิดเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนต่อไป

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ลำดับที่ 1 คือ การประเมินผล โดยการประเมินผลทักษะการคิดขั้นสูงด้านการสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนต้องการพัฒนาด้านการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์วิสาข์ ธาราวร (2559) พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูมัธยมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ 2. ด้านการดำเนินการวัดและประเมินผล และ 3. ด้านการตรวจให้คะแนน การรายงานผล และการนำไปใช้ สรุปได้ว่า ครูยังขาดความรู้และความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในประเด็นที่หลากหลาย

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงด้านการวิเคราะห์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุพงษ์ คล่องการ (2563) ที่ว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน จำแนกตามทักษะการคิดเชิงวัฒนธรรมของนักเรียน พบว่า การคิดขั้นสูงซึ่งเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหาเช่นเดียวกับการวิเคราะห์นั้น มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควร

ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบแนวคิดหรือความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรมได้

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงด้านการสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ โสภากุล (2564) พบว่า การจัดทำหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่มีความเฉพาะเจาะจง ควรมีนโยบายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างอิสระในระดับสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Zuelke B. (2015) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มความคิดสร้างสรรค์ชุมชน โดยการปรับใช้แบบจำลองชุมชน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรการคิดสร้างสรรค์ ทำให้ครูและสมาชิกในชุมชนสามารถสร้างโอกาสในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อทัศนคติของคนในครอบครัวที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูงในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางและมากที่สุดตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูยังไม่ได้ให้ความสำคัญและความจำเป็นในการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนเท่าใดนัก ดังนั้นจึงควรมีการสร้างตระหนักรู้ ความรู้และความเข้าใจในความสำคัญของการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างและผลิตนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ของสังคมต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การประเมินผล ซึ่งการประเมินจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่จะทำให้ครูสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนรายบุคคลได้ว่าแต่ละคนมีการพัฒนาหรือต้องส่งเสริมในด้านไหน เพื่อให้ครูได้มีกรอบการออกแบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับกิจกรรมผู้เรียนก็จะได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการประเมินผลสามารถบ่งบอกความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ ส่งผลให้ครูสามารถวางแผนพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควบคู่กับแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง

2. ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริการวิชาการ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดของการบริหารวิชาการ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ตามแนวคิดทักษะการคิดขั้นสูง คือ การประเมินผล เนื่องจากการประเมินผลควรประเมินผลหลักสูตร หลักสถานศึกษา เพื่อให้ทราบว่าการหลักสูตรทักษะการคิดขั้นสูงควรพัฒนาอย่างไร รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ครูสามารถออกแบบ วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้อง และวัดผลผู้เรียนด้านทักษะการคิดขั้นสูงได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กัลย์วิสาข์ ธาราวร. (2559). การประเมินความต้องการจำเป็นของครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 11(3), 374-389.

กัญญารัตน์ โคจร, กัญญารัตน์ สอนสุภาพ, และสมทรง สิทธิ. (2563). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านการคิดขั้นสูงของนักเรียนโรงเรียนวัดแจ่มอารมณ์. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 26(1), 67-84.

จตุพล อธิคม. (2543). การประเมินหลักสูตรปริญญาการศึกษา **มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (พลศึกษา). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จรุณี แก้วเอียน. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

จิรัชพรรณ ชาญช่าง. (2561). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง: การเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง. **Journal of Education Studies**, 2563, 79.

เจนเนตร ประเสริฐวิทย์. (2560). **แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการตามแนวคิดการส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน**. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐกิตติ์ นาทา. (2558). กลยุทธ์การสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 13(1), 57-69.

ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2544). **วิทยาด้านการคิด**. เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

ทิตินา แคมมณี. (2557). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร.

ปองสิน วิเศษศิริ. (2555). **เอกสารประกอบการสอนวิชา 2747732 การบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).

ปิยะพงศ์ โชติพันธ์. (2556). การสอนเพื่อพัฒนาการคิดขั้นสูง. **จุลสารวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์**, 6(1), 8-9.

ประพรธน์ พลชะวีระ, อังคนา กรัณยาธิกุล, ดนุชา สลึงค์, และเลอลักษณ์ โอทยานนท์. (2560). **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 11(3), 246-258.

พรประภา แสงสินเจริญชัย. (2542). **การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการเงิน (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2536 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). **การจัดและการบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

วัศพล โอมพรนุวัฒน์. (2562). **แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสตรีวัดอัสสัมชัญ ตามแนวคิดความฉลาดรู้เรื่องดิจิทัลและอนาคตชีวิต**. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาน อัครภูมิ. (2551). **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซต.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: บึก พอยท์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุจิตรา ศิริการุณย์. (2557). **การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยใช้แนวคิด BALANCED SCORECARD (BSC)**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). **การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุพงษ์ คล่องการ. (2563). **ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน**. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 3(2), 42-60.
- อำนาจ โสภากุล. (2564). **การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Chanchang, J. (2020). **การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง: การเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง**. *Journal of Education Studies*, 48(3), 78-89.
- Abdullah, A. H., Abidin, N. L. Z., & Ali, M. (2015). **Analysis of students' errors in solving Higher Order Thinking Skills (HOTS) problems for the topic of fraction**. *Asian Social Science*, 11(21), 133.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). **A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives: Complete Edition**. New York: Longman.
- De Bono, Edward. (1982). **Lateral Thinking : A Text book of Creativity**. Harondswort : Penquin Book.
- Dewey, John. (1950). **How we Think**. Lexington D.C.: Heath and Company.
- Ennis, R .H. (1985). **A logical basis for measuring critical thinking skill**. *Educational Leadership*, 43(2), 44-48.
- Gagne Robert M. (1970). **The Cognitive of learning**. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Guilford and Hoepfner, R. (1971). **The Analysis of Intelligence**. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Harkins, A. M. (2008). **Leapfrog principles and practices: Core components of education 3.0 and 4.0**. *Futures Research Quarterly*, 24(1), 19-31.
- Krulik, Stephen; Rudnick, Jesse A. (1989). **Problem Solving: A Handbook for Senior High School Teacher**, 24.
- Lefrancois, G.R. (1988). **Psychology for Teaching**. California: Woods Worth Publishing Company.
- Conklin, W. (2013). **Higher-Order Thinking Skills**. CA: Shell Educational Publishing, Inc.

การประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด
ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี
Assessment of Increasing Value of Welfare from Solving
Stray Dog Problems in Thachang Subdistrict, Chanthaburi Province

ธงชัย ศรีเบญจโชติ*, สุรีย์พร พานิชอัครา, อัญชลี อุทัยไผ่ฟ้า, พิศิษฐ์ ชัยสุวรรณถาวร, เพ็ญศิริ สมารักษ์, ฐิตา ชัยวิบูลย์ผล
Thongchai Sribenjachot, Sureeporn Phanichatra, Anchalee Uthaihaifar, Pisit Chaisuwanthavorn,
Pensiri Samarak, Thita Chaiwiboonphol

หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000
Bachelor of Economics Program, Faculty of Management Science, Rambhai Barni Rajabhat University,
Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: thongchai.s@rbru.ac.th

(Received: May 2 2022; Revised: June 30 2022; Accepted: July 11 2022)

บทคัดย่อ

ปัญหาสุนัขจรจัดเป็นปัญหาหนึ่ง ที่พบเห็นได้ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนในสังคม ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สาธารณสุข เศรษฐกิจ และตัวสุนัขจรจัดเอง เทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี ต้องพบกับปัญหาสุนัขจรจัดเช่นเดียวกัน การศึกษาครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด 2) ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้างที่มีต่อการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด และ 3) ประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์หน่วยงานในเทศบาลเมืองท่าช้าง และการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาศาสามารถจำแนกรูปแบบการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดได้ 3 ประเภท ได้แก่ รูปแบบการใช้มาตรการทางรายได้สาธารณะ รูปแบบสุนัขชุมชน และ รูปแบบสถานพักพิงสุนัขจรจัด จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การที่เจ้าของสุนัขไม่มีความรับผิดชอบเป็นสาเหตุของการเกิดสุนัขจรจัด ผลกระทบจากสุนัขจรจัดเป็นผลกระทบทางด้านสาธารณสุขในระดับมาก มีความพึงพอใจในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้างในระดับปานกลาง มีความต้องการให้แก้ปัญหาโดยการทำหมันสุนัขจรจัด จัดสร้างสถานพักพิงสุนัขจรจัด และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตามลำดับ และจากการประเมินมูลค่าสวัสดิการสังคมที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด โดยใช้เทคนิคการประเมินค่าโดยใช้ตลาดสมมติ พบว่า ค่าเฉลี่ยของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายมีค่าเท่ากับ 133.620 บาท/ครั้ง/คน คิดเป็นมูลค่าสวัสดิการสังคมที่เพิ่มขึ้น จากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้างเท่ากับ 1,761,111.60 บาท

คำสำคัญ : สุนัขจรจัด, ความเต็มใจที่จะจ่าย, เทศบาลเมืองท่าช้าง

Abstract

Stray dog problems are problems generally found in every area in Thailand. They disturb people in society in aspects of environment, public health, economy, and stray dogs themselves. Thachang subdistrict, Chanthaburi province has also been facing these problems. Therefore, the objectives of this study were 1) to study management form for solving stray dog problems 2) to study problems and preferences of people living in Thachang subdistrict toward stray dog problem solving and 3) to assess value added of welfare from solving stray dog problems in Thachang subdistrict, Chanthaburi province. Secondary data was gathered from involving document and primary data was collected by interviewing units of Thachang subdistrict and interviewing from questionnaire from 420 samples.

The study results found 3 management forms for solving stray dog problems which were public income measure approach, community dog approach, and stray dog shelter. Results from interviewing the sample group shown that irresponsibility of dog owners was the cause of stray dog. Stray dogs highly disturbed public health. The satisfaction of Thachang subdistrict management toward stray dog problems was at a moderate level. Opinions relating to solving stray dog problems were sorted in the following order arranging birth control, placing stray dog shelter, and vaccinating hydrophobia, respectively the assessment of increasing value of welfare from solving stray dog problems using Contingent Valuation Method (CVM) yielded the average of willingness to pay at 133.620 baht/person. The result shown that welfare value was increased to 1,761,111.60 baht.

Keywords : Stray Dog, Willingness to Pay, Thachang Municipality

บทนำ

สุนัขจรจัด เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นแหล่งมลภาวะทางเสียงจากการเห่าหอนสร้างความรำคาญให้กับชุมชนในสังคม เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน และยังส่งผลกระทบต่อด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะการเป็นพาหะที่ทำให้เกิดโรคพิษสุนัขบ้าที่ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งในปี พ.ศ. 2523 มีจำนวนผู้เสียชีวิตสูงที่สุดถึง 370 ราย ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกันโรคสูงถึงหลายพันล้านบาทต่อปี จากปัญหาดังกล่าว ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพะเจ้าหญิงนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรชัตติยราชนาถิ ทรงมีพระปณิธานให้โรคพิษสุนัขบ้าหมดไปจากประเทศไทย จึงมีการดำเนิน “โครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย จากโรคพิษสุนัขบ้า ตามพระปณิธานฯ” ขึ้นในปี พ.ศ. 2560 ทำให้สามารถควบคุมการระบาดของโรคได้ในหลายพื้นที่ (สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า, 2562) แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า โดยในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 11 คน ในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 18 คน และในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 3 คน (กิตติพงศ์ สัตยชาติวิรุฬห์, 2563) ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563 จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีรายงานการพบโรคพิษสุนัขบ้าในคนและสัตว์ (กรมปศุสัตว์, 2564)

จากผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสุนัขจรจัดตั้งที่กล่าวมาหน่วยงานหลายภาคส่วน เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน ได้เข้ามาช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด โดยมีเทศบาลท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่เข้ามาแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่สุนัขจรจัดก็ยังคงไม่หมดสิ้นไปจากประเทศไทย จากผลสำรวจจำนวนสุนัขโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีจำนวนสุนัขทั้งสิ้น 2,173,999 ตัว เป็นสุนัขที่ไม่มีเจ้าของถึง 109,123 ตัว คิดเป็นร้อยละ 5.02 (กรมปศุสัตว์, 2562)

ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุที่มาของสุนัขจรจัดในประเทศไทยเกิดมาจาก 1) เจ้าของสุนัขขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัขที่ถูกต้อง 2) สุนัขที่มีเจ้าของพลัดหลงออกจากบ้าน 3) ปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ทำให้หน่วยงานของรัฐบาลประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันการผสมพันธุ์ของสุนัขจรจัดอย่างทั่วถึง และ 4) การขาดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเพื่อจำหน่ายสุนัขทั้งที่เป็นฟาร์มเพาะพันธุ์สุนัข และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์สัตว์ ดังการศึกษาของเบญจมาศ สุนนทะนาม และทัชชากร วงศ์สายัณห์ (2561) การศึกษาของยศนันท์ ปานาภรณ์ และวัชรชัย จิระจินตกุล (2562) ได้อธิบายถึงสาเหตุที่มาของสุนัขจรจัดซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562: 2) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่มาของสุนัขจรจัดไว้

พื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง เป็นเขตชุมชนเมืองที่มีปัญหาสุนัขจรจัด เนื่องจากเทศบาลเมืองท่าช้างเป็นชุมชนที่มีบ้านเช่าอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีคนนอกพื้นที่ที่เข้ามาทำงานและนักศึกษาเข้ามาเช่าบ้านอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยในช่วงเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้นำสุนัขมาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยง แต่เมื่อถึงเวลาย้ายออกไปบางส่วนไม่นำสุนัขที่เลี้ยงไว้ติดตามไปด้วยปล่อยให้สุนัขหากินเองอยู่ในพื้นที่บ้านเช่าอาศัยเดิม สุนัขเหล่านี้จึงไม่มีผู้ดูแลกลายเป็นสุนัขจรจัดในพื้นที่ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสุนัขจรจัดในพื้นที่ (อุษา ผลเจริญ, 2564, กันยายน 29) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทั้งทางด้านสาธารณสุข ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ หากมีการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้สุนัขจรจัดในรูปแบบที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จะทำให้ปัญหาสุนัขจรจัดลดลงหรือหมดไป ส่งผลให้สวัสดิการของประชาชนในชุมชนเพิ่มขึ้นในการศึกษานี้จึงสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการจัดการสุนัขจรจัดที่ได้มีการนำมาใช้ในพื้นที่ต่าง ๆ ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้างที่มีต่อปัญหาสุนัขจรจัดโดยประเมินมูลค่าสวัสดิการของประชาชนในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดออกมาเป็นตัวเงิน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด และนำผลการศึกษาที่ได้มาเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้างที่มีต่อการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด
3. ประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี

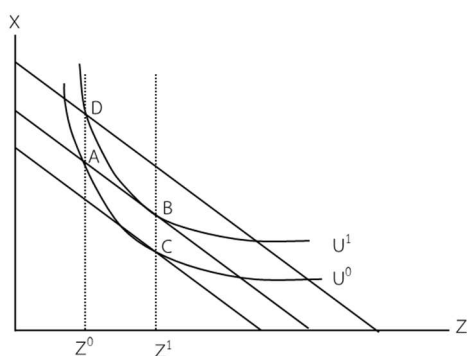
แนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดระดับสวัสดิการของผู้บริโภค

การวัดระดับสวัสดิการของผู้บริโภค ในกรณีสินค้าเอกชนสามารถวัดระดับการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการหรืออรรถประโยชน์ของผู้บริโภคได้จากการหาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ใต้เส้นอุปสงค์ธรรมดา (ordinary demand) โดยใช้ค่าส่วนเกินของผู้บริโภค (consumer surplus: CS) แต่ในกรณีของสินค้าที่ไม่มีระบบตลาดรองรับ การวัดการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ใต้เส้นอุปสงค์ธรรมดาไม่สามารถทำได้ แต่สามารถวัดได้จากพื้นที่ใต้เส้นอุปสงค์ชดเชย (compensate demand)

การแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง เป็นการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และสภาพแวดล้อมในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งมีลักษณะของการที่คนใดคนหนึ่งได้รับการแล้วไม่ทำให้ความพอใจของบุคคลอื่นที่ได้รับจากการได้รับการลดลง (non-rival consumption) และไม่อาจกีดกันไม่ให้ใครใช้ประโยชน์ได้ (non-excludability) ซึ่งเป็นลักษณะของสาธารณะที่ไม่มีตลาดรองรับ จึงไม่มีราคาและไม่สามารถวัดมูลค่าได้ การวัดการเปลี่ยนแปลงระดับสวัสดิการของประชาชนที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างสามารถอธิบายได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การวัดการเปลี่ยนแปลงระดับสวัสดิการของประชาชนที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง ที่มา : ดัดแปลงจากเพ็ญพร เจนการกิจ, 2542

กำหนดให้ Z คือ สภาพแวดล้อมในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง X คือ สินค้าเอกชน U คือ ระดับความพอใจหรือสวัสดิการของประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง และ I คือ รายได้ของประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง เมื่อพิจารณาจากผลของการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง ที่ทำให้ระดับความพอใจหรือสวัสดิการของประชาชนดีขึ้นจากสภาพแวดล้อมเดิม (Z^0) เป็นสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง (Z^1) การวัดระดับสวัสดิการของประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง เมื่อมีการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างสามารถแสดงได้ 4 สถานการณ์ ดังนี้ (เพ็ญพร เจนการกิจ, 2542: 7-14) ได้แก่

สถานการณ์ที่ 1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ระดับความพอใจของประชาชนเพิ่มขึ้นจาก U^0 เป็น U^1 จำนวนเงินที่มากที่สุดที่ประชาชนเต็มใจจ่ายออกไป (willingness to pay; WTP) เพื่อประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่และมีระดับความพอใจหรือสวัสดิการเท่าเดิม (U^0) เท่ากับ BC คือ ค่า compensate surplus หรือ quantity-constrained compensating variation (CVq) สามารถเขียนเป็นสมการได้ $U^0(I-WTP, Z^1) = U^0(I, Z^0)$

สถานการณ์ที่ 2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ระดับความพอใจของประชาชนเพิ่มขึ้นจาก U^0 เป็น U^1 จำนวนเงินที่น้อยที่สุดที่ประชาชนยอมรับเป็นการชดเชย (willingness to accept compensation; WTAC) เพื่อประชาชนจะยังคงอยู่บนสภาพแวดล้อมเดิม (Z^0) และมีความพอใจที่เพิ่มมากขึ้นจาก U^0 เป็น U^1 เท่ากับ AD คือ ค่า equivalent variation (EV) สามารถเขียนเป็นสมการได้ $U^1(I+WTAC, Z^0) = U^1(I, Z^1)$

สถานการณ์ที่ 3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ระดับความพอใจของประชาชนลดลงจาก U^1 เป็น U^0 จำนวนเงินน้อยที่สุดที่ประชาชนยอมรับเป็นการชดเชย (WTAC) เพื่อให้เขายอมรับสภาพแวดล้อมใหม่ (Z^1) แล้วทำให้ประชาชนมีระดับความพอใจเดิม (U^1) เท่ากับ AD คือ ค่า compensating variation (CV) สามารถเขียนเป็นสมการได้ $U^1(I+WTAC, Z^1) = U^1(I, Z^0)$

สถานการณ์ที่ 4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ระดับความพอใจของประชาชนลดลงจาก U^1 เป็น U^0 จำนวนเงินที่มากที่สุดที่ประชาชนเต็มใจจ่ายออกไป (WTP) เพื่อที่จะทำให้เขายังคงอยู่บนสภาพแวดล้อมเดิม (Z^0) และระดับความพอใจของประชาชนอยู่ในระดับใหม่ (U^0) เท่ากับ BC คือค่า equivalent surplus หรือ quantity-constrained equivalent variation (EVq) สามารถเขียนเป็นสมการได้ $U^0(I-WTP, Z^0) = U^0(I, Z^1)$

สำหรับการศึกษานี้ การวัดสวัสดิการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปจากการแก้ไขปัญหามสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นจากสภาพแวดล้อมเดิม (Z^0) เป็นสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง (Z^1) ทำให้ระดับความพอใจของประชาชนเพิ่มขึ้นจาก U^0 เป็น U^1 จำนวนเงินสูงสุดที่ประชาชนยินดีที่จะจ่ายออกไป เพื่อแสดงถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างจากการแก้ไขปัญหามสุนัขจรจัด (Z^1) โดยที่คนประชาชนยังคงมีระดับความพอใจอยู่ในระดับเดิม (U^0) ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ 1 การประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดจึงเป็นการหาค่า compensate surplus หรือ quantity-constrained compensating variation (CVq)

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์

มูลค่ารวมทางเศรษฐศาสตร์ (total economic value) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) มูลค่าจากการใช้ (use value) ซึ่งแบ่งออกเป็นมูลค่าการใช้สอยโดยตรง (direct use value) และมูลค่าการใช้สอยโดยอ้อม (indirect value) 2) มูลค่าจากการไม่ได้ใช้ (non-use value) ซึ่งแบ่งออกเป็นมูลค่าของการคงอยู่ (existence value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (bequest value) 3) มูลค่าเพื่อจะใช้ (option value) (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2543 : 2-5 – 2-6) สำหรับการเลือก

วิธีการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ Pearce et al. (1992) ได้ชี้ให้เห็นว่าวิธีการประเมินมูลค่าของทรัพยากรยังสามารถพิจารณาได้จากมูลค่าที่เราต้องการประเมินว่าเป็นมูลค่าจากการใช้หรือมูลค่าจากการไม่ได้ใช้ โดยมูลค่าจากการใช้สามารถประเมินได้จากการประเมินมูลค่าทางอ้อม(indirect method) โดยใช้วิธีการใช้ตลาด (market valuation approach) หรือวิธีการใช้ตลาดตัวแทน (surrogate market approach) และยังสามารถประเมินได้จากการประเมินมูลค่าทางตรง(direct method) โดยวิธีการใช้ตลาดสมมติ (simulation market approach) ส่วนมูลค่าจากการไม่ได้ใช้จะสามารถประเมินได้จากมูลค่าทางตรง (direct method) โดยวิธีการใช้ตลาดสมมติ (simulation market approach) เท่านั้น ซึ่ง อติศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2543) สรุปไว้ว่า การประเมินทางตรง เป็นการถามคำถามให้ประชาชนบอกถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำลังศึกษาอยู่ว่ามีมูลค่าเท่าไร หรือมูลค่าที่ประชาชนยินยอมจ่ายเพื่อป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะเกิดขึ้น ส่วนวิธีการประเมินทางอ้อม(indirect method) เป็นการศึกษามูลค่าสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีการซื้อขายโดยตรง แต่มูลค่านี้อาจซ่อนอยู่ในมูลค่าของสินค้าอื่น ๆ

Kaosa-ard, et al. (1990) ได้เสนอว่า สำหรับสินค้าที่ไม่มีตลาดรองรับ เช่น สภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้มูลค่าเป็นจำนวนเงินมากที่สุดที่ผู้บริโภคเต็มใจจ่าย (WTP) เพื่อรักษาคุณภาพของสภาพแวดล้อม หรือมูลค่าต่ำสุดที่ยินยอมรับการชดเชย (WTAC) ถ้าจะปล่อยให้สภาพแวดล้อมเสียคุณค่าไป ต้องใช้ตัวแทนของตลาดหรือตลาดสมมติแทนตลาดจริง ในการประเมินค่า (อภิโชค เลขะกุล, 2551: 20) เทคนิคที่นิยมใช้กันทั่วไป คือ การประเมินมูลค่าโดยใช้เหตุการณ์สมมติ (Contingent Valuation Method: CVM) ซึ่งเป็นเทคนิคการสำรวจเพื่อสอบถามความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) หรือความเต็มใจรับเงินชดเชย (Willingness to Accept Compensation: WTAC) โดยตรงจากประชาชนในสังคม

จากการทบทวนเอกสารยังไม่พบงานวิจัยในการประเมินมูลค่าที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามมีการศึกษาการประเมินมูลค่าบริการสาธารณะที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ กรณีศึกษาเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ซึ่งใช้แบบจำลองโลจิสติก (Logit model) ในการประมาณค่า (สุนิดา พิริยะภาดา และอุดมศักดิ์ ศิลประชาวงค์, 2561) การประเมินมูลค่าศูนย์ฝึกกีฬาแห่งชาติ ซึ่งใช้สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression model) ในการประมาณค่า (นันทรัตน์ ตั้งวิฑูรธรรม และคณะ, 2561) การประเมินมูลค่าโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งใช้สมการถดถอยที่ถูกเซนเซอร์ (Censored regression model) ในการประมาณค่า (โสมสกาวิ เพชรานนท์, 2562) ความเต็มใจที่จะจ่ายในการกำจัด

ขยะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมืองจังหวัดกระบี่ ซึ่งใช้สมการถดถอยที่ถูกเซนเซอร์ (Censored regression model) ในการประมาณค่า (โมนัส ศรีเปาระยะเพ็ญพงษ์ และคณะ, 2562) เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยที่กล่าวมาได้นำเทคนิคการประเมินมูลค่าจากเหตุการณ์สมมติ (CVM) มาใช้ในการประเมินมูลค่าโดยวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาจจะได้รับเมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงจากการจัดโครงการบริการสาธารณะ และประเมินออกมาในรูปแบบตัวเงินโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์ โดยมีการใช้แบบจำลองที่ใช้ประมาณค่าที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลชุดปฐมภูมิจากหน่วยงาน และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุนัขจรจัด ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่ต่าง ๆ
2. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากตัวอย่างที่เป็นบุคลากรในกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 1 ตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)
3. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง โดยการกำหนดจำนวนตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างตามแบบของทาร์โยยามาเน่ (ธีรวิทย์ เอกะกุล 2543: 29)

$$n = N / 1 + N(e)^2$$

โดย n คือ จำนวนตัวอย่าง N คือ จำนวนประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จำนวนทั้งสิ้น 13,180 คน e คือ ค่าความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำหนดที่ระดับ 0.05 ดังนั้นเมื่อแทนค่าในสูตรจะได้

$$n = 13,180 / 1 + (13,180)(0.05)^2 = 388.22$$

จำนวนตัวอย่าง (n) ที่เหมาะสมขั้นต่ำคือ 388.22 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ จึงกำหนดจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 420 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) แบ่งตามชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง 9 ชุมชนย่อย โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสุนัขจรจัด ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง และความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการประมวลผลข้อมูล ทฤษฎีและข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี เพื่ออธิบายถึงการจัดการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี และนำข้อมูลจากการแบบสอบถาม ในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มาอธิบายสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง และความต้องการในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง โดยการใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) และค่าเฉลี่ย (Mean) สำหรับแบบสอบถามส่วนที่ 2 ที่สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากสุนัขจรจัด และความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในปัจจุบัน โดยการศึกษาได้กำหนดการประเมินค่าความคิดเห็น/ความพึงพอใจโดยการแบ่งชนิดมาตราส่วน 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้นำข้อมูลจากส่วนที่ 1 ส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 จากการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม มาประมาณค่าเฉลี่ยของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการจัดการสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง โดยใช้วิธีประเมินมูลค่าโดยใช้เหตุการณ์สมมติและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายด้วยแบบจำลองสมการถดถอยถูกเซ็นเซอร์ (Censored regression model) (Sukharomana, 1998) โดยมีแบบจำลอง ดังนี้

$$\text{Model}(\min_i, \max_i) = \text{/distribution function} \quad (1)$$

$$\text{Model}(\min_i, \max_i) = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + \dots + b_nx_n \text{/distribution function} \quad (2)$$

โดยที่ $\min_i$ = ค่าขอบเขตล่าง (lower bound) ของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของตัวอย่างคนที่ i

$\max_i$ = ค่าขอบเขตบน (upper bound) ของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของตัวอย่างคนที่ i

$x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$ = ตัวแปรอิสระที่เป็นตัวกำหนดค่าความเต็มใจที่จะจ่าย เช่น อายุ เพศ รายได้ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษามีสัตว์เลี้ยง การให้ความช่วยเหลือสุนัขจรจัด ฯลฯ

$$b_1, b_2, b_3, \dots, b_n = \text{ค่าพารามิเตอร์}$$

distribution function = ประเภทของฟังก์ชันการกระจายสะสมในการวิเคราะห์เพื่อใช้ในการประมาณค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในการศึกษานี้ใช้ฟังก์ชันการกระจายสะสม log-normal

ผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด

จากการศึกษาข้อมูลทฤษฎี สามารถจำแนกรูปแบบการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในรูปแบบของมาตรการทางรายได้สาธารณะ โดยนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการควบคุมและดูแลการเลี้ยงสุนัข โดยการจัดเก็บเงินจากการเลี้ยงสุนัขในรูปของภาษีหรือค่าธรรมเนียมจากผู้ถือครองสุนัขควบคู่ไปกับมาตรการอื่นเพื่อควบคุมดูแลการเลี้ยงสุนัข เพื่อป้องกันมิให้เกิดขึ้นซ้ำและมิให้สุนัขสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น การจัดการรูปแบบนี้มีการดำเนินการในต่างประเทศ เช่น กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ และนครนิวยอร์ก (สุทธาวรรณ บุญวงศ์, 2561)

2) การจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในรูปแบบของสุนัขชุมชน เป็นการดำเนินการให้สุนัขจรจัดที่ไม่มีเจ้าของและไม่มีคนรับผิดชอบ แต่เป็นสุนัขที่อาศัยอยู่ตามชุมชน มีความคุ้นเคยกับคน มีคนให้อาหารและดูแลบ้าง มาเป็นสุนัขชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนร่วมกันดูแลรับผิดชอบ ทำให้สุนัขกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยมีการสร้างระบบในการจัดการสุนัขให้สามารถอยู่กับชุมชนได้ และเกิดการดูแลอย่างเป็นระบบมากขึ้น การจัดการรูปแบบนี้มีการดำเนินการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2564) และตลาดแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม (เหมียวซี่ส่อง, 2563).

3) การจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในรูปแบบของสถานพักพิงสุนัขจรจัด เป็นการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด โดยการจัดสร้างศูนย์พักพิงสุนัขเพื่อเป็นแหล่งพักพิงของสุนัขจรจัด และดูแลให้สุนัขจรจัดให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2562) การจัดการปัญหารูปแบบนี้มีการดำเนินการในหลายพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานคร (เบญจมาศ สุนันทะนาม และหัชชากร วงศ์สายัณห์, 2561) (จิรัฐติกาล ขุนแสวง, 2557) เทศบาลตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี (สมปอง เจริญสุข, 2556) เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 ตัวอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.76) สถานะโสด (ร้อยละ 57.38) มีอายุเฉลี่ย 39.74 ปี ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ (ร้อยละ 52.86) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 26.90) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.44 คน มีรายได้เฉลี่ยคนละ 16,751.67 บาทต่อเดือน โดยส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 34.29) มีรายจ่ายต่อเดือนเฉลี่ยคนละ 9,696.07 บาทต่อเดือน มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ

41.90 ที่มีสัตว์เลี้ยงในครอบครัว โดยสัตว์เลี้ยงที่นิยมเลี้ยงมากที่สุดคือ สุนัข (ร้อยละ 73.29 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีสัตว์เลี้ยง) มีค่าใช้จ่ายสำหรับสัตว์เลี้ยงเฉลี่ย 466.81 บาทต่อเดือน

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสุนัขจรจัด

1. ความหมายของสุนัขจรจัด ในการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความหมายของสุนัขจรจัด โดยมีตัวเลือกความหมายของสุนัขจรจัดไว้ 3 ความหมาย ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กำหนดไว้ ได้แก่ ความหมายที่ 1 สุนัขที่มีเจ้าของ แต่ปล่อยให้สุนัขใช้ชีวิตอิสระในพื้นที่สาธารณะ ความหมายที่ 2 สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ แต่มีผู้ให้อาหารไม่ได้อาศัยในบ้านเรือน ใช้ชีวิตอิสระในพื้นที่สาธารณะ และความหมายที่ 3 สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ ไม่ได้อยู่อาศัยภายในบ้านเรือน มีการดำรงชีวิตอิสระในพื้นที่สาธารณะ

จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 15.38 ที่มีความคิดเห็นว่างสุนัขจรจัด

มีความหมายตามความหมายที่ 1 2 และ 3 รวมกันตามที่กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่างสุนัขจรจัด หมายถึง สุนัขตามความหมายที่ 2 และ 3 รวมกันคิดเป็นร้อยละ 54.05 รองลงมา มีความคิดเห็นว่างสุนัขจรจัดหมายถึงสุนัขตามความหมายที่ 3 เพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 24.05

2. สาเหตุหลักของการเกิดสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง ส่วนใหญ่เห็นว่า สาเหตุหลักของการเกิดสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง คือ การที่เจ้าของสุนัขไม่มีความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 72.38 รองลงมาคือ สุนัขพลัดหลงออกจากบ้านเจ้าของ คิดเป็นร้อยละ 15.71

3. ผลกระทบจากสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้างพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าได้รับผลกระทบจากสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.31 มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง

ผลกระทบ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับผลกระทบ
เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน	4.14	1.07	มาก
เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เห็บหมัด	3.88	1.05	มาก
การได้รับบาดเจ็บจากการถูกสุนัขกัด	3.88	1.20	มาก
ความหวาดระแวงจากการถูกสุนัขกัด	3.67	1.44	มาก
เป็นพาหะสำคัญของโรค เช่น โรคพิษสุนัขบ้า	3.60	1.14	มาก
ความสกปรกที่เกิดจากการคุ้ยขยะของสุนัข	3.04	1.42	ปานกลาง
ความสกปรกที่เกิดจากการขับถ่ายปัสสาวะ อุจจาระของสุนัข	3.01	1.42	ปานกลาง
ความเดือดร้อนรำคาญที่เกิดจากการขับถ่ายของสุนัข	2.99	1.46	ปานกลาง
ความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงเห่า หอน ของสุนัข	2.61	1.45	ปานกลาง
ความเดือดร้อนรำคาญจากการเห็นสุนัขจรจัดที่มีลักษณะไม่พึงประสงค์	2.25	1.32	น้อย
ภาระค่าใช้จ่ายของรัฐ เช่น การฉีดวัคซีน การทำหมัน เป็นต้น	2.25	1.35	น้อย
เฉลี่ย	3.31	1.43	ปานกลาง

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

การจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้าง

1. การจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้าง

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี เป็นผู้รับผิดชอบปัญหาที่เกี่ยวกับสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง โครงการที่เทศบาลเมืองท่าช้างที่ได้ดำเนินการมาโดยตลอด ได้แก่ โครงการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า โดยมีกิจกรรมที่จะดำเนินงาน ได้แก่ 1) การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัขและแมวที่มีเจ้าของและไม่มีเจ้าของ 2) การรณรงค์ทำหมันให้กับ

สุนัขและแมวจรจัด 3) การจัดหาศูนย์พักพิงสุนัข 4) การให้ความรู้กับประชาชนในการเลี้ยงสุนัขและแมวที่ถูกต้อง 5) ดำเนินการกับเจ้าของสุนัขที่ปล่อยให้สุนัขส่งเสียงเห่า หอน สร้างความรำคาญ ทั้งนี้ การดำเนินงานของเทศบาลเมืองท่าช้างที่ผ่านมาเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าเป็นหลัก ส่วนการดำเนินการหาสถานพักพิงสุนัข และการใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาในกรณีที่มีการร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากสุนัขจรจัด

2. ความพึงพอใจและความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้าง

ด้านความพึงพอใจในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 สำหรับการจัดการ

ที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดการซากสุนัขจรจัดที่เสียชีวิต การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้แก่สุนัขจรจัด และการทำหมันสุนัขจรจัด ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้าง

การจัดการ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับความพึงพอใจ
- การจัดการซากสุนัขจรจัดที่เสียชีวิต	3.31	1.10	ปานกลาง
- การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ให้แก่สุนัขจรจัด	3.24	1.42	ปานกลาง
- การทำหมันสุนัขจรจัด	3.15	1.42	ปานกลาง
- การจัดการสิ่งปฏิกูลจากสุนัขจรจัด	3.13	1.21	ปานกลาง
- การใช้มาตรการทางกฎหมายกับผู้กระทำความรุนแรงต่อสุนัขจรจัด	2.84	1.31	ปานกลาง
- การขึ้นทะเบียนสุนัขในพื้นที่	2.78	1.17	ปานกลาง
- การสงเคราะห์สุนัขจรจัด เรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย และสุขอนามัยสัตว์	2.50	1.37	ปานกลาง
- การใช้มาตรการทางกฎหมายกับเจ้าของสุนัขที่ปล่อยสุนัขให้ออกมาสร้างความเดือดร้อนรำคาญ	2.38	1.29	น้อย
- การใช้มาตรการทางกฎหมายกับผู้ให้นำสุนัขมาปล่อย	2.36	1.39	น้อย
เฉลี่ย	2.86	1.35	ปานกลาง

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ด้านความต้องการให้เทศบาลเมืองท่าช้างดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาสุนัขจรจัด กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้เทศบาลเมืองท่าช้างดำเนินการมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ทำหมันสุนัขจรจัดในพื้นที่ จัดสร้างสถานพักพิงสุนัขจรจัด เพื่อดำเนินการ

สงเคราะห์สุนัขจรจัด เรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย และสุขอนามัยสัตว์ และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้แก่สุนัขจรจัดในพื้นที่ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัญหาสุนัขจรจัดที่ต้องการให้เทศบาลเมืองท่าช้างดำเนินการมากที่สุด

การจัดการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ทำหมันสุนัขจรจัด	182	43.33
- การสงเคราะห์สุนัขจรจัด เรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย และสุขอนามัยสัตว์	103	24.52
- ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ให้แก่สุนัขจรจัด	56	13.33
- ขึ้นทะเบียนสุนัขในพื้นที่	28	6.67
- ใช้มาตรการทางกฎหมายกับผู้ให้นำสุนัขมาปล่อย	26	6.19
- ใช้มาตรการทางกฎหมายกับเจ้าของสุนัขที่ปล่อยสุนัขให้ออกมาสร้างความเดือดร้อนรำคาญ	10	2.38
- จัดการสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากสุนัขจรจัด	7	1.67
- หาบ้านใหม่/หาผู้อุปการะสุนัขจรจัด	5	1.19
- จัดการซากสุนัขจรจัดที่เสียชีวิต	3	0.71
รวม	420	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

**ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเข้ากองทุนเพื่อการจัดการ
สุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง**

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์สมมติว่ามีการจัดตั้ง “กองทุนเพื่อการจัดการสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง” เพื่อนำเงินที่ได้รับจากการสนับสนุนไปจัดการสุนัขจรจัดในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาสุนัขจรจัด และส่งผลให้ คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองท่าช้างดีขึ้น จากนั้น จึงสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มตัวอย่างเพื่อสนับสนุน

การจัดตั้งกองทุนดังกล่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80.95 มีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนฯ

เมื่อนำค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มตัวอย่างมา ประมาณค่าสถิติ พบว่า ค่าเฉลี่ยของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายมีค่าเท่ากับ 133.620 บาทต่อครั้งต่อคน โดยมีช่วงความเชื่อมั่นของค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่าย ณ ระดับนัยสำคัญร้อยละ 0.05 อยู่ระหว่าง 115.962 ถึง 151.278 บาทต่อครั้งต่อคน ดังแสดงใน ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่าย และช่วงความเชื่อมั่นของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเข้ากองทุนฯ

รายการ	ค่าสถิติ
Log-Likelihood (LnL ₀)	-652.594
Intercept (β)	4.375
Scale (σ)	1.020
ค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่าย (Mean WTP)1/	133.620
ช่วงความเชื่อมั่นของค่าเฉลี่ย ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95	115.962 – 151.278

ที่มา : จากการคำนวณ, 2564

หมายเหตุ ^{1/} Mean WTP = $\exp(\beta + 0.5\sigma^2)$

**ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเข้ากองทุน
เพื่อการจัดการสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง**

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเงิน พบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการประมาณค่ามีความสัมพันธ์กับค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในทิศทางเดียวกันกับความเต็มใจที่จะจ่าย ได้แก่ โดยมีตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ได้แก่ อายุ (age) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (n_study) รายได้ต่อเดือน (in_inc) การมีสัตว์เลี้ยงในบ้าน (pet) การที่เคย

บริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสุนัขจรจัด (help_type4) ความถี่ในการช่วยเหลือสุนัขจรจัด (help_freq) ความต้องการให้สุนัขจรจัดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (C_Pay7) และมีตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้แก่ เพศหญิง (gen) ความต้องการลดความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงเห่า หอน ของสุนัข (C_Pay1) โดยสมการมีค่า Pseudo R² เท่ากับ 0.0749 หมายความว่า ความแปรปรวนของตัวแปรอิสระอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 7.49 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อค่าความเต็มใจที่จะจ่าย

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่า P-value
intercept	-1.083	0.1778
เพศหญิง (gen)	0.238**	0.0177
อายุ (age)	0.011***	0.0040
จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (n_study)	0.055***	0.0011
รายได้ต่อเดือน (ln_inc)	0.896***	<0.0001
การมีสัตว์เลี้ยงในบ้าน (pet)	0.305***	0.0019
การที่เคยบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสุนัขจรจัด (help_type4)	0.688***	0.0024
ความถี่ในการช่วยเหลือสุนัข (help_freq)	0.010***	0.0002
ความต้องการลดความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงเห่า หอน ของสุนัข (C_Pay1)	0.226**	0.0411
ความต้องการให้สุนัขจรจัดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (C_Pay7)	0.543***	0.0016
log-likelihood (LnL)	-603.658	Pseudo R ²
		0.0749

ที่มา : จากการคำนวณ, 2564

หมายเหตุ ***, ** แทนการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และ 95 ตามลำดับ

มูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด

ในส่วนนี้ได้ประมาณมูลค่าสวัสดิการ โดยนำค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งมีค่าเท่ากับ 133.620 บาทต่อครั้งต่อคน คูณกับจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง ซึ่งมีจำนวน 13,180 คน พบว่า ทำให้ได้มูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง เท่ากับ 1,761,111.60 บาท

อภิปรายผล

1. ในด้านความหมายของสุนัขจรจัด พบว่า ส่วนใหญ่เข้าใจความหมายของสุนัขจรจัดไม่ครบถ้วน ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กำหนดไว้ โดยส่วนใหญ่เข้าใจว่า สุนัขจรจัด หมายถึง สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ ไม่ได้อยู่อาศัยภายในบ้านเรือน มีการดำรงชีวิตอิสระในพื้นที่สาธารณะ ทั้งที่มีผู้ให้อาหาร และไม่มีผู้ให้อาหาร นอกจากนี้ยังเข้าใจว่าสุนัขที่มีเจ้าของ แต่ปล่อยให้สุนัขใช้ชีวิตอิสระในพื้นที่สาธารณะไม่ใช่สุนัขจรจัด จึงทำให้สุนัขที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะ ทั้งที่เป็นสุนัขที่มีเจ้าของและสุนัขไม่มีเจ้าของ ประกอบกับการดำเนินงานของเทศบาลเมืองท่าช้าง ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนสุนัข และไม่มีการบังคับใช้กฎหมายกับเจ้าของสุนัขที่สร้างความเดือดร้อน รำคาญ ให้กับประชาชนอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการตกเดือนเจ้าของสุนัขเท่านั้น สุนัขในพื้นที่สาธารณะที่มีอยู่เป็นจำนวนมากดังกล่าว จึงก่อให้เกิดผลกระทบ โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านสาธารณสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้เทศบาลเมืองท่าช้างดำเนินการทำหมันสุนัขจรจัดในพื้นที่มากที่สุด รองลงมา คือ จัดหาสถานพักพิงเพื่อสงเคราะห์สุนัขจรจัด เรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย และสุขอนามัยสัตว์เลี้ยง เพื่อลดปริมาณสุนัขในพื้นที่สาธารณะลง

2. สาเหตุที่ทำให้เกิดสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง คือ การที่เจ้าของสุนัขไม่มีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสาเหตุเดียวกับการเกิดสุนัขจรจัดในหลาย ๆ พื้นที่ เช่น เทศบาลตำบลบางเสร่ (สมปอง เจริญสุข, 2556) กรุงเทพมหานคร (จิรัฐติกาล ขุนแสง, 2557) จังหวัดปทุมธานี (ศรีณยู ภัคดิวงษ์, 2560) นครนิวยอร์ก (สุทธาวรรณ บุญวงศ์, 2561) เป็นต้น

3. เทศบาลเมืองท่าช้างมีการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด ในลักษณะการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าเป็นหลัก แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่ตรงกับผลกระทบที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากปัญหาสุนัขจรจัด กล่าวคือ การจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้างเน้นไปในเรื่องการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การทำหมันสุนัข แต่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าปัญหาสุนัขจรจัดที่ก่อให้เกิดผลกระทบในระดับมาก เป็นผลกระทบทางด้านสาธารณสุข ตามการจำแนกของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2562) ประกอบไปด้วย เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เห็บหมัด การได้รับบาดเจ็บจากการถูกสุนัขไล่กัด ความหวาดระแวงจากการถูกสุนัขกัด และเป็นพาหะสำคัญของโรค ส่วนผลกระทบที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าปัญหาสุนัขจรจัดที่ก่อให้เกิดผลกระทบในระดับปานกลาง เป็นผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม ประกอบไปด้วย ความสกปรกที่เกิดจากการคุ้ยขยะของสุนัข ความสกปรกที่เกิดจากการขับถ่ายปัสสาวะ อุจจาระของสุนัข มีความเดือดร้อนรำคาญและความสกปรกที่เกิดจากการขับถ่ายของสุนัข และความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงเห่า หอน ของสุนัข

4. จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มตัวอย่างเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการจัดการสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง เพื่อนำไปจัดการสุนัขจรจัดในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาสุนัขจรจัด ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองท่าช้างดีขึ้น พบว่าจากปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเต็มใจที่จะจ่ายสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้างเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สุนัขจรจัดได้รับการดูแล มีอาหาร มีที่อยู่อาศัย มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถลดความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงเห่าหอนของสุนัขจรจัดได้ กล่าวคือ

- ปัจจัยรายได้ต่อเดือน (ln_inc) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แสดงว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีรายได้สูงขึ้นจะมีความเต็มใจที่จะจ่ายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอุปสงค์ และผลการศึกษาของผู้วิจัยก่อนหน้า เช่น โสมสกา พุชานนท์ (2562) มโนลี ศรีปารยะ เพ็ญพงษ์ และคณะ (2562) เผ่าพันธุ์ แยมคุณเชาว์ และอุดมศักดิ์ ศิลประชาวงศ์ (2563) เป็นต้น

- ปัจจัยเหตุผลที่ยินดีจ่ายเนื่องจากต้องการให้สุนัขจรจัดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (C_Pay7) ปัจจัยการที่มีสัตว์เลี้ยงในบ้าน (pet) ซึ่งเป็นปัจจัยที่แสดงถึงผลกระทบต่อสุนัขจรจัด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562: 3) รวมทั้งปัจจัยการที่เคยบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสัตว์ (help_type) และปัจจัยความถี่ในการช่วยเหลือสัตว์ (help_freq) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แสดงให้เห็นว่า การจ่ายเงินของคนกลุ่มนี้มีความต้องการให้สัตว์ได้รับการดูแล มีอาหาร มีที่อยู่อาศัย มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความเต็มใจที่จะจ่ายดังกล่าวจัดเป็นมูลค่าจากการคงอยู่ (Existence value) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าจากการไม่ได้ใช้ (Non-Use value) เมื่อพิจารณาการแบ่งมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐศาสตร์ทั้งหมดตามแนวคิดของ Pearce et al. (1992)

- นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่เป็นผลกระทบจากสภาวะแวดล้อม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562: 3) ได้แก่ เหตุผลที่ยินดีจ่ายเนื่องจากความต้องการลดความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงเห่า หอน ของสุนัข (C_Pay1) แสดงให้เห็นว่า เสียงเห่า หอน ของสุนัขจรจัดสร้างผลกระทบเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นที่มาของเหตุเดือดร้อนรำคาญโดยตรงแล้วยังอาจส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของมนุษย์ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ ทำให้กลุ่มตัวอย่างคิดว่าหากมีการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดจะสามารถช่วยลดความเดือดร้อนจากเสียงเห่า หอน ของสุนัขจรจัดได้ ความเต็มใจที่จะจ่ายดังกล่าวจัดเป็นมูลค่าจากการใช้ (Use value) เมื่อพิจารณาการแบ่งมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐศาสตร์ทั้งหมดตามแนวคิดของ Pearce et al. (1992)

ข้อเสนอแนะ

1) เทศบาลเมืองท่าช้างควรยกระดับการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดได้โดยมีการดำเนินการเพิ่มเติมจากเดิมที่ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ทำหมันสุนัข โดยการจัดหาสถานพักพิงสุนัขเพื่อรองรับสุนัขจรจัด เพื่อให้สุนัขจรจัดมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เทศบาลเมืองท่าช้างดำเนินการเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากสุนัขจรจัดในพื้นที่ทั้งผลกระทบทางด้านสาธารณสุข และผลกระทบทางด้านสภาวะแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าก่อให้เกิดผลกระทบในระดับมาก และระดับปานกลางตามลำดับ

2) เทศบาลสามารถนำมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าช้าง ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 1,761,111.60 บาท เป็นส่วนหนึ่งของผลประโยชน์ในการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด เช่น การจัดหาสถานพักพิงสุนัข เพื่อช่วยลดความผิดพลาดในการตัดสินใจลงทุนในโครงการต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดีการนำมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้จำเป็นต้องให้ความระมัดระวัง

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. แผนที่แสดงจำนวนสุนัขและแมว (ปี 2562 รอบที่ 1) สืบค้นโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://164.115.40.46/PetRegister>. 2563.
- . ข่าวชี้แจงประเด็นสำคัญ. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://dld.go.th/th/index.php/th/newsflash/341-news-hotissue/23503-hotissue-25640303-1>. 2564.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). **คู่มือแนวทางการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์**. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กิตติพงษ์ สัญชาติวิรุฬห์. สถานการณ์โรคที่สำคัญในเขตสุขภาพที่ 9. [online]. เข้าถึงได้จาก : http://164.115.22.73/r9health/wp-content/uploads/2020/02/5.4.12-สถานการณ์โรคที่สำคัญในเขตสุขภาพที่-9_20-ก.พ.-63.pdf. 2563.
- คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โครงการ (ห)มา ซี เอ็มยู. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://macmu.vet.cmu.ac.th/aboutus>. 2564.
- จิรัฐติกาล ขุนแขวง. (2557). **การจัดการสุนัขจรจัดของกรุงเทพมหานคร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นันทรัตน์ ตั้งวิฑูรธรรม, วรณสินท์ สัตนานุวัตร, พรรณีภา อุนรัชชากรกุล, และสิทธิพัทธ์ เลิศศรีชัยนนท์. (2561). การประเมินมูลค่าสินค้าสาธารณะของศูนย์ฝึกกีฬาแห่งชาติโดยวิธี CVM. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. 26(กันยายน - ธันวาคม): 188-215.
- เบญจมาศ สุนนทะนาม และหัชชากร วงศ์สายัณห์. (2561). นโยบายเรื่องสุนัขจรจัดของกรุงเทพมหานคร ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกรุงเทพมหานครกับเมืองซิดนีย์. ใน **การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1 วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2561**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. หน้า 539-553.
- เพ็ญพร เจนการกิจ. (2542). **คำบรรยายรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ทรัพยากรการเกษตรขั้นสูง. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. (อัดสำเนา)
- มโนลี ศรีเปารยะ เพ็ญพงษ์, ศราวุธ ทองเนื้อห้า, สนิทา โชคดี, และสมศรี ผิวดี. (2562). ความเต็มใจจะจ่ายในการกำจัดขยะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย**. 11(กันยายน - ธันวาคม): 528-539.
- ยศนันท์ ปรนาภรณ์ และวัชรชัย จิรจินดากุล. (2562). **มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศไทย ศึกษากรณีบทบาทของผู้ประกอบกิจการเพื่อจำหน่ายสุนัข**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศรัณยู ภักดิ์วิงษ์. (2560). **องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2543). “การศึกษาพัฒนาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม” **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมปอง เจริญสุข. (2556). **มาตรการในการจัดการสุนัขจรจัดในเขตเทศบาลตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัตว์พลอดโรค คนพลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า. (2562, กรกฎาคม 3). แนวหน้า. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.naewna.com/channel/423868?fb_comment_id=2274535192664333_2287156474735538. 2563.
- สุทธาวรรณ บุญวงศ์. (2561). **มาตรการทางรายได้สาธารณะในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนิดา พิริยะภาดา และอุดมศักดิ์ ศิลประชาวงค์. (2561). มูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ: กรณีศึกษาเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี. **พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์**. 12 (กรกฎาคม): 80-102.
- โสมสกา เพ็ชรานนท์. (2562). ความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. ใน **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 99-108.
- เหมียวซี่ส่อง. “โครงการสุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง” จัดระเบียบสุนัขจรจัดโดยใส่ปลอกคอสีบอกนิสัย. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://animal.catdumb.com/dog/maeklong-777>. 2564
- อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. (2543). **คู่มือการศึกษาพัฒนาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร.
- อภิโชค เลชะกุล. (2551). **การศึกษามูลค่าทางกายภาพของสภาพแวดล้อมเมืองโดยใช้ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ความชื่นชอบ และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อานาจ เจริญศิลป์. (2543). **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม = Management of natural resources and environment**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

- อุษา เจริญผล. (2564, กันยายน 29). นักบริหารงานสาธารณสุข, เทศบาลเมืองท่าช้าง. สัมภาษณ์.
- Kaosa-ard, M. et al. (1995). **Green Finance: A Case of Khao Yai**. National Resources and Environment Program: The Thailand Development Research Institute. อ้างถึงใน อภิโชค เลนะกุล. (2551). การศึกษามูลค่าทางกายภาพของสภาพแวดล้อมเมืองโดยใช้ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ความชื่นชอบ และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Pearce, D., D. Moran and E. Fripp. (1992). **The Economic Value of Biological and Cultural Diversity**. A Report to the World Conservation Union, Centre for Social and Economic Research on the Global Environment.
- Sukharomana, R. (1998). **Willingness to Pay for Water Quality Improvement: Differences Between Contingent Valuation and Averting Expenditure Method**. Nebraska: Unpublished Ph.D. Dissertation, University of Nebraska. อ้างถึงใน สิทธินันท์ วิวัฒนาพรชัย. (2544). การประเมินมูลค่าจากการมีได้ใช้ของทรัพยากรสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์: กรณีศึกษา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา :
กรณีศึกษา บริษัท ไอยราแพลนเน็ต จำกัด

Business Strategies for Sustainable Development across the Thailand-Cambodia
Border: A Case Study of Aiyara Planet Company Limited

นิกร ดุกสุกแก้ว*, ชวงค์ อุบาลี, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์

Nikorn Dooksookkeaw, Chuwong Ubali, Chaiyon Praditsil

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
จังหวัดจันทบุรี 22000

Interdisciplinary Program for Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: nikorn.duke@gmail.com

(Received: May 3 2022; Revised: June 23 2022; Accepted: June 30 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา กรณีศึกษา บริษัท ไอยราแพลนเน็ต จำกัด วิธีการวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวชาติพันธุ์วรรณา โดยอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย จากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยมีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบหลากหลาย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพซึ่งเป็นการตีความในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล การตีความในเชิงเหตุและผล หรือการวิเคราะห์สาเหตุเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจขายตรงไทย ได้ขยายธุรกิจเข้ามาในกัมพูชามากกว่า 10 ปี เริ่มต้นด้วยการขยายตลาดเข้าไปบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ก่อน จากนั้นจึงค่อย ๆ ขยายไปยังเมืองหลักของกัมพูชา การดำเนินธุรกิจมีทั้งความท้าทาย อุปสรรค การประสบความสำเร็จและการแข่งขันค่อนข้างสูง จนกระทั่งปัจจุบันเกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอยการดำเนินธุรกิจหยุดนิ่ง อันเนื่องมาจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่วนข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา ประกอบด้วย การดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ 7 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างแบรนด์ขององค์กร ยุทธศาสตร์การสร้างตลาด ยุทธศาสตร์การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ยุทธศาสตร์การสร้างระบบสารสนเทศหรือเทคโนโลยี มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ยุทธศาสตร์การสร้างผู้นำธุรกิจขายตรง และยุทธศาสตร์การสร้างพลังขององค์กรเพื่อเป้าหมายเดียวกัน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, ธุรกิจขายตรง, ธุรกิจที่ยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were to study the status and role of direct selling businesses in Thailand and Cambodia , and to propose suggestions for sustainable direct selling business growth in Cambodia based on a case study of Aiyara Planet Company Limited. This ethnographic qualitative-based research gathered documentary data and used in-depth interviews, group interviews, focus group discussions with key informants determined by the purposive sampling method, and participatory observation to produce detailed and comprehensive accounts of data. The qualitative data validation was then used to verify the collected data. The qualitative data analysis used for data interpretation in this study consisted of data arrangement-based interpretation, rational interpretation, and qualitative historical data analysis. The research found that Thailand's direct selling businesses have been expanded into Cambodia for over a decade now starting from market expansion around the Thailand-Cambodia border area and gradually increasing their businesses throughout the main cities in Cambodia. The businesses have faced the dilemma of challenges, obstacles, achievements, and a highly competitive market. At present, the COVID-19 pandemic situation has significantly deteriorated all the businesses developing economic recession. The proposed suggestions for sustainably driving Thai direct selling businesses in Cambodia included the following 7 strategies: organizational branding strategy, marketing strategy, learning organization strategy, organizational culture creation strategy, information and technology system creation strategy aided with modern technology, leading direct salespeople promotion strategy, and organizational power building strategy towards the same goals.

Keywords : Strategy, Direct Selling Business, Sustainable Business

บทนำ

ธุรกิจขายตรง เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างมาก ธุรกิจขายตรงในประเทศไทยเริ่มก่อตั้งมาแล้ว กว่า 40 ปี มีผลประกอบการธุรกิจขายตรงในเมืองไทยเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ มีผู้คนมากมายหลั่งไหลเข้ามาสู่ธุรกิจขายตรง เพราะธุรกิจขายตรงเป็นธุรกิจที่เปิดโอกาสให้กับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา ทุกฐานะ ทุกสังคม ได้เข้ามาอย่างมีความหวัง ไม่ว่าจะเป็นการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีอิสระทางการเงินและเวลา โอกาสท่องเที่ยวหาประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศทั่วโลก และได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และธุรกิจขายตรงยังเป็นโอกาสที่เปิดกว้างสำหรับผู้คนทั่วไปที่ต้องการเป็นเจ้าของธุรกิจของตนเองด้วยการลงทุนต่ำและมีความเสี่ยงน้อยมาก จึงนับว่าเป็นธุรกิจมวลชนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้คนมีสปีริตของนักค้าปลีกขายเติบโตขึ้นได้เท่าที่ปรารถนาและลงแรงทุ่มเทความพยายาม ผลตอบแทนก็จะเกิดขึ้นไม่น้อยตามความมานะพยายามและการทุ่มเทเวลา ในการทำธุรกิจของแต่ละบุคคล (สมาคมการขายตรงไทย, 2547)

ธุรกิจขายตรงไทยนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย เนื่องจากมีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งจากมูลค่าตลาดของธุรกิจ และจำนวนผู้คนที่ทำธุรกิจขายตรงที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับรายงานประจำปีของสมาคมการขายตรงไทย (Thai Direct Selling Association : TDSA) ในปี พ.ศ. 2562 มีมูลค่าตลาดรวมของธุรกิจขายตรงไทยสูงถึง 93,467 ล้านบาท และมีจำนวนนักธุรกิจที่อยู่ในธุรกิจขายตรงไทย ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนสูงถึง 11.18 ล้านคน (สมาคมการขายตรงไทย, 2547) จากเหตุผลที่มูลค่าตลาดโดยรวมของธุรกิจขายตรงในประเทศไทยเติบโตอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่จากรายงานประจำปีของสมาพันธ์การขายตรงโลก WFDSA (World Federation of Direct Selling Associations) ได้เผยแพร่สถิติตัวเลขภาพรวมของธุรกิจขายตรงปี พ.ศ. 2562 อย่างเป็นทางการระบุว่ามูลค่าตลาดรวมอุตสาหกรรมขายตรงทั่วโลก มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 180,479 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการเติบโตติดลบ 4.3% และภาพรวมอุตสาหกรรมขายตรงไทย ปี พ.ศ. 2562 สมาพันธ์การขายตรงโลก WFDSA ได้ระบุสถิติตัวเลขอัตราการเติบโตอยู่ที่ 0.4% จากมูลค่ารวมอยู่ที่ 93,467 ล้านบาท และหากย้อนกลับไป 3 ปีที่ผ่านมา อัตราการเติบโตของธุรกิจขายตรงไทยเติบโตทรงตัว ปี 2016 เติบโตที่ 1.0% ปี พ.ศ. 2560 เติบโตที่ 1.7% และ ปี พ.ศ. 2561 มีสถานะการเติบโตติดลบที่ระดับ -1.9 ลดลงจากปีก่อน โดยชี้เหตุปัจจัยลบมาจากเศรษฐกิจผันผิวกำลังซบเซาลดลงรวมถึงสภาวะการแข่งขันสูง ผู้บริโภคมีทางเลือกหลากหลายช่องทางโดยเฉพาะการสั่งซื้อสินค้าผ่านออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ในปัจจุบันธุรกิจขายตรงไทย อยู่ในสถานการณ์กำลังประสบปัญหา (สมาพันธ์

การขายตรงโลก, 2563) และในส่วนบริษัทขายตรงไทยที่ขยายไปในประเทศเพื่อนบ้านกำลังประสบปัญหาด้วย เช่น ซัคเซสมอร์ บริษัทขายตรงไทยในประเทศเมียนมาร์ ซึ่งรัฐบาลของประเทศเมียนมาร์ โดยกระทรวงพาณิชย์ ได้ออกประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2561 ห้ามมิให้ประกอบกิจการธุรกิจขายตรงหลายชั้น (Multi Level Marketing, MLM) ในประเทศเมียนมาร์ (Hoonsmart, 2562) ซึ่งจากสถานการณ์ของปัญหาหลาย ๆ มิติที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้มูลค่าตลาดของธุรกิจขายตรงไทย ต้องพบกับปัญหาที่ใหญ่หลวงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงไทยจึงได้เกิดแนวความคิดในการขยายธุรกิจขายตรงไปยังประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ เพิ่มเติม ส่วนประเทศเพื่อนบ้านที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วและน่าสนใจที่สุดในปัจจุบันนี้ได้แก่ ประเทศกัมพูชา (กัมพูชา บัญญัติ, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2565)

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์การดำเนินธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาในปัจจุบัน ผู้ประกอบการต้องเผชิญกับความท้าทายหลาย ๆ ด้าน ที่นำมาซึ่งความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความไม่ยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจได้ในอนาคต เช่น การขาดกฎหมายกำกับ ดูแล และส่งเสริมธุรกิจขายตรงที่ชัดเจน การมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจที่ไม่แน่นอนและมีอัตราค่าใช้จ่ายที่สูงเกินควร รวมถึงอุปสรรคในการทำกิจกรรมการตลาดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในหลายพื้นที่ ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกในการอนุญาตให้ทำกิจกรรมการตลาดอย่างราบรื่น ประกอบกับความเชื่อเดิม ๆ ของประชาชนกัมพูชา จากประสบการณ์ความเสียหายของการทำธุรกิจขายตรงที่ผ่านมา จึงทำให้มองว่าธุรกิจขายตรงเป็นธุรกิจหลอกลวง เป็นธุรกิจแบบการระดมเงินทุน (Money Game) อีกทั้งความท้าทายจากสภาวะเศรษฐกิจทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค นอกจากนี้แล้วภายในกัมพูชา การแข่งขันทางการตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีคู่แข่งทางการตลาดที่เข้ามาใหม่ การมีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มาจากนานาประเทศจากการเปิดการค้าเสรี เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ล้วนเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความไม่ยั่งยืนของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา จึงต้องมีการปรับตัว และพัฒนาองค์กรธุรกิจตนเองอย่างยั่งยืน ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อให้ธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาสามารถดำรงอยู่ และเติบโตได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาองค์กรสู่ความยั่งยืนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาต้องบูรณาการและนำมาเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนธุรกิจให้ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

การที่จะสามารถตอบคำถามหลักที่ว่า “จะขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาให้ยั่งยืนได้อย่างไรในอนาคต” จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการมายืนยัน แต่จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาไม่เคยมีการศึกษาวิจัย

หรือการรวบรวมข้อมูลเชิงหลักการเชิงปฏิบัติการที่เป็นข้อเท็จจริงของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชามาก่อนเลย เพื่อให้มีองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับธุรกิจขายตรงไทยในต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชานี้ขึ้นมา โดยบทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา จากกรณีศึกษา บริษัท โอเอยรา แพลนเน็ต จำกัด เนื่องจากเป็นบริษัทขายตรงไทยที่ดำเนินกิจการธุรกิจขายตรงที่ประสบความสำเร็จอยู่ในประเทศกัมพูชามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน โดยที่มีผลประกอบการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัดจน จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน นักธุรกิจขายตรง และลูกค้าในประเทศกัมพูชา มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมที่มาจากการศึกษาของนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และเป็นองค์กรธุรกิจขายตรงที่มีกิจกรรมการพัฒนานักธุรกิจให้มีความรู้ ทักษะการทำธุรกิจขายตรง และการสร้างแนวคิดภาวะผู้นำที่มุ่งสู่ความสำเร็จ มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการและการทำการตลาดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของเศรษฐกิจตลอดเวลา ควบคู่กับกิจกรรมการสนับสนุนองค์กรทางกฎหมาย และสังคมต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมมาโดยตลอด เช่น การบริจาคเงินสนับสนุนให้มูลนิธิข้างโครงการปลูกป่า สนับสนุนการศึกษาเด็ก ๆ กับมูลนิธิ CCF การบริจาคเงินสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบันนี้ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วถือว่าเป็นตัวอย่างที่มีความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งจะสามารถนำไปสู่การศึกษาที่สามารถสะท้อนคำถามวิจัยหลักได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา กรณีศึกษา บริษัท โอเอยรา แพลนเน็ต จำกัด
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา กรณีศึกษา บริษัท โอเอยรา แพลนเน็ต จำกัด

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Method) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แนวชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research) เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการพรรณนาเพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางสังคมแก่สาธารณชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะมีการเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ที่เป็นมาในอดีต มาสู่เหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่สถานการณ์ที่จะเป็นไปในอนาคต ในการนำความรู้ไปใช้ เพื่อเสนอทางออกให้กับสังคม และเป็นการตอบคำถามที่สามารถนำไปสู่การแสวงหา

ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยหลักได้อย่างสมเหตุสมผล และมีความลุ่มลึกมากกว่าวิธีการวิจัยในแนวทางอื่น ๆ

ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายใช้กรณีศึกษา บริษัท โอเอยรา แพลนเน็ต จำกัด ในกัมพูชา เพื่อสะท้อนคำถามหลักของวิจัย เป็นการเก็บตัวอย่างที่มีลักษณะสุดขั้ว (Extreme sampling) เป็นการเก็บตัวอย่างที่เป็นกรณีพิเศษที่ไม่เป็นไปตามปกติวิสัย (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2559: 119) เนื่องจาก บริษัท โอเอยรา แพลนเน็ต จำกัด เป็นบริษัทขายตรงไทย ที่ยื่นหยุดดำเนินกิจการธุรกิจขายตรงอยู่ในประเทศกัมพูชา มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน มีผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจขายตรงในกัมพูชา และมีผลประกอบการที่เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน นักธุรกิจขายตรงกัมพูชา และลูกค้าในประเทศกัมพูชา และเป็นองค์กรที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรม ระบบการจัดการธุรกิจที่ทันสมัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรตลอดเวลา

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมีดังนี้

- 1) การศึกษา เอกสาร ประกอบด้วย เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เช่น เอกสารราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เช่น กฎหมาย งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ เป็นต้น
- 2) การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่มย่อย และ 3) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐหน่วยงานต่าง ๆ ในกัมพูชา คณะผู้บริหารกลุ่มนักธุรกิจขายตรง บริษัทขายตรงโอเอยรา แพลนเน็ต จำกัด และที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูตไทย กรุงพนมเปญ และนายกสมาคมธุรกิจไทย ประเทศกัมพูชา เป็นต้น โดยมีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบหลากหลาย (Triangulation) จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพซึ่งเป็นการตีความหมายในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping) การตีความในเชิงเหตุและผล หรือการวิเคราะห์สาเหตุเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาปรากฏการณ์ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันส่งผลต่อสถานการณ์และบทบาทของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา ซึ่งความต่อเนื่องที่มีมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้นมีความน่าเชื่อถือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นกระบวนการในอนาคต

ผลการวิจัย

1. สถานภาพและบทบาทของธุรกิจชายตรงไทยในกัมพูชา

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของธุรกิจชายตรงไทยในกัมพูชา พบว่า ธุรกิจชายตรงไทยได้เริ่มเข้ามาในประเทศกัมพูชาเป็นเวลานานกว่า 10 ปี มีทั้งการเข้ามาทำธุรกิจตามแนวรอยต่อชายแดน รวมถึงบริเวณด่านพรมแดนไทย-กัมพูชา ขณะที่บางส่วนเข้ามาดำเนินธุรกิจแบบเต็มตัวในประเทศกัมพูชา ซึ่งเมื่อมีก่อนบริษัทชายตรงไทยที่มีชื่อเสียงจากประเทศไทยเข้ามาหลายบริษัท และเมื่อบริษัทเจริญเติบโตไปได้สักระยะหนึ่ง บริษัทก็จะเปลี่ยนผู้สืบทอดกิจการเป็นทายาทรุ่นต่อมามีการเปลี่ยนนโยบายเรื่องการจ่ายผลประโยชน์แบบเอาเปรียบนักธุรกิจ ด้วยวิธีการเอาผลประโยชน์มากเกินไปจึงทำให้คนกัมพูชาถอนตัวออกจากธุรกิจจนหมด ส่งผลทำให้บริษัทนั้นล้มเหลวและได้เลิกล้มกิจการไปจากกัมพูชา บางบริษัทก็มีการแนวคิดเอาเปรียบนักธุรกิจกัมพูชา เมื่อสามารถขยายธุรกิจได้เติบโตมีรายได้สูงทางบริษัทจะพยายามหาสาเหตุในการจับผิด โดยการอาศัยเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ที่นำไปสู่เงื่อนไขข้อดีสิทธิของการเป็นสมาชิก จนทำให้คนจำนวนมากต้องเลิกล้มการทำธุรกิจชายตรงไป (อุ้ง สัมพันธ์ (Ung Sambath), และคณะ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565) ในการเข้ามาดำเนินธุรกิจของบริษัทชายตรงไทยก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือเมื่อได้เข้ามาดำเนินธุรกิจกัมพูชาผ่านไปได้ระยะหนึ่ง ก็ประสบปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับการแข่งขันในเชิงธุรกิจชายตรง เช่น บริษัทชายตรงแบรนด์ใหญ่ ๆ ของประเทศไทย และบริษัทแบรนด์อื่น ๆ อีกหลายแบรนด์ ที่ได้นำสินค้าของไทยเข้ามาขายแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ หรือการนำสินค้าผลิตภัณฑ์มาจากประเทศอื่น ๆ มาขายก็ตาม ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากบริษัทที่เข้ามาดำเนินธุรกิจชายตรงในกัมพูชา มีเป้าหมายการทำตลาดแบบสร้างให้คนเกิดความโลภโดยมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ในแง่ของผลกำไรเป็นหลัก โดยใช้กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการซื้อสินค้าจำนวนมาก ๆ บริษัทก็จะได้ยอดขายตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ผู้ซื้อสินค้าไปไม่สามารถไปทำการตลาดหรือส่งต่อธุรกิจหรือขายสินค้าต่อได้ ส่งผลทำให้สินค้าตกค้างอยู่กับตัวนักธุรกิจเอง และอาจหมดอายุได้ในที่สุด ซึ่งความเสียหายอย่างกว้างขวางจนมีการสร้างวาทกรรมที่ว่าธุรกิจชายตรงนั้นไม่ดีเป็นธุรกิจที่หลอกลวง แม้แต่บริษัทชายตรงรายใหญ่ ๆ ในประเทศไทย ที่สามารถทำธุรกิจยั่งยืนมาได้มากกว่า 30 ปี แต่เมื่อขยายมาดำเนินธุรกิจกัมพูชาก็มีเป้าหมายเดียวกันคือเน้นเรื่องผลประโยชน์ เช่นกัน จึงถูกมองว่าธุรกิจชายตรงไม่ได้เน้นสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจและนักธุรกิจ ไม่ได้สร้างกระบวนการที่คนทำธุรกิจให้ความรู้ว่าสินค้านั้น ๆ ใช้อย่างไรต่อผู้บริโภค สินค้าสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างไร ซึ่งในความเป็นจริงสินค้าแต่ละชนิดมีดีอยู่ในตัวเอง เนื่องจากบริษัทชายตรงมักจะ

คัดเลือกสินค้าที่ดี ๆ มาทำการตลาด แต่เมื่อผู้ประกอบการธุรกิจชายตรงเข้ามาในกัมพูชา ได้กำหนดกลยุทธ์หรือเป้าหมายธุรกิจกับสมาชิกนักธุรกิจที่ย้อนแย้งกับหลักการในการดำเนินกิจกรรมการตลาดของดำเนินธุรกิจที่ดี จึงส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในกัมพูชา โดยเฉพาะแบรนด์ชายตรงไทยหลาย ๆ แบรนด์ส่วนใหญ่เข้ามาทำธุรกิจช่วงเวลาสั้น ๆ สร้างกระแสความนิยมได้ในระยะสั้นประมาณ 3 ถึง 6 เดือน หลังจากนั้นแล้วก็จะเงียบหายไป ดังนั้นผลลัพธ์ของธุรกิจชายตรงไทยในกัมพูชา เป็นภาพแห่งความล้มเหลวมากกว่าความสำเร็จ (จิรนนท์ วงษ์มงคล, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2564)

ขณะที่สถานการณ์ในกัมพูชาปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ภาวะเศรษฐกิจถดถอยมีผลกระทบต่อสถานภาพการทำธุรกิจชายตรงไทยในประเทศกัมพูชาโดยรวม เนื่องจากในธุรกิจชายตรงเป็นการทำงานในลักษณะเชิงรุก โดยมีกิจกรรมการพบปะสังสรรค์กันเป็นพื้นฐานสำคัญ เมื่อไม่สามารถจัดกิจกรรมในลักษณะพบปะกันได้ จึงมีผลกระทบโดยตรงต่อการขับเคลื่อนธุรกิจชายตรงอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังประสบอุปสรรคเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่ขาดความพร้อม เช่น ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ระบบโลจิสติกส์ การขนส่งสินค้า เป็นต้น ดังนั้น ธุรกิจชายตรงไทยในกัมพูชาจึงต้องพยายามปรับเปลี่ยนนโยบายการตลาดไปเป็นระบบออนไลน์ ถึงกระนั้นก็ตามเมื่อได้วิเคราะห์จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก็ยังคงมีโอกาสอยู่บ้างพอสมควร เนื่องจากความต้องการดูแลสุขภาพ อัตรการว่างงานสูงจากการปิดกิจการ คนขาดรายได้ และคนไม่สามารถพบปะกันได้ แต่บทบาทของธุรกิจชายตรงโดยพื้นฐานเป็นการกระจายโอกาสให้กับผู้คน เป็นการกระจายโอกาสในเชิงของรายได้ อาชีพ งาน และเป็นการกระจายโอกาสให้มีการเข้าถึงทางเลือกในการดูแลสุขภาพในเชิงการป้องกัน เพราะธุรกิจชายตรงส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้ จำเป็นต้องให้ความรู้ในเชิงป้องกันซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเกิดการตระหนักรู้ในการดูแลสุขภาพของตัวเองก่อนที่จะมีการเจ็บป่วย แต่กลับกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจด้วยอุปสรรคดังที่กล่าวมา ดังนั้นในสถานการณ์ในปัจจุบันของธุรกิจชายตรงไทยในกัมพูชา ยังเป็นสถานการณ์ที่มีความท้าทาย

ในปัจจุบัน คนกัมพูชาให้ความสนใจทำธุรกิจชายตรงไทยและตัดสินใจทำธุรกิจชายตรงไทยจำนวนมาก เนื่องจากคนกัมพูชาเป็นคนที่มีโอกาส และเมื่อมีธุรกิจชายตรงไทยที่ดีและถูกต้องเข้ามาในกัมพูชา จึงเป็นโอกาสใหม่ให้กับคนกัมพูชาที่จะสามารถยกระดับชีวิตได้ ดังนั้น ธุรกิจชายตรงไทยจึงมีบทบาทมากสำหรับคนกัมพูชา และจากมุมมองของรองประธานบริหาร บริษัท ไอยรา แพลนเน็ต จำกัด ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจเครือข่ายมากกว่า 40 ปี ได้ให้ทัศนะไว้ในทำนองที่ว่า ธุรกิจชายตรงไทยมีความสำคัญต่อ

วิถีชีวิตของคนกัมพูชา เนื่องจากธุรกิจขายตรงไทยมีคุณค่าหรือความสำคัญในตัวเอง กล่าวคือ ธุรกิจขายตรงไทยสามารถสร้างคนสร้างงาน สร้างสังคมที่ดีได้ เพราะความสามารถในการสร้างงานที่เปิดโอกาสให้กับคนทุกคน ทุกชั้นชน ไม่มีการกำหนดการศึกษาอายุ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนกัมพูชามีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความมั่นคงทั้งงานและสุขภาพที่ดี ยกระดับฐานะทางสังคมให้กลายเป็นคนที่มีคุณภาพมีเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน (ชาญวิทย์ เมธาชัยวภูมิ, สัมภาษณ์ 8 เมษายน 2565)

ในอีกมุมมองหนึ่งเกี่ยวกับความสนใจในธุรกิจขายตรงไทยของคนกัมพูชา พบว่า สถานภาพของคนกัมพูชามีรายได้ที่ไม่สูงมากนักส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการขายแรงงานและภาคเกษตรกรรม ดังนั้น เมื่อเข้ามาทำธุรกิจขายตรงจะได้ทั้งอาชีพซึ่งทำให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ตอบแทนมากกว่าการประกอบอาชีพเดิม เนื่องจากบริษัทขายตรงมีผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ดีมีคุณภาพ ผู้บริโภคใช้แล้วเห็นผลลัพธ์ทำให้สามารถนำไปขายได้ง่ายส่งผลต่อการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของคนทำธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาให้ดีขึ้น ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้นส่งผลต่อความมั่นคงของชีวิตและอีกเหตุผลหนึ่งที่น่าสนใจในการทำธุรกิจ คือ ธุรกิจขายตรงนั้นยังมีการทดลองความสำเร็จให้นักธุรกิจ โดยมีการจัดงานมอบเข็มเกียรติยศให้กับนักธุรกิจที่สามารถพัฒนาตนเองสามารถพิชิตความสำเร็จทำให้นักธุรกิจกัมพูชารู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและอาชีพขายตรงจากการมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากสมาชิก ทีมงาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมชุมชนคนทำธุรกิจขายตรงที่ให้อำนาจกันและกัน และท้ายสุดคนกัมพูชาได้ค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของเขา และนำคุณค่าที่เขาใฝ่ฝันระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวและสังคมที่เขาอยู่ได้ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้นักกัมพูชาให้ความสนใจต่อการทำธุรกิจขายตรงไทย ดังนั้นโอกาสของธุรกิจขายตรงไทยที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตามหลักจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ และมองเห็นคุณค่าของผู้คนอย่างที่เขาใฝ่ฝันนั้น ก็จะเป็นการยกระดับของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา และเป็นการยกระดับสังคมหรือระดับประเทศกัมพูชาได้ด้วย (กัมปนาท บุญราศรี, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2565)

สถานภาพการและบทบาทของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา ในปัจจุบันพบว่า ยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่อีกมาก ที่ส่งผลต่อความไม่ราบรื่นในการดำเนินธุรกิจและกระทบเชิงลบต่อความยั่งยืนของธุรกิจขายตรง เช่น หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจขายตรงที่ชัดเจนยังไม่มี ความไม่สะดวกในการทำกิจกรรมการตลาดของนักธุรกิจขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระ ความเชื่อเดิม ๆ ของคนกัมพูชาต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจขายตรง ความตั้งใจจริงในการทำธุรกิจขายตรงของผู้ประกอบการ ความรู้ความเข้าใจในการทำธุรกิจขายตรงที่ถูกต้องของคนกัมพูชาไม่เพียงพอ และสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์

ของทีปรึกษาเอกอัครราชทูตไทย อติตทุตพานิชย์ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ในทำนองที่ว่า “ธุรกิจขายตรงในประเทศกัมพูชาในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดของรัฐเป็นผู้เจ้าภาพรับผิดชอบกำกับดูแลที่ชัดเจน เนื่องจากแต่ละกระทรวงก็มีหน้าที่รับผิดชอบในหลาย ๆ ส่วนอยู่แล้ว ดังนั้นประเทศกัมพูชา ควรมีการจัดระเบียบเกี่ยวกับธุรกิจขายตรงเหมือนกับประเทศไทย แต่เนื่องจากในปัจจุบันธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชายังมีไม่มาก แต่ที่พบว่ายังมุ่งมั่นชัดเจนอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลา 8 ปีที่ผ่านมา ก็คือ บริษัท โอโยราแพลนเน็ต ส่วนบริษัทอื่น ๆ ก็พยายามเข้ามาบ้างเช่นกันแต่มีลักษณะเป็นธุรกิจขายตรงระบบผสมผสานทั้งออนไลน์และออฟไลน์ นอกจากนี้แล้วในปัจจุบันธุรกิจขายตรงยังมีปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น เรื่องปัญหาพื้นที่ขายแดนที่ติดกัน มีสินค้าประเภทเดียวกันทะลักเข้ามาทางชายแดนด้วย ทำให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจที่ลงทุนในกัมพูชา ที่มีสินค้าแบบเดียวกัน มาเป็นคู่แข่งกันเอง” (จिरันท์ วงษ์มงคล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2564)

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจขายตรงของไทยในกัมพูชา ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน มีข้อค้นพบหลายประการ (กลุ่มผู้บริหารธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา, สัมภาษณ์ 16 เมษายน 2565 ; กัมปนาท บุญราศรี, สัมภาษณ์ 14 เมษายน 2565) ได้แก่ ปัญหาการกำกับดูแลของภาครัฐเกี่ยวกับธุรกิจขายตรงโดยเฉพาะนั้นไม่ชัดเจน เป็นการกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ปัญหาทัศนคติของคนกัมพูชาต่อธุรกิจขายตรง เนื่องจากคนกัมพูชามีประสบการณ์โดนหลอกกลางจากธุรกิจประเภทขายตรง ส่งผลให้เกิดเป็นภาพลักษณ์ของธุรกิจใจในกัมพูชาในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ปัญหาการขาดองค์ความรู้และทักษะในการทำธุรกิจขายตรง เนื่องจากคนกัมพูชาที่เข้ามาทำธุรกิจขายตรงส่วนใหญ่มาจากระดับการใช้แรงงาน มีการศึกษาไม่สูง ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศกัมพูชาที่ไม่ช่วยสนับสนุนในการทำกิจกรรมทางการตลาด ปัญหาด้านกฎหมายที่ขาดความชัดเจน ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ไม่สนใจดูแลผู้ประกอบการธุรกิจขายตรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการทำกิจกรรมการตลาดในประเทศกัมพูชา ที่ผ่านมา 8 ปี พบว่า เมื่อนักธุรกิจขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระลงไปทำการตลาดในการจำหน่ายสินค้าในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศ ก็จะถูกผู้บริหารภาครัฐ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เป็นต้น ที่ยังไม่เข้าใจต่อธุรกิจขายตรงไทยกีดกัน ไม่สามารถที่จะทำการตลาดได้อย่างอิสระ ถึงแม้ว่าสินค้าของบริษัทจะได้รับอนุญาตจากกระทรวงสุขภาพ ซึ่งมีการนำเข้าสินค้าถูกต้องตามกฎหมายศุลกากรของประเทศกัมพูชาแล้วก็ตาม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนชี้ให้เห็นว่าภาครัฐเองก็ยังคงไม่เข้าใจถึงธุรกิจขายตรงไทยอย่างดีพอจึงทำให้มองว่าเป็นภัยคุกคามประชาชน (ชาญวิทย์ เมธาชัยวภูมิ, จिरันท์ วงษ์มงคล, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2564)

2. ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา พบว่าในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาที่ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจขายตรงไทยอยู่ที่ความจริงใจของผู้ประกอบการธุรกิจขายตรง ที่ต้องปรับตัวเองให้เข้ากับวัฒนธรรมคนท้องถิ่น ถ้าหากต้องการทำตลาดแบบยาว ๆ ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ไม่สำคัญเท่ากับการลงมือทำจริง เพราะการกระทำแสดงให้เห็นถึงเจตนาที่ดีในการดำเนินธุรกิจ มีความความเห็นอกเห็นใจ การปรับตัวเองให้เข้ากับคนท้องถิ่น ปรับตัวเองตามสิ่งแวดล้อม ในลักษณะการเข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิวตาตาม ซึ่งยุทธศาสตร์แบบนี้ไม่สามารถลอกเลียนแบบกันได้ และธุรกิจขายตรงไทยต้องไม่นำเอายุทธศาสตร์ที่เป็นรูปแบบตายตัวจากประเทศไทยมาใช้ที่กัมพูชาทั้งหมดทุกด้าน ทุกอย่างต้องมีความยืดหยุ่น (จิรนนท์ วงษ์มงคล, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2564) ซึ่งยุทธศาสตร์ในที่นี้ คือ ความยืดหยุ่น ดังนั้นยุทธศาสตร์เหมาะสมกับวัฒนธรรมของกัมพูชา ที่จะเสนอมีแค่ 2 การ ได้แก่ Straightforward คือ แบบตรงไปตรงมา เปิดเผย ซื่อตรง ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน และ Flexible คือ ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับคน กับพื้นที่ที่เราไปทำการตลาด ซึ่งตรงความเห็นของตัวแทนกลุ่มนักธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา (อุ้ง สัมพันธ์ (Ung Sambath), และคณะ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2565) ด้วยเหตุนี้

การขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยในปัจจุบัน องค์กรธุรกิจขายตรงของไทยต้องเร่งสื่อสารถึงพันธกิจขององค์กรที่ต้องการจะทำ เพื่อคนกัมพูชาในรูปแบบเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่แตกต่างและตอบโจทย์ความต้องการของคนกัมพูชา ในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ออกมาใหม่อยู่เสมอ (นิรวัชช์ รังสีกาญจน, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2565)

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา จากการศึกษาพบว่าควรมีการดำเนินยุทธศาสตร์ 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การสร้างแบรนด์ขององค์กร เพราะแบรนด์คือสิ่งที่คงอยู่ และทำให้เกิดความไว้วางใจ เกิดการยอมรับของผู้บริโภคเพราะแบรนด์จะทำให้รับรู้ถึงความโดดเด่นทางอัตลักษณ์ของสินค้า
2. ยุทธศาสตร์การสร้างตลาด ธุรกิจขายตรงไทยจะต้องสร้างตลาดที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมจากงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์กลุ่มตลาดต่าง ๆ ที่อยู่ใ้ในกระแสได้เป็นอย่างดี
3. ยุทธศาสตร์การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นยุทธศาสตร์ที่สร้างคน เนื่องจากการเรียนรู้คือรากฐานของความสำเร็จ การยกระดับการเรียนรู้เท่ากับยกระดับการทำงานของคนและการทำงานในโลกยุคใหม่นี้เน้นไปในทางการศึกษาเพิ่มเติมและ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการเรียนรู้เป็นการสร้างคนให้มีความพร้อมอย่างมืออาชีพ ซึ่งในโลกของธุรกิจเป็นโลกของมืออาชีพเท่านั้นไม่ใช่มีสมัครเล่น ความเป็นมืออาชีพสามารถทำให้เราสามารถต่อสู้กับคู่แข่งของเราในตลาดได้และทำให้เราเป็นที่ยอมรับในสังคมได้

4. ยุทธศาสตร์การสร้างวัฒนธรรมองค์กร เนื่องจากองค์กรธุรกิจขายตรงไทยเป็นการอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมาก ดังนั้นองค์กรจะต้องมีวัฒนธรรมขององค์กร เช่น องค์กรนี้มีวัฒนธรรมอะไร ที่จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข อยู่ด้วยกันอย่างร่วมมือร่วมใจกัน มีความเชื่อ มีความคิด มีการสื่อสาร และการทำที่เหมือนกัน หรือคล้าย ๆ กัน ภายใต้วัฒนธรรมขององค์กร

5. ยุทธศาสตร์การสร้างระบบสารสนเทศหรือเทคโนโลยี ซึ่งองค์กรธุรกิจขายตรงของเราจะต้องมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย High Tech สามารถตอบสนองความต้องการของคนทำธุรกิจขายตรงที่มีเครือข่ายจำนวนมากได้

6. ยุทธศาสตร์การสร้างผู้นำนักธุรกิจขายตรง เนื่องจากองค์กรธุรกิจขายตรงไทยเป็นระบบเครือข่าย ในการจะขับเคลื่อนเครือข่ายได้ องค์กรธุรกิจต้องมีผู้นำธุรกิจในการขับเคลื่อน ถ้าหากองค์กรไม่สร้างผู้นำธุรกิจขายตรง องค์กรจะไม่สามารถขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยให้เกิดความยั่งยืนได้เลย และจะต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากคนรุ่นเก่า ๆ นั้นก็มีโอกาสหายไปจากองค์กรได้เช่นกัน ดังนั้นจึงต้องมีผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทนได้ตลอดเวลา

7. ยุทธศาสตร์การสร้างพลังขององค์กร องค์กรธุรกิจขายตรงต้องมีพลังเป็นรูปแบบของทีม (Team) ไม่ใช่เรื่องแบบ One Man Show ดังนั้น การเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กรธุรกิจขายตรงไทย ไม่ใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่งแต่ควรเป็นเรื่องของการประสานพลังกันของทุก ๆ คนในองค์กรเพื่อเป้าหมายเดียวกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบผลการศึกษเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา ซึ่งให้เห็นว่าธุรกิจขายตรงไทยได้ขยายธุรกิจเข้ามาในกัมพูชาเป็นเวลามากกว่า 10 ปีแล้ว แต่ภาพความสำเร็จและการเติบโตสู่ความยั่งยืนของธุรกิจนั้นยังเห็นได้ไม่ชัดเจน ด้วยเหตุผลหลายประการที่ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาแบบองค์รวม อันได้แก่ การขาดการสนับสนุนในเชิงนโยบายของภาครัฐที่ชัดเจน การไม่มีหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบกำกับดูแล ตรวจสอบและสนับสนุนที่เป็นเอกภาพ การไม่มีกฎหมายคุ้มครองธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบอาชีพธุรกิจขายตรงที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับพื้นที่ขาดความเข้าใจในอาชีพธุรกิจขายตรง ประชาชนกัมพูชาที่มาประกอบอาชีพธุรกิจขายตรง ขาดองค์ความรู้ ทักษะในการทำธุรกิจ

ขายตรงไทย และทัศนคติและความเชื่อเดิม ๆ ที่เป็นภาพลบของธุรกิจขายตรงในกัมพูชา โครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศกัมพูชาที่ช่วยสนับสนุนในการทำกิจกรรมทางการตลาดยังไม่พร้อม ตัวองค์กรธุรกิจขายตรงไทยเองยังขาดความตั้งใจดีและความจริงใจในการดำเนินธุรกิจให้ยั่งยืน และสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

สถานภาพธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาปัจจุบัน คนกัมพูชาให้ความสนใจทำธุรกิจขายตรงไทย และตัดสินใจทำธุรกิจขายตรงไทยจำนวนมาก เนื่องจากคนกัมพูชาเป็นคนที่ชอบแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ เข้ามาในชีวิตอยู่ตลอดเวลา และชอบทำธุรกิจค้าขาย เมื่อมีธุรกิจขายตรงที่ดีที่ถูกต้อง เข้ามาดำเนินธุรกิจในการกัมพูชา จึงเป็นโอกาสใหม่ให้กับคนกัมพูชาที่จะสามารถยกระดับชีวิตของเขาได้ ซึ่งธุรกิจขายตรงมีบทบาทมากสำหรับคนกัมพูชา เนื่องจากคนกัมพูชามีรายได้ที่ไม่สูงมากนัก จากการขายแรงงานและภาคเกษตรกรรม เมื่อเข้ามาทำธุรกิจขายตรง ผลประโยชน์ที่เขาได้รับจากการทำธุรกิจขายตรงนั้นมันตอบโจทย์ชีวิตของเขาได้ และคนกัมพูชามองเห็นว่าธุรกิจขายตรงทำให้เขาได้ทั้งอาชีพ ใด้งาน ใด้รายได้ที่เพิ่มขึ้น และผลลัพธ์ที่ได้มากกว่าการที่เขาไปขายแรงงาน หรือทำเกษตรกรรม จากผลลัพธ์ดังกล่าวทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของคนทำธุรกิจขายตรงในกัมพูชาดีขึ้น ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้นส่งผลต่อความมั่นคงของชีวิต และอิสรภาพทางการเงินและเวลาของเขา และเป็นการช่วยยกระดับสังคมหรือยกระดับประเทศกัมพูชาได้ด้วย

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชาผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงไทยที่ต้องมีอุดมการณ์ มีความจริงใจ พร้อมปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินธุรกิจให้เข้ากับวัฒนธรรมคนท้องถิ่นกัมพูชา ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ต้องนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และผลจากการลงมือปฏิบัติจะแสดงให้เห็นคนกัมพูชาได้เห็นว่า องค์กรธุรกิจขายตรงมีเจตนาที่ดีในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจมันจะยั่งยืนได้ต้องมี ความจริงใจ มีความความเห็นอกเห็นใจลูกค้าเป็นที่ตั้ง ซึ่งยุทธศาสตร์แบบนี้ไม่สามารถลอกเลียนแบบกันได้ ดังนั้น ธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาต้องปรับตัวยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธุรกิจให้เข้ากับคนท้องถิ่น ปรบองค์กรตามสิ่งแวดล้อม และธุรกิจขายตรงต้องไม่นำเอายุทธศาสตร์ที่ไม่ยืดหยุ่นจากประเทศไทยมาใช้ที่กัมพูชาทั้งหมด แต่กระบวนการทุกอย่างต้องมีความยืดหยุ่น ยุทธศาสตร์คือ ความยืดหยุ่น และการปรับเปลี่ยน ปรับแผนการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น ยุทธศาสตร์เหมาะสมกับวัฒนธรรมของกัมพูชา ได้แก่ การดำเนินการแบบตรงไปตรงมา (Straightforward) คือ การเปิดเผย ซื่อตรงไม่ยุ่งยากไม่ซับซ้อน และยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม(Flexible) นอกจากนี้ เพื่อให้องค์กรธุรกิจขายตรงเกิดความยั่งยืนจะต้องมุ่งเน้นการสร้างแบรนด์ขององค์กร การสร้างตลาดที่ตอบโจทย์ผู้บริโภค การสร้าง

องค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างคนให้มีความพร้อมอย่างมืออาชีพ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การสร้างระบบสารสนเทศหรือเทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนทำธุรกิจที่มีเครือข่ายจำนวนมากได้ การสร้างผู้นำธุรกิจขายตรง และจะต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่มาทดแทนอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา และการสร้างพลังขององค์กรเป็นรูปแบบของทีมประสานพลังกันของทุก ๆ คนในองค์กรเพื่อเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุเทพ ยืนยงวิทย์กุล (2561) นายกสมการกรมการขายตรงไทย ที่ได้กล่าวถึงแนวทางในการผลักดันการเติบโตต่อเนื่องให้กับอุตสาหกรรมกรขายตรงไทย ควบคู่ไปกับการสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมขายตรง ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในธุรกิจขายตรงให้รู้จักปรับตัว ก้าวให้ทันกับโลกสมัยใหม่ในยุคดิจิทัลที่จะนำพาอุตสาหกรรมขายตรงไทยให้เติบโตอย่างต่อเนื่องบนโลกดิจิทัล เพื่อก้าวทันกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ภายใต้ต้นนโยบาย 4C Plus คือ Core Culture คือ การส่งเสริมและปลูกฝังการมีจิตวิญญาณ การเป็นผู้ประกอบการ และนักธุรกิจขายตรง ที่ยึดมั่นในคุณธรรมและจรรยาบรรณ Community & Charity การเสริมสร้างภาพลักษณ์อุตสาหกรรมขายตรงไทย และการทำความดีตอบแทนสังคม Competitiveness & Righteousness ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่บริษัท สมาชิก และนักธุรกิจขายตรงให้เข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่อย่างรวดเร็วบนพื้นฐานการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้อง เรียนรู้และให้ความสำคัญในการทำธุรกิจให้โดดเด่นทั้งในด้านออนไลน์และออฟไลน์ ใช้สื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล Connection & Development การเข้าถึงและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บริโภคในวงกว้าง รวมถึงคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของผู้บริโภค

นอกจากนี้แล้ว ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยอย่างยั่งยืนในกัมพูชา ยังสอดคล้องกับผลงานของ Paul Adams (2017) ที่สามารถสรุปได้ว่า การดำเนินธุรกิจขายตรงให้ประสบความสำเร็จ และเกิดความยั่งยืนประกอบด้วยหลักสำคัญ ด้วงล้อหลักการสำคัญของความสำเร็จและยั่งยืนของธุรกิจขายตรง (The Core Principles Wheel) ที่ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ (Strategy) ขององค์กรที่ต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ การมุ่งเน้น (Focus) ให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืนอย่างมีวินัย การสร้างแบรนด์ (Brand) โดยสร้างภาพลักษณ์ทั้งขององค์กรและผลิตภัณฑ์ ลูกค้า (Customers) การให้ความสำคัญเกี่ยวกับเทรนด์ผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการอย่างแท้จริง มุมมองงานภาคสนาม (Field Perspective) การเข้าใจ แรงจูงใจและที่มาของพวกทีมงานขาย ในภาคสนาม การสรรหาคน การเริ่มต้นทำธุรกิจ และการดูแลรักษาคน (Recruiting and Onboarding and Retention) ระบบสนับสนุน (Tools Systems) ทำให้ง่าย ๆ ทำให้มันชัดเจน กิจกรรม

การตลาด (Events) มีความพิเศษและมีผลต่อผลลัพธ์ที่ดี การฝึกอบรม (Training) สิ่งสำคัญคือต้องรวมความพยายามเพื่อให้มีการส่งมอบที่สอดคล้องกัน คน (People) เมื่อองค์กรได้คนร่วมทีมองค์กรแล้ว มีระบบการเตรียมความพร้อมและการฝึกอบรมที่ดี การวางแผนการรับรู้ และมีแผนการศึกษานักธุรกิจที่ดี ความสำเร็จขององค์กรก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยี (Technology) นำมาสนับสนุนองค์กร มันเป็นตัวทวีคูณ เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักการอื่น ๆ การพัฒนาบุคลากร (Personal Development) หากบุคลากรเติบโตและพัฒนาทักษะของพวกเขา ประสิทธิภาพทัศนคติ ผลลัพธ์ และการมีส่วนร่วมก็เติบโตขึ้นตามมา วัฒนธรรม (Culture) ไม่สามารถมอบหมายให้คน ๆ เดียว “ดูแลวัฒนธรรม” ได้ เป็นความรับผิดชอบของทุกคนร่วมกัน และเริ่มต้นจากจุดสูงสุดขององค์กรธุรกิจ ผู้นำองค์กร (You and The Corporate Leader) ผู้นำองค์กรจะเป็นศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมด ส่วนแนวปฏิบัติเพื่อความยั่งยืนของธุรกิจ ทรงศักดิ์ ใจกล้า (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาและเสริมสร้างองค์กรธุรกิจ เพื่อสังคมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ได้สรุปไว้ว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ส่วน คือ ส่วนองค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ส่วนของภาคประชาคม และส่วนของภาคประชารัฐ ซึ่งทุกภาคส่วน ต้องประสานการทำงานในแนวทางเดียวกัน โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ตลอดจนมีธรรมาภิบาล เพื่อเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ดังนั้นการดำเนินธุรกิจขายตรงในกัมพูชา ในปัจจุบันจึงยังคงต้องมีการพัฒนาองค์กรโดยภาพรวมอย่างต่อเนื่อง แบบค่อยเป็นค่อยไป และบริษัทที่ดำเนินธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา จะต้องตั้งใจจริงมีอุดมการณ์ในการดำเนินธุรกิจบนหลักของความถูกต้องอยู่บนหลักของกฎหมายที่มีในประเทศกัมพูชา และยึดหลักจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจขายตรง ก่อนที่จะมีองค์กรภาครัฐเข้ามากำกับดูแลอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ที่จะมาช่วยพัฒนาธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาให้ไปถึงการส่งเสริมธุรกิจขายตรงไทยให้ได้รับความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด และก่อให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อให้องค์กรธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาที่มีอุดมการณ์มีความตั้งใจจริงในการดำเนินธุรกิจได้มีโอกาสนำคุณค่าของธุรกิจขายตรงไทยที่ดีส่งต่อไปให้กับผู้คนที่สังคมของกัมพูชา โดยการสร้างโอกาส สร้างคน สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างสังคม ที่พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนได้ในอนาคตตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยขยายพื้นที่ในการวิจัยในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวโน้มเศรษฐกิจโตต่อเนื่อง (CLMV) เพื่อให้เห็นธุรกิจขายตรงไทยในภาพรวมของกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม
2. ควรมีการศึกษารายแบบสำรวจในเชิงปริมาณของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา เพื่อให้เห็นธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาในภาพรวม
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี (Technological Disruption) และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สงบลง
4. การเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคต รัฐบาลกัมพูชา โดยกระทรวงพาณิชย์ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่ชัดเจนเข้ามากำกับดูแล สนับสนุนธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อให้ธุรกิจขายตรงไทยเป็นทางเลือกให้กับประชาชน ในการมีโอกาส สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างสังคม ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนได้ในอนาคตตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท บุญราศรี. (2565). ตัวแทนผู้ประกอบการขายตรงไทย ผู้บริหารบริษัท โอโยราแพลนเน็ต จำกัด, สัมภาษณ์. กลุ่มผู้บริหารธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา, สัมภาษณ์ 16 เมษายน 2565.
- จิรนนท์ วงษ์มงคล. (2564). ปรัชญาเอกอัครราชทูตไทย สถานเอกอัครราชทูตไทย กรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา, สัมภาษณ์. 27 ธันวาคม 2564.
- ชาลวิทย์ เมธาชัยวดี. (2565). ตัวแทนผู้ประกอบการขายตรงไทย ผู้บริหารบริษัท โอโยราแพลนเน็ต จำกัด, สัมภาษณ์. 27 ธันวาคม 2564
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2559). การปฏิบัติการวิจัยสังคม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทรงศักดิ์ ใจกล้า. (2561). รูปแบบการพัฒนาและเสริมสร้างองค์กรธุรกิจ เพื่อสังคมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2561).
- นิรวัชช รังสีกาญจน. (2565). ทูตพาณิชย์ ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย กรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา, สัมภาษณ์. 28 พฤษภาคม 2565.

- สุเทพ ยืนยงวิทยากุล. โพสต์ทูเดย์. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.posttoday.com/economy/news/561724>. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2564.
- สมาพันธ์การขายตรงโลก. สถิติการเติบโตการขายตรงทั่วโลก. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://kaoupdate.com/2020/10/15/wfdsa-เผยสถิติขายตรงทั่วโลก-2019/>. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563.
- สมาคมการขายตรงไทย. THAI DIRECT SELLING ASSOCIATION (TDSA). สถิติการเติบโตการขายตรงไทย. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.tdsa.org/content/21/1/>. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2563.
- สมาคมการขายตรงไทย. THAI DIRECT SELLING ASSOCIATION (TDSA). ความเป็นมาของสมาคมการขายตรงไทย. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.tdsa.org/content/1/1/>. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565.
- อำภา แก้วกำกง. (2555). “โอกาสและช่องทางการค้าของ SME ไทยในตลาดกัมพูชา”. วารสารสังคมน้ำโขง ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2555).
- อุ้ง สัมพันธ์ (Ung Sambath), และคณะ. (2565). ตัวแทนกลุ่มนักธุรกิจขายตรงไทยในกัมพูชา สังกัดบริษัทไอยรา แพลนเน็ต จำกัด ประเทศกัมพูชา. การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย. 4 เมษายน 2565.
- Hoonsmart. [online]. Available : <https://hoonsmart.com/archives/74023>. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2562.
- Paul Adams. (2017). “The Core Principles of Successful, Scalable and Sustainable Direct Selling Companies”. Direct Selling News, United States of America.

การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)
และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน

The Development Creativity Skills and Innovation of Students Bachelor Degree
Faculty of Education Rambhai Barni Rajabhat University with Inquiry Cycle (5Es)
and Five Steps Learning Management

ธีรพงษ์ จันเปรียง*, เจนวิทย์ วารีบ่อ, อติราช เกิดทอง

Theerapong Janprieng, Janewit Wareebor, Atirath Kerdthong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000-Thailand

*Corresponding author E-mail: theerapong.j@rbu.ac.th

(Received: May 12 2022; Revised: June 29 2022 ; Accepted: July 26 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามช่วงเวลาของการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน 4) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กับการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน 5) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน

ผลการวิจัย 1) ผลการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) พบว่า หลังเรียนนักศึกษามีคะแนนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คิดเป็นร้อยละ 77.08 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก และผลการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่า นักศึกษามีคะแนนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คิดเป็นร้อยละ 75.94 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม พบว่า หลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม พบว่า หลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และกลุ่มที่เรียนการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ไม่แตกต่างกัน 5) ความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) พบว่า ด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการเรียน และความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่า ด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ

คำสำคัญ : ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม, การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es),
การจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน

Abstract

The purpose of this research were to 1) study the creativity and innovation skills levels of undergraduate students according to learning management, 2) to compare the creativity and innovation skills of undergraduate students before and after using the Inquiry Cycle (5Es), 3) compare the creativity and innovation skills of undergraduate students before and after using the Five Step, 4) compare the creative and innovative skills of undergraduate students before and after using the Inquiry Cycle (5Es) to the Five Step, and 5) study the satisfactory level of undergraduate students towards learning management of the Inquiry Cycle (5Es) and the Five Step.

The findings were as follows : 1) in term of the learning achievements after using the Inquiry Cycle (5Es) and the Five Step, the students had the scores of creative and innovative skill at the very good levels of 77.08% and 75.94%, respectively, 2) according to the comparative result in the average scores of creative and innovative skill after using the Inquiry Cycle (5Es), the students had higher average scores at the statically significant level of .05, 3) due to the comparative result in the average scores of creative and innovative skills after using the Five Step, the students had higher average scores at the statically significant level of .05, 4) regarding the comparative results in average scores of creative and innovative skills after using the Inquiry Cycle (5Es) and the Five Step, there is no difference in both learning, group and 5) for student's satisfied with the Inquiry Cycle (5Es) learning management was the aspect of the Learning achievement followed by the learning process.

Keywords : Creativity and Innovation skills, Inquiry cycle (5Es), Five steps Learning Management

บทนำ

ในปัจจุบันคนทั่วโลกสนใจกับความคิดสร้างสรรค์กันมาก เพราะทุกวันความรู้และทักษะต่าง ๆ สามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน แต่ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคนไม่สามารถเท่าเทียมกันได้ หลายคนเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรมีศักยภาพสูง เหนือกว่าคู่แข่ง ดังนั้นองค์กรต่าง ๆ จึงได้ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เพราะความคิดสร้างสรรค์ หรือ Creative thinking เป็นความสามารถของมนุษย์ที่คิดได้กว้างไกล หลายแง่มุมหลายทิศทาง นำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งของและเกิดแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากการทำงานของสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกหรือสมองซีกขวา ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากการไม่ยึดติดกับกรอบความคิดเดิม กฎเกณฑ์เดิม ความคิดสร้างสรรค์คิดได้หลายแง่มุม คิดได้มากที่สุดเท่าที่จะคิดได้ ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นการมองปัญหาในแนวกว้าง ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) มีความคิดริเริ่ม (Originality) คือ คิดในสิ่งที่แปลกใหม่ คิดในเรื่องที่ไม่เคยมีใครคิดมาก่อนไม่ซ้ำใคร ซึ่งแตกต่างจากความคิดของคนธรรมดาทั่วไป 2) มีความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) คือ มีความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายทิศทาง หลายแง่มุม หรือมองสถานการณ์ทุกอย่างได้หลายมิติ ทำให้สามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้มากกว่า 1 วิธี 3) มีความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) คือ สามารถคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และได้คำตอบมากที่สุดในเวลาที่จำกัด หรือเป็นคนที่มีปฏิภาณไหวพริบดี 4) มีความคิดละเอียดลออ (Elaboration) คือ สามารถคิดในรายละเอียดที่เป็นปลีกย่อยได้ดี เพื่อขยายหรือตกแต่งความคิดหลัก ให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Guildford, 1967: 14)

กรอบแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st century learning) โดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อธิบายการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ประกอบด้วย 1) การใช้เทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้าง เช่น การระดมสมอง (Brainstorming) สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์ และประเมินแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานในเชิงสร้างสรรค์ 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ (Work creativity with others) มุ่งพัฒนา เน้นปฏิบัติและสื่อสารแนวคิดใหม่ ๆ ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดใจกว้างและยอมรับในมุมมองหรือโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการทำงาน เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์งาน รวมทั้งมีความรู้และเข้าใจในสภาพการณ์ ซึ่งอาจเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อจำกัด โดยพร้อมที่จะยอมรับความคิดหรือสภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นได้ สามารถสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาสส่งผลต่อการเรียนรู้ และเข้าใจถึงวิธีการสร้างสรรค์

นวัตกรรมที่ต้องใช้เวลาและสามารถนำมาเอาข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง และ 3) การนำเอานวัตกรรมมาสู่การปฏิบัติ (Implement innovations) ปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการปรับใช้และพัฒนาจากผลแห่งนวัตกรรมที่นำมาใช้ (Partnership for 21st century skills, 2009: 1)

การจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ 5Es (Inquiry cycle) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดของตนเองให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้กิจกรรมที่จะให้นักเรียนสำรวจตรวจสอบ จะต้องเชื่อมโยงกับความคิดเดิม และนำไปสู่การแสวงหาความรู้ใหม่ และได้ใช้กระบวนการและทักษะต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์และการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่ง Budnitz (2003: 108) ได้กล่าวถึงแต่ละขั้นตอนไว้ ดังนี้ 1) การสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ 2) การสำรวจและค้นคว้า (Exploration) เป็นขั้นที่นักเรียนดำเนินการสำรวจ ทดลอง ค้นหา และรวบรวมข้อมูล วางแผนกำหนดการสำรวจตรวจสอบ หรือออกแบบการทดลองลงมือปฏิบัติ 3) การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เป็นขั้นที่นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและค้นคว้ามาวิเคราะห์ แปลผล สรุปและอภิปรายพร้อมทั้งนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ 4) การขยายความรู้ (Elaboration) เป็นขั้นที่ครูจัดกิจกรรมหรือสร้างสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกซึ่งขึ้น หรือขยายกรอบความคิดให้กว้างขึ้นหรือเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่ความรู้ใหม่หรือนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า ทดลอง เพิ่มขึ้น 5) การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้ระบุสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งด้านกระบวนการและผลผลิต เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ที่ได้ โดยให้นักเรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน คิดพิจารณาให้รอบคอบทั้งกระบวนการและผลงาน อภิปราย ประเมิน ปรับปรุงเพิ่มเติมและสรุป ถ้ายังมีปัญหาให้ศึกษาทบทวนใหม่อีกครั้ง อ้างอิงทฤษฎีหรือหลักการและเกณฑ์ เปรียบเทียบผลกับสมมติฐาน เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

การจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน (5 Steps) คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพและคุณลักษณะตามมาตรฐานสากล โดยจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทักษะในการค้นคว้า แสวงหาความรู้และมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น โดยครูผู้สอนจะต้องพยายามจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าถึงองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ (Constructivism) ซึ่งบันได 5 ขั้นตอนของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล ยังสามารถที่จะนำมาใช้ในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ได้ ซึ่งมีขั้นตอนของบันได 5 ขั้นสู่วิธีการและการจัดการเรียนรู้ในบริบทและขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การตั้งคำถามหรือสมมติฐาน (Learning to question) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด สังเกต ตั้งคำถาม และเกิดการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม ขั้นที่ 2 การสืบค้นความรู้และแสวงหา

สารสนเทศ (Learning to search) ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ สืบค้นข้อมูล จากแหล่งข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ จากการฝึกปฏิบัติและการทดลอง ตลอดจนการเก็บข้อมูล ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Learning to construction) เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกันที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้จากการศึกษาค้นคว้า การทดลอง มาใช้ในการถกแถลง แสดงความคิดเห็น อภิปรายความรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสรุปและสร้างองค์ความรู้ ขั้นที่ 4 การสื่อสารและการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ (Learning to communication) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพูด การอ่าน การเขียน หน้าชั้น ขั้นที่ 5 ขั้นการบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Learning to Service) คือ การที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้มาสู่การปฏิบัติ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การทำประโยชน์ให้กับสังคม อันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของผู้เรียนและการบริการสังคม (ทรูปลูกปัญญา, 2564: 1)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะความคิดสร้างสรรค์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน สามารถประยุกต์ใช้ทักษะในด้านต่าง ๆ และเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หรือประกอบอาชีพในอนาคต เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตามช่วงเวลาของการจัดการเรียนรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน

4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน

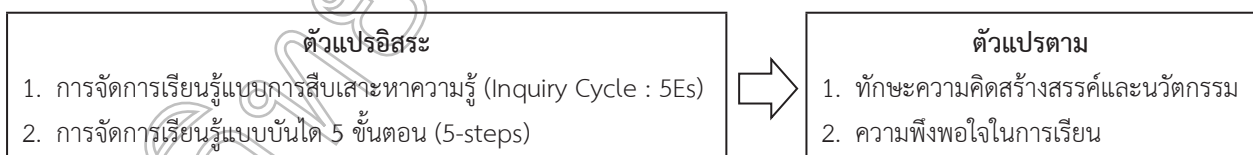
5. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน

สมมติฐานการวิจัย

หลังจากการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมากกว่าก่อนเรียน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษา โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา วิชาการจัดการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 415 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 50 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเงื่อนไขการเลือก คือ เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้กับผู้วิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 เนื่องจากเป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ดังนั้นไม่ควรใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดและเกณฑ์ต่ำกว่า 38 คน (Cohen, 1988: 57) ดังนั้น จากสาขาวิชาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดที่มีจำนวนเรียนมากพอต่อการวิจัย ได้แก่ สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นปีที่ 2 มีจำนวนทั้งหมด 50 คน ผู้จึงได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียวโดยผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้การสื่อสาร เช่น การอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกันในการนี้ครูจะต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยลดการสอนเนื้อหา แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ

2. แบบสังเกตทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม ได้แก่ การทำแบบทดสอบประเภทความเรียงโดยพฤติกรรมที่คาดหวัง มี 2 พฤติกรรม ได้แก่ การจัดทำใหม่ และการสร้างและพัฒนา

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ 2) ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน 3) ความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่เรียน และ 4) ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน แบ่งเป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) จำนวน 4 แผน ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-4 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน จำนวน 4 แผน ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5-8 โดยใช้ระยะเวลาในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 4-6 ชั่วโมง ต่อ 1 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การตั้งคำถาม/สมมติฐาน (Learning to Question) ขั้นที่ 2 การสืบค้นความรู้และแสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้ (Learning to Construction) ขั้นที่ 4 การสื่อสารและการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ (Learning to Communication) ขั้นที่ 5 การบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Learning to Service)

2. ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ มีการเก็บข้อมูลในช่วงก่อนเรียนและหลังเรียน

3. ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ มีการเก็บข้อมูลในช่วงหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. การเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ก่อนและหลังเรียนด้วยการทดสอบ t แบบไม่อิสระต่อกัน (Dependent sample t-test) และหาค่าขนาดของผล (Effect size : d) ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

เกณฑ์การแปลความหมาย (Cohen, D. et al., 1988: 21 & Hopkins, C.D. Antes, R.L., 1990 : 34) ดังนี้

d = 0.10	หมายถึง	มีผลขนาดน้อยมาก
d = 0.20	หมายถึง	มีผลขนาดเล็กน้อย
d = 0.50	หมายถึง	มีผลขนาดปานกลาง
d = 0.80	หมายถึง	มีผลขนาดมาก
d = 1.00	หมายถึง	มีผลขนาดใหญ่มาก

3. การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กับการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน เป็นการบรรยายผลการศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในช่วงเวลาก่อนเรียน

และหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธี ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน โดยการศึกษาในระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Think Creatively : TC) การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ (Work Creatively with others : WC) การสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ (Implement Innovation : II) การจัดกระทำใหม่ (Generating or Hypothesizing : GH) และการสร้างและพัฒนา (Producing : Prod) รายละเอียดของผลการศึกษานำเสนอในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ด้าน	การเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) (45 คน)						การเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน (42 คน)					
	Pretest			Posttest			Pretest			Posttest		
	$\bar{X}$	S.D.	%	$\bar{X}$	S.D.	%	$\bar{X}$	S.D.	%	$\bar{X}$	S.D.	%
TC (4)	1.56	0.50	38.89	3.07	0.65	76.67	1.48	0.51	36.90	2.93	0.68	73.21
WC (4)	1.49	0.51	37.22	3.04	0.60	76.11	1.50	0.51	37.50	3.02	0.72	75.60
II (4)	1.49	0.51	37.22	3.04	0.64	76.11	1.50	0.51	37.50	3.07	0.68	76.79
GH (3)	1.49	0.51	49.63	2.49	0.51	82.96	1.36	0.48	45.24	2.55	0.50	84.92
Prod (4)	1.76	0.68	43.89	3.00	0.64	75.00	1.64	0.73	41.07	2.86	0.65	71.43
รวม (19)	7.78	1.26	40.94	14.64	1.73	77.08	7.48	1.29	39.35	14.43	1.48	75.94

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาผลการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในภาพรวม พบว่าก่อนเรียนนักศึกษามีคะแนนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเฉลี่ย เท่ากับ 7.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.26 คิดเป็นร้อยละ 40.94 ซึ่งอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ส่วนหลังเรียน พบว่า นักศึกษามีคะแนนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเฉลี่ย เท่ากับ 14.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.73 คิดเป็นร้อยละ 77.08 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมรายด้าน พบว่า ก่อนเรียนนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านการจัดกระทำใหม่ (GH) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.63 รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างและพัฒนา (Prod) และด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ (TC) คิดเป็นร้อยละ 43.89 และ 38.89 ตามลำดับ ส่วนด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ (WC) และด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ (II) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.22 ซึ่งคะแนนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับต้องปรับปรุงส่วนหลังเรียน พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านการจัดกระทำใหม่ (GH) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.96 อยู่ในระดับดีเยี่ยม รองลงมา ได้แก่ ด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ (TC) คิดเป็น

ร้อยละ 76.67 อยู่ในระดับดีมาก และด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ (WC) กับด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ (II) คิดเป็นร้อยละ 76.11 อยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านการสร้างและพัฒนา (Prod) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75 อยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) การตรวจสอบเงื่อนไขการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรที่ใช้ศึกษา และ 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบเงื่อนไขการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรที่ใช้ศึกษาจะพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูล โดยเคอร์แรนและคณะได้เสนอแนะว่า ถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่ามากกว่า 3 แสดงว่า ข้อมูลไม่สมมาตรหรือมีความเบ้มาก และถ้าค่าสัมบูรณ์

ของดัชนีความโด่ง (Kurtosis index) มากกว่า 10 แสดงว่า ข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ (Curran & Finch 1997: 16) สำหรับข้อมูลที่น่ามาตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติได้แก่ผลต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของแต่ละตัวแปร พบว่า ดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่าอยู่ระหว่าง -0.42 ถึง 0.10 ซึ่งทุกค่าต่ำกว่า 3 และดัชนีความโด่ง (Kurtosis index) มีค่าอยู่ระหว่าง -0.39 ถึง 3.09 ซึ่งทุกค่าต่ำกว่า 10 แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรที่น่ามาศึกษาทั้งหมดมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในภาพรวมพบว่า ผลต่างของคะแนนหลังเรียนกับก่อนเรียน ($\bar{X}_D$) มีค่าเท่ากับ 6.87 และค่าสถิติ t มีค่าเท่ากับ 27.99 ซึ่งมากกว่าค่าวิกฤติของ t (1.68) ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ และค่าขนาดของผล (effect size : d) เท่ากับ 4.17 หมายความว่า หลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นขนาดของผลในระดับใหญ่

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) การตรวจสอบเงื่อนไขการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรที่ใช้ศึกษา และ 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบเงื่อนไขการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรที่ใช้ศึกษาจะพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูล โดยเคอร์แรน และคณะ ได้เสนอแนะว่า ถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่ามากกว่า 3 แสดงว่า ข้อมูลไม่สมมาตรหรือมีความเบ้มาก และถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความโด่ง (Kurtosis index) มากกว่า 10 แสดงว่า ข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ (Curran & Finch, 1997: 17) สำหรับข้อมูลที่น่ามาตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติได้แก่ผลต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของแต่ละตัวแปร พบว่า ดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่าอยู่ระหว่าง -0.04 ถึง 0.78 ซึ่งทุกค่าต่ำกว่า 3 และดัชนีความโด่ง (Kurtosis index) มีค่าอยู่ระหว่าง -1.13 ถึง 0.68 ซึ่งทุกค่าต่ำกว่า 10 แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรที่น่ามาศึกษาทั้งหมดมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ในภาพรวมพบว่า ผลต่างของคะแนนหลังเรียนกับก่อนเรียน ($\bar{X}_D$) มีค่าเท่ากับ 6.95 และค่าสถิติ t มีค่าเท่ากับ 31.50 ซึ่งมากกว่าค่าวิกฤติของ t (1.68) ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ และค่าขนาดของผล (effect size : d) เท่ากับ 4.89 หมายความว่า หลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นขนาดของผลในระดับใหญ่

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน เป็นการนำคะแนนเฉลี่ยในภาพรวม และคะแนนเฉลี่ยรายองค์ประกอบมาเปรียบเทียบกับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบ t แบบอิสระ (Independent sample t-test) โดยการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) การตรวจสอบเงื่อนไขการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรที่ใช้ศึกษา และ 2) การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การตรวจสอบเงื่อนไขการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรที่ใช้ศึกษา จะพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูล โดยเคอร์แรน และคณะ ได้เสนอแนะว่า ถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่ามากกว่า 3 แสดงว่า ข้อมูลไม่สมมาตรหรือมีความเบ้มาก และถ้าค่าสัมบูรณ์ของดัชนีความโด่ง (Kurtosis index) มากกว่า 10 แสดงว่า ข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ (Curran & Finch, 1997: 29) สำหรับข้อมูลที่น่ามาตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติได้แก่ผลต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของแต่ละตัวแปร รายละเอียดนำเสนอในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความเบ้และความโด่งของข้อมูลที่นำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

ด้าน	แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es)			แบบบันได 5 ขั้นตอน		
	Skewness	Kurtosis	การแจกแจง	Skewness	Kurtosis	การแจกแจง
ข้อมูลระยะก่อนการทดลอง						
TC	-0.23	-2.04	ปกติ	0.10	-2.09	ปกติ
WC	0.05	-2.09	ปกติ	0.00	-2.10	ปกติ
II	0.05	-2.09	ปกติ	0.00	-2.10	ปกติ
GH	0.05	-2.09	ปกติ	0.62	-1.70	ปกติ
PD	0.35	-0.77	ปกติ	0.67	-0.78	ปกติ
Total	0.15	-1.07	ปกติ	0.45	0.00	ปกติ
ข้อมูลระยะหลังการทดลอง						
TC	-0.07	-0.55	ปกติ	0.09	-0.71	ปกติ
WC	-0.01	-0.06	ปกติ	-0.03	-0.97	ปกติ
II	-0.04	-0.41	ปกติ	-0.09	-0.71	ปกติ
GH	0.05	-2.09	ปกติ	-0.20	-2.06	ปกติ
PD	0.00	-0.41	ปกติ	0.14	-0.53	ปกติ
Total	-0.51	0.23	ปกติ	0.19	-0.49	ปกติ

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณากลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เริ่มจากข้อมูลระยะก่อนการทดลอง พบว่า การแจกแจงของข้อมูลของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีค่าดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่าอยู่ระหว่าง -0.23 ถึง 0.35 ซึ่งทุกค่าต่ำกว่า 3 และดัชนีความโด่ง (Kurtosis index) มีค่าอยู่ระหว่าง -2.09 ถึง -0.77 ซึ่งทุกค่าต่ำกว่า 10 แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งหมดมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ ส่วนข้อมูลระยะหลังการทดลอง พบว่า การแจกแจงของข้อมูลของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีค่าดัชนีความเบ้ (Skewness index) มีค่าอยู่ระหว่าง -0.51 ถึง 0.05 ซึ่งทุกค่า

ต่ำกว่า 3 และดัชนีความโด่ง (Kurtosis index) มีค่าอยู่ระหว่าง -2.09 ถึง 0.23 ซึ่งทุกค่าต่ำกว่า 10 แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งหมดมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ

2. การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม การวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ใช้สถิติ F-test เพื่อทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนหรือการกระจายข้อมูลของทั้ง 2 กลุ่ม และส่วนที่ 2 ใช้การทดสอบ t เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม จำแนกทั้ง 2 กลุ่ม

ด้าน	การทดสอบความแปรปรวน			การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย		
	F	Sig.	แปลผล	t	df	d
ผลการทดสอบข้อมูลระยะก่อนการทดลอง						
TC	0.29	0.59	ไม่แตกต่าง	0.73	85	0.16
WC	0.02	0.89	ไม่แตกต่าง	-0.10	85	0.02
II	0.02	0.89	ไม่แตกต่าง	-0.10	85	0.02
GH	3.83	0.06	ไม่แตกต่าง	1.24	85	0.26
PD	0.96	0.33	ไม่แตกต่าง	0.75	85	0.17
Total	0.01	0.94	ไม่แตกต่าง	1.10	85	0.24
ผลการทดสอบข้อมูลระยะหลังการทดลอง						
TC	0.09	0.76	ไม่แตกต่าง	0.97	85	0.21
WC	1.59	0.21	ไม่แตกต่าง	0.15	85	0.03
II	0.38	0.54	ไม่แตกต่าง	-0.19	85	0.05
GH	0.34	0.56	ไม่แตกต่าง	-0.54	85	0.12
PD	0.83	0.36	ไม่แตกต่าง	1.04	85	0.22
Total	0.20	0.65	ไม่แตกต่าง	0.62	85	0.13

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ค่าวิกฤตของ t เท่ากับ 1.99 (two-tailed)

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลระยะก่อนการทดลองในภาพรวม พบว่า ค่าสถิติ F เท่ากับ 0.01 (Sig. = 0.94) หมายความว่า ความแปรปรวนของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ทั้ง 2 กลุ่มต้องพิจารณาค่าสถิติจาก Pooled variance ซึ่งผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่า ค่าสถิติ t เท่ากับ 1.10 ซึ่งน้อยกว่าค่าวิกฤตของ t (1.99) ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ และค่าขนาดของผล (effect size : d) เท่ากับ 0.24 หมายความว่า ระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และกลุ่มที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอนไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม มีระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และ

การจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน เป็นการวิเคราะห์เชิงบรรยายเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาหลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอนโดยความพึงพอใจมี 4 ด้าน ประกอบด้วย ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน ความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่เรียน และความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการเรียนในส่วนของ การนำเสนอจะแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และ 2) ความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดของผลวิเคราะห์ ดังนี้

1. ความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) พบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.73 ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.72$) รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการเรียน ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.74$) ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.73$) และความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X} = 4.45$, $SD = 0.72$)

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.69 ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.54, SD = 0.67$) รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.49, SD = 0.68$) ความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X} = 4.48, SD = 0.66$) และความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการเรียน ($\bar{X} = 4.45, SD = 0.71$)

สรุปผลและอภิปรายผล

ผู้วิจัยทำการอภิปรายตามข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งสามารถที่จะแบ่งได้ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน และ 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดการอภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นขนาดของผลในระดับใหญ่ และผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่า ค่าขนาดของผล (effect size : d) เท่ากับ 0.13 หมายความว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ก็กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ไม่แตกต่างกัน หมายความว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน สามารถพัฒนานักศึกษาให้เกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมได้อย่างดีเยี่ยมสามารถเห็นความแตกต่างของระดับคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนได้อย่างชัดเจน สาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน สามารถพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

ได้อย่างดีเยี่ยมเพราะว่าการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ 5Es (Inquiry cycle) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดของตนเองให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้กิจกรรมที่จะให้นักเรียนสำรวจตรวจสอบ จะต้องเชื่อมโยงกับความคิดเดิม และนำไปสู่การแสวงหาความรู้ใหม่และได้ใช้กระบวนการและทักษะต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ (Budnitz, 2003: 11)

ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน (5 Steps) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยการตั้งคำถามหรือตั้งสมมติฐาน (Learning to question) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดสังเกต ตั้งคำถาม และเกิดการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม การสืบค้นความรู้และแสวงหาสารสนเทศ (Learning to search) ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ สืบค้นข้อมูล จากแหล่งข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ จากการฝึกปฏิบัติและการทดลอง ตลอดจนการเก็บข้อมูล การสร้างความรู้ (Learning to construction) ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้จากการศึกษาค้นคว้า การทดลอง มาใช้ในการถกแถลง แสดงความคิดเห็น อภิปรายความรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสรุปและสร้างองค์ความรู้ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การนำเสนอหน้าชั้น และครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้มาสู่การปฏิบัติ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การทำประโยชน์ให้กับสังคม อันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของผู้เรียนและการบริการสังคม (ปริยาดา ตาปิงแก้ว, 2562: 45)

ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creative and innovation skills) เป็นทักษะหนึ่งในทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จัดเป็นทักษะเชิงประยุกต์ (Apply skills) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม เป็นความชำนาญหรือความสามารถในการใช้กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้จินตนาการและการถ่ายทอด ใช้ทักษะในการสร้างสิ่งที่มีเอกลักษณ์ของตน จนทำให้เกิดสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมที่ทันสมัยหรือพัฒนาขึ้นซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของความคิด วิธีการกระทำหรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ โดยอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วน และอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่งหรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ (Think creatively) 2) การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ (Work creatively with others) 3) การสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ (Implement innovation) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562: 16)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันควรพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม เตรียมผู้เรียนไปสู่สังคมในอนาคตอย่างมีคุณภาพ การประกอบอาชีพต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์และเกิด

นวัตกรรมขึ้นอย่างต่อเนื่อง คุณภาพของผู้เรียนเป็นผลมาจากคุณภาพของครู การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student centered approach) และการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (Inclusive approaches) ผู้สอนควรจัดบรรยากาศของการเรียนรู้ให้มีความท้าทาย มีอิสระ มีทรัพยากรสนับสนุน และผู้สอนให้การส่งเสริมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีความสร้างสรรค์ เรียกว่า Creative pedagogy ซึ่งประกอบด้วย 1) การโค้ชอย่างสร้างสรรค์ (Creative coaching) 2) การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ (Creative learning) 3) การสอนที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ (Teaching for creativity) (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562: 16)

ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์คือความสามารถในการคิดริเริ่มเพื่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใหม่ขึ้น โดยใช้วิธีการคิดที่หลากหลาย เช่น การคิดคล่อง (Fluency) การคิดยืดหยุ่น (Flexibility) การคิดริเริ่ม (Originality) และการคิดอย่างละเอียดลออ (Elaboration) มีทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์หลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford ที่ระบุว่าความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบ 3 มิติ คือ 1) มิติด้านกระบวนการคิด (Operations) เป็นกระบวนการที่สมองจัดกระทำกับข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความจำ การคิดในมุมมองที่หลากหลาย การคิดลงรูปและการคิดเชิงประเมิน 2) มิติด้านเนื้อหา (Content) เป็นสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดกระบวนการคิด ได้แก่ ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา พฤติกรรม 3) มิติด้านผลผลิตของการคิด (Product) เป็นผลที่เกิดจากการใช้กระบวนการคิดที่อยู่บนพื้นฐานของเนื้อหาหรือสิ่งเร้า ซึ่งแบ่งเป็น 6 ลักษณะ คือ หน่วย (Unit) กลุ่ม (Classes) ความสัมพันธ์ (Relations) ระบบ (System) การแปลงรูป (Transformation) และการประยุกต์ (Implication) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ และ 3) การสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562: 16)

นวัตกรรม คือ สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือพัฒนาขึ้นซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของความคิด วิธีการ การกระทำหรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ โดยสิ่งนั้นอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วนและอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่งหรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง นวัตกรรมเกิดขึ้นได้จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีกระบวนการคิด 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคิดวิเคราะห์ความต้องการนวัตกรรม 2) การสังเคราะห์

ความคิดที่นำไปสู่นวัตกรรม 3) การแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรม 4) การสะท้อนความคิดร่วมกัน 5) การลงรูปความคิด 6) การประเมินความคิด แนวความคิดหรือ Idea จะเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้กระบวนการคิดที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้เรียนที่มีจิตใจนวัตกรรม (innovative mind) จะมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ 1) มองกิจกรรมต่าง ๆ ว่าเป็นโอกาสของการเรียนรู้ 2) มองปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขด้วยนวัตกรรม 3) เชื่อมโยงความคิดและความรู้ต่าง ๆ ได้ดี 4) กำหนดเป้าหมายที่ท้าทายความสามารถของตนเองได้ 5) มีวินัยในตนเองในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งนวัตกรรม (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562: 16)

การโค้ชที่เสริมสร้างทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมใช้แนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student centered approach) และการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง (Inclusive approaches) โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน การนำประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและชุมชนมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันใช้ความคิดและจินตนาการบนพื้นฐานของความรู้ ที่นำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนการใช้การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (Active learning) ผู้สอนจะต้องมีความรู้และความสามารถที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ได้แก่ 1) มีความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 2) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective practice) 3) การปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ เช่น ระดับความสามารถของผู้เรียน 4) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่หลากหลาย (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562: 62)

ประเด็นที่ 2 การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) พบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.73 ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมาก โดยด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการเรียน, ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้, และความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่เรียน ตามลำดับ ส่วนความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน พบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน เท่ากับ 0.69 ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่นักศึกษา มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่เรียน และความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการเรียนตามลำดับ โดยนักศึกษามีความพึงพอใจทุกด้านในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยจะเห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน มีจุดเด่นทั้งในด้านของเนื้อหาสาระ เพราะถึงแม้เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรม แต่เนื้อหาที่ได้รับครบถ้วนสมบูรณ์ ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน เป็นวิธีการสอนที่สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน นอกจากผู้เรียนจะได้เรียนเนื้อหาสาระอย่างครอบคลุม ได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แล้ว ยังได้รับทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นในวิชาชีพอีกด้วย ซึ่งจุดเด่นทั้งหมดได้มาจากการสะท้อนผลผ่านความพึงพอใจของผู้เรียน

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน เป็นเพราะว่าบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ กิจกรรมสะท้อนถึงความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน มีสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัตที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่ทำทลายและให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย และครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมให้ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ นำรูปแบบการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ไปประยุกต์ใช้ในจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารที่มีเป้าหมายที่จะแก้ปัญหาและการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม สามารถนำรูปแบบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอนที่พัฒนาขึ้นเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนนักศึกษา และสนับสนุนให้ครู

อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการจัดการเรียนรู้ นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างสื่อสำเร็จรูปหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียน นักศึกษา ที่นักเรียนนักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นอกเวลาเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.2 การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ไปใช้จะต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจใช้เวลาในการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้พอสมควร ผู้สอนจึงควรศึกษารายละเอียดของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนให้ชัดเจน

2.3 ควรมีการสร้างสื่อสำเร็จรูปหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่นักศึกษามีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองนอกเวลาเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.4 ควรศึกษาคู่มือและเลือกใช้สื่อการเรียนรู้สำหรับจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 ควรศึกษาผลที่ได้จากการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นตอน นอกเหนือจากทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะชีวิต และอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

ทรูปลูกปัญญา. กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs). [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/news/23289. 5 พฤษภาคม 2564.

ปรียาดา ตาปังแก้ว. กระบวนการจัดการเรียนรู้online 5 steps GOCQF. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://insku.com/idea/-MQ2Yn4XrqsjDF9SlsLH>. 28 พฤษภาคม 2562.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2558). การโค้ชเพื่อการรู้คิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์. (2562). การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำพัฒนานวัตกรรม หลักสูตรและการเรียนรู้.

- _____. (2562). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างจิตนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม หลักสูตรและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Budnitz, N. What do we mean by inquiry?. [online]. Available : http://www.biology.duke.edu/cib/inquiry/what_is_inquiry.htm. 24 October 2019.
- Cohen, D., et al. (1988). The production of *Macrobrachium rosenbergii* in monosex populations. III. Yield characteristics under intensive monoculture conditions in earthen ponds. *Israeli Journal of Aquaculture-Bamidgeh*, 40, (2) 57-63.
- Curran, P. J., & Finch, J. F. (1997). The robustness of test statistics to nonnormality and specification error in confirmatory factor analysis. *Psychological Methods*, 1(1), 16-29.
- Guildford, J. (1967). Creativity: Yesterday, today, and tomorrow. *The Journal of Creative Behavior*, 1, (1) 3-14.
- Hopkins, C.D., Antes, R.L. (1990). *Classroom Measurement and Evaluation*. 3rd ed. Itasc, IL: F.E. Peacock.
- Partnership for 21st century skills. (2009). *Professional Development: A 21st Century Skills Implementation Guide*. Tucson: Partnership for 21st century skills Organization.

การศึกษาเกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพ A Study of the Criteria for Examining Fake Health News

บุหงา ชัยสุวรรณ¹, พรพรรณ ประจักษ์เนตร¹, พรรณพิลาศ กุลดิลก^{*2}, ชัชญา สกุนา³

Bungar Chaisuwan¹, Pornpan Prachaknert¹, Panpilas Kundilook², Chatchaya Sakuna³

¹คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

³วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี 12000

¹Graduation School of Communication Arts and Management Innovation Faculty, National Institute of Development Administration, Bangkok 10240 Thailand

²Humanities and Social Sciences Faculty, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

³College of Communication Arts, Rungsit University, Pathum Thani 12000 Thailand

*Corresponding author E-mail: panpilas@gmail.com

(Received: May 17 2022; Revised: July 4 2022; Accepted: July 11 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอข่าวปลอมด้านสุขภาพ และ 2. พัฒนาเกณฑ์ในการตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลข่าวปลอมของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และสื่อออนไลน์ และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะข่าวปลอมที่พบมีดังนี้ 1. แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่มาจากเว็บไซต์ที่มีประวัติการนำเสนอข่าวปลอม 2. ประเภทของผู้เผยแพร่พบ 3 รูปแบบ คือ ระบุผู้เผยแพร่ ไม่ระบุผู้เผยแพร่ และเบลอข้อมูลผู้เผยแพร่ตามลำดับ 3. บริบททางสังคมที่มีต่อเนื้อหา ส่วนมากเป็นไปในทางบวกมากที่สุด 4. วิธีการพาดหัวข่าวพบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การพาดหัวแบบ Clickbait การพาดหัวโดยใช้คำกระตุ้นความสนใจ และการพาดหัวที่ระบุให้เกิดการแชร์ต่อ 5. เนื้อหาข่าว พบว่ามีเนื้อหาเกินจริง เนื้อหาข่าวนี้น้อยกว่าสัดส่วนของโฆษณา และเนื้อหาไม่สอดคล้องกับพาดหัวข่าวตามลำดับ 6. ข่าวปลอมส่วนใหญ่ไม่มี URLs เชื่อมโยงไปยังแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ 7. ข่าวปลอมส่วนใหญ่มีการปรากฏของโฆษณาชวนเชื่อ/โฆษณาผิดกฎหมาย นอกจากนี้พบว่า เกณฑ์ในการตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพประกอบไปด้วย 6 มิติ อันได้แก่ มิติองค์ประกอบพื้นฐาน บริบท เนื้อหา ภาษา โฆษณา และสุขภาพ

คำสำคัญ : ข่าวปลอม, ข่าวปลอมด้านสุขภาพ, เกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอม

Abstract

This research aimed to 1) analyze the presentation format of fake health news and 2) develop the fake health news examination criteria. A mixed methods research was used through content analysis of fake news from Food and Drug Administration, Office of the Consumer Protection Board, social media, and a focus group with the experts. The findings revealed the characteristics of fake news as follows. 1) Most sources of information were from websites with records of fake news presentations. 2) There were 3 types of fake news spreaders, i.e., identified spreaders, unidentified spreaders, and blurred data of spreaders, respectively. 3) Major social context toward content was the most positive. 4) There were 3 headlining techniques, i.e., clickbait, message appeal, and headlining for sharing. 5) For contents, they were found with exaggeration, less proportions than advertisements, and incongruity with their headlines, respectively. 6) Most fake news did not contain URLs that could connect to other reliable sources. 7) Most fake news appeared with propagandas/illegal advertisements. It was also found that there were 6 dimensions of the fake health news examination criteria, i.e., basic components, context, contents, language, advertisements, and health.

Keywords : Fake News, Fake Health News, Criteria for Examining Fake News

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

ปัจจุบันการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นจริง หรือ “ข่าวปลอม” (Fake News) กลายเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างยิ่งในยุคการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล อันเนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถส่งต่อได้ง่ายและรวดเร็ว ส่งผลให้ข้อมูลที่ถูกต้องยังคงแพร่กระจายผ่านไปยังสื่อสังคมออนไลน์ได้โดยง่ายทำให้การตรวจสอบความจริงในข้อมูลทำได้ยากยิ่งขึ้น

Lazer et al. (2017) อธิบายว่า ด้วยคุณลักษณะที่แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์เปรียบเสมือนกระบอกเสียงขนาดยักษ์ที่ส่งสารไปยังผู้ติดตามของผู้ส่งสาร ซึ่งโครงสร้างนี้อ่านใหม่ส่งผลให้กลุ่มคนที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสามารถเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เป็นความจริงจำนวนมากได้ และการกระทำนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเป็นอันตรายอย่างน้อย 2 ประการคือ ทำให้เกิดเนื้อหาที่ไม่เป็นความจริงจำนวนมากบนพื้นที่สื่อออนไลน์ และทำให้เกิดปรากฏการณ์เสียงก้องในห้องแคบ (Echo Chamber) หรือสถานการณ์ที่ข้อมูลถูกขยายหรือถูกสนับสนุนผ่านการสื่อสารและทำซ้ำภายในห้องนี้ ซึ่งมุมมองที่แตกต่างมักถูกปิดกั้นหรือถูกนำเสนอน้อยกว่าข้อมูลที่สอดคล้องกัน ดังนั้นหากข้อมูลที่ไม่เป็นความจริงมีอยู่เป็นจำนวนมาก ย่อมทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจผิดและขาดการแบ่งปันความจริง อันนำมาซึ่งผลกระทบในเชิงลบนั่นเอง

ประเด็นการแพร่กระจายของข่าวปลอมได้รับความสนใจจากสาธารณชนทั่วโลก โดยในประเทศไทย ข่าวปลอมได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนก่อให้เกิดปัญหาด้านการแยกแยะข้อเท็จจริงและข่าวปลอมออกจากกัน คนไทยถึงร้อยละ 40 เชื่อถือข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นตัวเลขที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยจากประเทศอื่นถึงร้อยละ 35 (กันตารั ทีเอ็นเอส, 2560) ซึ่งสาเหตุที่คนไทยเชื่อใจสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างมาก เนื่องจากได้รับข้อมูลด้วยความถี่สูง เนื้อหาเข้าใจง่าย และได้รับข่าวสารมาจากบุคคลที่ตนไว้วางใจ (วิศิษฎ์ เกตุรัตนกุล, อุบลวรรณ ตันตระกูล, ทิพวรรณ อุทาค่า, กรรณิกา พันธุ์คลอง และทัสญา หนองวงค์, 2561) นอกจากนี้งานวิจัยในอดีตพบว่า คนไทยประมาณร้อยละ 85 เคยเห็นข่าวปลอม (นันทิภา หนูสม และวิโรจน์ สุทธิสีมา, 2562) โดยข่าวปลอมที่แพร่หลายในประเทศไทยมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาด้านสุขภาพ เนื้อหาทางการเมือง และเนื้อหาต่างประเทศตามลำดับ (อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, 2560)

สำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้จัดตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) เพื่อตรวจสอบข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จผ่านสื่อออนไลน์ โดยการคัดกรองยึดหลักข่าวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนวงกว้าง และเมื่อพบข่าวปลอม ศูนย์ต่อต้านฯ จะส่งออก

ข้อมูลที่ถูกต้องใน 2 ชั่วโมง เพื่อมิให้ประชาชนเข้าใจผิด กระนั้นช่องว่างในการแก้ไขปัญหาข่าวปลอมยังคงมีหลากหลายปัจจัยด้วยกัน อาทิ การขาดเครื่องมือทางเทคนิคในการติดตาม ตรวจสอบ แยกแยะข่าวจริง ข่าวปลอมที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ (เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล และธัญนทน์ธู ด่านไพบุลย์, 2561, European Commission, 2017, Lazer et al., 2018 และ Tambini, 2017) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดแนวทางในการตรวจสอบข่าวปลอมสำหรับประชาชน

นอกจากนี้จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับข่าวปลอมเป็นงานวิจัยภาษาต่างประเทศ โดยพบว่า มีงานวิจัยที่มีการวิเคราะห์ข่าวเพื่อจำแนกว่าเป็นข่าวปลอมหรือไม่ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาความในข่าว เช่น งานวิจัยของ Rubin, Chen, and Conroy (2015) การวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึกที่ได้จากการอ่านเนื้อหาข่าว เช่น งานวิจัยของ Abdul-Mageed, Diab, and Kübler (2014) และ Chan, Jones, Hall, and Albarracin (2017) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของข่าวปลอม เช่น งานวิจัยของ Shu, Sliva, Wang, Tang, and Liu (2017) การวิเคราะห์ลักษณะ การกระจายของข่าวปลอมสู่ผู้รับสารด้วยแบบรูปต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของ Ehsanfar, Abbas, and Mansouri (2017) ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมุ่งศึกษาภาพรวมของการนำเสนอข่าวปลอมในสื่อต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการวิจัยใดที่มุ่งศึกษาเกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอมที่สอดคล้องกับบริบทของการนำเสนอข่าวสารข้อมูลในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อผู้รับสาร คือ ประเด็นด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นประเภทข่าวปลอมที่แพร่หลายในประเทศไทยมากที่สุด

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางหรือเกณฑ์ในการจำแนกข่าวปลอมด้านสุขภาพซึ่งเป็นประเภทข่าวปลอมที่แพร่หลายในประเทศไทยมากที่สุดที่ได้กล่าวไปนั้น เพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานสำหรับผู้รับสารใช้ในการพิจารณาข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ อันเป็นการเพิ่มระดับการรู้เท่าทันสื่อให้มากยิ่งขึ้น และเป็นองค์ความรู้ ข้อมูลตั้งต้น สำหรับนำไปพัฒนาเครื่องมือในการจำแนกข่าวปลอมด้านสุขภาพสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอข่าวปลอมด้านสุขภาพที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์
2. เพื่อพัฒนาเกณฑ์ในการตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ได้เริ่มต้นศึกษาวิจัยด้วยการการวิเคราะห์เนื้อหาสาร (Content Analysis) หลังจากนั้นจึงศึกษาข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิเคราะห์เนื้อหาสาร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา: คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาสารจากเอกสารข่าวปลอมด้านสุขภาพ จากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง รวม 51 บทความข่าว ที่ระบุการเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบลกรหัส (Coding Sheet) ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา 2 ส่วนคือ ข้อมูลเบื้องต้นของข่าวปลอม และคุณลักษณะในการพิจารณาข่าวปลอมที่พบจากการทบทวนวรรณกรรม โดยกำหนดหน่วยที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1. หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ คำ ประโยค หรือ Theme ที่สอดคล้องกับประเด็นในการวิเคราะห์ พิจารณาจากการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในข่าว และจัดเข้าประเภทตามที่ได้กำหนดไว้ และ 2. หน่วยในการระบุจำนวน ได้แก่ ความถี่ในการปรากฏโดยการนับจำนวนครั้งของประเด็นที่กำหนดในลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดของแต่ละข่าว

งานวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิดและงานวิจัยก่อนหน้าเพื่อพัฒนาแบบลกรหัส ซึ่งองค์ประกอบของแบบลกรหัสประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์จากข้อมูลเบื้องต้นของข่าวปลอม และ 2. คุณลักษณะในการพิจารณาข่าวปลอม โดยแบ่งเป็น 7 ข้อ (Wardle, 2017) ได้แก่ (1) แหล่งข้อมูล (2) ประเภทผู้เผยแพร่ (3) บริบททางสังคม (4) พาดหัวข่าว (5) เนื้อหาข่าวอันประกอบด้วย การเสียดสี/ล้อเลียน (Satire/ Parody) การโยงสองสิ่งที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกัน (False Connection) การจงใจทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิด (Misleading Content) การนำข้อมูลที่ถูกต้องมาอธิบายในบริบทที่ผิด (False Context) การอ้างแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือแต่ข้อมูลไม่ได้มาจากแหล่งข่าวนั้น (Imposter Content) การดัดแปลงข้อมูลทั้งเนื้อหาและภาพ (Manipulated Content) และการสร้างข้อมูลที่ทั้งจริง (Fabricated Content) (6) การเชื่อมโยงข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง และ (7) การปรากฏของโฆษณาที่ไม่เหมาะสม เมื่อพัฒนาแบบลกรหัสเสร็จสิ้น คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข่าวปลอมโดยการตรวจสอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ (Expert-Based) และได้ทำการทดสอบคุณภาพความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ผ่านวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้ศึกษาวิจัย เพื่อตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนทำการลกรหัสข้อมูลเหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งใช้สถิติค่าแคปป่า (Kappa: K) มาทดสอบ ผลความเที่ยงของเครื่องมือ

ครั้งนี้มีความเที่ยงอยู่ในระดับ 1 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

การสนทนากลุ่ม แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา: ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข่าวปลอมด้านสุขภาพ การสื่อสาร และการเรียนรู้ด้วยเครื่อง (Machine Learning) เนื่องจากผลของการสนทนากลุ่มที่ได้มา นอกจากมีประโยชน์เป็นเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้รับสารแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารด้วยการเรียนรู้ด้วยเครื่อง (Machine Learning) ต่อไป ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบไปด้วย ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบข่าวปลอม ตัวแทนนักวิชาการด้านการสื่อสาร และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยเครื่อง รวมทั้งสิ้น 15 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม โดยตั้งแนวคำถามยึดเกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอมตามที่พบในการวิเคราะห์เนื้อหาในขั้นตอนที่ 1 เพื่อดำเนินการตรวจสอบว่าเกณฑ์ที่ได้ทำการศึกษาจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแนวคำถามฉบับสมบูรณ์ไปให้นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และในการสนทนากลุ่มนี้คณะผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง (Face Validity) ดังนั้นจึงได้มีการตรวจสอบข้อมูล พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับผู้ใช้ข้อมูลหลักเป็นระยะ เพื่อควบคุมปัญหาในเรื่องความเที่ยงตรงของข้อมูล และยังได้มีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักกับเอกสารต่าง ๆ และตรวจสอบระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยกันเองด้วย

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอมเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวปลอมด้านสุขภาพ พบว่า ข่าวปลอมที่เผยแพร่ในแพลตฟอร์มเว็บไซต์มากที่สุด จำนวน 47 ชิ้น รูปแบบของข้อความเนื้อหาข่าวปลอมมีลักษณะเป็นบทความมากที่สุด จำนวน 23 ชิ้น มีข่าวที่มีพาดหัวข่าวมากที่สุด จำนวน 44 ชิ้น แหล่งข้อมูลข่าวปลอมส่วนใหญ่มาจากเว็บไซต์ ส่วนใหญ่ระบุประเภทของผู้เผยแพร่มากที่สุด จำนวน 47 ชิ้น มีบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องทางสังคม (Social Engagement) ของผู้ใช้งานสื่อออนไลน์ที่มีต่อเนื้อหาข่าวเป็นไปในทางบวกมากที่สุด เมื่อพิจารณาถึงข่าวปลอมมีการพาดหัวข่าวแบบคลิกเบต (Clickbaits) มากที่สุด จำนวน 23 ชิ้น ซึ่งเป็นการพาดหัวข่าวที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ แต่รายละเอียดของข่าวไม่สอดคล้องกับพาดหัวข่าว โดยมักใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ และปรีศน์ร่วมด้วย เนื้อหาข่าวปลอมมีการโยงสองสิ่งที่ไม่ได้

เกี่ยวข้องกันแต่ถูกทำให้มาเชื่อมโยงกัน (False Connection) มากที่สุด จำนวน 9 ชิ้น มากไปกว่านั้น ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ชาวปลอมเกือบทั้งหมด จำนวน 41 ชิ้น เป็นชาวที่มีการอ้างแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ แต่ข้อมูลไม่ได้มาจากแหล่งข่าวนั้น (Imposter

Content) ทั้งนี้ นอกจากคุณลักษณะที่พบตามการทบทวนวรรณกรรมแล้ว ยังพบว่าคุณลักษณะที่เพิ่มขึ้นมาคือ เนื้อหาที่เกินจริงหรือมีค่าที่ไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สูงถึงจำนวน 48 ชิ้น

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาชาวปลอมด้านสุขภาพ

ตารางที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของชาวปลอม

ข้อมูลเบื้องต้น	เกณฑ์ในการวิเคราะห์	จำนวนข่าว	ร้อยละ
1.1 วัน เดือน ปี ที่ระบุในข่าว	ข่าวที่มีการระบุ วัน เดือน ปี	37	72.5
	ข่าวที่ไม่มีการระบุ วัน เดือน ปี	14	27.5
1.2 ประเภทแพลตฟอร์มที่เผยแพร่	เว็บไซต์	47	92.15
	เฟซบุ๊ก	3	5.89
	ทวิตเตอร์	1	1.96
1.3 รูปแบบของข้อความ	บทความ	23	45.10
	ข่าว	18	35.30
	ข้อความ	5	9.80
	รูปภาพ	3	5.88
	วิดีโอ	2	3.92
1.4 การปรากฏของพาดหัวข่าว	ข่าวที่มีพาดหัวข่าว	44	86.27
	ข่าวที่ไม่มีพาดหัวข่าว	7	13.73

ตารางที่ 2 คุณลักษณะในการพิจารณาชาวปลอมที่พบจากการทบทวนวรรณกรรม

เกณฑ์ในการวิเคราะห์	จำนวนข่าว	ร้อยละ
2.1 แหล่งข้อมูล		
2.1.1 เว็บไซต์ที่มีประวัติการนำเสนอชาวปลอม	16	31.37
2.1.2 แหล่งข้อมูลระบุเป็นหน่วยงานที่ (อ้าง) ความเกี่ยวข้องกับสุขภาพ	10	19.61
2.1.3 เว็บไซต์ที่ระบุแหล่งข้อมูลเป็นบุคคลทั่วไป/วงใน/นามปากกา	7	13.73
2.1.4 แหล่งข้อมูลระบุเป็นองค์กรสื่อต่างประเทศ	6	11.77
2.1.5 แหล่งข้อมูลระบุเป็นองค์กรสื่อในไทย	5	9.80
2.1.6 ไม่ระบุแหล่งข้อมูล	5	9.80
2.1.7 แหล่งข้อมูลระบุเป็นเว็บไซต์ที่ใช้จุดเชื่อมต่อที่มีการตัดแปลงจากเว็บไซต์องค์กรข่าวที่น่าเชื่อถือ	5	9.80
2.1.8 แหล่งข้อมูลระบุเป็นเว็บไซต์ประเภท Clickbait	1	1.96
2.2 ประเภทของผู้เผยแพร่		
2.2.1 ระบุผู้เผยแพร่	47	92.16
2.2.2 ไม่ระบุผู้เผยแพร่	2	3.92
2.2.3 เบลอข้อมูลผู้เผยแพร่	2	3.92

เกณฑ์ในการวิเคราะห์	จำนวนข่าว	ร้อยละ
2.3 บริบททางสังคม		
2.3.1 ไม่พบความเกี่ยวพันทางสังคม (Social Engagement)	44	86.27
2.3.2 ความเกี่ยวพันทางสังคม (Social Engagement) ในทางบวก	4	7.85
2.3.3 ความเกี่ยวพันทางสังคม (Social Engagement) ในทางลบ	3	5.88
2.4 พาดหัวข่าว		
2.4.1 การพาดหัวข่าวแบบ Clickbaits หรือการพาดหัวข่าวที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ แต่รายละเอียดของข่าวไม่สอดคล้องกับพาดหัวข่าว	23	45.10
2.4.2 การพาดหัวข่าวโดยใช้คำกระตุ้นความสนใจ	20	39.21
2.4.3 ไม่พบการพาดหัวข่าว	7	13.73
2.4.4 การพาดหัวข่าวที่ระบุให้เกิดการแชร์ต่อ	1	1.96
2.5 เนื้อหาข่าว		
2.5.1 ข่าวที่มีเนื้อหาแนวเสียดสี ล้อเลียน (Satire/Parody)	0	0
2.5.2 ข่าวที่มีการโยงสองสิ่งที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกันแต่ถูกทำให้มาเชื่อมโยงกัน (False Connection) ซึ่งประกอบไปด้วย <ul style="list-style-type: none"> - บทความที่ขึ้นต้นด้วยการกระตุ้นความสนใจด้วยเนื้อหาข่าวแต่ท้ายที่สุดนำไปสู่การโฆษณาขายสินค้า - การโยงสองสิ่งที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกันแต่ถูกนำมากล่าวถึงในข่าวเดียวกัน 	9	17.65
2.5.3 ข่าวที่จงใจทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิดต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (Misleading Content)	1	1.96
2.5.4 ข่าวที่มีการนำข้อมูลที่ถูกต้องมาอธิบายในบริบทที่ผิดพลาด (False Context)	1	1.96
2.5.5 ข่าวที่มีการอ้างแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือแต่ข้อมูลไม่ได้มาจากแหล่งข่าวนั้น (Imposter Content) ซึ่งประกอบไปด้วย <ul style="list-style-type: none"> - การอ้างหน่วยงานที่น่าเชื่อถือมากที่สุด - การอ้างผู้ใช้งานจริง - การอ้างประสบการณ์จากผู้ป่วย - การอ้างบุคลากรทางการแพทย์ - การอ้างนักวิชาการ - การอ้างตำราแพทย์แผนจีน 	41	80.39
2.5.6 ข่าวที่มีการดัดแปลงข้อมูลทั้งเนื้อหาและภาพ (Manipulated Content) ซึ่งประกอบไปด้วย <ul style="list-style-type: none"> - การดัดแปลงภาพ - การดัดแปลงวิดีโอ 	2	3.92
2.5.7 ข่าวที่มีการสร้างข้อมูลเท็จทั้งหมด (Fabricated Content) ซึ่งประกอบไปด้วย <ul style="list-style-type: none"> - ข่าวที่ไม่มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ - ข่าวที่ระบุการเป็นผลิตภัณฑ์มหัศจรรย์หรือการรักษาแบบทางเลือก - ข่าวที่สร้างผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ขึ้นมาหลอกลวง - ข่าวที่ให้ความสำคัญกับการรักษาแบบประเพณีที่ปฏิบัติต่อกันมา - ข่าวที่มีการสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับการลบล้างหรือคัดค้านประเด็นโรคระบาด - ข่าวที่มีการสร้างข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพในลักษณะนิยาย 	51	100

เกณฑ์ในการวิเคราะห์	จำนวนข่าว	ร้อยละ
2.6 การเชื่อมโยงข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น		
2.6.1 ข่าวที่ไม่มี URLs เชื่อมโยงไปยังแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ	28	54.91
2.6.2 ข่าวที่มี URLs เชื่อมโยงไปยังแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ	15	29.41
2.6.3 เนื้อหาไม่ระบุข้อมูลอ้างอิงในพื้นที่ข่าวที่เกี่ยวข้อง	8	15.68
2.7 การปรากฏของโฆษณาที่ไม่เหมาะสม		
2.7.1 ข่าวที่มีการปรากฏของโฆษณาชวนเชื่อ/โฆษณาผิดกฎหมาย	39	76.47
2.7.2 ข่าวที่มีการปรากฏของโฆษณาที่ตราสินค้าไม่เป็นที่รู้จัก	6	11.77
2.7.3 ข่าวที่มีการปรากฏของโฆษณาโดยนายอดขายมากกล่าวอ้างเพื่อเป็นการกระตุ้นความต้องการใช้ยาของผู้บริโภคและเข้าข่ายทับถมผลิตภัณฑ์อื่น	3	5.88
2.7.4 ข่าวที่มีการปรากฏของโฆษณาด้วยการชิงโชค/แจก/แถม/ออกสลากรางวัล	3	5.88
2.7.5 โฆษณาในลักษณะ Ads farm หรือการปรากฏของโฆษณามากกว่าเนื้อหาข่าว	22	43.14

จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์เนื้อหาสารมาพัฒนาเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพ ให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นผ่านการทำสนทนากลุ่ม เพื่อนำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มไปใช้ในการพัฒนาเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพต่อไป ซึ่งผลการสนทนากลุ่มมีดังต่อไปนี้

ผลจากการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง

1. นิยามข่าวปลอมด้านสุขภาพ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้นิยาม ข่าวปลอมด้านสุขภาพ หมายถึง ข้อความ หรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อบิดเบือนหรือเพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารเกิดพฤติกรรมบางอย่างตามที่ผู้ส่งสารต้องการให้เกิดขึ้น หรือเป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้รับการยืนยันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. แนวทางการตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเห็นด้วยกับเกณฑ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาสารในขั้นตอนก่อนหน้า โดยแนะนำรายละเอียดที่ควรนำมาใช้พิจารณาข่าวปลอมด้านสุขภาพ ซึ่งสามารถสรุปเกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพเป็น 6 มิติ ดังต่อไปนี้

2.1 มิติองค์ประกอบพื้นฐาน ข่าวปลอมด้านสุขภาพมีแนวโน้มที่จะมีองค์ประกอบพื้นฐานไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การเขียนข่าวที่ดี เช่น ไม่ระบุวันที่เผยแพร่ ไม่ระบุผู้เผยแพร่เนื้อหา ไม่มีการอ้างอิงข้อมูล ไม่มีการอ้างแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ

2.2 มิติบริบท คือ ข่าวปลอมด้านสุขภาพอาจมีผู้ติดตามแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาข่าวในทางบวก หรือมีผู้แชร์เนื้อหาต่อ แต่ไม่ควรเชื่อถือจากความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Engagement) เชิงบวก เช่น การกดถูกใจ (Like) การแบ่งปัน (Share) การแสดงความคิดเห็นเชิงบวก (Positive Comment) เป็นต้น

2.3 มิติเนื้อหา คือ ข่าวปลอมด้านสุขภาพมีแนวโน้มในการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะไม่เหมาะสม เช่น การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ตรงกับพาดหัวข่าว การใช้ข้อความชวนเชื่อหรือกล่าวโทษผู้อื่นในพาดหัวข่าว การอ้างอิงหลักฐานความเชื่อที่พิสูจน์ไม่ได้ หรือการใช้ข้อมูลสนับสนุนอย่างเกินจริง การยกตัวอย่างประสบการณ์ของแพทย์หรือผู้ป่วย รวมถึงเนื้อหาที่เน้นเชิญชวนให้ซื้อสินค้าหรือเกิดพฤติกรรมคล้ายตาม

2.4 มิติด้านภาษา คือ ข่าวปลอมด้านสุขภาพมักมีการใช้ภาษาที่มีการสะกดผิด เช่น การใช้ตัวอักษรภาษาไทยปนกับตัวอักษรหรืออักษรพิเศษอื่น ๆ หรือตั้งใจว่าวรรคผิดหลักไวยากรณ์

2.5 มิติด้านโฆษณา คือ ในพื้นที่สื่อออนไลน์ที่นำเสนอข่าวปลอมด้านสุขภาพ มักมีสัดส่วนปริมาณโฆษณาโดยเฉพะอย่างยิ่งโฆษณาชวนเชื่อ หรือโฆษณาสินค้าผิดกฎหมายมากกว่าเนื้อหาข่าว

2.6 มิติด้านสุขภาพ คือ ข่าวปลอมด้านสุขภาพมักมีการใช้คำที่อธิบายคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการที่ไม่ได้รับอนุญาตจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพนี้มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอข่าวปลอมด้านสุขภาพ และ 2) เพื่อพัฒนาเกณฑ์ในการตรวจสอบข่าวปลอมด้านสุขภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

นิยามของข่าวปลอมด้านสุขภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้ได้นิยามความหมายของข่าวปลอมด้านสุขภาพว่าหมายถึง ข้อความหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ เพื่อ

บิดเบือนหรือโน้มน้าวให้ผู้รับสารเกิดพฤติกรรมบางอย่างตามที่ผู้ส่งสารต้องการ หรือเป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้รับการยืนยันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ Lazer et al. (2018) ที่กำหนดว่าชาวปลอม หมายความว่า ชาวที่มีเนื้อหาอันเป็นเท็จ หลอกลวง สร้างสถานการณ์หรือถูกพิสูจน์ได้ว่าไม่เป็นความจริง รวมถึงการเขียนข่าวที่ได้รับการสนับสนุนอย่างปิดบังหรือแอบแฝงและโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งนำเสนอในสื่อออนไลน์ โดยมีเจตนาบิดเบือนและโจมตีผู้อื่น นอกจากนี้ คำนิยามดังกล่าวสอดคล้องกับประเภทของชาวปลอมประเภทที่ 3 หรือชาวปลอมที่เผยแพร่โดยเจตนาให้ข้อมูลเท็จ (Disinformation) เป็นเนื้อหาที่มีการเผยแพร่โดยผู้ส่งสารมีเจตนาในการจัดการข้อมูลเพื่อบิดเบือนหรือสร้างอิทธิพลทางความคิดเห็นของผู้อ่านทั่วไปที่กำหนดโดยคณะกรรมการมาธิการยุโรปหรือ European Commission ที่ได้แบ่งประเภทของชาวปลอมออกเป็น 3 ประเภทหลัก (เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล และธัญชนก วัฒนรัฐ ด่านไพบุยล์, 2561) โดยไม่ครอบคลุม ประเภทที่ 1 ได้แก่ เนื้อหาที่อยู่ในกรอบจำกัด (Content Bubbles) เป็นเนื้อหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งข่าวใด กลไกของอัลกอริทึม จะทำหน้าที่ป้อนข่าวที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในเนื้อหาและกลุ่มผู้อ่านที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในทิศทางเดียวซึ่งเป็นการตอกย้ำในสิ่งที่ตนเชื่อ ก่อให้เกิดอคติ ดังปรากฏการณ์เสียงก้องในห้องแคบ (Echo Chamber) และประเภทที่ 2 ได้แก่ ชาวปลอมที่เผยแพร่โดยเจตนาให้เกิดผลร้าย (Misinformation) เป็นเนื้อหาที่มีการเผยแพร่โดยผู้ส่งสารไม่มีเจตนาให้เกิดผลร้ายหรือเข้าใจผิดแต่อาจเกิดความผิดพลาดซึ่งสามารถกระตุ้นให้ชาวปลอมแพร่กระจายและน่าเชื่อถือมากขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากมุมมองทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีการแบ่งประเภทของชาวปลอมไว้ 7 ประเภท (Parikh and Atray, 2018) นั้นขอบเขตการศึกษาชาวปลอมในการวิจัยนี้จะครอบคลุมลักษณะของชาวปลอมบางประเภท ได้แก่ การศึกษารูปแบบของชาวปลอม Style-based คือ การพิจารณารูปแบบและเนื้อหาของชาวปลอม

การวิเคราะห์แหล่งข้อมูล Zhou and Zafarani (2018) ระบุว่า เกณฑ์สำคัญในการศึกษาชาวปลอม คือ การศึกษาความน่าเชื่อถือของแหล่งสารและผู้เผยแพร่ ด้วยการพิจารณาจากเว็บไซต์ที่มักผลิตข่าวที่มีลักษณะหลอกลวง ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าว โดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาพบชาวปลอมที่มีแหล่งข้อมูลมาจากเว็บไซต์ที่มีประวัตินำเสนอชาวปลอมสูงสุด เช่น www.postsod.com ที่มีลักษณะดัดแปลงจุดเชื่อมต่อเพื่อเลียนแบบจากแหล่งข่าวจริง และการออกแบบเครื่องหมายการค้าที่ใกล้เคียงกับเว็บไซต์ขององค์กรข่าวที่น่าเชื่อถือมากไปกว่านั้นคณะผู้วิจัยพบว่า มีชาวปลอมที่อ้างถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ที่ประชุมวิชาการด้านสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ

ชาวปลอมที่ระบุแหล่งข้อมูลเป็นบุคคลทั่วไป โดยอ้างว่าเป็นข่าววงในหรือใช้นามปากกา และชาวปลอมที่มีแหล่งข้อมูลเป็นองค์กรสื่อต่างประเทศ เช่น หนังสือพิมพ์พีซาร์โซ ไซน่า มอร์นิง และแหล่งข้อมูลที่เป็นองค์กรสื่อในไทย เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ เป็นต้น ซึ่งวิธีการอ้างแหล่งข้อมูลดังกล่าวเป็นความพยายามสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข่าวของตนเองเพื่อให้ผู้อ่านชาวเกิดความเชื่อถือ เนื่องจากมีผลการวิจัยจากงานวิจัยก่อนหน้าของ Silverman (2016) ที่ยืนยันว่า ผู้ใช้สื่อสังคมส่วนใหญ่มีความเชื่อข่าวหรือโพสต์ที่มี URLs เชื่อมโยงไปยังวารสารวิชาการ องค์กรสื่อมากกว่าชาวที่ไม่ได้เชื่อมโยงเลย

การวิเคราะห์บริบททางสังคม Shu et al. (2017) กำหนดเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลแบบบริบทสังคม (Social Context Based) ที่วิเคราะห์ได้จากปฏิกริยาตอบสนองด้านสังคม (Social Engagement) ของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อข่าว ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแบ่งปัน หรือการกดชื่นชอบ ซึ่งปฏิกริยาเหล่านี้เป็นหลักฐานในการบ่งชี้ความน่าเชื่อถือของข่าว ทั้งนี้ Shu, Wang, and Liu (2018) ระบุว่า ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แบ่งปันเนื้อหาชาวปลอมมักจะมีแนวโน้มโพสต์เนื้อหาต่าง ๆ น้อยกว่าผู้ใช้ที่แบ่งปันเนื้อหาข่าวจริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้ที่เชื่อในข่าวจริงมักจะมีลักษณะเชิงรุกและแสดงความรู้สึกตนเอง ในขณะที่ผู้ที่ไม่เชื่อในข่าวปลอมมักจะไม่แสดงความคิดเห็นหรือมีการตอบสนองเชิงบวกต่อโพสต์ของผู้อื่นและแสดงความสนใจผู้ใช้คนอื่น

การวิเคราะห์พาดหัวข่าว การพาดหัวข่าวสามารถดึงดูดความสนใจแก่ผู้รับสารอย่างมาก เพราะมีลักษณะสั้นและสามารถอธิบายเนื้อหาของข่าวได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่วนใหญ่มักจะใช้คำรุนแรง คำแสดง ภาษาเฉพาะกลุ่ม สำนวน หรือเครื่องหมายวรรคตอน (ฉอ่าน วุฑฒิกรรรมรักษา, 2536) ทั้งนี้ในการตรวจสอบพาดหัวชาวปลอมในงานวิจัยนี้มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ได้แก่ Clickbaits การใช้คำกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และการกล่าวโทษผู้อื่น ซึ่งผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า มีการพาดหัวข่าวแบบ Clickbaits มากที่สุด สอดคล้องกับเกณฑ์ในการตรวจสอบของ Shu et al. (2017) ที่พบว่าชาวปลอมมักมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับพาดหัวข่าว และมักใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์หรือเครื่องหมายปรีศนี เพื่อสร้างความสนใจเพราะชาวปลอมถือว่าเป็นโฆษณาชวนเชื่อแบบหนึ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อชี้นำผู้รับสาร โดยมีลักษณะ “พาดหัว ยั่วให้คลิก” (Clickbaits) เพื่อเพิ่มยอดผู้เข้าชม นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่าชาวปลอมด้านสุขภาพมีการพาดหัวที่มีลักษณะการใช้คำกระตุ้นความสนใจ เช่น ตะลึง ศักดิ์สิทธิ์ รักษาโรคได้สารพัด มีชาวติมาบอก เป็นต้น ซึ่ง Zhou and Zafarani (2018) ระบุว่า การพาดหัวชาวปลอมเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้รับสาร สามารถตรวจสอบได้จากลักษณะการใช้ภาษา เช่น คำที่ใช้บ่อย (Term Frequencies) การใช้นามและคำคุณศัพท์ที่เป็นคำแรงเพื่อถ่ายทอดความอ่อนไหว

โดยส่วนใหญ่แล้วข่าวปลอมที่ใช้คำรุนแรงมักจะถูกแบ่งปันต่อเป็นจำนวนมาก

การวิเคราะห์เนื้อหาข่าว Wardle (2017) กำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบเนื้อหาข่าวปลอม 7 รูปแบบ ได้แก่ (1) เนื้อหาแบบเสียดสีหรือตลก (Satire or Parody Content) (2) เนื้อหาแบบการเชื่อมโยงที่ไม่ได้เกี่ยวข้องเข้าหากัน (False Connection Content) (3) เนื้อหาที่ทำให้เข้าใจผิด (Misleading Content) (4) การนำข้อมูลมาอธิบายในบริบทที่ผิด (False Context Content) (5) เนื้อหาที่อ้างไปยังแหล่งข่าวที่ไม่เป็นความจริง (Imposter Content) (6) เนื้อหาที่ถูกตัดต่อไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียงหรือข้อความ (Manipulated Content) และ (7) เนื้อหาที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด (Fabricated Content) Waszak, Kasprzycka-Waszak, and Kubanek (2018) กำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบเนื้อหาข่าวปลอมโดยมุ่งเน้นเฉพาะด้านสุขภาพ ซึ่งมีเกณฑ์การตรวจสอบเนื้อหาข่าวปลอมเพิ่มเติม คือ ข่าวปลอมแบบโฆษณา (Advertisement news) นอกจากนี้ Rubin, Chen, and Conroy (2015) เสนอเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข่าวปลอมที่มีลักษณะข่าวแบบคลิกเบต (Clickbaits) ซึ่งผลการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวปลอมเกี่ยวกับสุขภาพของงานวิจัยเรื่องนี้ พบว่า รูปแบบเนื้อหาข่าวปลอมที่ปรากฏมากที่สุด คือ ข่าวปลอมที่มีลักษณะการสร้างข้อมูลเท็จทั้งหมด (Fabricated News) ซึ่ง Bovet and Makse (2019) ระบุว่า ข่าวปลอม คือ ข่าวที่มีลักษณะการสร้างข้อมูลเท็จที่มีลักษณะหลอกลวง เป็นข้อมูลที่บิดเบือนจากความจริงซึ่งส่วนใหญ่แล้วถูกแบ่งปันและแพร่กระจายในสื่อสังคมออนไลน์หรือเว็บไซต์ รูปแบบเนื้อหาข่าวปลอมที่ปรากฏรองลงมา ได้แก่ ข่าวที่มีเนื้อหาด้วยการอ้างแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือแต่ข้อมูลไม่ได้มาจากแหล่งข่าวนั้น (Imposter Content) ข่าวปลอมลักษณะนี้ถูกสร้างเนื้อหาในรูปแบบข่าวด้วยข้อมูลเท็จขึ้นมา และอ้างอิงบุคคลที่สาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดในวงกว้าง (Claire Wardle, 2017) ซึ่งผลการวิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยเรื่องนี้พบว่า ส่วนใหญ่มักอ้างหน่วยงานที่น่าเชื่อถือด้านสุขภาพมากที่สุด เช่น การอ้างถึงสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รองลงมาเป็นการอ้างบุคคลที่น่าเชื่อถือ เช่น ผู้ใช้งานจริง ผู้ป่วย บุคลากรทางการแพทย์ นักวิชาการ เป็นต้น เพราะสามารถจูงใจให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือข่าวปลอมนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีตที่ระบุว่า องค์ประกอบข่าวที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือในข่าวในระดับมาก คือ เป็นแหล่งข่าวที่เกิดจากบุคคลที่มีชื่อเสียง (นันทิกา หนูสม และวิโรจน์ สุทธิสีมา, 2561) และเป็นข่าวที่มีแหล่งข่าวเชื่อมโยงไปยังวารสารด้านวิทยาศาสตร์ (Verma, Fleischmann, and Koltai, 2017)

สำหรับประเภทเนื้อหาข่าวที่ปรากฏน้อย ได้แก่ ข่าวแบบเชื่อมโยงสองสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน (False Connection Content) ข่าวที่จงใจทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิด (Misleading Content) และข่าวที่นำข้อมูลถูกต้องมาอธิบายบริบทที่ผิดพลาด (False Context Content) นอกจากนี้ข่าวที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ ข่าวแบบเสียดสีล้อเลียน (Satire Content) สำหรับการปรากฏเป็นจำนวนน้อย อาจเกิดมาจากข้อจำกัดในการวิจัยที่เลือกข่าวที่ได้รับการยืนยันจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จึงมีจำนวนข่าวที่นำมาวิเคราะห์ที่มีรูปแบบไม่ครบตามเกณฑ์การตรวจสอบข่าวปลอมที่พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น

นอกจากนี้ในประเด็นการโฆษณาที่ไม่เหมาะสมพบว่า ข่าวปลอมที่มีเนื้อหาแบบโฆษณาชวนเชื่อ/โฆษณาผิดกฎหมายมีมากที่สุด โดยส่วนใหญ่โฆษณาสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ยา เช่น ยาลูกกลอน ยาผีบอก ยาฆ่าพยาธิ นอกจากนี้ยังมีข่าวปลอมที่โฆษณาด้วยการนำยอดขายมากล่าวอ้างเพื่อเป็นโน้มน้าวให้ผู้รับสารมีความต้องการใช้ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยพบผลการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปริมาณโฆษณาแบบปกติกกับโฆษณาในรูปแบบ Ads farm ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับคำอธิบายของ Waszak, Kasprzycka-Waszak, and Kubanek (2018) ที่ระบุว่า ข่าวปลอมแบบโฆษณา (Advertisement News) มักนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ มักจะโฆษณาผลิตภัณฑ์มหัศจรรย์และการรักษาแบบทางเลือก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mills, Pitt, and Ferguson (2019) ที่พบว่า ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มชาวอเมริกัน อังกฤษ สเปน และฟินแลนด์ เชื่อว่าข่าวปลอมประกอบด้วยโฆษณาแบบป๊อปอัพ (Pop-up Ads) และส่วนใหญ่มีลักษณะการจำหน่ายสินค้า มากไปกว่านั้นมีงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ค้นพบว่าข่าวปลอมในรูปแบบโฆษณามีจำนวนมากในเฟซบุ๊ก โดย Chiou and Tucker (2018) พบว่า ร้อยละ 75 ของข่าวปลอมมีลักษณะแบบโฆษณา อย่างไรก็ตามนักวิจัยกลุ่มนี้ค้นพบเพิ่มเติมว่า กฎเกณฑ์ของเฟซบุ๊กที่ประกาศห้ามโฆษณาที่มี URLs เชื่อมโยงกับแหล่งข่าวปลอมส่งผลให้การแบ่งปันข้อมูลจากทวีเตอร์สู่เฟซบุ๊กลดลงเมื่อเทียบกับทวีเตอร์ ดังนั้น เว็บไซต์รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ประเภทอื่น เช่น โลกออนไลน์ ควรกำหนดกฎเกณฑ์และข้อห้ามในการแนบ URLs ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข่าวปลอมเช่นเดียวกัน

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ในการพิจารณาข่าวสารด้านสุขภาพนั้น ผู้รับสารควรมีความรู้เท่าทันสื่อโดยพิจารณาองค์ประกอบที่ครอบคลุมทั้งมิติองค์ประกอบพื้นฐาน มิติบริบท มิติเนื้อหา มิติด้านภาษา มิติด้านโฆษณา และมิติด้านสุขภาพ เพื่อให้เกิดการรับสารที่มีความถูกต้อง และนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มประเภทข่าวปลอม จำนวน ข่าวปลอมและแหล่งข่าวปลอมเพื่อให้สามารถวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหาของข่าวปลอมได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. แนวทางการดำเนินการตรวจสอบข่าวปลอม ด้านสุขภาพทั้ง 6 มิตินี้ เป็นองค์ความรู้ในการตรวจสอบข่าวปลอม ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้เป็นแกนความรู้ในการผลิตสื่อเพื่อเสริมสร้าง พื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบข่าวปลอมของผู้รับสารได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาศูนย์ ตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารและสร้างเครือข่ายระดับ ประเทศในการรับมือกับข่าวปลอม ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุน พัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กันตารั ทีเอ็นเอส. ผู้บริโภคไทยวางใจ “คอนเทนต์-แบรนด์” ช่องทางonline. กรุงเทพธุรกิจ. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/777247>. 2560.
- ฉอาน วุฒิศิริมรักษา. (2536). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำหนังสือพิมพ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เรือนอักษร.
- เฉลิมชัย กีกเกียรติกุล และธัญชนกธัญญ์ ด่านไพบูลย์. (2561). ข่าวลวง: ปัญหาและความท้าทาย. **วารสารวิชาการ กสทช.** 3 (2018): 173-192.
- นันทิกา หนูสม และวิโรจน์ สุทธิสีมา. (2562). ลักษณะของ ข่าวปลอมในประเทศไทยและระดับความรู้เท่าทัน ข่าวปลอมบนเฟซบุ๊กของผู้รับสารในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารนิเทศศาสตร์.** 37(1): 37-45.
- วิศิษฐ์ เกตุรัตน์กุล, อุบลวรรณ ตันตระกูล, ทิพวรรณ อุทาคำ, กรรณิกา พันธุ์คลอง และหัสญา หนองวงศ์. (2561). บอกต่อสุขภาพดี (จริงหรือ) ในสังคมไทยยุคปลอมปลอม. ใน **การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง Fake News วิฤต การสื่อสารในยุคดิจิทัล**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช. หน้า 23-27.
- อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. Fake News ข่าวปลอม ปัญหาใหญ่ ของโลกอินเทอร์เน็ต. สำนักงานบริหารและพัฒนา องค์ความรู้ (องค์การมหาชน) [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.okmd.tv/blogs/all-things-digital/fake-news-ข่าวปลอม-ปัญหาใหญ่ของโลก>. 2560.

- Abdul-Mageed, M., Diab, M., and Kübler, S. (2014). SAMAR: Subjectivity and Sentiment Analysis for Arabic Social Media. **Computer Speech & Language.** 28(1): 20-37.
- Bovet, A., and Makse, H. A. (2019). Influence of Fake News in Twitter during the 2016 US Presidential Election. **Nature Communications.** 10(1): 1-14.
- Chan, M. P. S., Jones, C. R., Hall, J. K., & Albarracín, D. (2017). Debunking: A Meta-Analysis of the Psychological Efficacy of Messages Countering Misinformation. **Psychological Science.** 28(11): 1-16.
- Chiou, L., and Tucker, C. (2018). **Fake News and Advertising on Social media: a Study of the Anti-Vaccination Movement** (No. w25223). National Bureau of Economic Research.
- Ehsanfar, A., and Mansouri, M. (2017). Incentivizing the Dissemination of Truth Versus Fake News in Social Networks. In **2017 12th System of Systems Engineering Conference**, pp. 1-6.
- European Commission. Background Note for the Attention of The Cabinet of The President of The European Commission Jean-Claude Juncker ‘Fake news’. [online]. Available : <https://www.asktheeu.org/en/request/3724/response/13625/attach/5/Annex%201.pdf>. 2017.
- Lazer, D., Baum, M., Grinberg, N., Friedland, L., Joseph, K., Hobbs, W., and Mattsson, C. Combating Fake News: An Agenda for Research and Action. [online]. Available : <https://shorensteincenter.org/wp-content/uploads/2017/05/Combating-Fake-News-Agenda-for-Research-1.pdf>. 2017.
- Lazer, D., Baum, M., Benkler, Y., Berinsky, A., Greenhill, K., Menczer, F., ..., Zittrain, J. (2018). **The Science of Fake News.** **Science Magazine.** 359(6380): 1094-1096.
- Mills, A. J., Pitt, C., and Ferguson, S. L. (2019). The Relationship between Fake News and Advertising: Brand Management in the Era of Programmatic Advertising and Prolific Falsehood. **Journal of Advertising Research.** 59(1): 3-8.

- Parikh, S.B., and Atrey, P.K. (2018). Media-Rich Fake News Detection: A Survey. **2018 IEEE Conference on Multimedia Information Processing and Retrieval (MIPR)**. Florida: IEEE. pp. 436-441.
- Shu, K., Sliva, A., Wang, S., Tang, J., and Liu, H. Fake News Detection on Social Media: A Data Mining Perspective. [online]. Available : <https://arxiv.org/pdf/1708.01967.pdf>. 2017.
- Shu, K., Wang, S., and Liu, H. (2018). Understanding User Profiles on Social Media for Fake News Detection. In **2018 IEEE Conference on Multimedia Information Processing and Retrieval (MIPR)**. Florida: IEEE. pp. 430-435.
- Silverman, C. This Analysis Shows how Fake Election News Stories Outperformed Real News on Facebook. [online]. Available : http://www.newsmediauk.org/write/MediaUploads/Fake%20News/Buzzfeed-_This_Analysis_Shows_How_Viral_Fake_Election_News_Stories_Outperformed_Real_News_On_Facebook_-_BuzzFeed_News.pdf. 2016.
- Rubin, V. L., Chen, Y., and Conroy, N. J. (2015). Deception detection for news: three types of fakes. In **the Proceedings of the 78th ASIS&T Annual Meeting: Information Science with Impact: Research in and for the Community**. Missouri: the Association for Computing Machinery. pp.1-4.
- Tambini, D. Fake News: Public Policy Responses (LSE Media Policy Project Brief 20.). [online]. Available : http://eprints.lse.ac.uk/73015/1/LSE%20MPP%20Policy%20Brief%2020%20%20Fake%20news_final.pdf. 2017.
- Wardle, C. Fake News: It's Complicated. [online]. Available : <https://firstdraftnews.org/fake-news-complicated/>. 2017.
- Waszak, P. M., Kasprzycka-Waszak, W., and Kubanek, A. (2018). The spread of medical fake news in social media - The pilot quantitative study. **Health Policy and Technology**. 7(2): 115-118.
- Verma, N., Fleischmann, K. R., and Koltai, K. S. (2017). Human values and trust in scientific journals, the mainstream media and fake news. **Journal of the Association for Information Science and Technology**. 54(1): 426-435.
- Zhou, X., and Zafarani, R. (2018). A Survey of Fake News: Fundamental Theories, Detection Methods, and Opportunities. **ACM Computing Surveys**. 53(5): 1-40.

อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานที่มีผลต่อสมรรถนะ
ของพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

The Influence of Organizational Culture and Job Commitment on Competency of
Small and Medium Enterprise Employees in Bangkok

เพชรรัตน์ จินตน์พงศ์*

Phetcharat Jinnupong

คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110

Business Administration for Society, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110 Thailand

*Corresponding author E-mail: phetcharat@g.swu.ac.th

(Received: May 23 2022; Revised: July 5 2022; Accepted: July 11 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันในงาน และสมรรถนะของพนักงาน 2) แนวคิดและทฤษฎีด้านวัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันในงาน และสมรรถนะของพนักงาน และ 3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 300 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้งสองแบบอยู่ในระดับที่ดีเป็นตัวแทนที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งปัจจัยปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงาน มีผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากวัฒนธรรมองค์กรที่ดีส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันในงาน เต็มใจทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มศักยภาพ อันจะส่งผลให้พนักงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดสมรรถนะที่สูงกว่ามาตรฐานที่องค์กรวางไว้

คำสำคัญ : วัฒนธรรมองค์กร, ความผูกพันในงาน, สมรรถนะ, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The purpose of this research is to study 1) organizational culture factors, work engagement and employee competency, 2) concepts and theories of organizational culture, work engagement and employee competency, and 3) organizational culture factors and work engagement that affect employee competency. The sample group used in the research is small and medium-sized enterprise employees in Bangkok, a total of 300 people. The tools used in the research are questionnaires, with analysis of confirmation components and analysis of structural equations. The results show that structural equation model is consistent with empirical data, with good levels of harmonization indexes as standard quality models in which organizational cultural factors and work engagement have a positive effect on the performance of small and medium-sized enterprises.

Due to good organizational culture which affects employees to have a strong work engagement and make them willing to work in order to achieve the full potential goal. This will result in continuous self-development for employees making them have higher performance than the standards set by the organization.

Keywords : Organizational Culture, Job Commitment, Competency, Small and Medium Enterprise

บทนำ

ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัวหรือบางประเทศอาจจะกำลังอยู่ในช่วงเศรษฐกิจถดถอย ทุกประเทศจึงให้ความสำคัญกับภาคธุรกิจเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ครอบคลุมกิจการผลิตสินค้ากิจการบริการ กิจการการค้าส่งและการค้าปลีกซึ่งเป็นตัวช่วยให้โครงสร้างของสังคมและเศรษฐกิจดีขึ้น (Schenkel et al., 2019) หลังจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 กลุ่มธุรกิจหลักที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนโดยรวมของประเทศไทยคือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นธุรกิจที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้เป็นอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งการจ้างงานที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศและเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรให้กับระบบเศรษฐกิจ (Woldie and Adusua, 2008) แต่อย่างไรก็ตามโดยรวมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็จะมีปัญหาด้านการบริหารไม่สามารถพัฒนาให้ธุรกิจสามารถแข่งขันกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน เนื่องด้วยผู้บริหารอาจยังไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เข้มแข็งได้พนักงานจึงไม่สามารถรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรจึงไม่ได้ทุ่มเทกำลังแรงกายในการทำงานหรืออาจไม่รู้สึกรักผูกพันในงาน

การปฏิบัติงานของแต่ละองค์กรในทุกวันนี้เราปฏิเสธไม่ได้ว่าทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานและสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันองค์กรจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคลเป็นสำคัญ วัฒนธรรมองค์กรจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรให้สามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง องค์กรที่มีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งพนักงานจะรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน และจะสร้างความแรงกระตุ้นในการทำงานให้เพิ่มขึ้น พนักงานจะทำงานเต็มความสามารถหรือเต็มสมรรถนะที่มี วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จะสามารถปรับตัวต่อการผันผวนของระบบเศรษฐกิจได้ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กรถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้พนักงานเกิดความผูกพันในงานและเมื่อพนักงานผูกพันในงานพนักงานก็จะนำองค์ความรู้และความสามารถมาใช้อย่างเต็มกำลัง ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ (Farmer and Tierney, 2017) และความผูกพันในงานเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรสามารถต่อสู้กับสถานะเศรษฐกิจในโลกปัจจุบันได้ เนื่องจากการที่พนักงานมีความผูกพันด้านบวกจะทำให้พนักงานทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำงานทำให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานนั้นออกมาดีและทำให้องค์กรมีขีดความสามารถสูงขึ้น มีนวัตกรรม

เกิดขึ้นในองค์กร การลดอัตราการสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์และพนักงานที่มีความผูกพันในงานจะมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในงานสูงกว่าผู้ที่ไม่ม่มีลักษณะดังกล่าว

Bani & AlHawary (2009) กล่าวว่า การที่พนักงานมีสมรรถนะที่ค่อนข้างต่ำหรือไม่ได้มาตรฐานตามที่องค์กรกำหนด อันเป็นผลมาจากการที่พนักงานไม่เข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร โดยที่พนักงานไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทั้งหมดที่กำหนดไว้ในองค์กร ยิ่งทำให้พนักงานทำงานโดยไม่เข้าใจวิธีการทำงาน (Al-Sada et al., 2017) ส่งผลโดยตรงต่อสมรรถนะของพนักงาน อาจนำมาซึ่งผลการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และความอยู่รอดขององค์กรขึ้นอยู่กับสมรรถนะของพนักงาน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงาน ที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสร้างความผูกพันในงาน ที่จะสามารถพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเจริญเติบโต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันในงาน และสมรรถนะของพนักงาน
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีด้านวัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันในงาน และสมรรถนะของพนักงาน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงาน

ทบทวนวรรณกรรม

วัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กร คือ ค่านิยม ความเชื่อ และแบบแผนทางพฤติกรรมที่ยอมรับและปฏิบัติโดยสมาชิกขององค์กรวัฒนธรรมจะนำไปสู่กฎของพฤติกรรมที่อาจจะเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตามวัฒนธรรมก็จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กร (Salman et al., 2014) ส่วน Seo et al., (2014) ได้แบ่งวัฒนธรรมองค์กร ออกเป็น 4 ประเภท 1) วัฒนธรรมที่มุ่งผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Culture) เป็นวัฒนธรรมที่มีแหล่งที่มาของค่านิยมรวมอยู่ที่ผู้นำที่มีบารมี ซึ่งวัฒนธรรมที่มุ่งผู้ประกอบการอาจจะไม่มั่นคงและเสี่ยงภัยเพราะเป็นวัฒนธรรมที่ขึ้นอยู่กับผู้ก่อตั้งเพียงคนเดียว 2) วัฒนธรรมที่มุ่งกลยุทธ์ (Strategic Culture) เป็นวัฒนธรรมที่มีแหล่งที่มาของค่านิยมรวมที่มุ่งหน้าทีและได้กลายเป็นขนบธรรมเนียมและเปลี่ยนแปลงไปสู่ประเพณีขององค์กร เป็นค่านิยมที่มั่นคงและมุ่งภายนอกระยะยาว 3) วัฒนธรรม

ที่มุ่งตนเอง (Chauvinistic Culture) เป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งภายใน ความจงรักภักดีต่อการเป็นผู้นำองค์กรอย่างตบอด และการให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศของสถาบัน

4) วัฒนธรรมที่มุ่งการเลือกสรร (Exclusive Culture) เป็นวัฒนธรรมที่มุ่งการเลือกสรร ในฐานะที่คล้ายคลึงกับสโมสรที่เลือกสรรสมาชิกซึ่งภายในสถานการณ์บางอย่างการเลือกสรรจะเพิ่มคุณค่าแก่ผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร และ Imam and Shafique (2014) กล่าวถึง หน้าที่ของวัฒนธรรมองค์กรไว้ว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดแนวปฏิบัติที่สมาชิกองค์กรยอมรับ เป็นสิ่งที่ช่วยจัดระเบียบในองค์กรและช่วงว่างกฎเกณฑ์ให้สมาชิกปฏิบัติอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน โดยวัฒนธรรมองค์กรจะประสานสมาชิกในองค์กรเข้าด้วยกันและเมื่อสมาชิกมีสัมพันธ์อันดีต่อกันสมาชิกก็จะหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน ทำให้ผลการปฏิบัติงานออกมาดี สมาชิกก็รู้สึกภูมิใจและเกิดเป็นความผูกพันในงาน ทำให้องค์กรได้เปรียบในการแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schein (2011) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นและการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน

จากแนวคิดข้างต้นที่ได้กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ และพฤติกรรมของสมาชิกภายในองค์กรที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกันและมีการถ่ายทอดสู่สมาชิกใหม่ขององค์กร และหากองค์กรสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสร้างค่านิยมร่วมกันในการทำงาน จะส่งผลให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นที่จะใช้ศักยภาพและสมรรถนะที่มีอย่างเต็มที่ทำให้องค์กรสามารถได้เปรียบในการแข่งขันได้

ความผูกพันในงาน

ความผูกพันในงาน คือ ความผูกพันที่เกิดจากการรับรู้ว่าตนเองมีพันธะหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องคงอยู่และสนับสนุนกิจกรรมขององค์กร โดยที่ทั้งความผูกพันต่องานและความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของบุคคล (Lockwood, 2007) และงานวิจัยของ Rasheed et al. (2017) ได้แบ่งคุณลักษณะงานเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความกดดันจากงานและทรัพยากรงาน โดยความกดดันจากงาน (job demand) เป็นลักษณะงานด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคมหรือด้านองค์กรที่ต้องการทักษะหรือความพยายามทางสรีระ และ 2) ความพยายามทางจิตใจ ซึ่งทั้ง 2 ประเภทนี้มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raharjo et al. (2018) ที่พบว่า บุคคลที่มีความยึดมั่นผูกพันในงานนั้น มีพลังในการทำงานสูง มีความกระตือรือร้นในการทำงานและมุ่งมั่นทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่ทั้งกาย ปัญญา และจิตใจ ส่งผลให้พนักงานพัฒนาสมรรถนะของตนเองทำให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่ดีและ

ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งขององค์กร ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้

จากข้อความข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า เมื่อพนักงานเข้าใจ รับรู้ถึงคุณค่าของงานและรับรู้ถึงศักยภาพและสมรรถนะของตัวเองจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน โดยที่พนักงานจะทุ่มเทกำลังแรงใจในการทำงาน เพื่อต้องการสร้างคุณค่าให้เกิดกับงานจนกลายเป็นความผูกพันในงาน และความผูกพันในงานเป็นตัวคั่นกลางที่เชื่อมระหว่างปัจจัยการทำงาน ชีวิต และผลลัพธ์การทำงาน โดยที่ความผูกพันในงานส่งผลต่อความสามารถและสมรรถนะของพนักงาน

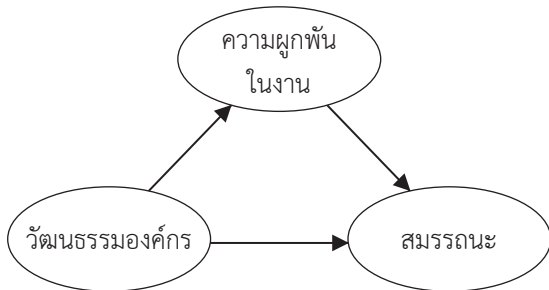
สมรรถนะ

McClelland (1961) ได้เสนอแนวคิดสมรรถนะอธิบายด้วยโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ซึ่งอธิบายได้ว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง โดยมีส่วนที่เห็นได้ง่าย และพัฒนาได้ง่าย คือ ส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ นั่นคือ องค์ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ที่บุคคลมีอยู่และส่วนใหญ่มองเห็นได้ยากอยู่ใต้น้ำ ได้แก่ แรงจูงใจ อุปนิสัย ภาพลักษณ์ภายใน และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม ส่วนที่อยู่ใต้น้ำนี้มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลอย่างมากและเป็นส่วนที่พัฒนาได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mengesha (2015) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “สมรรถนะ” คือ คุณลักษณะพื้นฐาน (Underlying Characteristic) ของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) ทักษะ (Skill) จินตภาพส่วนตัว (Self-image) หรือบทบาททางสังคม (Social Role) หรือองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานสูงกว่าหรือเหนือกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ในปัจจุบันองค์กรของเอกชนชั้นนำได้นำแนวคิดสมรรถนะไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานมากขึ้น และยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสมัยใหม่ที่องค์กรต้องได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับต้น ๆ และ Mengesha (2015) ยังอธิบายว่า องค์กรสามารถวัดสมรรถนะของบุคคลได้ดังนี้ 1. ประวัติการทำงาน ของบุคคลสามารถทำอะไรบ้าง มีความรู้ ทักษะความสามารถ หรือมีประสบการณ์อะไรบ้าง ซึ่งพิจารณาได้จากประวัติการทำงาน 2. ผลประเมินการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน 2 ลักษณะ คือ 2.1) ผลการปฏิบัติที่เป็นเนื้องาน เป็นการทำงานที่ได้เนื้องานแท้ ๆ 2.2) ผลงานการปฏิบัติที่ไม่ใช่เนื้องาน แต่เป็นบริบทของเนื้องาน ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของคนปฏิบัติงาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สมรรถนะ (competency) เป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กร โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์กร

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยสามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 วัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันในงาน

สมมติฐานที่ 2 ความผูกพันในงานจะส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน

สมมติฐานที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานจะส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษาใช้ในการวิจัย คือ พนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดกรุงเทพมหานคร การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) เป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการวิเคราะห์ซึ่งมีตัวแปรพหุ คือ จำนวน 10-20 เท่า ของตัวแปรสังเกตได้ (Kline, 2011) ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 24 ตัวแปร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกขนาดตัวอย่างจำนวน 10 เท่าของตัวแปร จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ อย่างน้อยจำนวน 240 คน เพื่อให้การทดสอบความสอดคล้องของตัวแบบสมมติฐานข้อมูลเชิงประจักษ์มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีก จำนวน 60 คน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับวิจัยครั้งนี้ คือ 300 คน โดยแผนการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage sampling) ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สุ่มพื้นที่เขตมา 5 เขต จากกรุงเทพมหานครที่แบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตทั้งหมด 50 โดยการสุ่มจับฉลากเลือกตัวแทนของแต่ละกลุ่มเขตการปกครอง ได้ 5 เขต ดังนี้ เขตห้วยขวาง เขตยานนาวา เขตจตุจักร เขตคันนายาว และเขตบางพลัด ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota

Sampling) เป็นการกำหนดสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างให้แต่ละเขตจำนวน 60 ชุดเท่า ๆ กัน

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งได้ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ หมายเลขรับรอง : SWUEC-093/2563E ก่อนจะนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาค่าความตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม พบว่า ตัวแปรวัฒนธรรมองค์กรมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ตัวแปรความผูกพันในงานมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 และตัวแปรสมรรถนะของพนักงานมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 โดยมีค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ พบว่า ค่า IOC แต่ละข้อคำถามของตัวแปร มีค่าเท่ากับ 1

การรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามที่ได้ออกแบบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งใช้ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถาม รวมทั้งได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร รายงานวิจัย บทความและเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลมาวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) สังเคราะห์และสรุปผลของข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลส่วนบุคคล แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.3 ส่วนระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.7 ทั้งนี้ตำแหน่งงานอยู่ในระดับหัวหน้างานหรือเทียบเท่ามีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.3

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานที่มีผลต่อสมรรถนะ สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัด (confirmatory factor analysis)

Indicators	Cronbach 's α	CR	AVE
Organizational Culture	0.895	0.888	0.525
Job Commitment	0.910	0.904	0.515
Competency	0.868	0.892	0.542

จากตารางที่ 1 ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminate Validity) ความเที่ยงตรงของมาตรวัดแต่ละ Construct มาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกในทุก Construct ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดพิจารณาจาก ค่า Composite Reliability (CR) และค่า

Average Variance Extract (AVE) โดยค่า CR ต้องสูงกว่า 0.60 และค่า AVE ไม่ควรต่ำกว่า 0.50 พบว่า CR มีค่าสูงกว่า 0.60 ทุกค่า และ AVE มีค่าสูงกว่า 0.50 ทุกค่า แสดงว่ามาตรวัดมีความเชื่อถือได้ (Davis, 1996)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.)	t-statistic	ผลลัพธ์
H1: วัฒนธรรมองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันในงานของพนักงาน	0.250	4.050 **	สนับสนุน
H2: ความผูกพันในงานส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน	0.156	2.411 *	สนับสนุน
H3: วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน	0.177	2.734 *	สนับสนุน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 วัฒนธรรมองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันในงาน มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.250 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

สมมติฐานข้อที่ 2 ความผูกพันในงานส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.156 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน ค่าสัมประสิทธิ์ 0.177 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

และผลวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งผ่านเกณฑ์ยอมรับทุกตัว คือ chi-squared statistic (X^2)= 582.786, degrees of freedom (df) = 240, $p < 0.001$ goodness-of-fit statistics เท่ากับ $X^2/df = 2.428$ มีค่าต่ำกว่า 5 (Wheaton, Muthen, Alwin, & Summers, 1977) นอกจากนี้ RMSEA = 0.069 (Steiger, 2007) TLI = 0.915 (Hooper, Coughlan, & Mullen, 2008) SRMR = 0.058 CFI = 0.926 (Hu & Bentler, 1999)

สรุปและอภิปรายผล

1. วัฒนธรรมองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันในงาน เนื่องจากความผูกพันในงานของพนักงานจำเป็นต้องอาศัย

วัฒนธรรมองค์กรเป็นเครื่องชี้แนะให้ไปตามทิศทางที่องค์กรได้กำหนดไว้ ซึ่งความผูกพันในงานของพนักงานเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ดีที่พนักงานทุกคนในองค์กรต้องมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีลักษณะของธุรกิจที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจของพนักงานในองค์กรในการขับเคลื่อนองค์กรและทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่พนักงานในองค์กรร่วมกันสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดความเข้มแข็ง และเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงความคิด พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของพนักงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความผูกพันในงานของพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้เกิดการพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง และทำให้ผู้บริหารสามารถนำองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Imam and Shafique (2014) ได้อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดแนวปฏิบัติที่สมาชิกองค์กรยอมรับ ช่วยจัดระเบียบในองค์กรและวางกฎเกณฑ์ให้สมาชิกปฏิบัติงานอย่างมีระบบและระเบียบแบบแผน โดยวัฒนธรรมองค์กรจะประสานสมาชิกในองค์กรเข้าด้วยกันและเมื่อสมาชิกมีสัมพันธ์อันดีต่อกัน สมาชิกก็จะหาแนวทางในการทำงานร่วมกันเพื่อที่จะทำให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้องค์กรได้เปรียบในการแข่งขัน และนอกจากนี้ Schein (2011) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง ช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นและการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน

2. ความผูกพันในงานส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถที่จะอยู่รอดได้ในสภาวะปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารหรือองค์กรต้องคำนึงถึงและสร้างให้เกิดขึ้นภายในองค์กรให้ได้ คือ ความผูกพันในงาน เนื่องจากพนักงานที่มีความผูกพันในงาน จะมีพลังในการทำงานที่สูง มีความมุ่งมั่นทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มความสามารถ และศักยภาพที่มี แม้ว่าบางครั้งได้รับมอบหมายงานที่มีความยากและความซับซ้อน หรือมีปัญหาเข้ามาระหว่างที่ปฏิบัติงานอยู่ ก็จะใช้ความพยายามในการศึกษาเรียนรู้ที่จะทำงานและแก้ไขปัญหาเพื่อที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จให้ได้โดยที่ไม่รู้สึกท้อแท้และไม่มีความสุขในการทำงานนั้น ดังนั้นความผูกพันในงานส่งผลเชิงบวกโดยตรงต่อสมรรถนะของพนักงาน เพราะการที่พนักงานพยายามศึกษาเรียนรู้หรือแก้ไขปัญหา จะทำให้สมรรถนะของพนักงานสูงขึ้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raharjo et al. (2018) ที่ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลที่มีความยึดมั่นผูกพันในงานนั้น จะมีพลังในการทำงานสูง มีความกระตือรือร้นในการทำงานและมุ่งมั่นทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่ทั้งกาย ปัญญา และจิตใจ ส่งผลให้พนักงานพัฒนาสมรรถนะของตัวเองทำให้องค์กร มีผลการดำเนินงานที่ดีและช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งขององค์กรได้

3. วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของพนักงาน เพราะการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะสามารถทำให้พนักงานมีสมรรถนะที่สูง เพื่อที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะสามารถพัฒนาองค์กรและทำให้องค์กรอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนนั้น ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานมีความสำคัญและมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อองค์กร โดยที่ปัจจัยทั้งสองอย่างนี้ หากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถสร้างให้เกิดในองค์กรและสร้างให้เกิดเข้มแข็งได้นั้น จะทำให้พนักงานในองค์กรพร้อมรับวิกฤตหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเข้ามากระทบต่อองค์กรได้ เพราะพนักงานเข้าใจถึงแนวทาง กฎระเบียบ ค่านิยม นโยบายต่าง ๆ ของผู้บริหารไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกหรือรื้อน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน และพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองเพื่อให้เกิดสมรรถนะที่สูงขึ้น เมื่อพนักงานเกิดสมรรถนะที่ดีก็จะเกิดผลงานที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อที่ต่อองค์กร และสามารถทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับองค์กร และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็จะสามารถดำรงรักษาพนักงานที่มีความประพฤติดี มีสมรรถนะที่โดดเด่นไว้ให้อยู่กับองค์กรได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mengesha (2015) ที่ได้อธิบายไว้ว่า “สมรรถนะ” เป็นคุณลักษณะพื้นฐาน (Underlying Characteristic) ของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย

(Trait) ทักษะ (Skill) จินตภาพส่วนตน (Self-image) บทบาททางสังคม (Social Role) หรือองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานสูงกว่าหรือเหนือกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถวางกลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับวัฒนธรรมองค์กร โดยมุ่งเน้นให้พนักงานเกิดความผูกพันในงานซึ่งจะเป็นส่วนช่วยให้พนักงานมีสมรรถนะที่ดีในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งในยุคปัจจุบันวัฒนธรรมองค์กรถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถช่วยสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้กับองค์กร เพราะเมื่อวัฒนธรรมองค์กรเข้มแข็งแล้ว พนักงานในองค์กรจะเข้าใจถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายของผู้บริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพนักงานเข้าใจในสิ่งที่องค์กรทำอยู่ในปัจจุบันและกำลังจะทำในอนาคต พนักงานก็จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบและเต็มศักยภาพจนทำให้เกิดความผูกพันในงานซึ่งจะส่งผลต่ออย่างยิ่งต่อทั้งองค์กรและตัวพนักงานเอง ทำให้พนักงานมีความรู้สึกทางบวก มีความภูมิใจในงานที่ทำ แม้ว่าจะมีอุปสรรคหรือเจองานที่ซับซ้อนและมีความยาก พนักงานจะมีแรงบันดาลใจในการแก้ปัญหาและทำงานให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันในงานที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรพิจารณาในประเด็นการบริหารค่าตอบแทน และภาพลักษณ์ขององค์กรในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- Al-Sada, M., Al-Esmael, B. & Faisal, M.N. (2017). Influence of organizational culture and leadership style on employee satisfaction, commitment and motivation in the educational sector in Qatar. **EuroMed Journal of Business**. 12(2), 163-188.
- Bhati, A., & Manimala, M. J. (2011). Talent acquisition and retention in social enterprises. **Journal of Security and Sustainability**. 1(1), 37-51.
- Davis, D. (1996). **Business research for decision making**. 4th Ed. California: Wadsworth Publishing Company.
- Farmer, S. M., & Tierney, P. (2017). Considering creative self-efficacy: Its current state and ideas for future inquiry. **Aca-demic Press**. 23-47.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. **Electronic Journal of Business Research Methods**. 6(1), 53-60.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. **Structural Equation Modeling**. 6, 1-55.
- Imam, A., & Shafique, M. (2014). Impact of employee engagement in retaining employees through mediating effect of job satisfaction and organizational commitment and moderating effect of job stress: A Corporate banking sector study of Pakistan. **Journal of Applied Environmental and Biological Sciences**. 4(12), 1-15.
- Kline, R. B. (2011). **Principles and practice of structural equation modeling**. (3rd ed.). New York, N: The Guilford Press.
- Lockwood, N. R. (2007). Leveraging employee engagement for competitive advantage. **Society for Human Resource Management Research Quarterly**. 1, 1-12.
- McClelland, David C. (1961). **The Achieving Society**. Princeton, NJ: Van Nostrand.
- Mengesha, A.H. (2015). Effects of marketing competency of frontline employees on customer satisfaction. **Journal of Organizational Change Management**. 1, 39-50.
- Raharjo, K., Nurjannah, N., Solimun, S., Achmad, R., & Fernandes, A. (2018). The influence of organizational culture and job design on job commitment and human resource performance. **Journal of Organizational Change Management**. 31(7), 1346-1367.
- Rasheed, M., Shahzad, K., Conroy, C., Nadeem, S. & Siddique, M. (2017). Exploring the role of employee voice between high-performance work system and organizational innovation in small and medium enterprises. **Journal of Small Business and Enterprise Development**. 24 (4), 670-688.
- Salman, H., Saira, A., Amjad, H., Sana, Y., & Muhammad, I. (2014). The Impact of Organizational Culture on Job Satisfaction, Employess Commitment and Turn over Intention. **Advances in Economics and Business**. 2(6), 215-222.
- Schein, E. (2011). Douglas McGregor: theoretician, moral philosopher or behaviorist? An analysis of the interconnections between assumptions, values and behavior. **Journal of Management History**. 17(2). 156-164.
- Schenkel, M. T., FARMER, S., & MASLYN, J.M. (2019). Process improvement in SMEs: The impact of harmonious passion for entrepreneurship, employee creative self-efficacy, and time spent innovating. **Journal of Small Business Strategy**. 29(1), 71-84.
- Seo, K. S., Kim, M. Y., & Park, J. H. (2014). Effects of resilience and job satisfaction on organizational commitment in Korean-American registered nurses. **Journal of Korean Academy of Nursing Administration**. 20, 48-58.
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling. **Personality and Individual Differences**. 42(5), 893-898.

- Wheaton, B., Muthen, B., Alwin, D. F., & Summers, G. (1977). Assessing Reliability and Stability in Panel Models. *Sociological Methodology*. 8, 84-136.
- Woldie, A., & Adusua, A. (2008). Factors influencing small and medium enterprises (SMEs): An exploratory study of owner/manager and firm characteristics. *Journal of Banks and Bank Systems*. 3(3), 5-13.

มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองผู้เสียหายตามความนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา :
ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กถูกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นเหตุให้ฆ่าตัวตาย

Legal Measures for the Protection of Victims under Criminal Procedures Code:
A Case Study of Child Cyberbullying Causing Suicide

ชมชนก โพธิ์เงิน*

Chomchanok Pongern

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกกฎหมายเพื่อวิชาชีพกฎหมาย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240

Master of Laws Program in Law for Legal Professions, Graduate School of Law,

National Institute of Development Administration, Bangkok 10240 Thailand

*Corresponding author E-mail: chomchanok.pong@stu.nida.ac.th

(Received: May 24 2022; Revised: June 24 2022; Accepted: June 30 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา กฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ 2) เพื่อวิเคราะห์ร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ที่จะแทรกลงในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309/3 กรณีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขข้อกฎหมายให้เกิดความเหมาะสมกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากกรณีเด็กถูกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์จนเป็นเหตุให้ฆ่าตัวตาย หรือพยายามฆ่าตัวตาย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์มีลักษณะเป็นการกระทำซ้ำ ๆ ส่งผลให้ผู้ถูกรังแกได้รับผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ จนอาจเป็นเหตุให้เด็กฆ่าตัวตาย สำหรับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองในกรณีดังกล่าว ต้องใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งไม่ทันสมัย และไม่ครอบคลุมกรณีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ต่อมาได้มีการร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ที่จะแทรกลงในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309/3 กรณีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นการเฉพาะ แนวทางที่จะคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างแท้จริง จะต้องแก้ไขบทนิยาม ความว่า “ผู้ใดกระทำความผิดโดยประการใด...” เพื่อให้ร่างมีความสมบูรณ์ ในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งเพียงครั้งเดียวเป็นเหตุให้เด็กถึงแก่ความตาย

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย, การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์, เด็กฆ่าตัวตาย,
บทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์

Abstract

The objectives of this paper were: 1) to study problems of Thai and international relevant laws with regards to cyberbullying, 2) to analyse the draft provision regarding child abuse through online media, which is set to be inserted into the Penal Code under section 309/3 in case of cyberbullying, by conducting a comparative study with international relevant laws, and 3) to propose an amendment guideline on the provision to ensure the appropriate protection of child victims from cyberbullying causing suicide or attempted suicide. This study was conducted by using qualitative research, compiling related documents, and interviewing.

The findings indicated that the characteristic of cyberbullying was repetitive actions that emotionally and psychologically provoked child victims, possibly causing suicide. As of now, there haven't been any Thai laws regarding the protection of such cases; therefore, these cases shall require the provisions most nearly applicable, which are the Penal Code and the Commission of Computer-related Offences Act B.E.2550 (2007) and the amendment to the Act (No.2) B.E.2560 (2017). These laws, however, was outdated and did not cover the cases of cyberbullying. The provision regarding child abuse through online media in case of cyberbullying, which was to be included in the Penal Code under section 309/3, was later drafted. To ensure those child victims will be protected, the study thereby suggested that the definition of section 309/3 should be amended as "whoever acts in a way..." so that even a single cyberbullying causing the death of child victims will be convicted as well.

Keywords : Legal Measures, Cyberbullying, Suicide, Provision Regarding Child Abuse through Online Media

บทนำ

สังคมออนไลน์เป็นเครือข่ายข้อมูลขนาดใหญ่เข้ามา มีบทบาทในการดำเนินชีวิตของเด็ก จนในบางครั้งง่ายต่อการเปิด โอกาสให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเป็นอาชญากรที่ก่ออาชญากรรม ทางออนไลน์ต่อเด็ก เรียกพฤติกรรมดังกล่าวว่า การกลั่นแกล้งรังแก ทางออนไลน์ ซึ่งจุดจบอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายของเด็กที่ถูก กลั่นแกล้งได้ การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ (Cyberbullying) เป็นการกระทำที่ผู้กลั่นแกล้งต้องมีเจตนาใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เข้ามามีส่วนถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านภาษา หรือสัญลักษณ์ ต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางที่ทำให้เหยื่อ ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ได้รับผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ (ดวงเด่น นาคสีหราช, 2562: 140-141) แต่เดิมการกลั่นแกล้ง รังแกเด็กมักเกิดขึ้นในโรงเรียน แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนสถานที่ มากระทำในสื่อออนไลน์แทน (See Jamshid Beheshti & Andrew Large, 2013: 4)

จากสถิติและผลการสำรวจสถานการณ์ภัยออนไลน์กับ เด็กไทย (มูลนิธิอินเทอร์เน็ตเพื่อร่วมพัฒนาไทย, 2563) พบว่า เมื่อ สอบถามเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ พบว่า เด็กที่มีอายุ ระหว่าง 12-18 ปี จำนวนทั้งสิ้น 14,945 คน เด็กจำนวน 2,282 คน มีประสบการณ์ถูกกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ด้วยวิธีถูกเรียกด้วย ถ้อยคำหยาบคาย ดูหมิ่น ร้อยละ 69 ถูกตำหนิ ให้อายใส่ความ ร้อยละ 44 ถูกต่อว่าด่า กีดกันออกจากกลุ่มเพื่อนหรือสังคม ร้อยละ 22 ถูกนำเรื่องส่วนตัวหรือความลับไปเผยแพร่ ร้อยละ 21 ถูกข่มขู่คุกคาม ร้อยละ 16 และถูกตัดต่อรูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ในทางเสื่อมเสีย ร้อยละ 9 และสอบถามว่าเมื่อโดนกลั่นแกล้งรังแก ออนไลน์แล้วทำอย่างไร ร้อยละ 59 นิ่งเฉย ไม่ตอบโต้ ไม่สนใจอะไร (Be Strong) ร้อยละ 29 ปรึกษาพ่อแม่ หรือครูเพื่อขอความช่วยเหลือ ร้อยละ 26 เปลี่ยนการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวเฉพาะเพื่อน ร้อยละ 25 ตัดเพื่อน หรือปิดกั้นการมองเห็น (Block) คนแกล้ง จะได้ไม่ต้องติดต่อกันอีก ร้อยละ 17 ลบภาพหรือข้อมูลที่ทำให้ เสียหายอับอาย ร้อยละ 16 ตอบโต้ แกล้งกลับ ร้อยละ 13 หลีกหนี หยุดใช้อินเทอร์เน็ตชั่วคราว ร้อยละ 13 คิดว่าอดทนรับกรรมต่อไป เราคงทำอะไรไม่ได้ ใครจะช่วยเราได้ และร้อยละ 12 รวบรวม หลักฐานเพื่อแจ้งผู้ให้บริการ หรือตำรวจไซเบอร์ให้ช่วยจัดการ เมื่อ สอบถามต่อไปว่าใครเป็นคนช่วยเหลือหากถูกกลั่นแกล้งรังแก ออนไลน์ ร้อยละ 42 ช่วยเหลือตนเอง ร้อยละ 30 พ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในครอบครัว และร้อยละ 23 เพื่อนให้ความช่วยเหลือ จะเห็นได้ ว่าเด็กกลุ่มนี้สามารถรอดพ้นจากเงื้อมมือของฆาตกรออนไลน์ เพราะ สภาพจิตใจที่เข้มแข็งสามารถทนต่อสภาพการณ์ได้ และแน่นอนว่า ยังมีเด็กบางกลุ่มที่ไม่สามารถรอดพ้นจากสถานการณ์ดังกล่าวได้ เนื่องจากเหยื่อที่เป็นเด็กส่วนใหญ่มีสภาพจิตใจที่อ่อนแอ อ่อนไหวง่าย

ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ ไม่สามารถยับยั้งความรู้สึกนึกคิดว่า สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ รวมถึงขาดความสามารถในการควบคุม บริบททางสังคมวิทยาที่จะจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ น้อยกว่าผู้ใหญ่ (Shaheen, Shariff and Dianne L. Hoff, 2015: 359-360) จึงส่งผลให้มีการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย เกิดขึ้น เนื่องจากความอับอายและทุกข์ทรมานอันเป็นผลกระทบ จากการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์

สำหรับประเทศไทยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดโดยเฉพาะ เว้นแต่จะพิจารณาองค์ประกอบของบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง แต่ถึงอย่างไรก็ตามกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถบังคับใช้ให้ครอบคลุม ได้เมื่อขาดองค์ประกอบอย่างหนึ่งอย่างใด กล่าวคือ ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 293 ฐานช่วยหรือยุยงผู้มีจิตอ่อนแอหรือ บกพร่องให้ฆ่าตัวเอง ต้องเป็นการกระทำต่อเด็กอายุไม่เกิน 16 ปี หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้กระทำ ๆ ต่อเด็กอายุกว่า 16 ปี ผู้กระทำ ย่อมไม่มีความผิดฐานดังกล่าว หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา มาตรา 328 นั้น หากมีการกลั่นแกล้งโดยการใส่ความต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง โดยตรง ซึ่งไม่ใช่บุคคลที่สาม กรณีก็ไม่มีความผิดตามมาตราดังกล่าว ความผิดตามมาตรา 393 ฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า และมาตรา 397 ฐานทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งความผิด ทั้งสองฐานที่กล่าวมานั้น อยู่ในหมวดความผิดลหุโทษ (Petty Offences) คือ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับ ไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแม้ การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์จะครอบคลุมองค์ประกอบของความ ทั้ง สองฐาน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ (Causation) นั้น คือ การฆ่าตัวตาย หรือพยายามฆ่าตัวตาย ของเหยื่อ กับโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นไม่ได้สัดส่วนตามหลัก ความได้สัดส่วน กล่าวคือ หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality) จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วน ของพฤติกรรมในการกระทำผิดกับความร้ายแรงของการกระทำ ความผิดในแง่ของวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมแวดล้อม ระดับ ความร้ายแรงของความเสียหาย วิธีการที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการ กระทำความผิด และความรุนแรงของการกระทำของผู้กระทำความผิดด้วย (Kow Keng Siong, 2009: 272) แต่เนื่องจาก ความผิดลหุโทษเป็นบทบัญญัติสำหรับการละเมิดกฎหมายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง กอปรกับผู้กระทำ ความผิดลหุโทษไม่ถึงกับมีจิตใจที่ชั่วร้ายแฉกเช่นผู้กระทำความผิด อาญาทั่วไป ด้วยเหตุผลนี้การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นเหตุ ให้เด็กฆ่าตัวตาย หรือพยายามฆ่าตัวตายจึงไม่สมควรปรับใช้กับ บทบัญญัติมาตรา 393 และมาตรา 397 สำหรับพระราชบัญญัติว่า ด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่

แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 มาตรา 14 เป็นบทบัญญัติที่ผู้กระทำโดยทุจริตนำเข้าสู่คอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน แต่การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นการกระทำเฉพาะเจาะจงแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง แม้จะใช้พื้นที่สื่อออนไลน์ก็ตาม จึงยากที่นำบทบัญญัติมาปรับใช้กับการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากมีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือผู้เสียหายไม่สามารถได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายขาดความทันสมัย จึงไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทบต่อสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของเด็ก อนึ่ง ผู้วิจัยจึงถือนิยามตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ว่า “เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส”

แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิการพัฒนาศักยภาพ และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ได้เห็นความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนของปัญหาภัยออนไลน์ที่กระทบต่อเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ซึ่งทวีความรุนแรงกว้างขวาง และรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 หลายระลอกที่ผ่านมา ส่งผลให้เด็กไทยจำนวนมากต้องเรียนออนไลน์ และงดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกบ้านตามมาตรการของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ในขณะที่มาตรการคุ้มครองป้องกันเด็กจากภัยออนไลน์ก็ลดหย่อนลง เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้ด้านออนไลน์ได้ตามปกติ (คณะกรรมการสิทธิการพัฒนาศักยภาพ, 2564) ซึ่งการใช้เวลาบนโลกออนไลน์เป็นเวลานานขึ้น ยิ่งนำไปสู่ผลกระทบในด้านลบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเสพติดเกมและอินเทอร์เน็ต การกลั่นแกล้งกัน ถูกล่อลวง ละเมิดทางเพศ ดังจะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏในสื่อกระแสหลักหรือสื่อออนไลน์ และข้อมูลสถิติจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของภัยออนไลน์ที่กำลังคุกคามเด็กและเยาวชนไทย

คณะกรรมการสิทธิการพัฒนาศักยภาพ วุฒิสภา จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ในเด็กและเยาวชน เพื่อทำหน้าที่พิจารณาศึกษาและจัดทำรายงานข้อมูลสถานการณ์ และปัญหาภัยออนไลน์ต่อเด็กและเยาวชน กฎหมาย รวมทั้งมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองเด็กบนโลกออนไลน์ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ เพื่อเสนอต่อวุฒิสภา รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิการพัฒนาศักยภาพ วุฒิสภา จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันกฎหมายว่าด้วย

การกระทำผิดต่อเด็กทางสื่อออนไลน์เพื่อผลักดันกฎหมายให้เกิดการจัดการกับปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของเด็กไทย โดยข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านกฎหมาย เสนอให้กระทรวงยุติธรรมทำงานร่วมกับคณะอนุกรรมการการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเด็กให้เป็นไปตามมาตรฐานรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) และนำร่างบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ไปปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้เท่าทันกับสถานการณ์ภัยออนไลน์ที่กำลังคุกคามเด็กและเยาวชนไทย โดยร่างดังกล่าวมีเนื้อหาครอบคลุมฐานความผิด 5 ประเภท ซึ่ง 1 ใน 5 ประเภทความผิดนั้น ได้รวมถึงบทบัญญัติว่าด้วยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ด้วย ถือได้ว่าประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการแสวงหาแนวทางการอุดช่องว่างของกฎหมายในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา กฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์
2. เพื่อวิเคราะห์ร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ที่จะแทรกลงในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309/3 กรณีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขข้อกฎหมายให้เกิดความเหมาะสมกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากกรณีเด็กถูกการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์จนเป็นเหตุให้ฆ่าตัวตาย หรือพยายามฆ่าตัวตาย

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย พบว่า กฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ให้ความสำคัญกับปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่เปราะบาง ผู้กลั่นแกล้งยังขาดความยับยั้งคิดและยังไม่อาจคาดถึงผลของการกระทำของตนเอง ส่วนผู้ถูกกลั่นแกล้งก็ยังไม่มีความรู้ด้านทนายต่อสังคม และอาจไม่สามารถทนต่อแรงกดดันในสังคมได้ เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในปี ค.ศ. 2013 ฟิลิปปินส์จึงได้ตรากฎหมาย Anti-Bullying Act of 2013 ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหการกลั่นแกล้งในโรงเรียนหรือสถานศึกษาโดยตรงอย่างเป็นรูปธรรม (กองกฎหมายต่างประเทศ, 2564) กฎหมายดังกล่าวบัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 2013 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเด็กนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ (learning centers) จากการถูกกลั่นแกล้ง โดยกฎหมายกำหนดให้โรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้

ต้องมีการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่กลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ที่ชัดเจน กฎหมาย Anti-Bullying Act of 2013 ได้กำหนดบทนิยามความหมายของการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ ในมาตรา 2 ว่า “การกลั่นแกล้งรังแก หมายถึง การกระทำรุนแรงหรือการกระทำซ้ำ ๆ โดยนักเรียนคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยการเขียน วาจา หรือการแสดงออกทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการกระทำทางร่างกาย หรือทำทาง หรือการกระทำทั้งหมดนั้น โดยกระทำต่อเด็กนักเรียน อันเป็นผลให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ หรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรที่โรงเรียนสำหรับเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ การละเมิดสิทธิของเด็กนักเรียนคนอื่นในโรงเรียน หรือทำให้เกิดความวุ่นวายแก่กระบวนการจัดการศึกษาหรือการดำเนินงานของโรงเรียน โดยการกระทำมีลักษณะดังนี้ การสัมผัสทางร่างกายระหว่างผู้กลั่นแกล้งและเหยื่อ (ผู้ถูกกลั่นแกล้ง) ได้แก่ การชกต่อย การผลัก การดัน การเตะ การตบ การแหงน การล้อเลียน การเล่นพิเรนทร์ การล้อเลียน การต่อสู้อ และใช้วัตถุเป็นอาวุธ การกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจ และ/หรือความเป็นอยู่ตามปกติสุขของผู้อื่น การใส่ร้ายหรือใส่ความให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งได้รับความทุกข์ทางจิตใจ เช่น การใช้คำพูดลามก หรือหยาบคาย การล้อเลียนด้วยฉายา และการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ถูกรังแกในเชิงลบเกี่ยวกับรูปร่าง เสื้อผ้า และลักษณะทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือการกลั่นแกล้งใดที่ใช้เทคโนโลยีอื่น ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์”

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจะเห็นว่าแม้ฟิลิปปินส์จะมีกฎหมายที่ว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้งโดยตรง แต่ไม่ได้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับการกลั่นแกล้งทางสังคมทุกกรณี ใช้บังคับเฉพาะกรณีการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา และใช้เพื่อคุ้มครองป้องกันการกลั่นแกล้งเยาวชนเท่านั้น ทั้งนี้โรงเรียนมีอำนาจในการกำหนดมาตรการลงโทษทางวินัยแก่ผู้กลั่นแกล้ง ควบคู่ไปกับการดำเนินการในเชิงบริหารจัดการ เพื่อแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้ง มีการรายงานของบุคคลที่เห็นเหตุการณ์จากการข่มเหงรังแก มีผู้ดำเนินการทางวินัย มีโปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับผู้รังแก มีกลยุทธ์และขั้นตอนการกลั่นแกล้งรังแกภายในโรงเรียน รวมถึงกลไกในการดำเนินการและต้องมีการรายงานข้อมูลและสถิติประจำปีของโรงเรียน (วชิระพันธ์ ทองสินธุ์ และคณะ, 2563) ส่วนการลงโทษในทางอาญาแก่ผู้กระทำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เยาว์นั้น กฎหมายกำหนดเพียงให้โรงเรียนมีหน้าที่แจ้งหน่วยงานทางกฎหมาย (law enforcement agency) เพื่อดำเนินการภายใต้กระบวนการที่กำหนดตามประมวลกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์ต่อไป

ถัดมากฎหมายว่าด้วยการกลั่นแกล้งรังแกออนไลน์ของประเทศแคนาดา รัฐ Nova Scotia เป็นรัฐแรกในแคนาดา

ที่ตรากฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ โดยมีชื่อว่ากฎหมาย Cyber-safety Act 2013 สืบเนื่องหลังจากเหตุการณ์ฆ่าตัวตายของ Rehtaeh Parsons นักเรียนของโรงเรียนมัธยม Cole Harbour District High School ได้ทำการฆ่าตัวตายด้วยการผูกคอตายที่บ้านของตัวเอง โดยสาเหตุเกิดขึ้นจากการที่เพื่อนหนุ่มของเธอ นำภาพถ่ายของเธอในขณะที่เธอถูกเพื่อนของเธอรวมข่มขืนระหว่างงานปาร์ตี้ ซึ่งตัวเธอในเวลานั้นมีอาการเมามาจากผลของการดื่มวอดก้าเป็นจำนวนมาก หลังจากที่ภาพของเธอได้ถูกเผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊ก เธอก็ถูกเพื่อนที่โรงเรียนตักเตือนให้หยุดหยาม และถูกข่มขืนมีเพศสัมพันธ์ด้วยหลายครั้ง เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความบอบช้ำทางจิตใจให้ Rehtaeh Parsons ซึ่งเขาได้ลงมือฆ่าตัวตายเมื่อวันที่ 4 เมษายน ค.ศ. 2013 และเสียชีวิตไปเมื่อวันที่ 7 เมษายน ค.ศ. 2013 ที่โรงพยาบาล (Paula Newton CNN, 2020) โดยกฎหมายฉบับนี้มุ่งคุ้มครองเหยื่อผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ และกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้กลั่นแกล้ง ในส่วนของกลไกการดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น บัญญัติให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเป็นผู้เสียหาย หรือญาติมีสิทธิเรียกร้องทางแพ่งให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองรวมทั้งชดเชยค่าเสียหายจากผู้กลั่นแกล้งรังแก (คณธิป ทองรวีวงศ์, 2558: 6-7) แต่กฎหมายดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไป เมื่อมีคำวินิจฉัยในคดี Crouch v. Sell (2015) ซึ่งพิพาทระหว่างอดีตหุ้นส่วนทางธุรกิจ ที่ฝ่ายหนึ่งกล่าวหาอีกฝ่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเหตุให้กระทบต่อชื่อเสียง และได้มีการนำบทกฎหมายเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ตามกฎหมาย Cyber-safety Act 2013 มาปรับใช้ในการฟ้องร้องคดี และแม้ว่าการกระทำจะครบองค์ประกอบความผิดตามนิยามศัพท์และฐานความผิด โดยศาลฎีกาของ Nova scotia สร้างบรรทัดฐานว่าบทบัญญัติดังกล่าวในส่วนของบริษัทที่มีการบัญญัติความหมายอย่างกว้างไปไม่ชัดเจน อันอาจกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Michel Tutton, 2020) ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการปรับใช้ เพราะทำให้มีการตีความปรับใช้กับทุกการกระทำผิด เป็นเหตุให้เกินเลยกว่าวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงเป็นเหตุให้มีการบัญญัติกฎหมายฉบับใหม่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เรื่องต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น มีการกำหนดนิยามศัพท์ให้มีความชัดเจน กระชับกว่ากฎหมายฉบับเดิมที่มีความหมายอย่างกว้าง อีกทั้งมีการกำหนดเรื่องเจตนาว่าต้องมีความมุ่งร้ายหรือประมาทอันก่อให้เกิดการกลั่นแกล้ง (Keith D. Rose, 2020) และเพิ่มเติมให้กฎหมายครอบคลุมในเรื่องการเผยแพร่ภาพอนาจารของผู้อื่นขึ้นมาด้วย โดยใช้ชื่อว่า Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 คุ้มครองบุคคลทั่วไปที่ได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 โดยกฎหมายดังกล่าวประกอบด้วยบทบัญญัติ 29 มาตรา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรการเยียวยาทางแพ่ง ยับยั้ง และป้องกันความเสียหาย

จากปัญหา 2 ส่วน คือ ปัญหาการเผยแพร่ภาพอนาจารของผู้อื่น และปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ซึ่งเป็นการรักษาและปกป้องเสรีภาพทางความคิด ความเชื่อ และการแสดงออก ซึ่งรวมถึงเสรีภาพทางการสื่อสารอื่นใดด้วย ในส่วนของข้อกฎหมายปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ กฎหมาย Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 ได้กำหนดบทนิยามความหมายของการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ ในมาตรา 3 ว่า “การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ หมายถึง การสื่อสารโดยตรงหรือโดยอ้อมผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นสาเหตุหรือแนวโน้มก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ หรือความผาสุกของบุคคลอื่น โดยผู้กระทำมีเจตนามุ่งร้ายให้เกิดผลดังกล่าว หรือขาดความเอาใจใส่ในความเสี่ยงที่จะเกิดผลดังกล่าวต่อบุคคลอื่น โดยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์นั้นยังให้มีความหมายรวมถึงการกระทำดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ด้วย 1) การสร้างหน้าเว็บเพจ บล็อก หรือหน้าโปรไฟล์ที่แสดงตัวตนของผู้อื่น 2) การปลอมตัวเป็นบุคคลอื่นในฐานะเป็นผู้เขียนเนื้อหาหรือข้อความนั้น 3) การเปิดเผยข้อเท็จจริงส่วนตัวของผู้อื่นหรือทำลายความเชื่อมั่นของผู้อื่น 4) การข่มขู่ คุกคามหรือทำให้ผู้อื่นหวาดกลัว 5) การสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ในทางลามกหยาบคาย 6) การสื่อสารไปในทางที่ล่วงละเมิด 7) การสร้างข้อเท็จจริงที่ผิดไป ทำให้เกิดความเข้าใจผิด 8) การสื่อสารที่ยุยงหรือส่งเสริมให้ผู้อื่นทำการฆ่าตัวตาย 9) การหมิ่นประมาทหรือดูถูกผู้อื่นในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติ 10) การสื่อสารอื่นใดที่ยุยงหรือส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำการใด ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น”

จะเห็นได้ว่า กฎหมายของทั้ง 2 ประเทศ ได้นิยามความหมายและลักษณะของการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ให้มีความครอบคลุมลักษณะการกระทำผิดชัดเจน แต่ในกฎหมายของรัฐ Nova scotia ประเทศแคนาดา เมื่อเปรียบเทียบกับนิยามของกฎหมาย Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 กับนิยามของคำว่า การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ตามแนวทฤษฎีที่นักวิชาการได้ให้ความเห็นไว้ พบว่า มีข้อแตกต่างในส่วนการกระทำซ้ำ ซึ่งในส่วนแนวความคิดเห็นตามหลักทั่วไป ทฤษฎีส่วนใหญ่มีการกำหนดว่าจะต้องมีการกระทำผิดนั้น ๆ เกิดขึ้นซ้ำ ๆ มากกว่าหนึ่งครั้งเสียก่อน จึงถือว่าเป็นการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ แต่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติถึงการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ไร้เลย ซึ่งบทนิยามดังกล่าวมุ่งบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ ผลกระทบ รวมถึงบัญญัติถึงตัวอย่างการกระทำที่ถือว่าเป็นการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ไว้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถปรับใช้ได้ทันทีหากผู้กระทำความผิดมีเจตนาให้เกิดผลกระทบต่อผู้เสียหาย

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์โดยเฉพาะ คณะกรรมการสิทธิการพัฒนาศักยภาพ และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

วุฒิสภาได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนของปัญหาภัยออนไลน์ที่กระทบต่อเด็กและเยาวชนซึ่งในปัจจุบันทวีความรุนแรงกว้างขวาง จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันกฎหมายว่าด้วยการกระทำผิดต่อเด็กทางสื่อออนไลน์ เพื่อผลักดันกฎหมายให้เกิดการจัดการกับปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของเด็กไทย ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรใช้สื่อออนไลน์ ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ได้ประสานงานไปยังคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก ได้แต่งตั้งคณะทำงานและยกร่างกฎหมายคุ้มครองเด็กกับสื่อออนไลน์ให้เป็นไปตามมาตรฐานของรัฐธรรมนูญและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยกฎหมายดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 แล้ว รวมทั้งสิ้น 3 ครั้ง พร้อมนำไปผลักดันเพื่อให้มีการปรับปรุง เพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ผู้บังคับใช้กฎหมายจะได้ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานการคุ้มครองเด็กในประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ว่าด้วยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ตามมาตรา 309/3 ที่จะแทรกลงในประมวลกฎหมายอาญา ได้นิยามของการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการกลั่นแกล้ง รังแก ระบาย ข่มขู่ หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะเดียวกันต่อผู้อื่น ผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคม/ระบบคอมพิวเตอร์ โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกระทำได้รับความอับอาย หรือได้รับผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใด ทางร่างกาย จิตใจ อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ...” จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจะเห็นว่า นอกจากจะใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับการกลั่นแกล้งทางสังคมทุกกรณีแล้วยังมีบทเพิ่มโทษเมื่อได้กระทำต่อบุคคลอายุกว่าสิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี หรือเมื่อได้กระทำต่อบุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี หรือการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีเนื้อหาซึ่งทำให้กฎหมายเกิดจากช่องว่างของกฎหมาย คือ

1) ปัญหาว่าบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวกำหนดว่า บุคคลจะต้องรับผิดชอบในฐานะการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ต่อเมื่อได้กระทำซ้ำด้วยประการใด ๆ หมายความว่า จะต้องมีการกระทำมากกว่าหนึ่งครั้งเท่านั้น มิได้กำหนดว่าบุคคลจะต้องรับผิดชอบในฐานะการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ต่อเมื่อได้กระทำด้วยประการใด ๆ ... แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัตินี้มีช่องว่างของกฎหมาย หากว่าผู้กระทำได้กลั่นแกล้งผู้ถูกระทำเพียงครั้งเดียวและเป็นเหตุให้เหยื่อถึงแก่ความตาย ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิด

ต้องตีความโดยเคร่งครัดตามลายลักษณ์อักษร หากไม่มีลายลักษณ์อักษรกำหนดไว้ จึงลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ได้ และ

2) ปัญหาของผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) กำหนดให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหาย ถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ เข้ามา มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ในกรณีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เด็กพยายามฆ่าตัวตาย แต่กลับได้รับอันตรายสาหัส ผู้บุพการีสามารถเข้ามา มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้หรือไม่ ปัญหาจึงมีว่าลักษณะการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายตามกฎหมาย หมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจ ไม่ว่าจะทำด้วยแรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยใช่ยาทำให้มีนเมา สกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน ... หรือไม่ กรณีสามารถพิเคราะห์แล้วเห็นว่า หากพิจารณาว่า “กระทำซ้ำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการกลั่นแกล้ง รังแก ระบาย ช่มเหง หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะเดียวกันต่อผู้อื่น ผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคม/ระบบคอมพิวเตอร์” ถือว่าเป็นการกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้หรือไม่ ถ้าถือว่าการกลั่นแกล้งเป็นการทำร้าย เช่นนี้ผู้บุพการีสามารถเข้าจัดการในกรณีที่เด็กซึ่งเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงซึ่งถูกทำร้ายถึงแก่ความตายได้ แต่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า “กระทำซ้ำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการกลั่นแกล้ง รังแก ระบาย ช่มเหง หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะเดียวกันต่อผู้อื่น ผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคม/ระบบคอมพิวเตอร์” ไม่ถือว่าเป็นการใช้กำลังประทุษร้าย กรณีผู้เขียนเห็นว่าเด็กย่อมไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายได้อย่างแท้จริง

โดยแนวทางในการแก้ปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขบทนิยามของร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ว่าด้วยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ตามมาตรา 309/3 นี้ ควรบัญญัติแก้ไข และเพิ่มเติมว่า “ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันถือว่าเป็นการทำร้ายโดยกลั่นแกล้ง รังแก ระบาย ช่มเหง หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะเดียวกันต่อผู้อื่น ผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคม/ระบบคอมพิวเตอร์ โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความอับอาย หรือได้รับผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใด ทางร่างกาย จิตใจ อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ต้องระวางโทษ...”

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายผลการคุ้มครองผู้เสียหายกรณีเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นเหตุให้ฆ่าตัวตาย กล่าวคือ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่ออกมาเพื่อคุ้มครองและ

เยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายในกรณีเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกจากออนไลน์จนเป็นเหตุให้ฆ่าตัวตาย หรือพยายามฆ่าตัวตาย เป็นการเฉพาะ เมื่อได้ศึกษากฎหมายของรัฐ Nova Scotia ประเทศแคนาดา พบว่า มีกฎหมายที่ใช้บังคับกับกรณีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นการเฉพาะ ปรากฏในกฎหมาย Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 และในประเทศฟิลิปปินส์ ได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (The Anti-Bullying Act 2013) เพื่อใช้บังคับกับกรณีการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์เป็นการเฉพาะเช่นกัน รวมถึงประเทศไทยได้มีร่างบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ว่าด้วยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ซึ่งจะแทรกลงในประมวลกฎหมายอาญา จะบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 309 เป็นมาตรา 309/3 ซึ่งสาระสำคัญประกอบไปด้วยบทนิยามของการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ และโทษที่ผู้กระทำความผิดต้องระวางจำคุกและปรับ มีบทเพิ่มโทษเมื่อได้กระทำต่อบุคคลอายุกว่าสิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี หรือเมื่อได้กระทำต่อบุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี หรือการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าทั้ง 3 ประเทศ ได้กำหนดบทนิยามมีลักษณะใกล้เคียงกัน ในการกระทำที่ต้องมีเจตนาให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดความกลัว โดยไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยวิธีการกระทำการเป็นการกระทำโดยตรงหรือโดยอ้อมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือช่องทางอื่นใดโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การกลั่นแกล้งปรากฏบนสื่อออนไลน์ ซึ่งหากประเทศไทยมีการบังคับใช้ร่างกฎหมายฯ ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาคriminal เด็กที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น นอกจากจะเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย และการแก้ไขดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกฎหมาย Intimate Images and Cyber-protection Act 2017 ของรัฐ Nova scotia ประเทศแคนาดาด้วย

ข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ ในเด็กให้สัมฤทธิ์ผลอย่างสูงที่สุด โดยผู้วิจัยเห็นคล้อยไปในทิศทางเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญ คือ เสนอให้มีการประกาศบังคับใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ว่าด้วยการกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์แล้ว เสนอให้มีการติดตามการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำงานร่วมกับกระทรวงยุติธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการและ

หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง พัฒนาศักยภาพผู้บังคับใช้กฎหมายและ สหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน ปรามปราม และปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์ ตั้งแต่พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กที่เริ่มรับคดีเกี่ยวกับเด็กและคดีออนไลน์ พนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานฝ่ายปกครอง ทนายความ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา พนักงานเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงบุคคล แวดล้อมเด็ก เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะพิเศษและความยุ่งยากซับซ้อนของคดีออนไลน์ การหาพยานหลักฐานดิจิทัล มาตรฐานการทำงาน และการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับเด็กในการใช้สื่อออนไลน์ระดับสากล และนอกจากนี้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาฐานข้อมูลผู้กระทำความผิด และผู้เสียหาย และมีระบบส่งต่อข้อมูลให้เครือข่าย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำงานป้องกันปรามปรามคุ้มครองและช่วยเหลือ เยียวยาเด็ก ตลอดจนการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนด นโยบายและยุทธศาสตร์ป้องกันคุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

กองกฎหมายต่างประเทศ. (2564). **มาตรการในการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกลั่นแกล้งในสังคม.** รายงานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. คณะกรรมการกิจการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา. (2564). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์.** รายงานการพิจารณาศึกษา. สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2558). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิบุคคลจากการกลั่นแกล้งรังแกonlineซึ่งนำไปสู่การฆ่าตัวตาย: ศึกษากรณีกฎหมายความปลอดภัยไซเบอร์.** ใน รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (E-Proceedings). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 6-7.

ดวงเด่น นาคสีหราช. (2562). **ทัศนคติและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการกลั่นแกล้งรังแกทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย: ศึกษากรณีนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** วารสารนิติสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 12 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 140-141.

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2563). **แนวทางปกป้องคุ้มครองเด็กจากภัยonline 2563** ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อonline. **เอกสารประกอบการเสวนาประชาพิจารณ์.**

วชิระพันธ์ ทองสินธุ์ และคณะ. **มาตรการป้องกันพฤติกรรม การรังแกในโรงเรียนของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา.** [online]. เข้าถึงได้จาก : http://www2.huso.tsu.ac.th/NCOM/bill_202011385648.pdf 2565.

Crouch v. Snell. 2015 NSSC 340 (CanLII). [online]. Available : <http://canlii.ca/t/gmhjl> Accessed on 2020.

Keith D. Rose. Updated: **Nova Scotia Passes New Cyber-bullying Legislation.** [online]. Available : <https://www.mccarthy.ca/en/insights/blogs/snippets/updated-nova-scotia-passes-new-cyber-bullying-legislation> Accessed on 2020.

Kow Keng Siong. (2009). **Sentencing Principles in Singapore.** Singapore: Academy of Law. p. 272.

Michel Tutton. **New cyberbullying law can force removal of intimate images online.** [online]. Available : <http://www.cbc.ca/news/canada/nova-scotia/nova-scotia-new-cyberbullying-law-investigators-1.4736021> Accessed on 2020.

Paula Newton CNN. **Canadian teen commits suicide after alleged rape, bullying.** [online]. Available : <https://edition.cnn.com/2013/04/10/justice/canada-teen-suicide/index.html> Accessed on 2020.

See Jamshid Beheshti and Andrew Large. (2013). **The information behavior of a new generation: Children and teens in the 21st century.** United Kingdom: Scarecrow Press,Inc. p.4.

Shaheen, Shariff and Dianne L. Hoff. (2015). **Cyber Bullying, Legal Obligations and Educational Policy Vacuum.** p.359-360.

การพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา
บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
The Developing Organization on Principles of Change Management : A Case Study
of Wellgrow Industrial Estate, Bangpakong District, Chachoengsoa Province

อักรกิตต์ พัฒนสัมพันธ์*

Akarakrit Pattanasumpan

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว 27160

Burapha University, Sakaeo Campus, Sakaeo 27160 Thailand

*Corresponding author E-mail: Akarakrit@buu.ac.th

(Received: July 16 2022; Revised: August 20 2022; Accepted: August 29 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในครั้งนี้ คือ ผู้จัดการฝ่ายในแผนกต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ผู้จัดการฝ่ายขาย ผู้จัดการฝ่ายการตลาด ผู้จัดการฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคล ผู้จัดการฝ่ายการเงิน ผู้จัดการโรงงาน ผู้จัดการฝ่ายวิศวกรรม และซ่อมบำรุง ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ ผู้จัดการฝ่ายควบคุมคุณภาพ และผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อ จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน การจัดการความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ (2) บุคลากร การบริหารจัดการพนักงานที่เก่ง การสอนงาน การฝึกอบรม ความก้าวหน้าในสายอาชีพ (3) วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์ (4) เทคโนโลยี Cloud Computing โปรแกรม SAP (5) โครงสร้างองค์กร โครงสร้างแบบทีมงาน

คำสำคัญ : การพัฒนาองค์กร, การบริหารการเปลี่ยนแปลง, นิคมอุตสาหกรรม

Abstract

This qualitative research aimed to study a model of the organization development with the main goal of change management in a case study of a company in the Wellgrow industrial Estate, Bangpakong District, Chachoengsao Province. This qualitative research used in-depth interviews to collect data. The sample was the 10 key informants who were in charge of manager positions in the various departments as follows: the department of Sales, Human Resources, Finance, Factory, Engineering and Maintenance, Operations, Quality Control, and Purchasing. The research instrument used was the form of in-depth interviews. The data analysis was performed by making conclusions from content analysis.

The results of the model of organization development with the main goal of change management in a case study of a company in the Wellgrow industrial Estate, Bangpakong District, Chachoengsao Province as follows: 1) the change of employees' behaviors, knowledge management, and learning organization, 2) personnel, talented employee management, work coaching, training, and career path, 3) organizational culture and creative organizational culture, 4) 'Cloud' computing program technology and SAP software, and 5) organization structure and team structure.

Keywords : Organization Development, Change Management, Industrial Estate

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันนี้นับได้ว่าการแข่งขันกันในระดับสูง โดยแต่ละองค์กรต่างที่จะพัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถในการผลิตเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างองค์กร ให้ทันยุคสมัย ซึ่งการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานในรูปแบบใหม่ มีการมอบความรับผิดชอบให้กับพนักงานแต่ละคนให้มีส่วนร่วม ในแต่ละงานทั้งกระบวนการตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กร จากปัจจัยดังกล่าวทำให้ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายขององค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการรองรับการแข่งขัน และพัฒนาองค์กรให้ก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทั้งในด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (เพียว์ อินทอง, 2560: 1-2)

การพัฒนาองค์กร (Organization Development) หมายถึง การประยุกต์องค์ความรู้จากสาขาทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ เช่น ทางด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และสาขาอื่น ๆ ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กร ภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นสาขาที่มีการพัฒนาอยู่อย่างต่อเนื่อง และมีความรู้หลายชุดที่ต้องสังเคราะห์หรือบูรณาการเข้าด้วยกัน (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2557: 1) นอกจากนี้การพัฒนาองค์กรเป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นกลยุทธ์ทางการศึกษาที่สลับซับซ้อนที่มุ่งใช้การเปลี่ยนแปลง ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนโครงสร้างขององค์กร เพื่อว่าองค์กรจะได้อย่างปรับตัวเองให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี การตลาด รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร (จิตติมา อัครดิพิงศ์, 2557: 1) ความท้าทายของสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กรที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องเตรียมความพร้อมเชิงกลยุทธ์ในการรับสภาพกับสภาพการณ์ที่อาจจะกระทบต่อองค์กร สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาองค์กร คือ ความต้องการปรับปรุงองค์กรให้ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมได้มากขึ้นความต้องการในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานขององค์กรให้มีความเหมาะสม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรความเข้าใจความแตกต่างทางทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อของบุคลากรในองค์กร การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรขึ้นมาใหม่ การให้บุคคลในองค์กรทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมรับรู้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลงมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารองค์กร (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2556: 28)

สถานการณ์ของการแข่งขันทางธุรกิจในยุคปัจจุบันผู้บริหารองค์กรไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า กลยุทธ์ทางการแข่งขันจะเป็นสิ่งที่ท้าทายให้กับองค์กรเพราะเป็นแผนในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรเพราะหากเมื่อใดที่องค์กรมีกลยุทธ์การแข่งขันที่ไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ ก็อาจจะทำให้การบริหารงาน

ขององค์กรเกิดปัญหาอุปสรรค ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรทุกระดับ และสามารถสร้างกลยุทธ์ทางการแข่งขันให้กับองค์กร เพื่อให้องค์กรมีสมรรถนะทางการแข่งขันในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง (ชนงกรณ์ กุณพลบุตร, 2556: 202-203) การบริหารการเปลี่ยนแปลงจะมุ่งที่เป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ 1) เปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน รวมถึง พันธกิจ เป้าหมายกลยุทธ์ขององค์กร ตลอดจนการออกแบบการทำงานใหม่ 2) บุคลากร ทศนคติ และความสามารถของพนักงาน ระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรที่สนับสนุนการทำงานของพนักงาน 3) วัฒนธรรมองค์กร ค่านิยมแนวปฏิบัติที่นำไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ของพนักงานแต่ละคน และการทำงานเป็นทีม 4) เทคโนโลยีระบบการทำงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนระบบการทำงานในองค์กร และ 5) โครงสร้างองค์กร สายการบังคับบัญชา การสื่อสารในองค์กร (Schermerhorn, 2005: 473)

จังหวัดฉะเชิงเทราถือว่าเป็นทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพ และความเหมาะสมอยู่ใกล้แหล่งอุตสาหกรรม ได้แก่ ชลบุรี ระยอง สมุทรปราการ และที่สำคัญอยู่ใกล้ศูนย์กลางการคมนาคมทางอากาศระดับนานาชาติ ได้แก่ สนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินอู่ตะเภา ศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำ จังหวัดฉะเชิงเทรามีการเตรียมความพร้อมรับมือความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การรักษาพยาบาล การคมนาคมและขนส่ง และด้านสาธารณูปโภค รวมไปถึงการเตรียมการอีกหลากหลายมิติ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรองรับอนาคต เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองตามพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก อีกทั้งยังได้รับความสนใจจากนักลงทุนทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเข้ามาตั้งฐานการผลิตในจังหวัดมากยิ่งขึ้น นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์มีฐานการผลิตใหญ่เป็นอันดับ 1 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และเป็นอันดับที่ 8 ของประเทศไทย โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุดหนึ่งใน 5 อันดับแรกของจังหวัด คือ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑโลหะ ประกอบด้วยการผลิตตบแต่ง ดัดแปลงหรือซ่อมแซมเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า และรวมถึงส่วนประกอบหรืออุปกรณ์ของเครื่องมือหรือเครื่องใช้ดังกล่าว ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 237 โรงงาน เงินลงทุน 28,494.96 ล้านบาท จำนวนพนักงานมากกว่า 15,981 คน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2565: 50-52) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำผลที่ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาองค์กรต่อไปในอนาคต

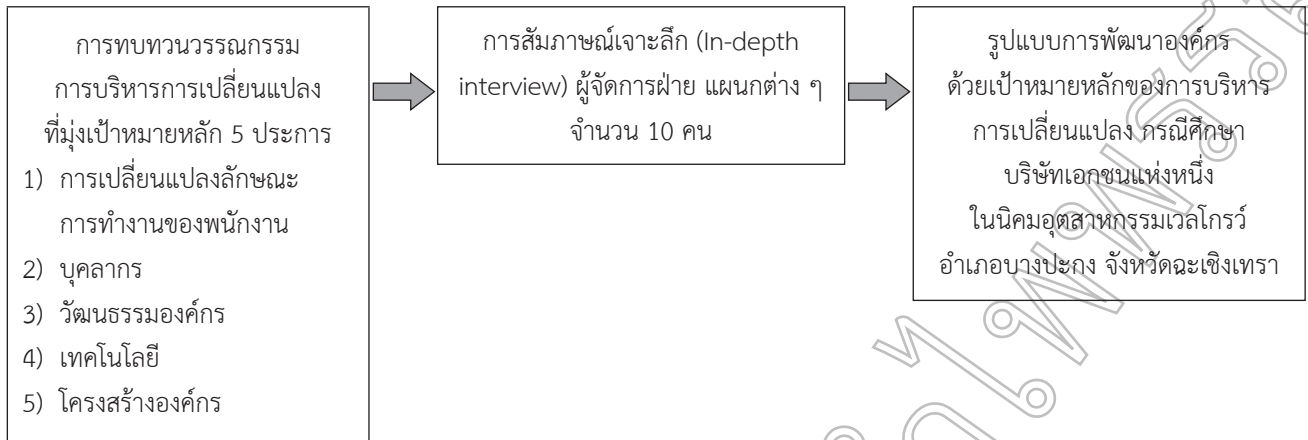

วัตถุประสงค์ของวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ งานวิจัยนี้ทำการศึกษา ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ ในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นบริษัทผลิต และซ่อมแซมเตาต้มน้ำที่ทำจากเพชรสำหรับบริดลวดหินเจียรที่ทำจากเพชร ใบหินตัดใบเลื่อย เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีส่วนประกอบทำด้วยเพชร

ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีที่ตามแนวคิดเซอร์เมอร์ฮอร์นตั้งข้อสังเกตว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงจะมุ่งที่เป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน 2) บุคลากร 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) เทคโนโลยี และ 5) โครงสร้างองค์กร (Schermerhorn, 2005)

ขอบเขตด้านระยะเวลา งานวิจัยนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพมีความยืดหยุ่นสูง ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญของเครื่องมือเป็นสำคัญเนื่องจากข้อมูลที่ได้จะต้องเป็นข้อมูลที่มีความเชื่อถือ และถูกต้องมากที่สุด ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ คือ การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยมีการตรวจสอบข้อมูลทุติยภูมิเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากเอกสารอื่นเพิ่มเติมมาใช้ทำการวิเคราะห์ ซึ่งจะเอาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเท่านั้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัยการตรวจสอบข้อมูลขั้นปฐมภูมิเป็นการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยนำข้อมูลจาก 2 ส่วนมาวิเคราะห์ร่วมกันจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน และวิธีการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเทคนิค และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เป็นมาตรฐาน และได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายแผนกต่าง ๆ เลือกด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling Method) โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจากผู้จัดการฝ่ายแผนกต่าง ๆ ทุกแผนกที่อยู่ในบริษัท เพราะผู้จัดการฝ่ายแผนกต่าง ๆ ในบริษัทรับรู้ถึงแนวทางบริหารการทำงานภายในบริษัทเป็นอย่างดี หมายความว่าผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อย่างครอบคลุม ประกอบไปด้วย ผู้จัดการฝ่ายขาย จำนวน 1 คน ผู้จัดการฝ่ายการตลาด จำนวน 1 คน ผู้จัดการฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ จำนวน 1 คน ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคล จำนวน 1 คน ผู้จัดการฝ่ายการเงิน จำนวน 1 คน ผู้จัดการโรงงาน จำนวน 1 คน ผู้จัดการฝ่ายวิศวกรรม และซ่อมบำรุง จำนวน 1 คน ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 1 คน ผู้จัดการฝ่ายควบคุมคุณภาพ จำนวน 1 คน และผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

ขั้นที่ 2 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาดำเนินการสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากเอกสารการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การพัฒนาองค์กรเกี่ยวข้องกับ 1) การเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน การจัดการความรู้ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) บุคลากร ประกอบไปด้วยการบริหารจัดการพนักงานที่เก่ง การสอนงาน การฝึกอบรม และความก้าวหน้าในสายอาชีพ 3) วัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์ 4) เทคโนโลยี Cloud Computing และโปรแกรม SAP 5) โครงสร้างองค์กร ได้แก่ โครงสร้างแบบทีมงาน ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน จากการสัมภาษณ์พบว่า การเปลี่ยนแปลงการทำงานของพนักงาน คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การจัดการความรู้เป็นกระบวนการเกิดพัฒนาการของความรู้ โดยอาศัยให้พนักงานเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ และพร้อมนำมาใช้งานเพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยการสร้างเครือข่ายจัดการความรู้เพื่อพัฒนาทำให้เกิดความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางธุรกิจรวมถึงการเพิ่มคุณภาพการบริการลูกค้า ปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน และเพิ่มผลผลิตของงานให้กับทุกแผนกในบริษัท การพัฒนาตนเองบริษัทสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนความรู้การเล่าเรื่องที่ประสบปัญหาการทำงาน และพูดถึงความสำเร็จของงานที่เกิดขึ้นถือเป็นการสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของพนักงาน การพัฒนางานบริษัทมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อระบุถึงรายละเอียดหรือขั้นตอนในการทำงาน เพื่อช่วยลดการตอบคำถาม ลดเวลาในการสอน ลดความขัดแย้งในการทำงานของพนักงานรวมถึงการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีภายในบริษัทถึงกระบวนการในการแก้ปัญหา และผ่านปัญหาไปให้ได้ รวมถึงค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีกว่าเดิมในด้านของการจัดการสอนงาน และการเปลี่ยนแปลงการทำงานของพนักงานให้ก้าวหน้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และการพัฒนาบริษัทโดยการพัฒนาระบบการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้พนักงานการทำงานร่วมกันอย่างมีเป็นระบบ และมีมาตรฐาน ซึ่งจะต้องสามารถวัดผลลัพธ์ของการทำงานได้อย่างชัดเจน โดยการทำงานของแต่ละแผนกในบริษัทจะต้องก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลทำให้พนักงานรู้สึกมีความมั่นใจถึงความสามารถของตน และการเห็นถึงคุณค่าแห่งตน

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การที่บริษัทนั้นสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างหัวหน้างานกับพนักงานในบริษัท หัวใจของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ บุคคลที่รอบรู้ ส่งเสริมให้พนักงานทุกคน

ในบริษัทสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบริษัทรวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตน รูปแบบความคิดส่งเสริมให้พนักงานไม่ยึดติดกับความเชื่อเก่า ๆ ที่ล้าสมัยในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับความคิด การปรับระบบงานนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการทำงานกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจนบริษัทให้ความสำคัญของลูกค้าให้มากยิ่งขึ้นลดต้นทุนในการดำเนินงาน และเพิ่มผลกำไร ในระยะยาวภายในบริษัท การมีวิสัยทัศน์ร่วมส่งเสริมให้ทุกคนในบริษัทช่วยกันสร้างภาพในอนาคตบริษัทว่าจะไปในทิศทางไหน และภาพของเป้าหมายในอนาคตระยะยาวของบริษัทว่าเป็นอย่างไร

2. บุคลากร จากการสัมภาษณ์พบว่า ความสามารถของพนักงานรวมถึงระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรที่สนับสนุนการทำงานของพนักงาน การบริหารจัดการพนักงานที่เก่ง (Talent management) พนักงานทุกคนในบริษัทนั้นมีศักยภาพในการทำงานสูง และพนักงานทุกคนในบริษัทซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย และยังยืนต่อไป การบริหารจัดการพนักงานที่เก่งบริษัทจะเริ่มตั้งแต่การสรรหาจากแหล่งพนักงานที่เก่ง และดีที่เข้ามาทำงานในบริษัทต้องเป็นพนักงานที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานที่ตรงกับตำแหน่งงานที่บริษัทสรรหาบุคลากรทำงานที่เหมาะสม และเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร บริษัททำการสรรหาจากหน่วยงานธุรกิจจัดหางาน เครือข่ายมหาวิทยาลัยชั้นนำใช้ช่องทางสรรหาประกาศในสื่อโซเชียลมีเดีย หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ รวมไปถึงช่องทางสื่อต่าง ๆ เพื่อทำการสื่อสารให้ตรงกับกลุ่มผู้สมัครงานที่บริษัทต้องการให้มากที่สุด การคัดเลือกบริษัทจะมีเครื่องมือแบบทดสอบที่วัดความรู้วัดทักษะในเรื่องของการทำงานหรือเครื่องมือแบบทดสอบความถนัดเพื่อใช้วัดสมรรถภาพทางสมองเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยความถูกต้องหรือเครื่องมือแบบทดสอบบุคคลที่ใช้วัดบุคลิกภาพ และสุดท้ายจะใช้การสัมภาษณ์งานหรือการพูดคุยเพื่อวัดความสามารถในด้านความรู้ความคิดทางสติปัญญา การตอบข้อซักถาม และการปฏิบัติ รวมถึงการรักษาพนักงานที่เก่งให้รู้สึกผูกพันกับบริษัท

การสอนงาน (Coaching) คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน พัฒนาความรู้ ทักษะหรือความสามารถในการทำงาน การประยุกต์ใช้ทักษะ หรือความรู้ในการทำงานการปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน หัวหน้างานต้องรู้จักลูกน้องพนักงานของตนเอง เช่น หัวหน้างานต้องรู้ว่าลูกน้องพนักงานแต่ละคนทำงานเป็นอย่างไร มีความละเอียดรอบคอบมากน้อยแค่ไหน มีบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยใจคออย่างไร เหมาะกับงานลักษณะไหน และผู้สอนยังช่วยให้บริษัทลดความผิดพลาดเสียหาย และลดเวลาการทำงานลงซึ่งบริษัทมีหลักการสอนงาน การเรียนรู้ร่วมกัน คือ ไม่มีใครรู้มากกว่าใครต้องเรียนไปพร้อมกัน

หรือการให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวพนักงานเอง ตลอดจนพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ที่ช่วยปรับปรุงให้พนักงานปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

การฝึกอบรม (Training) ถือว่าเป็นอีกหนึ่งวิธีในการพัฒนาบุคลากร และการเสริมองค์ความรู้ใหม่หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้ที่ขาดให้กับพนักงานในบริษัท โดยการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมฝึกฝนให้พนักงานในบริษัทเกิดความรู้ ความเข้าใจทัศนคติ และความเชี่ยวชาญในเรื่องของการทำงานพัฒนาศักยภาพเดิมให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น ผ่านกระบวนการการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติของพนักงานในบริษัทที่พัฒนาต่อเนื่อง การบริหารจัดการพนักงานที่เก่งที่ช่วยปรับปรุงให้พนักงานมีการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นในเวลาจำกัด ลดการทำงานผิดพลาด ลดเวลาในการเรียนรู้ การฝึกอบรมบริษัทจัดฝึกอบรมเป็นแบบ 2 ประเภท การฝึกอบรมภายในบริษัท โดยแผนกบริหารทรัพยากรบุคคลจะเป็นผู้ออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร และการฝึกอบรมภายนอกบริษัทโดยเชิญวิทยากรบรรยายให้ความรู้ เช่น หลักสูตรการพัฒนาผู้จัดการฝ่ายขายมืออาชีพ การตลาดสำหรับโลกยุคใหม่ การบริหารศูนย์บริการลูกค้าสัมพันธ์ระดับมืออาชีพ การพัฒนาศักยภาพพนักงานให้เป็นเลิศในการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่การทำงานยุคใหม่ การปรับปรุง และพัฒนาระบบงานการเงินให้มีประสิทธิภาพ การบริหารพนักงานสำหรับหัวหน้างานฝ่ายผลิตวิธีวิเคราะห์ต้นทุน และราคาขายของซัพพลายเออร์ การวิเคราะห์มูลค่าการจัดซื้อเพื่อการวางแผนด้านกลยุทธ์ การจัดการคลังสินค้า

ความก้าวหน้าในสายอาชีพ (career path) เป็นตัวกำหนดเป้าหมายการเดินทางการเติบโตในสายอาชีพทั้งภายในบริษัท พนักงานมองเห็นเป้าหมายของตนเองชัดเจนขึ้นหรือการที่พนักงานคนหนึ่งสั่งสมประสบการณ์และสร้างผลงานเพื่อไปยังเป้าหมายต่าง ๆ ในตำแหน่งที่สูงขึ้น การเลื่อนจากพนักงานเป็นผู้จัดการขยายหน้าที่ความรับผิดชอบในงานให้มากขึ้น รายได้ และผลตอบแทนที่มากขึ้นเป็นการเพิ่มประสบการณ์ก่อนจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำระดับสูงต่อไปบริษัทให้การสนับสนุน การพัฒนาในสายอาชีพให้แก่พนักงานผ่านการจัดหาทรัพยากรหรือเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาทักษะ และความสามารถของพนักงานซึ่งจะช่วยให้พนักงานรู้ว่าตัวเองยังมีความสำคัญยังเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท ช่วยให้ การสื่อสารระหว่างผู้บริหารและพนักงานดีขึ้น สร้างขวัญกำลังใจ และสร้างให้พนักงานเกิดความผูกพันกับบริษัท

3. วัฒนธรรมองค์กร จากการสัมภาษณ์พบว่า วัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์บริษัทจะสร้างค่านิยมมุ่งความสำเร็จที่มีปฏิสัมพันธ์ และสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกัน และกันความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานโดยบริษัทจะมุ่งที่ส่งเสริมพนักงานที่เก่ง ซึ่งบริษัทมีโปรแกรมพัฒนาคนเก่งไว้รองรับยอมทำให้พนักงานที่เก่ง

รู้สึกมีคุณค่า และได้พัฒนาตัวเองให้เก่งขึ้นอยู่เสมอ แม้แต่การส่งเสริมเรื่องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น อีกทั้งยังช่วยดึงดูดพนักงานที่เก่ง ๆ จากบริษัทอื่น ๆ อยากที่จะเข้ามาร่วมงานด้วยกับบริษัทสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความความเชื่อใจให้ทุกคน ความรู้สึกเป็นเจ้าของบริษัทจะช่วยลดการปิดความรับผิดชอบหรือเกี่ยงงานกันทำลงไปได้มาก สร้างสภาพแวดล้อมที่มีความสุขสนุกทำให้พนักงานอยากมาทำงานทุกวัน หัวหน้างานมีความน่าศรัทธา และสร้างบรรยากาศที่ทำให้พนักงานทุกคนเชื่อใจสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างปลอดภัย และเป็นหัวหน้างานที่เสียสละทำเพื่อส่วนรวม และต้องเอาใจใส่ความรู้สึที่พนักงานผู้ได้บังคับบัญชา

4. เทคโนโลยี จากการสัมภาษณ์พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนระบบการทำงานในองค์กร Cloud Computing หน่วยจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดแทน และแก้ไขความซับซ้อนของข้อมูล ลดต้นทุนในการสร้างระบบคอมพิวเตอร์ ลดความรับผิดชอบในการดูแลระบบ และมีการแบ่งใช้ทรัพยากรในบริษัทร่วมกันตั้งแต่หน่วยประมวลผล ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชันโดยบริษัท จะสร้างคลังความรู้คู่มือเกี่ยวกับระบบการทำงาน และเทคนิคการทำงานรวมถึงข่าวสารที่เกี่ยวกับนโยบายของบริษัท ใส่งไป ในคลังข้อมูลพนักงานสามารถเข้าถึงระบบ Cloud Computing ได้อย่างรวดเร็ว และทันท่วงที

SAP (System Application products) เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปพนักงานทุกคนในแผนกของบริษัทสามารถทำงาน และใช้ข้อมูลร่วมกันบนแพลตฟอร์มเดียวกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ลดปัญหาในการทำงานร่วมกันโปรแกรมเกี่ยวกับการบันทึกการขาย และให้บริการ การควบคุมสินค้าคงคลัง การทำงานประมาณการกระจายสินค้า การจัดการวัตถุดิบ การวางแผนการผลิต การจัดการด้านคุณภาพ การซ่อมบำรุงโรงงาน การจัดการทรัพยากรบุคคล การจัดการบัญชีการเงิน และระบบ SAP สามารถทำงานร่วมกับระบบ Cloud ของบริษัทเกิดการเชื่อมโยงทุกการทำงานของหน่วยงานแผนกต่าง ๆ ภายในบริษัท จัดเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และสามารถทราบถึงแหล่งที่มาของข้อมูลนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็วเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเพราะหากผู้บริหารมีข้อมูลที่รวดเร็วทราบถึงปัญหา และช่วยในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

5. โครงสร้างองค์กร จากการสัมภาษณ์พบว่า โครงสร้างองค์การโครงสร้างองค์การสายการบังคับบัญชา โครงสร้างแบบทีมงาน (Team Organization Structures) เป็นองค์การที่ประกอบด้วยทีมงานทำงานทั้งบริษัทพนักงานจะได้รับมอบอำนาจ และกระจายงานที่ตนรับผิดชอบที่สำคัญให้กับพนักงานในบริษัทที่มีศักยภาพสูงมาช่วยในการตัดสินใจในการทำงาน เมื่อได้รับมอบงานก็จะจัดกลุ่มพนักงานในบริษัทที่มีความรู้ความสามารถทักษะความเชี่ยวชาญที่ใกล้เคียงกันให้ทำงานที่มีลักษณะเหมือนกัน และ

ทีมงานจะมีอิสระในการปฏิบัติงานในแนวทางของทีมเป็นการกระจายการตัดสินใจลงไปในระดับล่างให้มากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยศึกษาการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปว่าการพัฒนาองค์กรเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน คือ การจัดการความรู้ การจัดการความรู้เป็นกระบวนการเกิดพัฒนาการของความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบริษัท โดยอาศัยให้พนักงานเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ การพัฒนางานบริษัทมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อระบุถึงรายละเอียดหรือขั้นตอนในการทำงานเพื่อช่วยลดการตอบคำถามลดเวลาในการสอน ลดความขัดแย้งในการทำงานของพนักงานรวมถึงการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีภายในบริษัทถึงกระบวนการในการแก้ปัญหา องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ บุคคลที่รอบรู้ส่งเสริมให้พนักงานทุกคนในบริษัทสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบริษัท รูปแบบความคิด ส่งเสริมให้พนักงานไม่ยึดติดกับความเชื่อเก่า ๆ ที่ล้าสมัยในการปฏิบัติตน การมีวิสัยทัศน์ร่วมส่งเสริมให้ทุกคนในบริษัทช่วยกันสร้างภาพในอนาคตบริษัทว่าจะไปในทิศทางไหน และภาพของเป้าหมายในอนาคตระยะยาวของบริษัทว่าเป็นอย่างไร บุคลากรการบริหารจัดการพนักงานที่เก่ง พนักงานทุกคนในบริษัทซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย และยั่งยืนต่อไป การสอนงาน คือ การแก้ปัญหาในการทำงานพัฒนาความรู้ทักษะหรือความสามารถในการทำงานประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน การปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้ความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน วิธีในการพัฒนาบุคลากรและการเสริมองค์ความรู้ใหม่หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้ที่ขาดให้กับพนักงานในบริษัท โดยการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมฝึกฝนให้พนักงานในบริษัทเกิดความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ และความเชี่ยวชาญในเรื่องของการทำงาน พัฒนาศักยภาพเดิมให้มีขีดความสามารถ ความก้าวหน้าในสายอาชีพเป็นตัวกำหนดเป้าหมายการเดินทางการเติบโตในสายอาชีพทั้งภายในบริษัท พนักงานมองเห็นเป้าหมายของตนเองชัดเจนขึ้น วัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์บริษัทจะสร้างค่านิยมมุ่งความสำเร็จที่มีปฏิสัมพันธ์ และสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนระบบการทำงานในองค์กร Cloud Computing หน่วยจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดแทน และแก้ไขความซับซ้อนของข้อมูลลดต้นทุนในการสร้างระบบคอมพิวเตอร์ ลดความรับผิดชอบในการดูแลระบบ และมีการแบ่งใช้ทรัพยากรในบริษัทร่วมกัน SAP เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปพนักงานทุกคนในแผนกของบริษัทสามารถ

ทำงาน และใช้ข้อมูลร่วมกันบนแพลตฟอร์มเดียวกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จัดเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และสามารถทราบถึงแหล่งที่มาของข้อมูลนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร โครงสร้างแบบทีมงาน พนักงานจะได้รับมอบอำนาจและกระจายงานที่ตนรับผิดชอบที่สำคัญให้กับพนักงานในบริษัทที่มีศักยภาพสูงมาช่วยในการตัดสินใจในการทำงาน

อภิปรายผล

1. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การจัดการความรู้เป็นกระบวนการเกิดพัฒนาการของความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบริษัทโดยอาศัยให้พนักงานเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบการพัฒนางานบริษัทมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อระบุถึงรายละเอียดหรือขั้นตอนในการทำงานเพื่อช่วยลดการตอบคำถาม ลดเวลาในการสอน ลดความขัดแย้งในการทำงานของพนักงานรวมถึงการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีภายในบริษัท สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยภัทร ทองพรม และคณะ (2563: 72) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รูปแบบการจัดการความรู้ในการบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (6) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (7) ด้านการนิเทศการศึกษา

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกัน และกันภายในระหว่างหัวหน้างานกับพนักงานในบริษัทส่งเสริมให้พนักงานทุกคนในบริษัทสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบริษัทรวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนส่งเสริมให้พนักงานไม่ยึดติดกับความเชื่อเก่า ๆ ที่ล้าสมัยในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นครินทร์ จับจิตต์ (2562: 100) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา” พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามี 6 ด้าน คือ ด้านการเสริมแรง ด้านความผูกพัน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการจูงใจ ด้านกลยุทธ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร

2. บุคลากร การบริหารจัดการพนักงานที่เก่ง (Talent management) พนักงานทุกคนในบริษัทนั้นมีความสามารถในการ

ทำงานสูง และพนักงานทุกคนในบริษัทซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย และยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์ (2563: 93) ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการคนเก่งของพนักงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี” พบว่า การบริหารจัดการคนเก่งของบริษัท ได้แก่ (1) การสรรหา จากพนักงานภายในบริษัท หรือพนักงานภายนอกบริษัท (2) การคัดเลือกโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ มาดำเนินการพิจารณาคัดเลือกพนักงาน เครื่องมือแบบทดสอบที่วัดความรู้ หรือเครื่องมือแบบทดสอบความถนัดเพื่อใช้วัดสมรรถภาพทางสมอง เครื่องมือแบบทดสอบบุคคลที่ใช้วัดบุคลิกภาพการปรับตัวให้เข้ากับสังคม (3) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาฝึกอบรม การสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยง การมอบหมายงานที่มีคุณค่า การมอบหมายปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น การให้คำปรึกษาแนะนำ และ (4) การรักษาให้คงอยู่ เรื่องอัตราจ้างค่าตอบแทน การวางเส้นทางความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

การสอนงาน (Coaching) คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน พัฒนาคำแนะนำทักษะหรือความสามารถในการทำงาน การประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน การปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ มสารัตน์ ฤกษ์ศานติวงศ์ (2561: 137) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสอนงานของหัวหน้างานเพื่อการทำผลงานวิชาการสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน” พบว่า รูปแบบการสอนงาน ประกอบด้วย ชุดฝึกอบรมหน่วยการฝึกอบรมองค์ประกอบของหน่วยการฝึกอบรม การวัดและประเมินประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม และหัวหน้างานเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรที่จะขึ้นมาเป็นหัวหน้างานให้มีความรู้ความสามารถในการสอนงานผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องการทำผลงานทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การฝึกอบรม (Training) พัฒนาศักยภาพเดิมให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ทักษะความสามารถ และทัศนคติของพนักงานในบริษัท สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์สิทธิ์ พิริ และคณะ (2564: 95) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว” พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่มีองค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) โครงสร้าง (4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม (5) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม (6) การจัดกิจกรรมการอบรม (7) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ (8) การวัดผลและประเมินผล (9) เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม (10) รายละเอียดของการจัดกิจกรรม (11) แผนการจัดการฝึกอบรม และ (12) เอกสารประกอบหลักสูตร

ความก้าวหน้าในสายอาชีพ (career path) เป็นตัวกำหนดเป้าหมายการเดินทางการเติบโตในสายอาชีพทั้งภายในบริษัท พนักงานมองเห็นเป้าหมายของตนเองชัดเจนขึ้น หรือการที่พนักงาน

คนหนึ่งสั่งสมประสบการณ์และสร้างผลงานเพื่อไปถึงเป้าหมายต่าง ๆ ในตำแหน่งงานที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา มุลทองชุน (2561: 58) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาทักษะวิศวกรรมของผู้บริหารช่าง กรณีศึกษาบริษัทผลิตไฟฟ้าเอกชนแห่งหนึ่ง” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ช่างสามารถพัฒนาทักษะวิศวกรรม และเติบโตในสายงานบริหารได้มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านหัวหน้างาน และปัจจัยด้านนโยบายบริษัทลักษณะความก้าวหน้าในสายงานวิศวกรรมของบริษัทนโยบายที่ส่งเสริมให้มีการหมุนเวียนงาน (Job Rotation) การฝึกอบรมในงาน (On the Job Training)

3. วัฒนธรรมองค์กร แบบสร้างสรรค์บริษัทจะสร้างค่านิยมมุ่งความสำเร็จที่มีปฏิสัมพันธ์ และสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลีนีสุนันท์ ทรัพย์อดิเรก (2560: 73) ศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบลำดับชั้น (Hierarchy Culture) ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงาน กรณีศึกษาธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบลำดับชั้น (Hierarchy Culture) และความตั้งใจในการลาออกของพนักงานโดยผ่านความพึงพอใจในงาน (Satisfaction) ผลที่ได้มาวางแผนพัฒนา และปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานบรรยากาศในการทำงานวัฒนธรรมองค์กรให้ตอบสนองต่อทัศนคติ และคุณลักษณะของพนักงานกลุ่ม Generation ต่าง ๆ ให้พนักงานเกิดความพึงพอใจเพื่อลดอัตราการลาออกของพนักงาน และสามารถรักษาให้พนักงานคงอยู่กับองค์กรต่อไป

4. เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนระบบการทำงานในองค์กร Cloud Computing หน่วยจัดเก็บข้อมูล เพื่อทดแทนและแก้ไขความซับซ้อนของข้อมูลลดต้นทุนในการสร้างระบบคอมพิวเตอร์ ลดความรับผิดชอบในการดูแลระบบ และมีการแบ่งใช้ทรัพยากรในบริษัทร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกรวิจิตร อยู่วิริยา (2562: 117) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมโดยใช้การคิดเชิงออกแบบผลานระบบคลาวด์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนมัธยมตอนปลาย” พบว่า กระบวนการฝึกอบรมโดยใช้การคิดเชิงออกแบบผลานระบบคลาวด์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนมัธยมตอนปลายที่นำไปใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย นำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมชัดเจนและง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์การคิดเชิงออกแบบผลานระบบ Cloud เทคโนโลยีนำไปประยุกต์ใช้พัฒนานักเรียนในโรงเรียน

SAP (System Application products) เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปพนักงานทุกคนในแผนกของบริษัทสามารถทำงาน และใช้ข้อมูลร่วมกันบนแพลตฟอร์มเดียวกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

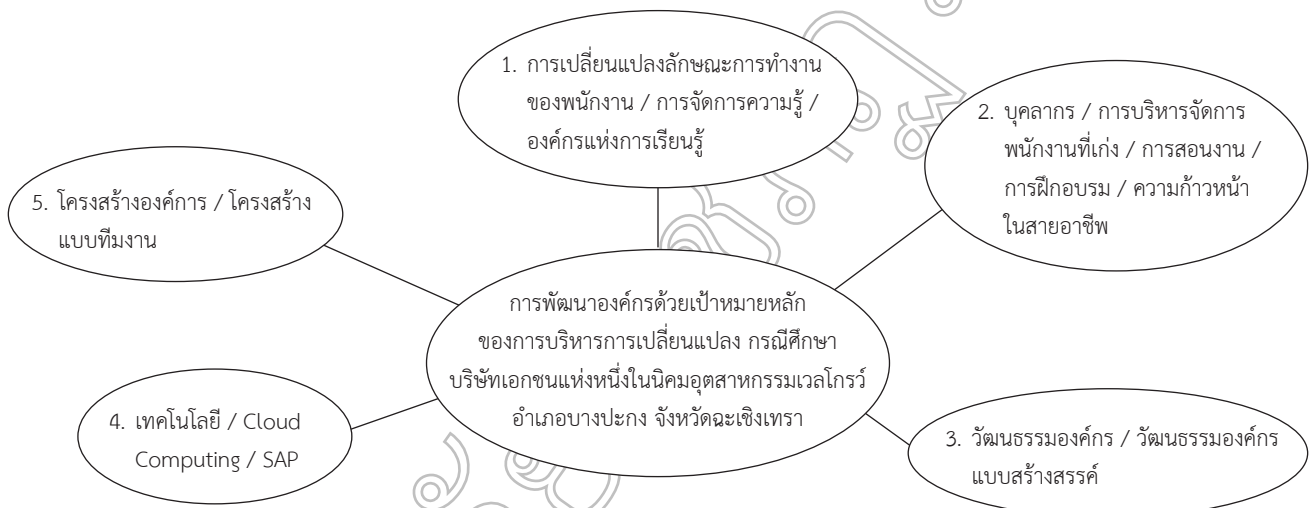

ลดปัญหาในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันทิวา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2563: 555) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบโปรแกรมสำเร็จรูป SAP ในระบบงานบัญชีและการเงินของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 2 ภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบโปรแกรมสำเร็จรูป SAP ประกอบด้วย ปัจจัยทั้งหมด 7 ด้าน คือ ด้านคุณภาพระบบ ด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการควบคุมภายใน ด้านคุณภาพสารสนเทศ และด้านที่ปรึกษาระบบ

5. โครงสร้างองค์การแบบทีมงาน (Team Organization Structures) เป็นองค์การที่ประกอบด้วยทีมงาน ทำงานทั้งบริษัท พนักงานจะได้รับมอบอำนาจ และกระจายงานที่ตนรับผิดชอบ ที่สำคัญให้กับพนักงานในบริษัทที่มีศักยภาพสูงมาช่วยในการตัดสินใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภานาด โมฬีรัตตะกุล (2557: 47) ศึกษาเรื่อง “การปรับโครงสร้างองค์การเพื่อรองรับ

การขยายธุรกิจสู่ภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน+3 ตามกรอบแนวคิดของ McKinsey ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง” พบว่าการออกแบบโครงสร้างที่สอดคล้องกับโครงสร้างธนาคารที่อยู่ในประเทศไทยคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ ๆ 2 ประการ ได้แก่ ด้านหลัก การออกแบบโครงสร้างองค์การ และความต้องการทางธุรกิจ และด้านข้อกำหนดของหน่วยงานทางการของประเทศนั้น ๆ ซึ่งต้องมีระบุให้ชัดว่าตำแหน่งงานใดเป็นพนักงาน Local Staff มีการสรรหาพนักงานที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับแต่ละตำแหน่งการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และการจ่ายผลตอบแทน และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมเพื่อให้บุคลากรทุกคนที่ทำงานให้กับธนาคารมีดีเอ็นเอ (DNA) ในแบบเดียวกัน

จากผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างแบบจำลองการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลง กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อเสนอแนะ

1. การเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน การจัดการความรู้ (Knowledge Management) พนักงานในบริษัท มีแต่ทักษะในการทำงานไม่มีความรู้เชิงทฤษฎีบริษัทควรสนับสนุนและแนะนำแหล่งข้อมูลต่าง ๆ สำหรับค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ในห้องสมุดใหญ่ของบริษัท เช่น เอกสาร หนังสือต่างประเทศที่รวบรวมเกี่ยวกับกรณีศึกษาถึงปัญหาที่พบในการทำงานหรือระบบ ขั้นตอนการทำงานที่ทันสมัยขึ้น วารสารหรือบทความวิจัยเกี่ยวกับระบบการทำงานที่คล้ายคลึงเกี่ยวกับบริษัทเพื่อทำการเปรียบเทียบกับสมรรถนะ (Benchmarking) เพื่อเปรียบเทียบหรือแนะนำพนักงานที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สามารถปรึกษาได้ให้กับพนักงาน องค์กรแห่ง

การเรียนรู้ (Learning Organization) ผู้บริหารบางแผนก ยังไม่มีการสืบทอดตำแหน่งงานให้กับพนักงานในบริษัทรุ่นต่อไปเมื่อมีการปรับเปลี่ยนผู้บริหารก็จะขาดความต่อเนื่องในทิศทางเดียวกันกับการบริหารงานหรือปฏิบัติงานผู้บริหารควรให้ความสนใจด้านบรรยากาศในการทำงานมีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้พนักงานในบริษัทเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้หรือแบ่งปันความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับระบบของการทำงาน

2. บุคลากร บริษัทต้องมีการบริหารจัดการพนักงานที่เก่งอย่างต่อเนื่อง และดูแลพนักงานที่เก่งเหล่านั้นอย่างจริงจัง บริษัทต้องบริหารจัดการคนเหล่านั้นเป็นพิเศษแตกต่างจากพนักงานคนอื่นอาจจะต้องดูแลในเรื่องสวัสดิการ และค่าตอบแทนที่เหมาะสม

เพราะพนักงานที่เก่งส่งผลอย่างมากต่อความสำเร็จของบริษัท การสอนงานนั้นว่ามีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารทุกแผนกควรให้ความใส่ใจ เพราะส่งผลต่อขวัญกำลังใจของพนักงาน ผู้ได้บังคับบัญชาจะทำให้เกิดความรัก และความผูกพันต่อบริษัท การจัดฝึกอบรมแต่ละครั้งพนักงานผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังมีบางแผนกไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร บริษัทอาจจะต้องเชิญวิทยากรภายนอกเพื่อสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม บริษัทต้องทำแผนความก้าวหน้าในสายอาชีพเพราะในบริษัทมีหลายแผนกมีรูปแบบการบริหารในบริษัทที่แตกต่างกันออกไปบริษัทอาจต้องศึกษาเปรียบเทียบหาข้อแตกต่าง และนำมาพัฒนารูปแบบความก้าวหน้าในสายงานให้เหมาะสม พิจารณาจากผลงานพิจารณาจากทักษะความสามารถ และพิจารณาจากศักยภาพของพนักงาน

3. วัฒนธรรมองค์กรสร้างสรรค์นั้นย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานบริษัท ควรมีนโยบายการจัดการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของพนักงานในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในบริษัท เช่น การจัดกิจกรรมกีฬาสักระหว่างแผนกให้กับพนักงาน จัดสัมมนาระหว่างแผนกหน่วยงานเพื่อให้พนักงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. เทคโนโลยี Cloud Computing การนำระบบและไฟล์ต่าง ๆ ขึ้นไปใช้งานแบบออนไลน์ บริษัทอาจจะโดนเจาะระบบเพื่อขโมยข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา ผู้บริหารต้องคำนึงการรักษาความปลอดภัยในระบบ Cloud ผู้บริหารจะต้องเลือกผู้ให้บริการที่น่าเชื่อถือซึ่งจะรักษาความปลอดภัยให้กับข้อมูลพนักงานในบริษัท ยังใช้ระบบโปรแกรมสำเร็จรูป SAP ยังไม่เต็มประสิทธิภาพในการทำงานของซอฟต์แวร์ ผู้บริหารอาจจะต้องกำหนดนโยบายสนับสนุนให้พนักงานในบริษัทโดยการส่งผู้จัดการในแต่ละแผนกไปฝึกอบรมประโยชน์ที่ได้รับจากโปรแกรมสำเร็จรูป SAP เพื่อกลับมาพัฒนาบริษัท และลดค่าใช้จ่ายที่ต้องว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญของระบบ

5. โครงสร้างองค์กร โครงสร้างแบบทีมงาน ผู้บริหารหรือหัวหน้าทีมต้องคำนึงถึงความไม่เท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมในการทำงานอาจก่อให้เกิดปัญหาบริหารจัดการในเรื่องการแบ่งงานให้เกิดความเท่าเทียม และประเมินผลตามศักยภาพของพนักงานซึ่งพนักงานบางคนอาจได้ทำงานเยอะเพราะมีศักยภาพ แต่บางคนได้ทำงานน้อยเพราะขี้เกียจ ทำให้การทำงานระบบทีมมีปัญหาได้

6. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณควบคู่ไปด้วยเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล และทำการสำรวจเก็บกลุ่มตัวอย่างพนักงานในระดับล่างเพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรด้วยเป้าหมายหลักของการบริหารการเปลี่ยนแปลงในมุมมองที่หลากหลายมิติมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา อัครธิตพิงค์. (2557). การพัฒนาองค์กร. พระนครศรีอยุธยา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. (2556). หลักการจัดการองค์กร และการจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- ณัฐกรวิจิตร อยู่วิริยา. (2562). การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมโดยใช้การคิดเชิงออกแบบสถานการณ์ระบบคลาวด์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนมัธยมตอนปลาย. ปริญญาครุศาสตรอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- นครินทร์ จับจิตต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2556). การจัดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทริปปี้ล กรุ๊ป.
- ปิยภัทร ทองพรม, ภารดี อนันต์นาวี และ สถาพร พงษ์พิบูล. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 14 (พฤษภาคม - สิงหาคม): 65-76.
- พเยาว์ อินทอง. (2560). การพัฒนาหน่วยงานภาครัฐสู่องค์กรสมรรถนะสูง : กรณีศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พงษ์สิทธิ์ พิรี, วิวัฒน์ เพชรศรี และ สุนิตย์ตา เย็นท้าว. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดการแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 15 (มกราคม - เมษายน): 88-98.
- พันทิวา อิศรางกูร ณ อยุธยา, อุษณีย์ เส็งพานิช และ รัตนา สิทธิอ่วม. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบโปรแกรมสำเร็จรูป SAP ในระบบงานบัญชีและการเงินของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 2 ภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 14 (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 550-563.

- พลินีสุนันท์ ทรัพย์อดิเรก. (2560). อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบลำดับชั้น (Hierarchy Culture) ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงาน กรณีศึกษาราชการกรุงเทพมหานคร จำกัด มหาชน. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มสารีศรีม์ ฤกษ์ศานติวงษ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนงานของหัวหน้างานเพื่อการทำผลงานวิชาการสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2557). การพัฒนาองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์.
- สุภานถ โมฬีรัตตะกุล. (2557). การปรับโครงสร้างองค์การเพื่อรองรับการขยายธุรกิจสู่ภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน+3 ตามกรอบแนวคิดของ McKinsey ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา. (2565). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา. โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา.
- อัครกิตต์ พัฒนสัมพันธ์. (2563). การบริหารจัดการคนเก่งของพนักงานคนไทยในบริษัทญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ชลบุรี. วารสารวิจัยบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 6 (มกราคม-มิถุนายน): 81-95.
- อารยา มุลทองขุน. (2561). การพัฒนาทักษะวิศวกรรมของผู้บริหารช่าง กรณีศึกษาบริษัทผลิตไฟฟ้าเอกชนแห่งหนึ่ง. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Schermerhorn, J., R. (2005). Management. 8th ed. New York: John Wiley & Sons.

การพัฒนาโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้าง กรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษา คณะครุศาสตร์

The Development of an Integrative Group Counseling Program to Strengthen Growth Mindset of Faculty of Education Students

อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์^{1*}, หทัยชนก อินลพ²

Atchaya Patsat¹, Hathaichanok Inlop²

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

¹ Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University,
Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: atchaya.p@rbru.ac.th

(Received: July 22 2022; Revised: August 26 2022; Accepted: September 14 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ชั้นปีที่ 1-3 ประจำปีการศึกษา 2564 (ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป) จำนวน 303 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามาเน่ กลุ่มตัวอย่างได้มาจากรีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) และเก็บข้อมูลของผู้ตอบแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต ด้วยแบบบันทึกการติดต่อล็อกบุ๊ก (Logbook) หลังจากนั้นนำคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มาจัดลำดับ (Ranking) จากมากไปหาน้อย โดยเลือกคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และผู้วิจัยตรวจสอบคุณสมบัติร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำหมู่เรียนของนักศึกษา รวมถึงสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 16 คน มีการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบพหุที่มีการวัด (One-way repeated measurement ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อสร้างเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ประกอบด้วย เทคนิคการอธิบายโดยตรง เทคนิคการจินตนาการ เทคนิคการตั้งคำถาม เทคนิคการฝึกทักษะ เทคนิคการประเมินความคิดและการปรับความคิด เทคนิคการฝึกสอนตนเอง เทคนิคการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา เทคนิคการมอบหมายงานให้ทำ การเสริมแรงทางบวก และเทคนิคต่าง ๆ ของการปรึกษากลุ่ม โดยโปรแกรมได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง ขั้นตอนการปรึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป
2. กรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ได้รับการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการมีค่าเฉลี่ยคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. กรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ได้รับการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการมีค่าเฉลี่ยคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตระยะหลังการทดลองและหลังการติดตามผลเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ, กรอบความคิดแบบเติบโต, นักศึกษา

Abstract

This research aimed to develop and study effects of using an integrative group counseling program to strengthen growth mindset of Faculty of Education students. The research samples were 303 Faculty of Education students of Rambhai Barni Rajabhat University who were 1st - 3rd year students (18 years old and above) and studying in 4-year bachelor program in academic year 2021. The sample size was determined by Yamane's error formula at the level of 0.05. The research samples were selected by stratified random sampling, and the data of samples giving in growth mindset evaluation forms were collected by a logbook. The scores of growth mindset of the students were ranked from high to low level. The levels of growth mindset at 25th percentile down were selected and examined by researchers and advisers of groups of students. Furthermore, 16 students were asked to give the consent of participation, and they were divided into the experimental and control groups of 8 students each. The statistics used in this research were frequency, percentage, and F-test by one-way repeated measurement (ANOVA).

The result showed as follows:

1. The integrative group counseling program to strengthen growth mindset of Faculty of Education students was developed from the cognitive behavior modification theory and consisted of direct explanation technique, imagination technique, problem-posing technique, skill practicing technique, thought evaluation and adjustment technique, self-training technique, skill development technique, problem-solving technique, assignment technique, positive reinforcement technique, and other techniques of group counseling. The program was validated by 3 experts and was tried out before using with the samples. The steps of counseling consisted of 3 steps: initial stage, working stage and final stage.
2. The average of growth mindset scores of the Faculty of Education students who received integrative group counseling increased more than the control group at the statistical significance at the level of .05.
3. After experimenting and following up, the average of growth mindset scores of Faculty of Educations students who received integrative group counseling increased more than the control group at the statistical significance at the level of .05.

Keywords : Integrative Group Counseling Program, Growth Mindset, Student

บทนำ

การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีความสามารถ และมีคุณธรรมเพื่อนำมาเป็นเครื่องกำกับการใช้ความรู้ และความสามารถให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยรวม (สามารถ มั่งสึง, 2559) นอกจากนี้ การศึกษาถือเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้หรือการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อและนิสัย จากการศึกษาในการสร้างกำลังคนคุณภาพด้านวิชาชีพให้มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 นั้น วิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คือ กรอบความคิดแบบเติบโต Growth Mindset เป็นความเชื่อต่อตนเองว่ามีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ได้ด้วยความมุ่งมั่นและพยายามอย่างเพียงพอ การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีกรอบความคิดแบบเติบโต Growth Mindset เกิดกระบวนการเรียนรู้นำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดกรอบความคิดแบบเติบโต Growth Mindset มีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน (Internal) ทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนและความพยายามในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอซึ่งเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันหรือยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 โดยผู้ที่มีกรอบความคิดเติบโตจะมีความเชื่อว่าสามารถเติบโตได้ด้วยความเพียรและการปฏิบัติการเรียนรู้ จากข้อผิดพลาด ความท้าทาย คือ โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และเป้าหมายของทุกประสบการณ์ คือการเรียนรู้ ทั้งนี้กรอบความคิดเติบโตจะช่วยกระตุ้นให้พวกเขาแสวงหาโอกาสที่จะเพิ่มทักษะและความสามารถของตนในช่วงเวลาต่าง ๆ (Judd, 2017; Murphy & Dweck, 2016) Dweck ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้ที่มีกรอบความคิดเติบโตไว้ประกอบด้วย 1) ความท้าทาย 2) ยืนยันที่จะสู้กับความพ่ายแพ้ 3) เห็นความพยายามเป็นเส้นทางสู่การเรียนรู้ 4) เรียนรู้จากคำวิพากษ์วิจารณ์ และ 5) พบบทเรียนและแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น (Dweck, 2009) ซึ่งคนที่มีกรอบความคิดเติบโตจะมีความเชื่อว่าความสามารถสร้างได้ เป็นคนกล้าเผชิญต่อความล้มเหลวหรืออุปสรรคต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง (Baker, 2017: 3) ทั้งนี้กรอบความคิดเติบโตจะนำไปสู่การจูงใจให้ผู้ที่มีกรอบความคิดประเภทนี้แสวงหาโอกาสในการพัฒนาตนเองตลอดเวลาซึ่งมีความสำคัญต่อนักศึกษา โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการให้ความสำคัญกับการผลิตครู นักศึกษาที่ตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งเนื้อหาวิชา ความรอบรู้และความสามารถเฉพาะ การพัฒนากระบวนการเพื่อปรับ Growth Mindset วิธีการหนึ่ง คือ โปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการหรือเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต Growth Mindset นั้น มีหลากหลายวิธีสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการให้การปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการที่จะช่วยเหลือให้นักศึกษาสามารถเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตได้ ดังที่ Corey (2012) ได้อธิบายถึงการปรึกษาเชิงบูรณาการไว้ว่าการปรึกษาเชิงบูรณาการหมายถึง รูปแบบแนวคิดและเทคนิคที่มาจากหลายทฤษฎี โดยรูปแบบนี้เน้นการใช้กระบวนการปรึกษาจัดการ 3 ปัจจัย คือ ความคิด (Thinking) ความรู้สึก (Feeling) และการกระทำ (Doing) ในแต่ละขั้นตอนการปรึกษา โดยนำการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive behavior therapy counseling) เป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นวิธีการที่จะช่วยเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตสามารถจัดการตนเองในการปรับการรู้คิดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในหรือปัญญาซึ่งเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ความรู้ ทักษะ ความคาดหวังอารมณ์และความรู้สึก เพื่อที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ซึ่งมีเทคนิคหลากหลายเทคนิค เช่น เทคนิคการอธิบายโดยตรง (Direct teaching) เทคนิคการจินตนาการ (Imagery) เทคนิคการตั้งคำถาม (Question) เทคนิคการฝึกทักษะ (Skill Training) เทคนิคการประเมินความคิดและการปรับความคิด (Cognitive adaptation) เทคนิคการฝึกสอนตนเอง (Self-instruction training) เทคนิคการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving skill training) เทคนิคการมอบหมายงานให้ทำ (Homework) และการเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยการพัฒนาโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ซึ่งนักศึกษาครุควรได้รับการส่งเสริมให้มีกรอบแนวคิดแบบเติบโต เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับผู้เรียน โดยครูที่มีกรอบแนวคิดแบบเติบโต จะไม่ย่อท้อ ต่อปัญหา รักที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนพัฒนาได้ สอนอย่างตั้งใจให้เวลาและโอกาสกับผู้เรียนทุกคนในการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าควรใช้ทฤษฎีการปรึกษาแบบบูรณาการร่วมกับอีกหลายทฤษฎีหรือหลายเทคนิควิธี จะทำให้กระบวนการปรึกษาเชิงบูรณาการมีประสิทธิภาพ โดยจะช่วยลดข้อจำกัดของเทคนิควิธีการ ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อองค์ความรู้ทางจิตวิทยาวัยรุ่นและการพัฒนานักศึกษาครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

2. ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษา คณะครุศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ชั้นปีที่ 1-3 (ปัจจุบันมี 3 ชั้นปี) ปีการศึกษา 2564 (ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป) จำนวน 1,235 คน (คณะครุศาสตร์, 2564: 5)

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ชั้นปีที่ศึกษา	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ชั้นปีที่ 1	436	107
ชั้นปีที่ 2	390	96
ชั้นปีที่ 3	409	100
รวม	1,235	303

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 เครื่องมือ ดังนี้

1. แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 19 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้ ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบความคิดแบบเติบโต เพื่อสร้างข้อคำถามกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ หลังจากนั้นนำแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พร้อมปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์คุณภาพด้วยการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .21- .63 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .80

2. โปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 8 ครั้ง ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำโปรแกรมการศึกษากลุ่มเชิงบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาการปรึกษา เป็นผู้ตรวจสอบและพิจารณาความสอดคล้องทั้งด้านเนื้อหา แนวคิด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ชั้นปีที่ 1-3 ประจำปีการศึกษา 2564 (ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป) จำนวน 303 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามานะ (Yamane, 1970 : 580-581) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) และเก็บข้อมูลของผู้ตอบแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต ด้วยแบบบันทึกการติดต่อล็อกบุ๊ก (Logbook)

ทฤษฎี เทคนิค วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และการประเมินผลการศึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ จากนั้นผู้วิจัยจะนำโปรแกรมที่ได้รับการตรวจสอบแล้วไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เป็นเวลา 3 Session ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุง แก้ไขจุดบกพร่องทั้งหมดเพื่อให้ได้โปรแกรมการปรึกษาที่พร้อมจะนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือบันทึกข้อความจากภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว เพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังประธานหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ และประสานขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาแต่ละชั้นปีของหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการนัดหมายวัน-เวลา ในการขอเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยกับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และอธิบายคำชี้แจง รายละเอียดในการตอบแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตมาดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้มาโดยนักศึกษาที่มีคะแนนรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มาจัดลำดับ (Ranking) จากมากไปหาน้อย โดยเลือกคะแนนรอบความคิดแบบเติบโตตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาและผู้วิจัยตรวจสอบคุณสมบัติร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำหมู่เรียนของนักศึกษา รวมถึงสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 16 คน มีการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน

การดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

ระยะก่อนการทดลอง

1) ผู้วิจัยทำการติดต่อไปที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 โดยตรงตามที่นักศึกษามีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 16 คน โดยมีคะแนนตั้งแต่ 78 ลงไป เพื่อประชาสัมพันธ์โปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการศึกษากลุ่ม โดยคะแนนแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตรอบแรกถือเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2) ผู้วิจัยนัดหมายวัน-เวลา การศึกษากลุ่มแบบบูรณาการ

ระยะทดลอง

1) การศึกษากลุ่มแบบบูรณาการ ในครั้งที่ 1 ผู้วิจัยขออนุญาตนักศึกษาที่เป็นสมาชิก กลุ่มบันทึกผลการศึกษากลุ่ม และชี้แจงการเก็บรักษาความลับของข้อมูล ตลอดจนการทำลายข้อมูล

2) ผู้วิจัยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีการวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ กับนักศึกษาที่เป็นสมาชิกกลุ่ม และดำเนินการการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการ จำนวน 8 ครั้ง

ระยะหลังการทดลอง

1) ผู้วิจัยดำเนินการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังจากดำเนินการให้การศึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์เสร็จสิ้น โดยใช้คะแนนดังกล่าวเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

ระยะติดตามผล

1) ผู้วิจัยดำเนินการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจากระยะหลังการทดลองผ่านไปแล้ว 4 สัปดาห์ และใช้คะแนนครั้งนี้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Follow up)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนชุดความคิดแบบเติบโตโดยรวมระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยพิจารณาจากค่า F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบพหุที่มีการวัดซ้ำ (Two-way repeated measurement ANOVA) ซึ่งเป็นการตรวจสอบถึงมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ระหว่างกลุ่มการทดลอง (กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม) กับระยะเวลาในการวัด (ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล)

2. โปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบพหุที่มีการวัดซ้ำ (One-way repeated measurement ANOVA) และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนสองทางแบบพหุที่มีการวัดซ้ำ (Two-way repeated measurement ANOVA) มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบคะแนนรอบความคิดแบบเติบโตโดยรวมของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล โดยพิจารณาจากค่า F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบพหุที่มีการวัด (One-way repeated measurement ANOVA)

การยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Rambhai Barni Rajabhat University Institutional Review Board) ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยและได้รับการรับรองใบรับรองเลขที่ IRB-26/2564

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

1. ผลการศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างการศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษากรอบความคิดแบบเติบโต 3 ลำดับแรก คือ สาขาวิชาการศึกษาศึกษา ปฐมวัย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 รองลงมาสาขาวิชาพลศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 13.86 และสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 สำหรับชั้นปีที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 35.32 รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 31.68

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะ

ครุศาสตร์ ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการปรึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ซึ่งผลการพัฒนามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ขั้นนำ เป็นขั้นตอนของการสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกกลุ่มและระหว่างสมาชิกด้วยกัน ผู้วิจัยดำเนินการตามแนวทางทฤษฎีการปรึกษากลุ่ม โดยใช้ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น จริงใจ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดความผ่อนคลาย สามารถระบายความคิด ความรู้สึก ความเชื่อของตนเองได้อย่างอิสระ พร้อมทั้งจะพูดถึงความคิด ความรู้สึกอย่างเต็มที่ นำไปสู่การเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง มีการชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มได้ทราบถึงวัตถุประสงค์วิธีการ ขั้นตอน กติกาของการให้การปรึกษา รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้ให้การปรึกษาและสมาชิกผู้รับการปรึกษากำหนดข้อตกลงการรักษาความลับ ตลอดจนวัน เวลาและสถานที่ในการปรึกษา เพื่อให้สมาชิกเกิดความไว้วางใจ และได้รับความมั่นใจ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ และเกิดความร่วมมือในการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

2) ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นตอนของการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตด้วยโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยทฤษฎีกลุ่มที่นำมาใช้นั้น คือ ทฤษฎีการปรึกษาพฤติกรรมทางปัญญาเป็นทฤษฎีแกนหลักร่วมกับการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความคิด เพื่อเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตให้กับนักศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้ 2.1) การสร้างสัมพันธ์ภาพ 2.2) การสำรวจกรอบความคิดแบบ 2.3) การเรียนรู้ลักษณะกรอบความคิดเติบโต 2.4) ความพยายาม 2.5) กล้าคิด กล้าเผชิญปัญหา 2.6) การปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมาย 2.7) การไปให้ถึงเป้าหมาย 2.8) การยุติการปรึกษา

3) ขั้นสรุป ก่อนการยุติการปรึกษาแต่ละครั้งผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้พัฒนาจากกระบวนการปรึกษากลุ่ม ประโยชน์ที่ได้รับ อภิปรายคุณค่าที่เกิดขึ้นต่อตนเองและระหว่างเพื่อนสมาชิกกลุ่ม ให้สมาชิกกลุ่มบอกว่าตนเองได้รับอะไรและได้ให้อะไรแก่สมาชิกกลุ่มบ้าง เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้วิจัยมีการสรุปเพิ่มเติม ตลอดจนเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็น ซักถามประเด็นปัญหาที่สงสัยหรือไม่ชัดเจน จากนั้นผู้วิจัยทำการนัดหมายวัน เวลาในการปรึกษากลุ่มครั้งถัดไป และให้สมาชิกกลุ่มทำการประเมินผล การปรึกษาครั้งแรกและหลังยุติการปรึกษา

3. ผลของโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ตามลำดับดังนี้ กลุ่มทดลอง คือ คะแนน 70.12, 86.88 และ 86.63 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุม คะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล คือ คะแนน 72.50, 70.88 และ 70.38 ตามลำดับ

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่ได้รับการปรึกษาแบบกลุ่มกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรึกษาแบบกลุ่ม พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาแบบกลุ่มและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษาแบบกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 41.269, p < 0.05$) และยังพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตทั้ง 3 ช่วงเวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 31.717, p < 0.05$) ในขณะที่ตัวแปรเวลาและตัวแปรกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 49.805, p < 0.05$)

3.3 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า กรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาที่ได้รับการปรึกษากลุ่มมีค่า F เท่ากับ 71.503 และค่า P -value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับความคลาดเคลื่อน (0.05) แสดงว่าในช่วงเวลาทั้ง 3 ช่วงเวลา มีค่าเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาอย่างน้อย 1 คู่ ช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปได้ว่า ระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง ในขณะที่กรอบความคิดแบบเติบโตระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ดังนี้

1.1 กระบวนการปรึกษาที่มีขั้นตอนการปรึกษา ครอบคลุมการสร้างสัมพันธ์ภาพการปรึกษา กระบวนการเปลี่ยนแปลง และการสรุปผล จะช่วยให้แต่ละชั่วโมงการปรึกษามีประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตโดยขั้นตอนการปรึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที

การกำหนดขั้นตอนในชั่วโมงการปรึกษาและรูปแบบ การปรึกษา การกำหนดขั้นตอนในชั่วโมงการปรึกษา กำหนดเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ (Initial stage) ขั้นดำเนินการ (Working stage) และขั้นสรุป (Ending stage) อ้างอิงจาก 3 ขั้นตอน การปรึกษากลุ่ม ของ Corey (2012: 94-141 อ้างถึงใน ดุษฎี เล็บขาว, 2559: 204)

ขั้นนำ (Initial stage) กำหนดขึ้นเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพ และรักษาสัมพันธ์ภาพในแต่ละชั่วโมงการปรึกษา ให้กลุ่มเกิด บรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีความไว้วางใจต่อกันตลอดจนให้ชี้แจง วัตถุประสงค์การปรึกษาแต่ละครั้งเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มองเห็น เป้าหมายในการพัฒนาตนเองชัดเจน บางชั่วโมงการปรึกษาขั้นนำ ใช้เพื่อการทำกิจกรรมเล็กน้อยเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการปรึกษา ขั้นนำถือเป็นขั้นตอนที่ทำให้สมาชิกกลุ่มผ่อนคลายมีความไว้วางใจ เพิ่มขึ้นซึ่งสังเกตได้จากแต่ละชั่วโมงการปรึกษา สมาชิกกล้าที่จะ เปิดเผยตนเองมากขึ้นจากที่ละคนกลายเป็นกล้าเปิดเผยทุกคน

ขั้นดำเนินการ (Working stage) เป็นขั้นตอนที่ใช้เพื่อ การพัฒนา มีการใช้เทคนิคการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดทฤษฎีที่ วางแผนไว้ในกระบวนการปรึกษา เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาส แสดงความรู้สึกที่ขัดแย้งในตนเอง การสำรวจตนเองได้แบ่งปันในสิ่ง ที่ตนเองสงสัยกังวลกับเพื่อน ๆ เรียนรู้การติดต่อสื่อสารระหว่าง บุคคลเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองในความคิดความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมไปในทางสร้างสรรค์

ขั้นสรุป (Final stage) เป็นขั้นตอนที่สมาชิกกลุ่ม ได้สรุปสิ่งที่ได้จากการพัฒนาตนเอง และรับรู้ประโยชน์ที่เพื่อนได้รับ การสรุปมีความสำคัญมากเพราะทำให้สมาชิกได้รับรู้ถึงพัฒนาการ ในแต่ละด้านของตนเอง นำไปสู่การเริ่มเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองอย่าง สร้างสรรค์ และผู้วิจัยสามารถใช้เพื่อประเมินวาทะกระบวนการปรึกษา ประสบความสำเร็จหรือไม่ยังมีจุดใดที่ยังเป็นอุปสรรคขัดขวาง การพัฒนาสมาชิกกลุ่ม

สรุปได้ว่า กระบวนการปรึกษาที่มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ช่วยให้การปรึกษามีประสิทธิภาพ สามารถเสริมสร้างกรอบความคิด แบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ได้

ด้านรูปแบบการปรึกษา การพัฒนาเป็นรูปแบบ การปรึกษาเป็นแบบกลุ่มมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ (Corey, 2012: 30) ระหว่างบุคคลและกลุ่มคนกระบวนการปรึกษากลุ่ม ถือเป็นพื้นที่ในการแสดงออกสิ่งที่เป็นกังวลหรือรับรู้มา ในแง่มุมต่าง ๆ พลังกลุ่มจะช่วยให้สมาชิก ค้นพบหนทางในการเข้าใจ

ตนเองและยอมรับตนเองในที่สุด (Corey, 2012: 30) การปรึกษากลุ่ม ยังมีความเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้รับการปรึกษา (Peers) ที่ต้องการ พุดคุยกับเพื่อนวัยเดียวกัน (ศรีเรือน แก้วกั้วล, 2553: 339) เพราะ กระบวนการกลุ่มเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้แสดงความรู้สึกที่ขัดแย้ง ในตนเอง การสำรวจและค้นหาตนเองที่เกิดขึ้นตามพัฒนาการ ช่วงวัยช่วยให้เกิดการแบ่งปันในสิ่งที่ตนเองสงสัยกังวลกับเพื่อน ๆ ซึ่งกระบวนการปรึกษามีการตั้งคำถามในสิ่งที่วัยรุ่นให้คุณค่า สนใจ หรือวิตกกังวลเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง

ด้านระยะเวลาการปรึกษาตามโปรแกรม ในการ ปรึกษาบางครั้งใช้เวลาเกิน 60 นาที แต่ไม่เกิน 90 นาที ซึ่งยังอยู่ใน เกณฑ์ที่เหมาะสมของการปรึกษากลุ่ม การกำหนดจำนวนครั้ง การปรึกษา 8 ครั้ง และการนัดการปรึกษากลุ่มมีการให้การปรึกษา กลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมของการปรึกษากลุ่ม ที่นัดสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ดังที่ อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2554) ได้กล่าวว่า ในแต่ละครั้งของการปรึกษา ถ้าสมาชิกวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ควรใช้เวลา 1 - 1½ ชั่วโมง และการกำหนดจำนวนครั้งในการพบส่วนใหญ่ พยายามใช้เวลาน้อย เน้นที่ผลที่สมาชิกจะได้รับจากการเข้ากลุ่ม การนัดสัปดาห์ละครั้งจะใช้เวลาไม่เกิน 15 ครั้ง ส่งผลให้สมาชิก ทุกคนสามารถเข้าร่วมได้ครบทุกครั้ง เกิดประสิทธิภาพ

1.2 โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ ต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยบูรณาการเทคนิคการให้การปรึกษาให้สอดคล้องกับ ตัวแปรตาม นิยามศัพท์เฉพาะ และจุดมุ่งหมายของการให้การปรึกษา ที่ใช้ในแต่ละครั้ง ไม่บังคับหรือฝืนธรรมชาติของผู้รับการปรึกษา บรรยากาศในการปรึกษามีความผ่อนคลายเกิดความเข้าใจตนเอง อย่างแท้จริงและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในส่วนทฤษฎีพฤติกรรม ทางปัญญาและกิจกรรมกลุ่มที่นำไปใช้ในการปรึกษา มีแนวคิด ความเชื่อของทฤษฎีที่ตรงกับคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการ เสริมสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นดำเนินการมีการปรึกษา ที่น่าสนใจแปลกใหม่นักศึกษามีความชื่นชอบ เกิดความร่วมมืออย่าง เต็มที่สามารถเข้าร่วมการปรึกษาทุกครั้ง บรรยากาศในการปรึกษา มีความผ่อนคลายเกิดความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเทคนิค การค้นหาและปรับเปลี่ยนความคิดอัตโนมัติ (Automatic thoughts) เป็นเทคนิคที่ใช้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพในการช่วย นักศึกษาในเรื่องของการปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive restructuring) เมื่อนักศึกษาเกิดการปรับเปลี่ยนความคิดก็จะส่งผล ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปในทิศทางดีขึ้น

2. ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบ บูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

2.1 นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนกรอบความคิด แบบเติบโตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่า

กลุ่มควบคุม ผลการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลอง ระยะเวลาการทดลอง นักศึกษามีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล นักศึกษามีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโต ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล พบว่า คะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งสองระยะ สาเหตุที่ทำให้กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตสูงกว่ากลุ่มควบคุมนั้น อาจเป็นเพราะกระบวนการกลุ่มเชิงบูรณาการ ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่ใช้ในการป้องกันหรือบรรเทาปัญหาในกลุ่มคนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กอบแก้ว บุญบุตร (2563: บทคัดย่อ) เกี่ยวกับในระยะหลังการทดลอง หลังจากกลุ่มทดลองได้รับการปรึกษากลุ่ม ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มกราฟของกลุ่มทดลองเพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ 97.30 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมอยู่ที่ 50.10 และในระยะติดตามผลกราฟของกลุ่มทดลองเพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ 98.40 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมอยู่ที่ 50.00 โดยได้รับการยืนยันจากหลายงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (Goodnough & Lee, 2004; Riva & Haub, 2004 cited in Corey, 2012, p. 27 อ้างถึงใน ดุษฎี เล็บขาว, 2559: 218) โดยโปรแกรมการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา มีการใช้กระบวนการปรึกษาจัดการ 3 ปัจจัย คือ ความคิด (Thinking) ความรู้สึก (Feeling) และการกระทำ (Doing) จึงสามารถช่วยให้สมาชิกได้เกิดการสร้างเสริมกรอบความคิดแบบเติบโต ได้เห็นความเหมือนและความแตกต่างในกรอบความคิดแบบเติบโตของแต่ละคน ทำให้เกิดการตระหนักในการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของตนเองมากขึ้น เริ่มต้นด้วยการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักศึกษา และระหว่างนักศึกษาด้วยกัน ตลอดจนสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการปรึกษากลุ่ม ช่วยให้สมาชิกกลุ่มเกิดความไว้วางใจ มีความกล้าเปิดเผยตนเอง มีการให้นักศึกษาสำรวจวิเคราะห์และทำความเข้าใจกรอบความคิดแบบเติบโตของตนเอง ความแตกต่างของกรอบแนวคิดแบบเติบโตกรอบแนวคิดแบบยึดติด ทราบระดับกรอบความคิดแบบเติบโตของตนเองและเชื่อมโยงไปสู่การสร้างเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตของตนเองและสมาชิกกลุ่มต่อไป

การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและโครงสร้างทางความคิดอย่างต่อเนื่อง ด้วยการถามคำถามลักษณะต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้เทคนิคที่หลากหลาย ประกอบด้วย เทคนิคการอธิบายโดยตรง (Direct teaching) เทคนิคการจินตนาการ (Imagery) เทคนิคการตั้งคำถาม (Question) เทคนิคการฝึกทักษะ (Skill Training) เทคนิคการประเมินความคิดและการปรับความคิด (Cognitive

adaptation) เทคนิคการฝึกสอนตนเอง (Self-instruction training) เทคนิคการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving skill training) เทคนิคการมอบหมายงานให้ทำ (Homework) และการเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) นอกจากนี้ยังช่วยให้สมาชิกกลุ่มมองเห็นทางเลือกในการคิดและการแก้ปัญหาในมุมมองใหม่ของตนเองและของสมาชิกกลุ่มที่เป็นประโยชน์เพื่อให้สมาชิกกลุ่มประเมินปัญหาให้ความรู้และท้าทายต่อความคิดที่ไม่เกิดประโยชน์พยายามแก้ปัญหาเพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจในความคิดของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น โดยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มได้ตอบคำถาม และค้นพบว่าความคิดเกิดขึ้นจากสมาชิกกลุ่มเป็นผู้คิดเอง โดยผู้วิจัยใช้คำถามเพื่อให้สมาชิกกลุ่มคิดแก้ปัญหา ให้สมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจในความคิดของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มมีการเปิดเผยตนเองและช่วยให้พัฒนาตนเองไปอย่างรวดเร็ว อันจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดกรอบความคิดแบบเติบโตที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล คะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งสองระยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมิตร รอดโสภาก (2552 อ้างถึงในสมร สามารถ, 2560: 65) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่ต่อความเครียดของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า นิสิตพยาบาลในกลุ่มทดลองมีความเครียดน้อยกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผลอย่างชัดเจน

2.2 นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษากลุ่มทดลอง ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการได้นำทฤษฎีการปรึกษากลุ่มพฤติกรรมทางปัญญาเป็นหลัก และมีการให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกกลุ่มนั้น มีความสำคัญมากส่งผลให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมการปรึกษาครบทั้ง 8 ครั้ง ประกอบกับการใช้กระบวนการปรึกษากลุ่ม ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มคน นักศึกษาได้ประโยชน์เพราะสามารถฝึกทักษะใหม่ ๆ ได้ทั้งในขณะที่อยู่ในกลุ่มและในชีวิตประจำวันอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างตนเอง สมาชิกในกลุ่มและผู้นำกลุ่มที่ร่วมกันเสนอแนะแบ่งปันประสบการณ์ เกิดสัมพันธภาพในการปรึกษากลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ Corey (2012: 30 อ้างถึงใน ดุษฎี เล็บขาว, 2559: 215) ที่ว่ากลุ่มจะเป็นสถานที่ที่ช่วยให้เรียนรู้ได้แสดงออกความรู้สึที่สับสนได้สำรวจสิ่งที่สงสัย

เกี่ยวกับตนเองได้แลกเปลี่ยนเรื่องราวกับเพื่อน และมีเพื่อนพร้อมที่จะรับฟังกลุ่มจะช่วยให้วัยรุ่นเปิดเผยค่านิยม ความเชื่อและเริ่มปรับเปลี่ยนค่านิยมบางอย่างที่ขัดขวางจิตใจไม่ให้เติบโต ประเด็นสำคัญคือ กลุ่มจะช่วยวัยรุ่นด้านการสื่อสารกับเพื่อนวัยเดียวกันหรือต่างวัยได้เรียนรู้แบบอย่างจากผู้นำกลุ่ม ได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ในบรรยากาศที่ปลอดภัยโดยมีกลุ่มเพื่อนและผู้นำกลุ่มให้การสนับสนุนให้กำลังใจ พร้อมทั้งเข้าใจในสิ่งที่วัยรุ่นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในกลุ่มจะนำไปสู่การเข้าใจตนเองและการยอมรับตนเอง

อีกทั้งการออกแบบแนวทางปฏิบัติให้นักศึกษาได้สรุปผลการสร้างเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตในชั้นสรุปทุกชั่วโมง การปรึกษา ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักศึกษาฝึกการคิดวิเคราะห์ตนเองสำรวจตนเองและประเมินตนเองและให้โอกาสในการสนทนาแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่ม ร่วมกันมีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลง 1 เดือน ภายหลังจากการปรึกษากลุ่มเสร็จสิ้น ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยกรอบความคิดแบบเติบโตในระยะติดตามผลยังสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวประกอบกันส่งผลให้นักศึกษาเกิดความคงทนของความคิด อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรม เห็นได้จากผลการศึกษาว่า นักศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับเป้าหมายการปรึกษาของทฤษฎีที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม และเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองใหม่ เป็นไปตามที่คาดหวัง และมีความคงทนของพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สามารถนำไปใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
2. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ผู้ที่สนใจนำไปใช้ควรมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ทางด้านให้การปรึกษามาก่อน เช่น นักจิตวิทยา นักวิชาการทางด้านจิตวิทยา แพทย์ พยาบาล ครู นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น เนื่องจากทักษะและเทคนิคการปรึกษาที่นั้นมีความเฉพาะเจาะจงต้องอาศัยประสบการณ์ที่ทักษะการปรึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้รับประโยชน์สูงสุด
3. ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ ควรตระหนักถึงความสำคัญต่อการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการต่อการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการติดตามผลกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ หลังจากทดลองไปแล้ว ระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี เพื่อติดตามผลความคงทนของกรอบความคิดแบบเติบโตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการควรมีการพัฒนาการปรึกษากลุ่มทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้น เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่สั้น กระชับและได้ผลรวดเร็วเพื่อพัฒนาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตแบบระยะสั้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- กอบแก้ว บุญบุตร. (2563). การเสริมสร้างชุดความคิดเติบโตของนักเรียนวัยรุ่นด้วยโปรแกรมการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา ร่วมกับกิจกรรมกลุ่มพัฒนาความคิด. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดุขฎี เล็บขาว. (2559). การพัฒนาเยาวชนสังคมของนักเรียนวัยรุ่นโดยการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พงษ์พรรณ เกิดพิทักษ์. (2546). ความหมายและความสำคัญของการให้บริการปรึกษาเป็นกลุ่ม. ประมวลสาระวิชาประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิต หน่วยที่ 1-6. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2553). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย: วัยรุ่น-วัยสูงอายุ (เล่ม 2). (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมร สามารถ. (2560). ผลการให้การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการปรับพฤติกรรมทางปัญญาต่อการกำกับอารมณ์ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สามารถ มั่งสัง. การศึกษาของชาติ: ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.manager.co.th/daily/viewnews.aspx?NewsID=9590000091649>. 2563.
- อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2554). การปรึกษากลุ่ม (พิมพ์ครั้งที่ 3). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- Baker, J.L. (2017). **Growth Mindset and Its Effect on Math Achievement.** Capstone Projects and Master's These.
- Corey, G. (2004). **Theory and Practice of Group Counseling.** 6th ed. California : Thomson Brook/cole Inc.
- _____. (2005). **Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy.** 7th ed. International Student Edition. California: Thomson Brooks/Cole Inc.
- _____. (2009). Esparza, J., Shumow, L., & Schmidt, J.A. (2014). Growth Mindset of Gifted Seventh Grade Students in Science. **NCSSMST Journal**, 19(1), 6-13.
- _____. (2012). **Theory and practice of group counseling** (8th ed.). Belmont, CA: Brooks/ Cole, Cengage Learning.
- Judd, F. (2017). **Growth Mindset and Adult Learners in Higher Education.** Paper presented at the Global Conference on Education and Research (GLOCER 2017).
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** (3rd ED). New York: Harper and Row Publication.

มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

การสร้างความเป็นธรรมในระบบภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรม: กรณีศึกษา
ภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
Equity of Taxation for Industrial Development: A Case Study of Investment
Incentives and Taxes in the Eastern Economic Corridor

ศุภรางค์ ช่างแยม*, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, พรทิวา อาชีวะ

Supparang Changyam, Chaiyon Praditsil, Prontiwa Acheewa

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Interdisciplinary Program for Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: supparang.ch@gmail.com

(Received: June 24 2022; Revised: September 22 2022; Accepted: September 28 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไม่เป็นธรรม และแนวทางการสร้างความเป็นธรรมของระบบภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก วิธีการวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในปัจจุบัน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า สิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนของการพัฒนาอุตสาหกรรมในโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ที่อยู่ในเขตโครงการที่ได้รับสิทธิประโยชน์มากกว่าผู้ที่ยอยู่นอกเขตโครงการ 2 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ สิทธิประโยชน์ทางภาษี และสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี ส่วนแนวทางการสร้างความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีและสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ควรมีการปฏิรูประบบภาษี ระบบการส่งเสริมการลงทุน การปรับปรุงกฎเกณฑ์ของการให้สิทธิประโยชน์ การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบความเป็นไปทางการเมือง การสร้างกลไกและระบบประเมินผลการให้สิทธิประโยชน์ การปรับปรุงตัวชี้วัดผลสำเร็จของการส่งเสริมการลงทุน การทบทวนรวมถึงการศึกษาเทียบเคียงนโยบายกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนควรมีการจัดตั้งหน่วยงานจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระ เพื่อให้การบริหารการจัดเก็บภาษีมมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ มีอิสระ โปร่งใส เป็นกลางและเป็นธรรม

คำสำคัญ : ความเป็นธรรมในสังคม, ระบบภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรม, ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

The aims of this research were to study unfairness in taxation and propose guidelines for equity of taxation related to investment promotional privileges in the Eastern Economic Corridor. The research design was a qualitative research method of document reviews and in-depth interviews with stakeholders or related groups of people from the public, private, and people sectors as key informants selected by the purposive sampling technique. The results revealed that the investment promotional privileges of industrial development in the Eastern Economic Corridor have caused of unfairness in taxation among people inside the project area who have gained more privileges than those outside the project area in 2 major issues including tax-based privileges and non-tax benefits. The proposed guidelines for equity of taxation and investment promotional privileges in the Eastern Economic Corridor include tax system reform, investment promotional system, improving conditions of investment promotional privileges, developing participatory policy-making and government auditing, creating measures and evaluation of privileges, improving key performance indicators for investment promotion, reviewing a framework to assess how Thailand policies compare to those of neighboring countries, and establishing the semi-autonomous revenue agency for effective, independent, and fair tax administration as well as tax transparency and performance.

Keywords : Social Justice, Tax System of Industrial Development, Eastern Economic Corridor

บทนำ

ประเทศไทยมีการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมให้ทันสมัยเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศพัฒนา มาตั้งแต่สมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่ในปัจจุบันชนชั้นนำไทยมีความคิดว่าการพัฒนาดังกล่าว ยังไม่สามารถบรรลุการเป็นประเทศพัฒนา ดังจะเห็นได้จากรายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน (The Global Competitiveness Report) ของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum : WEF) ที่พบว่าประเทศไทยยังคงถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนโดยการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต (Efficiency-driven Country) เป็นหลัก เป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรอยู่ที่ 3,000 - 8,999 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี ดังนั้นการพัฒนาประเทศให้มีการเติบโตเพื่อหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. จึงได้นำแนวคิดอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มาช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ เพื่อเร่งพัฒนาขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์ สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อก้าวไปสู่กลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรมการผลิต (Innovation-driven Country) และประเด็นอื่น ๆ ที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของความเท่าเทียม โอกาส คุณภาพชีวิต ความมั่นคง และความพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ตลอดจนการวางรากฐานการพัฒนาในระยะต่อไป ให้มีความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ภายใต้แนวคิดของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกของไทย (EEC) จึงจำเป็นต้องพึ่งพิงการลงทุนจากภาคเอกชนขนาดใหญ่ทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องกำหนดนโยบายให้สิทธิประโยชน์การลงทุนในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกแก่นักลงทุนไว้หลายประการ (จารุพัสดุ์ พลทรัพย์, 2563) ได้แก่

1. สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร

เป็นการให้สิทธิประโยชน์ในลักษณะของการยกเว้นและการลดหย่อนภาษีตามสิทธิประโยชน์ทางภาษีตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน พ.ร.บ. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย กฎหมายว่าด้วยศุลกากรประมวลรัษฎากร และ พ.ร.บ. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ให้สิทธิประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษมีสิทธิได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีอากร ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด (มาตรา 56) ต่อจากนั้นแล้วคณะกรรมการนโยบายฯ สามารถให้สิทธิและประโยชน์อื่นแก่ผู้ประกอบการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ว่าด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (มาตรา 59(2)) และการที่คณะกรรมการนโยบายฯ อาจกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด หรือบางรายได้รับประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ประกอบการในเขตปลอดอากร คลังสินค้าทัณฑ์บน หรือเขตประกอบการเสรีด้วยก็ได้ (มาตรา 56 วรรคสอง) นอกจากนี้แล้วยังมีการเอื้อประโยชน์ในเรื่องเกี่ยวกับภาษีเงินได้ กล่าวคือ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาประกอบกิจการหรือทำงานใน EEC บุคคลดังกล่าวรวมทั้งคู่สมรส บุพการี และบุตรที่อยู่อาศัยใน EEC อาจได้รับการลดหย่อนภาษีตามที่คณะกรรมการนโยบายฯ ประกาศกำหนดก็ได้ (มาตรา 51) หรือคณะกรรมการนโยบายฯ อาจประกาศให้ผู้เข้าหรือผู้ส่งของออก ซึ่งประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรทั้งหมดหรือบางส่วนโดยปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด (มาตรา 57)

2. สิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษีอากร

เป็นลักษณะของการให้สิทธิประโยชน์ที่สำคัญในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือห้องชุด ที่ให้ผู้ประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นนิติบุคคลและเป็นคนต่างด้าว มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินภายในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตตามประมวลกฎหมายที่ดิน (มาตรา 49) ขณะที่การเช่าหรือเช่าช่วงที่ดินหรือสิ่งหามทรัพย์ ผู้ประกอบการสามารถทำสัญญาเช่าเป็นกำหนดเวลาไม่เกิน 50 ปี (มาตรา 52 วรรคสอง) ขณะที่การทำธุรกรรมทางการเงิน ผู้ประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้รับสิทธิประโยชน์ ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินทั้งหมดหรือบางส่วนตามหลักเกณฑ์ อีกทั้งยังสามารถใช้เงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ (มาตรา 58) ในส่วนของการเข้าเมืองของคนต่างด้าว กฎหมายกำหนดให้สิทธิผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ คู่สมรส บุพการี และบุตร เข้าเมืองและการขออนุญาตทำงานก็ได้ (มาตรา 51) อย่างไรก็ตาม การขออนุญาตประกอบวิชาชีพของคนต่างด้าว อาจจะได้รับใบอนุญาต การจดทะเบียน หรือ การรับรองก่อนการประกอบวิชาชีพนั้นเพื่อกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้ (มาตรา 59 (1))

3. สิทธิประโยชน์ตาม พ.ร.บ. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 ผู้ได้รับการส่งเสริมอาจได้รับสิทธิและประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ได้แก่ สิทธิและประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน แต่ไม่รวมถึงสิทธิและประโยชน์ในการได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล (มาตรา 23 (1)) สิทธิและประโยชน์

ในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมาย (มาตรา 24) สิทธิและประโยชน์ในการได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (มาตรา 30) เป็นเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการลงทุน การวิจัยและพัฒนา การส่งเสริมนวัตกรรม หรือการพัฒนาบุคลากรเฉพาะด้านของกิจการในอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึงเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุนตามที่คณะกรรมการนโยบาย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายกำหนด ทั้งนี้ กฎหมายมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2560 เป็นต้นไป

4. สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามประมวลรัษฎากร

พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการลดอัตรารัษฎากร (ฉบับที่ 641) พ.ศ. 2560 กำหนดให้ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิจัยต่างชาติที่ทำงานใน EEC ได้รับสิทธิลดอัตราภาษีเงินได้ในกรณีหักภาษี ณ ที่จ่าย และคงจัดเก็บในอัตราร้อยละ 17 สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับเนื่องจากการจ้างแรงงานของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ประกอบกิจการเป้าหมายและมีสถานประกอบการตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัด ฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง ซึ่งเมื่อคำนวณภาษีตาม มาตรา 50 (1) แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีในอัตราที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีเงินได้ท้ายหมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร สูงกว่าร้อยละ 17 ของเงินได้ ทั้งนี้ กฎหมายมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2560 เป็นต้นไป

5. สิทธิประโยชน์ทางภาษีผ่านมาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) ได้ออกประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 3/2561 เรื่อง มาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้เกิดการลงทุนในกิจการเป้าหมายในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกใน 3 กรณี ดังนี้ 1) เขตส่งเสริมพิเศษเฉพาะทาง ได้แก่ เขตส่งเสริมเมืองการบินภาคตะวันออก เขตนิคมอุตสาหกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล 2) เขตส่งเสริมเพื่อกิจการอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตามที่คณะกรรมการนโยบายฯ ประกาศกำหนด และ 3) นิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม ซึ่งการลงทุนในกิจการเป้าหมายที่ตั้งในเขตส่งเสริมดังกล่าวจะได้รับสิทธิและประโยชน์

จะเห็นได้ว่าจากมาตรการและสิทธิประโยชน์ที่สำคัญสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ 4 เรื่อง ใหญ่ ๆ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป.: 2-16) ได้แก่ สิทธิประโยชน์ทางภาษี (Fiscal incentives) สิทธิ

ประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Fiscal incentives) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Development) การสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว (Foreign Worker Administration) ในสิทธิประโยชน์ทั้งหมดนั้นพบว่า สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมหรือความเหลื่อมล้ำมากที่สุด ระหว่างผู้ที่อยู่ในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีมากกว่าผู้อยู่นอกเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (กิตติพงษ์ โคตรจันทิก และคณะ, 2563: 290) ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. มาตรการของกรมสรรพากร สำหรับกิจการที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ภายใต้มาตรการของกรมสรรพากร กระทั่งการคลังได้ โดยมาตรการของกระทรวงการคลังจะให้สิทธิลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล จากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 10 เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชี สำหรับกิจการที่จัดตั้งใหม่ หรือการขยายอาคารถาวรที่ใช้ในการประกอบกิจการสำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจากการผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าหรือเพื่อการส่งออกเป็นหลัก และการผลิตสินค้าที่มีแนวโน้มจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน หรือรายได้ที่เกิดจากการให้บริการและมีการใช้บริการนั้นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

2. การลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ร้อยละ 17 ต่ำสุดในอาเซียน สำหรับผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิจัยที่มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด ในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

3. ภายใต้การส่งเสริมของ BOI ผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจเป้าหมายจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 8-13 ปี ตามประเภทของกิจการและเทคโนโลยีที่ใช้ แต่ถ้าประกอบกิจการในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกด้วย ก็จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มอีก 2 ปี รวมเป็นยกเว้นสูงสุดได้ถึง 15 ปี และยังได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุน ในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติ ซึ่งปัจจุบันอัตราปกติคือ ร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิอีกเป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล และภายใต้การส่งเสริมการลงทุนของ BOI

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาอุตสาหกรรมในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งมีลักษณะของการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีที่ไม่เป็นธรรมนั้น มีแนวโน้มสูงที่จะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมากขึ้น จนกลายเป็นปัญหาเกิดขึ้นติดตามมาได้ในอนาคต การที่จะสามารถแก้ไขจุดอ่อน

ดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของการพัฒนาอุตสาหกรรมระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั้น มีความไม่เป็นธรรมอย่างไรและควรมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในแง่มุมของการสร้างความเป็นธรรมในระบบภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งจากบททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่เคยมีนักวิชาการท่านใดได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษาเรื่อง การสร้างความเป็นธรรมในระบบภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาภาคีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนี้ขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความไม่เป็นธรรมของระบบภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของการพัฒนาอุตสาหกรรมระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความเป็นธรรมของระบบภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 2 กระบวนการร่วมกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร เอกสารที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นการมุ่งรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร 3 ประเภท คือ

1.1 เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผู้วิจัยถือว่าเป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ได้แก่ เอกสารการประชุมกลุ่ม บันทึกการประชุม เอกสารทางราชการ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เอกสารชั้นรองเหล่านี้ที่สำคัญ ได้แก่ ตำราทางวิชาการ บทความวิชาการ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

1.3 เอกสารชั้นสาม เป็นเอกสารอ้างอิงที่มีการจัดเรียงอย่างเป็นระบบ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ คำสั่ง เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Small Group Interview) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการมุ่งรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) ซึ่งได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในปัจจุบัน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยอาศัยแนวสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกเป็นเครื่องมือ ทั้งนี้ เพราะการศึกษาข้อมูลเชิงลึกอันเกี่ยวเนื่องกับความไม่เป็นธรรมในเชิงโครงสร้างของระบบภาษีและสิทธิประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีผลนำไปสู่การปฏิรูปเพื่อสร้างความเป็นธรรมในระบบภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรม ในการลงทุนของระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ที่สะท้อนผ่านรูปแบบและขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน อีกทั้งเป็นองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ให้ข้อมูลหลักเฉพาะบุคคลและเฉพาะกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จึงจำเป็นต้องอาศัยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเท่านั้น สำหรับผู้ให้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้แก่ กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความรู้และที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเท่านั้น

2.2 การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Small Group Interview) เป็นรูปแบบที่ใช้แนวการสัมภาษณ์กลุ่มในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์เพื่อให้เกิดการยืนยันข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องร่วมกัน โดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการสร้างความเป็นธรรมทางภาษี ซึ่งหลักการสำคัญของการสัมภาษณ์กลุ่มก็คือ การเลือกสถานะของผู้ให้ข้อมูลจะต้องอยู่ในระดับเดียวกัน อีกทั้งในการสัมภาษณ์กลุ่มครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดขนาดของกลุ่มที่ใช้ประมาณ 3-5 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่จะกำหนดในการสัมภาษณ์กลุ่มในที่นี้ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้กระทำการฝ่ายรัฐ ซึ่งหมายถึงการสัมภาษณ์ในกลุ่มนักการเมือง และการสัมภาษณ์ในกลุ่มข้าราชการประจำ เป็นต้น ส่วนการสัมภาษณ์อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มผู้กระทำการที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งหมายถึง การสัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนประชาชน การสัมภาษณ์กลุ่มนักธุรกิจ การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการ และการสัมภาษณ์กลุ่มนักกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น

3. การตรวจสอบข้อมูล สำหรับการตรวจสอบข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้จากวิธีการดังกล่าว ใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยพิจารณาจากผู้ให้ข้อมูลที่มีจุดยืนต่างกัน แหล่งข้อมูลที่ต่างกัน รวมถึงการเก็บข้อมูลเดียวกันในเวลาและสถานที่ที่ต่างกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการตีความทางสังคมและใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะดังนี้

4.1 การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping) คือ การนำเอาข้อมูลที่ใกล้เคียงกันมาแบ่งเป็นกลุ่ม รวมถึงการลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละตัวแบบให้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมหรือปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่มุ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์และการตีความหมายทางสังคมในสถานการณ์ของบริบทนั้น ๆ โดยมีหัวใจหลักของการวิเคราะห์อยู่ที่การประยุกต์กับปรากฏการณ์จริง

4.3 การตีความหมายในเชิงเหตุและผลในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล แยกแยะเงื่อนไขเพื่ออธิบายสาเหตุความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. ความไม่เป็นธรรมของระบบภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของการพัฒนาอุตสาหกรรมระยะเบี่ยงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ผลการศึกษาความไม่เป็นธรรมของระบบภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของการพัฒนาอุตสาหกรรมระยะเบี่ยงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมหรือความเหลื่อมล้ำ โดยที่ผู้ที่อยู่ในเขตได้รับสิทธิประโยชน์มากกว่าผู้ที่ยอยู่นอกเขตระยะเบี่ยงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนรวม 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ได้แก่ สิทธิประโยชน์ทางภาษี และสิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี ดังนี้

1. สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร หมายถึง สิทธิพิเศษที่เกี่ยวกับการชำระอัตราภาษีอากร อันประกอบไปด้วย

1.1 สิทธิกรณีกิจการที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) กระทรวงการคลังมีมาตรการให้สิทธิลดหย่อนอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 10 เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชีสำหรับกิจการที่เข้าหลักเกณฑ์ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรกำหนด และอยู่ในเขตระยะเบี่ยงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ส่วนผู้ที่ยอยู่นอกเขตระยะเบี่ยงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ยังคงต้องแบกรับภาระภาษีในอัตราร้อยละ 20 โดยไม่มีการยกเว้นใด ๆ

1.2 ภายใต้การส่งเสริมของบีโอไอ ผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจเป้าหมาย จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 8 -13 ปี ตามประเภทของกิจการและเทคโนโลยีที่ใช้ และหากเป็นผู้ประกอบการในเขตระยะเบี่ยงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกด้วย จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มอีก 2 ปี รวมเป็นยกเว้นสูงสุดได้ถึง 15 ปี และยังได้ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติ (ปัจจุบันอัตราปกติคือร้อยละ 20)

ของกำไรสุทธิอีกเป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากบีโอไอ

1.3 นอกจากสิทธิประโยชน์จากบีโอไอแล้ว ตามพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 641) พ.ศ. 2560 ลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ของลูกจ้างระดับผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยจากต่างประเทศ ซึ่งมีคุณสมบัติตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร มาประกอบกิจการหรือทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษบุคคลดังกล่าวรวมทั้งคู่สมรส บุพการี และบุตรที่อยู่อาศัยในระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สำหรับเงินได้จากการทำงานตามมาตรา 40(1) แห่งประมวลรัษฎากร โดยจัดเก็บในอัตราร้อยละ 17 ซึ่งต่ำสุดในอาเซียน ในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน แต่ในขณะที่ผู้มีเงินได้หรือผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดาที่อยู่นอกเขตระยะเบี่ยงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ยังคงต้องชำระภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามอัตราก้าวหน้าสูงสุดถึงร้อยละ 35

1.4 สิทธิของผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกซึ่งประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรทั้งหมดหรือบางส่วนโดยปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด (มาตรา 57) ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรดังกล่าวประกอบด้วย 1) การลดหรือยกเว้นอากรขาเข้า อากรขาออก 2) อนุมัติให้ใช้สิทธิประโยชน์เขตปลอดอากร สำหรับการผลิต ผสม ประกอบ บรรจุ หรือดำเนินการอื่นในเขตปลอดอากร ซึ่งประกอบด้วย (1) การยกเว้นอากรขาเข้า (2) การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม และ (3) การยกเว้นภาษีสรรพสามิต (หากมี)

2. สิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษีอากร หมายถึง การให้สิทธิพิเศษด้านกฎหมายที่แยกออกมาจากกฎหมายปกติ ในเรื่องเกี่ยวกับการเงิน แรงงานต่างด้าว และกรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นต้น ดังนี้

2.1 สิทธิด้านการเงิน การลงทุน การทำธุรกรรมทางการเงิน ผู้ประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินทั้งหมดหรือบางส่วนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายฯ กำหนด และสามารถโอนเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายฯ กำหนด

2.2 สิทธิการเข้าเมืองของคนต่างด้าว เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ คู่สมรส บุพการีและบุตรเข้ามาอยู่อาศัยในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้สิทธิพิเศษเกี่ยวกับการเข้าเมืองและการขออนุญาตทำงานก็ได้รับการขออนุญาตประกอบวิชาชีพของคนต่างด้าว

2.3 สิทธิในกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่เปิดโอกาสให้ต่างชาติ มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือห้องชุดในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งเพื่อ ประกอบกิจการและเพื่ออยู่อาศัยได้ ซึ่งจากประมวลกฎหมายที่ดิน ปกติแล้ว จะไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์ได้โดยตรง นอกจากนี้ สิทธิ ประโยชน์ด้านระยะเวลาการเช่าที่ให้อย่างถึง 50 ปี ต่อได้อีก 49 ปี รวมแล้วเท่ากับ 99 ปี ก็ถือเป็นประเด็นที่มีปัญหามาก เพราะสิทธิ การเช่าปกติของไทยเท่ากับ 30 ปี แต่เพราะภาครัฐต้องการสร้าง สิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้มาลงทุนในเขตเศรษฐกิจ พิเศษ จึงใช้กลยุทธ์ให้เช่า 50 ปี ต่อได้อีก 49 ปี

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตระเบียง เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุนที่ ไม่เป็นธรรมนั้น มีแนวโน้มสูงที่จะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ในสังคมไทย การที่รัฐบาลให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม การลงทุนกับกิจการเหล่านี้ แล้วผลกระทบไปยังกิจการอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เป็นเสมือนการกีดกันการลงทุน การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่กิจการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นการ ทำให้กิจการกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ต้องแบกรับภาระ ภาษีแทน ซึ่งส่วนหนึ่งของเงินภาษียกกลับมาใช้เพื่อจัดโครงสร้าง พื้นฐานในการลงทุนของประเทศโดยรวมนั่นเอง

2. แนวทางการสร้างความเป็นธรรมของระบบภาษี เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออก

ผลการศึกษา แนวทางการสร้างความเป็นธรรมของระบบ ภาษีเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออกพบว่า เพื่อลดความไม่เป็นธรรมในระบบภาษีที่เป็น สิทธิประโยชน์ และเพื่อลดค่าเสียโอกาสของประเทศไทย ในการ จัดหารายได้จากภาษีมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ข้อค้นพบที่ได้รับ จากการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยสามารถ นำมาสรุปสังเคราะห์ว่าควรมีการดำเนินแนวทางดังนี้

1. ควรมีการปฏิรูประบบภาษีของประเทศไทยเพื่อให้ สอดคล้องกับการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างยั่งยืนและ เป็นธรรมกับทุกภาคส่วน
2. ควรมีการปฏิรูประบบการส่งเสริมการลงทุนและ ปรับปรุงกฎเกณฑ์ของการให้สิทธิประโยชน์ในการส่งเสริม การลงทุน
3. รัฐบาลควรมุ่งพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองที่เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ ตรวจสอบความเป็นไปทางการเมือง รวมทั้งสนับสนุนการกระจาย อำนาจทางราชการ
4. ควรสร้างกลไกและระบบประเมินผลการให้สิทธิ ประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุน ทั้งก่อนและหลังการอนุมัติ โครงการอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

5. ควรเปลี่ยนตัวชี้วัดผลสำเร็จของการส่งเสริมการลงทุน จาก “มูลค่า” มาเป็น “ความคุ้มค่า” ของการส่งเสริมการลงทุน

6. ควรแสวงหาความร่วมมือจากประเทศอาเซียน โดย ประสานนโยบายการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของแต่ละประเทศ ให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

7. ควรมีการทบทวนนโยบายการส่งเสริมการลงทุน โดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี (Tax Incentive) ว่าประเทศไทย ได้รับประโยชน์จริงหรือไม่ การพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยดีขึ้นจริงหรือไม่ ทำให้ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเร็วร้ายขึ้นหรือไม่ และการใช้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมี ความเหมาะสมกว่าหรือไม่

8. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระแยก ออกจากกระทรวงการคลัง แต่อาจอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เพื่อให้การบริหารจัดเก็บภาษี มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีอิสระ โปร่งใส เป็นกลางและ เป็นธรรม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า สิทธิประโยชน์ ในการลงทุนของการพัฒนาอุตสาหกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออกได้สร้างความไม่เป็นธรรมในทางสังคม การศึกษานี้ จึงถือว่าได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับ เรื่องสิทธิประโยชน์ในการลงทุนเป็นการส่งเสริมการลงทุนเรื่องอื่น ซึ่งต่างจากผลงานวิจัยนี้ ตัวอย่าง เช่น งานวิจัยของปณณ อนันนภิบุตร (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิรูประบบภาษีเพื่อสังคมไทยเสมอหน้า ผลการศึกษาพบว่าเป็นการให้สิทธิประโยชน์ของปิไอในการลงทุน ทั่วไป ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม และไม่ใช่อุตสาหกรรม รวมถึง ด้านการบริการทั่วไปทุก ๆ ประเภท ซึ่งไม่ได้ให้สิทธิแบบเฉพาะเจาะจง อย่างไม่ดี การส่งเสริมการลงทุนโดยการให้สิทธิประโยชน์ ต่าง ๆ แบบลบลอยเรื่องความเสมอภาค ความเป็นธรรม ก่อให้เกิด ปัญหา คือ

1. การทำให้เกิดการกระจุกตัวของรายได้ ทั้งในเชิงพื้นที่ และเชิงขนาดของโครงการ กล่าวคือ มูลค่าเงินลงทุนทั้งหมดที่ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุนอยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ในขณะที่ขนาดของโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าการลงทุนมาก
2. การทำความคุ้มค่าของผลประโยชน์ที่ประเทศได้รับ เทียบกับต้นทุนที่ต้องเสียไป พบว่ารัฐบาลต้องสูญเสียรายได้มหาศาล จากการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ในขณะที่เมื่อมองด้านผลประโยชน์ เป้าหมายสำคัญของสิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ การดึงดูดนักลงทุน จากต่างประเทศมาลงทุนในประเทศไทย แต่ปรากฏว่ามีงานศึกษา

วิจัยจำนวนไม่น้อยชี้ให้เห็นว่าการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อส่งเสริมการลงทุน มีประสิทธิผลน้อยมากในการดึงดูดการลงทุน เข้ามายังประเทศ

ในงานวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบนโยบายภาษี (Tax Policy Review) ของธนาคารโลก (2555) ซึ่งจัดทำขึ้นและเสนอ ต่อกระทรวงการคลังของไทย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2554 ค้นพบว่า การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุน แทบไม่มีประสิทธิผลเลยในการดึงดูดนักลงทุน หากแต่คือปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง โครงสร้างพื้นฐาน ในการลงทุนของประเทศที่ดีและเพียงพอ ทรัพยากรมนุษย์ที่มี คุณภาพ และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังพบว่า มีความสัมพันธ์ในลักษณะได้-เสีย (Trade-off) ระหว่างการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุน กับการ ไม่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี แล้วนำรายได้กลับคืนมาใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักลงทุน เนื่องจาก มีหลักฐานทางวิชาการและหลักฐานเชิงประจักษ์มากมาย ที่เน้นย้ำ ถึงประสิทธิผลที่น้อยมากของการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อส่งเสริมการลงทุน จึงเป็นสิ่งที่น่าคิดว่าประเทศมีค่าเสียโอกาส ในการนำเงินรายได้จากภาษีที่ควรจัดเก็บนี้ไปใช้ในการพัฒนา ประเทศได้มากแค่ไหน จากตัวเลขประมาณการณปี 2553 รายได้ที่รัฐบาลสูญเสียไปมีสูงกว่า 2 แสนล้านบาท เปรียบเทียบได้ เท่ากับรายได้ทั้งหมดจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี 2553 ในขณะที่ผู้ได้รับประโยชน์ที่ชัดเจนที่สุดของสิทธิประโยชน์ทางภาษี ก็คือ กลุ่มทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 65 ของกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน (V-Report, 2555)

ถึงกระนั้นก็ตาม ระบบภาษีที่มีความเป็นธรรมนั้น ควรที่จะมีลักษณะของความเป็นธรรมทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง นั่นคือ ผู้ที่มีความสามารถในการจ่ายเท่าเทียมกันก็ควรจะมีภาระในการจ่าย ภาษีในระดับเดียวกัน ในขณะที่ผู้ที่มีความสามารถในการจ่ายสูงกว่า ควรที่จะมีภาระในการจ่ายภาษีในระดับสูงกว่า นอกจากนี้ในกรณี ที่รัฐบาลต้องการใช้ระบบภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดความ เหลื่อมล้ำนั้น ระบบภาษีควรที่จะมีลักษณะของการจัดเก็บในอัตรา ก้าวหน้าอีกด้วย จากข้อมูลภาพรวมในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าระบบภาษีของไทยมีลักษณะของความเป็นธรรม ในแนวนอน แต่ไม่มีลักษณะของการประยุกต์ใช้อัตราภาษี ในลักษณะก้าวหน้าแต่อย่างใด อัตราภาษีที่จัดเก็บจริงในช่วงตั้งแต่ ปี 2535 เป็นต้นมานั้นอยู่ในระดับที่คงที่ ถึงแม้ว่าข้อมูลรายได้ ประชากรของประเทศไทยจะปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ราวหนึ่งเท่าตัว จากการพิจารณาโครงสร้างรายได้จัดเก็บของรัฐบาลไทย จะเห็นได้ว่ารายได้ส่วนใหญ่จะมาจากฐานการบริโภคของประชากร ไทย ในขณะที่โครงสร้างที่ประยุกต์ใช้อัตราภาษีแบบก้าวหน้าอย่าง

ชัดเจนเพียงอย่างเดียวของประเทศไทยนั้น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คิดเป็นสัดส่วนเพียงราวร้อยละ 10-12 ในช่วงราว 20 ปีที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอด องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนี้

1. การศึกษาสิทธิประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ไทยเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศในอาเซียนที่มีแนวโน้มความเจริญ ทางเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง หรือที่เรียกว่า CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) ว่ามีการกำหนดระบบภาษีเกี่ยวสิทธิ ประโยชน์ในการลงทุนของการพัฒนาอุตสาหกรรม เหมือนหรือต่าง กันอย่างไร

2. การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการพัฒนา อุตสาหกรรมไทยเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศในอาเซียนที่แนวโน้ม ความเจริญทางเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง หรือที่เรียกว่า CLMV แล้ว ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลดีผลเสียและวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแบบที่ดี (Role Model) เนื่องจากเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูประบบ ภาษีของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ บริบทของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). การศึกษา ความเหมาะสมโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ เขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด. ม.ป.ท. กิตติพงษ์ โคตรจันทิก, พระศิวก, ปัญญาสุโขดม และพระสมุห์บัว ที่ปัทมโม. (2563). เศรษฐศาสตร์การเมืองอาเซียน: ความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมอาเซียนแบบพึ่งพา. วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (เดือนเมษายน - มิถุนายน) 2563: 288-303.
- จารุพัสดุ์ พลทรัพย์. มาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก (EEC). วารสารการเงินการคลัง. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.fpojjournal.com/eec-tax-incentive-summary/>. 25 เมษายน 2563.
- บริษัท ไทยพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน). สิทธิ ประโยชน์โครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC). [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.tfd-factory.com/th/privilege/eastern-economic-corridor-eeec>. 30 พฤษภาคม 2564.
- ปณณ อนันตอภิบุตร. (2555). การปฏิรูประบบภาษีเพื่อสังคมไทย เสมอหน้า; สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง: กระทรวง การคลัง.

ภาวีน ศิริประภานุกูล. (2555). ระบบภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ; ชุดหนังสือการสำรวจองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย; สำนักงานปฏิรูป (สปร.).

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานผลการพัฒนาประเทศในรอบ 5 ปี. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=8639 &filename=index. 30 พฤษภาคม 2564.

V-Report. V-Reformer เครื่องช่วยวิชาการเพื่อการปฏิรูป. รายงานสิทธิ BOI และการเอื้อประโยชน์กลุ่มทุนใหญ่. [online]. เข้าถึงได้จาก : http://v-reform.org/v-report/boi_tax/. 6 พฤษภาคม 2563.

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารูลอิสลาม
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
School Administration for a Creative School of Anwarul Islam School
under the Office of the Private Education Commission

กัลยาณี เจริญช่าง นุชมี^{1*}, พัชรา เดชโฮม²

Kalyanee Charoenchang¹, Patchara Dechhome²

¹ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

¹ Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi,
Pathum Thani 12110 Thailand

² Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600 Thailand

*Corresponding author E-mail: kalyanee_n@rmutt.ac.th, patchara.de@bsru.ac.th

(Received: June 24 2022; Revised: September 20 2022; Accepted: September 28 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารูลอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในองค์ประกอบ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) ด้านหลักสูตรและการสอน 5) ด้านการพัฒนาครู 6) ด้านมาตรฐานและการประเมินผล และ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอันวารูลอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารูลอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนตามองค์ประกอบ 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครู และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการพัฒนาครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านมาตรฐานและการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คำสำคัญ : โรงเรียนสร้างสรรค์, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research was to study the current and desirable conditions of the school administration for a creative school of Anwarul Islam School. under the Office of the Private Education Commission for 7 components: 1) Policy 2) Management 3) Learning environment 4) Curriculum and teaching 5) Teacher development 6) Standards and evaluation and 7) Community participation. The research population included 41 teachers of Anwarul Islam School under the Office of the Private Education Commission in academic year 2021. The instrument used in the research was 5-level rating scale questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The findings revealed that the overall of current conditions of the school administration for a creative school of Anwarul Islam School. under the Office of the Private Education Commission for 7 components was at the high level. Considering each component, it showed as follows: the highest was community participation, the second highest was teacher development, and the lowest was learning environment. The overall of the desirable conditions of the school administration was the highest level. Considering each component, it showed as follows: the highest was teacher development the second highest was community participation, and the lowest was standards and evaluation.

Keywords : Creative School, School Administration

บทนำ

สถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จะมีพลังขับเคลื่อนของประเทศไทยให้มีความก้าวหน้า และยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนไทย 4.0 โดยมีเป้าหมายให้คนไทยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ มีทักษะการทำงานที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงานและขยายโอกาสการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562: 11) โดยแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาข้างต้น คือ การปฏิรูปการศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนสร้างสรรค์ (Creative School) ของโรบินสันและแอรอนิกา (Robinson and Aronica, 2015 อ้างอิงจากเทพสุดา เมฆวิสัย, 2564: 148) ซึ่งการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของประเทศใน 4 ประเด็น คือ ด้านเศรษฐกิจ ปัจจุบันภาคธุรกิจพลิกโฉมเปลี่ยนแปลงไปเนื่องมาจากเทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาอย่างก้าวกระโดด การแข่งขันทางเศรษฐกิจทั้งในภาคการค้าการผลิต และการบริการ เข้มข้นขึ้นมากเป็นพิเศษ กำลังแรงงานที่มีการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของชาติ ทางด้านวัฒนธรรม การศึกษาเป็นหนึ่งในวิธีการสำคัญที่ชุมชนใช้เพื่อสืบทอดค่านิยมและประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น เป็นการปกป้องวัฒนธรรมของตนเองจากอิทธิพลภายนอก รวมทั้งสร้างความอดกลั้นต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ส่วนทางด้านสังคม การศึกษาช่วยให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะภูมิหลังหรือสถานภาพแบบไหน สามารถเข้าถึงโอกาสที่จะมั่งคั่งและประสบความสำเร็จ บ่มเพาะให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวพร้อมจะมีส่วนร่วมในสังคม และเป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และระดับปัจเจกบุคคล การศึกษาช่วยให้เยาวชนเกิดความรู้สึกรักชาติทั้งต่อโลกภายในตนเอง และโลกที่อยู่รอบตัวนักเรียน สามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง รวมทั้งมีชีวิตที่เติมเต็มและสร้างคุณประโยชน์

ปัจจุบันองค์กรหลายแห่งได้มีการบริหารจัดการที่หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษา เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สอนและผู้เรียน และส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือโรงเรียนมุสลิมถือเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีการขับเคลื่อนด้วยวิธีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ปัญหาและอุปสรรคที่โรงเรียนมุสลิมส่วนใหญ่ประสบในปัจจุบัน ได้แก่ คุณภาพการศึกษาที่เกิดจากระบบการบริหาร ระบบการจัดการเรียนรู้ และระบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีผลทำให้คุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนมุสลิมส่วนใหญ่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (มูนิเราะห์ สาและอาแว, 2561: 2) การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ นั่นเพราะการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) เป็นการเรียนรู้ยุคใหม่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิด

สร้างสรรค์และความคิดที่เชื่อว่าความสามารถของทุกคนนั้นเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (Growth mindset) โดยมีผู้สอนเป็นโค้ช (Coach) และมอบหมายความเอาใจใส่ (Care) ให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เป็นการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกอย่างแท้จริง ซึ่งในยุค New normal ผู้เรียนจะต้องมีพื้นที่ในการเรียนรู้ของตนเอง นำพลังความคิดและพลังสร้างสรรค์ (Creative power) ที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมอย่างมีความสุข (ทรงศักดิ์ ชาวไพร, 2564: 529)

จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนอันวาลูอิสลาม ปีการศึกษา 2563 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 และมีมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ลดลงกว่าปีที่ผ่านมา และต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกระดับ ประกอบกับผลการประเมินตนเองด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ขาดการพัฒนาทักษะทางการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ การช่วยเหลือตัวเอง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับวัย ส่วนด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการศึกษา ควรมีการปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอด مدى ถูกสุขลักษณะ และควรพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และคิดแก้ปัญหาได้ รวมทั้งควรมีวิธีการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย (โรงเรียนอันวาลูอิสลาม, 2563: 25) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า โรงเรียนสร้างสรรค์ น่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนอันวาลูอิสลามได้เป็นอย่างดี เพื่อที่จะให้การพัฒนาการศึกษาของเยาวชนในชุมชนให้มีคุณภาพ ภายใต้บริบทของขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนาที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาให้สถานศึกษาเป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และทักษะ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทยในโลกยุคปัจจุบันและเตรียมความพร้อมสำหรับโลกอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวาลูอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ด้าน คือ ด้านนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาครู ด้านมาตรฐานและการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์สอน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ด้านนโยบาย 10 ข้อ ด้านการบริหารจัดการ 10 ข้อ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 10 ข้อ ด้านหลักสูตรและการสอน 10 ข้อ ด้านการพัฒนาครู 10 ข้อ ด้านมาตรฐานและการประเมินผล 10 ข้อ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 10 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ รวม 70 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

3. สร้างแบบสอบถาม โดยใช้การรับรู้ของครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน 7 ด้าน ดังนี้ คือ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) ด้านหลักสูตรและการสอน 5) ด้านการพัฒนาครู 6) ด้านมาตรฐานและการประเมินผล และ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนพิทยพัฒน์ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.995

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น ไปใช้กับครูผู้สอนโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 41 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระย่า ไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ครูผู้สอนโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 41 คน

2. ผู้วิจัยส่ง Link แบบสอบถามให้กับครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน

3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์ (Online) ผ่าน Google Form แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 41 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ครั้งนี้ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์สอน โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอานวรุฎอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา

เอกชน ใน 7 ด้าน ดังนี้ คือ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) ด้านหลักสูตรและการสอน 5) ด้านการพัฒนาครู 6) ด้านมาตรฐานและการประเมินผล และ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารัฐอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารัฐอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตามองค์ประกอบ 7 ด้าน

การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านนโยบาย	4.29	0.74	มาก	4	4.56	0.65	มากที่สุด	5
2. ด้านการบริหารจัดการ	4.37	0.72	มาก	3	4.60	0.62	มากที่สุด	3
3. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.20	0.79	มาก	7	4.58	0.64	มากที่สุด	4
4. ด้านหลักสูตรและการสอน	4.24	0.72	มาก	5	4.53	0.65	มากที่สุด	6
5. ด้านการพัฒนาครู	4.45	0.68	มาก	2	4.64	0.57	มากที่สุด	1
6. ด้านมาตรฐานและการประเมินผล	4.23	0.78	มาก	6	4.50	0.64	มากที่สุด	7
7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.48	0.66	มาก	1	4.62	0.60	มากที่สุด	2
รวม	4.31	0.74	มาก		4.57	0.63	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารัฐอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.48$) รองลงมาคือด้านการพัฒนาครู ($\mu = 4.45$) ด้านการบริหารจัดการ ($\mu = 4.37$) และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.20$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารัฐอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.64$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\mu = 4.62$) ด้านการบริหารจัดการ ($\mu = 4.60$) และด้านมาตรฐานและการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.50$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านนโยบาย สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดพันธกิจที่ค้ำประกันถึงบริบทเฉพาะของสถานศึกษาและความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์ที่ค้ำประกันถึงบริบทเฉพาะของสถานศึกษาและความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการคิดค้นและออกแบบแนวปฏิบัติและแผนงานในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ตื่นตัว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้สามารถคิดได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์ที่ค้ำประกันถึงบริบทเฉพาะของสถานศึกษาและความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการคิดค้น

และออกแบบแนวปฏิบัติและแผนงานในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ตื่นตัว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ด้านการบริหารจัดการ สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการบริหารจัดการโดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีแบบออนไลน์ เช่น การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) การสืบค้นข้อมูลผ่านเว็บจากอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ผ่านเครื่องมือในระบบคลาวด์ สื่อความเป็นเสริม (AR) และสื่อความเป็นจริงเสมือน (VR) เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในสถานศึกษา เช่น การจัดศูนย์การเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีแบบออนไลน์ เช่น การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) การสืบค้นข้อมูลผ่านเว็บจากอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ผ่าน เครื่องมือในระบบคลาวด์ สื่อความเป็นเสริม (AR) และสื่อความเป็นจริงเสมือน (VR) เป็นต้น ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้จิตใจผ่อนคลาย มีสมาธิและเป็นอิสระ กระตุนและจูงใจให้นักเรียนเกิดจินตนาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ด้านหลักสูตรและการสอน สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหลักสูตรโดยคำนึงถึงการเรียนรู้อย่างมีความสุขของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหลักสูตรการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียน

มีส่วนร่วมในการออกแบบแผนกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้เป็นหน่วยบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหลักสูตรโดยคำนึงถึงการเรียนรู้อย่างมีความสุขของผู้เรียน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบแผนกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. ด้านการพัฒนาครู สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมทักษะทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่ครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการนิเทศการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมทักษะทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่ครูผู้สอน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันผลงานสร้างสรรค์นวัตกรรมภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

6. ด้านมาตรฐานและการประเมินผล สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนและพัฒนาการของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.39$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการประเมินการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดทำรายงานพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการประเมินการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งผู้นำหรือตัวแทนของชุมชนร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา

เป็นรายชื่อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครู และผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมทางด้านศาสนาและประเพณีที่สำคัญ ภายในชุมชน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็น โรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวาร์ออิสลาม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สภาพปัจจุบันโดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร สถานศึกษามีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน ประกอบกับโรงเรียนเป็น โรงเรียนของมัสยิดและตั้งอยู่ในชุมชน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน เช่น โรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชน เครือข่าย ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่าง หลากหลายและต่อเนื่อง มีผู้นำชุมชนทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วม กับการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน โรงเรียนมีโครงการมสาน ความร่วมมือระหว่างบ้าน มัสยิด โรงเรียนและชุมชน ในการมสาน ความร่วมมือและร่วมกันระดมทุนทรัพย์ในลักษณะของการจัดงาน การกุศลเพื่อหารายได้สนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร ดิษสกุล (2564) ได้ศึกษา เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นความต้องการ จำเป็นมากที่สุด ในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตาม แนวความคิดการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือ นโยบาย สภาพแวดล้อม การบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน และที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ การพัฒนาครู และ มาตรฐานและการประเมินผล

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็น โรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวาร์ออิสลาม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูสอนใหญ่เห็นด้วยกับการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการนิเทศภายใน โดยทีมผู้บริหารจะเป็นผู้นิเทศ อาจารย์ผู้สอนเป็นรายบุคคลในทุกปีการศึกษา และนำข้อเสนอแนะ จากการนิเทศมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียน มีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมและพัฒนาศักยภาพครูด้านการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นไปที่ศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning)

การประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการพัฒนา การสอนของครู ส่งเสริมให้ครูพัฒนาความสามารถและร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนในการแข่งขันทางวิชาการและนวัตกรรม กับเวทีการประกวดภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล หนูฤกษ์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการ เรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรคเป็นฐานโรงเรียนในเครือข่ายเกาะพะงัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาครูในการจัดการ เรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรคเป็นฐาน ประกอบด้วยหลักการและ เหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายการพัฒนาครู การฝึกอบรม การนิเทศ การประเมินผล การจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรค เป็นฐาน ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัย อภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

ด้านนโยบาย สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่คำนึงถึงบริบทเฉพาะของสถานศึกษาและ ความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ ซึ่งโรงเรียนอันวาร์ออิสลามเป็น โรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการเห็นความสำคัญทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคนในชุมชนมัสยิดคลองตัน ดังนั้นการวางแผนในการกำหนด เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียนนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของการจัดการศึกษาตามนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ตามหลักสูตร แกนกลาง และมีการบูรณาการความรู้ตามหลักการของศาสนา อิสลามเข้าไปในรายวิชา โดยมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจทั้งตามหลักการทางวิชาการโลกยุคปัจจุบันและ อนาคตควบคู่ไปกับหลักการศรัทธาและหลักปฏิบัติในฐานมุสลิม ที่ดีตามหลักการศาสนาอิสลาม ตลอดจนการปลูกฝังขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของชุมชนมัสยิดคลองตัน ที่มีความผูกพันกับมัสยิด และชุมชน รวมทั้งทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่มีความหลากหลาย โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งแนวทาง ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมให้เด็กได้รู้ และฝึกทักษะการคิด การเรียนปนเล่น และส่งผลงานเข้าร่วมการประกวดผลงาน การแข่งขันกับองค์กรภายนอกสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุไลมาน (Suliman Sabbah Suheir, 2017) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาท ของผู้นำในการพัฒนาโรงเรียนสร้างสรรค์ในปาเลสไตน์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนสร้างสรรค์อยู่ใน ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.29 อันดับ ที่มากที่สุด คือ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและสภาพแวดล้อม ในชั้นเรียน รองลงมาคือ บทบาทของครูและกิจกรรมพิเศษในชั้นเรียน ตามลำดับ

ด้านการบริหารจัดการ สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิด มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ที่มีความยืดหยุ่น โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัญญา บุญเจริญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.938$) และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.740$)

ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีแบบ Online เช่น การใช้สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) การสืบค้นข้อมูลผ่านเว็บจากอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ผ่านเครื่องมือในระบบคลาวด์ สื่อความเป็นเสมือน (AR) และสื่อความเป็นจริงเสมือน (VR) เป็นต้น โดยโรงเรียนได้ติดตั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายภายในบริเวณโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพสุธา เมฆวิสัย (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะหลักของผู้เรียนโรงเรียนสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมลำดับความต้องการจำเป็นที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

ด้านหลักสูตรและการสอน สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดหลักสูตรโดยคำนึงถึง การเรียนรู้มีความสุขของผู้เรียน เน้นการจัดการเรียนการสอนตามความสนใจของผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียนภายใต้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมที่พัฒนาในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้มีความสุข เน้นการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมมีอรรถาผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ ถนัด และมีพรสวรรค์ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษให้สามารถ

ต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ไปสู่การสร้างผลงานของตนเองและกลุ่ม เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาตีห์ (Fathi Mohammed Abu Naser, 2020) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากับโรงเรียนสร้างสรรค์ และบทบาทความเป็นผู้นำในการศึกษาสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสร้างสรรค์มีหลายชื่อ ได้แก่ โรงเรียนอัจฉริยะ โรงเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และโรงเรียนสอนที่กระตือรือร้น ผู้เชี่ยวชาญทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่าโรงเรียนดังกล่าวมีสภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์สำหรับความคิดสร้างสรรค์ การประดิษฐ์ และการให้ทักษะขั้นสูง เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น เหมาะสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเป็นโรงเรียนที่มีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

ด้านการพัฒนาครู สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมทักษะทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่ครูผู้สอนครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาดังนั้น ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงสถานภาพของครูส่วนใหญ่พบว่า ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนในโรงเรียนอันวารุ์ลอิสลามมากกว่า 10 ปี ดังนั้นในการพัฒนาศักยภาพของครูให้มีทักษะการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูตีพร รุ่งเช้า (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้กระบวนการ Design Thinking เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านบ่อ) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้กระบวนการ Design Thinking เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ได้รูปแบบ UDBP Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การเรียนรู้และเข้าใจปัญหาให้ถูกต้อง (Understand: U) การระบุประเด็นปัญหา (Define: D) การระดมความคิดและการมีส่วนร่วม (Brainstorm and Participation: B) และต้นแบบและผลกระทบบ (Prototype and Feedback: P)

ด้านมาตรฐานและประเมินผล สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากำหนดรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนและพัฒนาการของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการประเมินพัฒนาการผู้เรียนตามสภาพจริง และนำผลการประเมินพัฒนาการ

ผู้เรียนไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการใช้เครื่องมือและวิธีการในการประเมินที่หลากหลาย เช่น การประเมินจากการสังเกต สัมภาษณ์ ประเมินผลงาน และนำผลการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาผู้เรียน และรายงานต่อผู้ปกครองภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมานถาวรรัตนวิช (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประเมินความคิดสร้างสรรค์ผ่านการทำโครงงานนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประเมินความคิดสร้างสรรค์ผ่านการทำโครงงานนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านคุณลักษณะบุคคล เป็นการประเมินคุณลักษณะเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นภูมิหลังของนักเรียน
- 2) ด้านกระบวนการ ซึ่งเป็นการประเมินความก้าวหน้า โดยประเมินแรงจูงใจในการทำงาน ทักษะที่สอดคล้องกับความคิดสร้างสรรค์ และทักษะที่สอดคล้องกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กระบวนการทางวิศวกรรมและเทคโนโลยี
- 3) ด้านผลงานซึ่งเป็นการประเมินรวบยอดเป็นการประเมินความคิดสร้างสรรค์ผ่านชิ้นงานนวัตกรรม

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดำเนินงาน และตรวจสอบการดำเนินการของโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกันบนพื้นฐานของความเป็นสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดของศาสนสถานหรือมีสยิดสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร สังข์ทอง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (วัดสุนทรสถิต) ในพระราชูปถัมภ์ฯ ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (วัดสุนทรสถิต) ในพระราชูปถัมภ์ฯ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมสถานศึกษาร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น รองลงมาคือ ด้านร่วมกิจกรรมศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียนอันวารัฐอิสลาม สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ยุทธศาสตร์ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในสถานศึกษา เช่น การจัดศูนย์การเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทรัพยากรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ การสืบค้นความรู้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การทำกิจกรรมภายในชุมชน ทัศนศึกษาในแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการภายนอกสถานศึกษา
2. ด้านหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบแผนกิจกรรมการเรียนในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การรับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็นรอบขอบของผู้เรียนและควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เป็นหน่วยบูรณาการเพื่อเชื่อมโยงความรู้และเกิดความคิดรวบยอดในการเรียนรู้
3. ด้านมาตรฐานและการประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการประเมินการเรียนรู้ เช่น การกำหนดสัดส่วนการประเมินในแต่ละรายวิชาการ กำหนดรายละเอียดของการประเมินกิจกรรมและแบบฝึกหัดต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. ควรศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. ควรศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนสร้างสรรค์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร สังข์ทอง. (2565). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (วัดสุนทรสถิต) ในพระราชูปถัมภ์ฯ. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(1): 174-186.

- ฐิติพร รุ่งเช้า. (2564). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้กระบวนการ Design Thinking เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านบ่อ). *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*. 4(2): 495-507.
- ทรงศักดิ์ ชาวไพร. (2564). แนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 8(2): 525-543.
- เทพสุดา เมฆวิสัย. (2564). ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะหลักของนักเรียนโรงเรียนสร้างสรรค์. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 8(1): 145-157.
- โรงเรียนอานาวุฒิอิสลาม. (2563). รายงานผลการประเมินตนเองสถานศึกษา ปีการศึกษา 2563. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนอานาวุฒิอิสลาม.
- สมาน ถาวรรัตนวิช. (2564). การพัฒนารูปแบบการประเมินความคิดสร้างสรรค์ผ่านการทำโครงงานนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 27(1): 324-339.
- อุบล หนูฤกษ์. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรค์เป็นฐานโรงเรียนในเครือข่ายเกาะพะงัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 26(1): 328-341.
- Naser, Fathi Mohammed Abu. (2020). Exploring Perceptions of Education Experts Regarding “Creative School” and Its Leadership Role in Public Education. *International Education Studies*. 13(5): 132-143.
- Suheir, Sulieman Sabbah. (2017). The Role of Leadership in the Development of the Creative School in Palestine. *Journal of Education and e-Learning Research, Asian Online Journal Publishing Group*. 4(1): 1-7.

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา
ของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
The Roles of Administrators to Enhance the Use of Information Technology in
Nonsi Wittaya School under the Secondary Educational Service Area Office 2

บุญรื้อ สัจสม, พัชรา เดชโฮม*

Boonlue Sangsom, Patchara Dechhome

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

Educational Administration, Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University,

Bangkok, 10600 Thailand

*Corresponding author E-mail: patchara.de@bsru.ac.th

(Received: July 2 2022; Revised: September 14 2022; Accepted: September 28 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ใน 7 ด้าน คือ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม 2) การจัดระบบการใช้เทคโนโลยี 3) การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน 4) การฝึกอบรมพัฒนาครู 5) การกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี 6) การประเมินและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และ 7) คุณภาพการใช้เทคโนโลยี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 93 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.952 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การฝึกอบรมและพัฒนาครูส่วนคุณภาพการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี การกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม การฝึกอบรมและพัฒนาครู การประเมินการใช้เทคโนโลยี การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน และคุณภาพการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คำสำคัญ : บทบาทผู้บริหาร, เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

Abstract

The purposes of this research were to study the current condition and the desirable condition of the roles of administrator to enhance the use of information technology in Nonsi Wittaya School under the Secondary Educational Service Area Office 2 for 7 aspects: 1) policy and promotional plan setting, 2) technology system managing, 3) supporting resource allocating, 4) teacher training and development, 5) technology usage monitoring, 6) technology usage evaluation and enhancement, and 7) quality of technology usage. The population of the study was 93 teachers from Nonsi Wittaya School under the Secondary Educational Service Area Office 2. The instrument used in the research was 5-rating scale questionnaire with a reliability of 0.952. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that the overall of the current condition of the roles of administrators to enhance the use of information technology in Nonsi Wittaya School under the Secondary Educational Service Area Office 2 was at the high level. When considering in each aspect, the highest was technology system managing, the second highest was teacher training and development, and the lowest was quality of technology usage. The overall of the desirable condition was at the high level. When considering in each aspect, it showed from the highest to the lowest score as follows; technology system managing, technology usage monitoring, policy and promotional plan setting, teacher training and development, technology usage evaluation and enhancement, supporting resource allocating, and quality of technology usage, respectively.

Keywords : The Roles of Administrator, Information technology in schools,

The secondary educational service area office 2

บทนำ

การศึกษาโดยเฉพาะการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา เพื่อให้การบริหารและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของครู มีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญที่จะพยายามเปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอน จากการเป็นผู้บรรยายกลายเป็นผู้ออกแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อที่จะให้ผู้เรียนสามารถเกิดหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และคอยเสนอแนะการใช้เครื่องมือ ตลอดจนการเข้าถึงองค์ความรู้ ผ่านวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเรียนผ่านเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายมากยิ่งขึ้นอีกทั้งการเรียนการสอนที่กล่าวมายังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยีทางการศึกษา มาตรา 67 ที่กล่าวไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาอย่างเต็มที่ การผลิตองค์ความรู้และการพัฒนาการทางเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่า และเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ของคนไทย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547: 38) การนำความรู้ที่ได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน เราเรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่าเป็นการเรียนรู้ยุคใหม่ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ทิตินา เขมมณี, 2552: 102) การเรียนรู้ยุคใหม่ ซึ่งมีแหล่งความรู้ที่หลากหลายมากมายที่กระจายอยู่ทั่วโลก ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และมากขึ้นอีกทั้งสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว สามารถแยกแยะข้อมูล สามารถค้นหาข่าวสารได้ ตลอดจนการแสวงหาความรู้หรือสิ่งที่ต้องการได้ตรงความต้องการ (สมชาย นำประเสริฐชัย, 2558)

นโยบายของรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนมาโดยตลอด จะเห็นได้จากรัฐบาลได้ริเริ่มจัดตั้งกระทรวงไอซีทีขึ้นมา เนื่องจากรัฐบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ไอซีทีจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนา การมีส่วนร่วมในทางการเรียนรู้และส่งเสริมประชาธิปไตยของประชาชนได้อย่างชัดเจน การบริการทางสังคมรวมทั้งการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน โดยวัตถุประสงค์หลักของยุทธศาสตร์การใช้ไอซีที เช่น เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดการเพิ่มกำลังขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนภายในประเทศและเพื่อพัฒนาสังคมแห่งภูมิปัญญาการเรียนรู้อย่างหลากหลายที่สนองคุณภาพชีวิตของประชาชนได้โดยตรง ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการกระจายการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศสู่ท้องถิ่นเพื่อให้มีคุณภาพ

ครอบคลุมทั่วถึง อีกทั้งการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและยุติธรรม การนำแนวคิดใหม่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการเรียนรู้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างอิสระ สามารถปรับปรุงคุณภาพของการเรียนได้ดียิ่งขึ้น การสร้างโอกาสในการเข้าถึงจากสภาพของสังคมและเศรษฐกิจยุคใหม่ ยิ่งไปกว่านั้นจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการรับของประชาชนและเพิ่มพูนองค์ความรู้ ก่อให้เกิดความเข้าใจของสังคมไทย ตลอดจนการก่อให้เกิดองค์ความรู้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายของชนชาติอื่น ๆ นอกจากนี้ คาดว่า “ภายในปี 2565 ประชาชนและผู้เรียนทุกคน จะมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง โดยรัฐบาลไทยจะมีการดำเนินการและจัดให้อย่างเพียงพอ เพื่ออำนวยความสะดวกให้การเข้าถึงได้อย่างเหมาะสม” (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558: 22) อีกทั้งเมื่อมีนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทางการจัดการเรียนการสอนหรือทางการศึกษา โดยมีมาตรการและแนวทางไว้อย่างชัดเจน คือ การยกระดับความรู้ของครูให้มีความสามารถและทักษะทางด้านไอที โดยการเร่งผลิตฐานความรู้ ความชำนาญให้แก่ครูมากยิ่งขึ้น

โรงเรียนนันทริวิทย์วิทยาได้ขานรับนโยบายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้สู่สถานศึกษาของโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยาด้วยการกำหนดเป็นนโยบายให้ครูผู้สอนได้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างจริงจัง โดยเฉพาะจากปัญหาสืบเนื่องระยะเวลาสองปีที่ผ่านมาได้เกิดโรคระบาด (โรคโควิด-19) ขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยาดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดเจนจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา นอกจากนั้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่เขต 2 ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกันกล่าวคือ ไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนนันทริวิทย์วิทยาโดยคณะผู้บริหารจึงมีนโยบายในการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการกำหนดให้ครูผู้สอนดำเนินการสอน Online ซึ่งถือเป็นหนึ่งมาตรการในการเจตนาช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ แต่เนื่องด้วยโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยาเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีความหลากหลายของครูผู้สอนซึ่งมีความแตกต่างทางด้านช่วงวัยของครูผู้สอน กล่าวคือ ครูมีความแตกต่างกันของช่วงวัยเป็นจำนวนมาก ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ครูหลาย ๆ ท่านขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาในการขับเคลื่อนจากนโยบายจากผู้บริหารเป็นอย่างมาก (โรงเรียนนันทริวิทย์วิทยา, 2563) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงถือโอกาสในการที่จะทำการศึกษาปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะทราบว่าการพัฒนาการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีของกลุ่มบริหารวิชาการควรที่จะได้รับการตอบสนองและถือเป็นบทบาทสำคัญ

ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการสอนของครูโรงเรียนนนทรีวิทยาในทุก ระดับ การพัฒนาสมรรถภาพของครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของครู จะต้องมีการสำรวจและมีวางแผนที่ชัดเจน ซึ่งถือว่าเป็นความสำคัญโดยเฉพาะในการเรียนการสอน ดังนั้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาบทบาทของ ผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลจากการวิจัย ที่ได้ไปเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหาแนวทางวางแผน เพื่อพัฒนาความรู้ หรือจัดอบรมถือเป็นการบริหารสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา โรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียน นนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 จำนวน 93 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในสถานศึกษาของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 ผู้วิจัยได้บูรณาการจาก แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม 2) การจัดระบบ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 3) การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน 4) การฝึกอบรมและพัฒนาครู 5) การกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี 6) การประเมินการใช้เทคโนโลยี 7) คุณภาพการใช้เทคโนโลยี แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกรายการ (Check list) ถามเกี่ยวกับอายุ เพศ วุฒิการศึกษา วิชาที่สอน ประสบการณ์ในการสอน มีลักษณะ แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์ของบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศในสถานศึกษาของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 ได้แก่ บทบาทผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 10 ข้อ การจัดระบบ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 10 ข้อ การจัดสรรทรัพยากร สนับสนุน 10 ข้อ การฝึกอบรมและพัฒนาครู 10 ข้อ การกำกับ ติดตามการใช้เทคโนโลยี 10 ข้อ การประเมินการใช้เทคโนโลยี 10 ข้อ คุณภาพการใช้เทคโนโลยี 10 ข้อ รวม 70 ข้อ ซึ่งมีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating-Scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของ ผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2
2. นำข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิด เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในสถานศึกษาของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2
3. สร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้การการรับรู้ของครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม 2) การจัดระบบ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 3) การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน 4) การฝึกอบรมและพัฒนาครู 5) การกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี 6) การประเมินการใช้เทคโนโลยี 7) คุณภาพการใช้เทคโนโลยี แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละ ข้อคำถาม แล้วหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00
5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์
6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับ ครูนวมินทรราชินูทิศ บดินทรเดชา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วหา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.952

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเชื่อมั่น ไปใช้กับครูโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 93 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ ครูโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 93 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 93 ฉบับ

3. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลตามจำนวนที่ต้องการ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์

4. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้านได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม 2) การจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 3) การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน 4) การฝึกอบรมและพัฒนาครู 5) การกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี 6) การประเมินการใช้เทคโนโลยี 7) คุณภาพการใช้เทคโนโลยี โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของค่าเฉลี่ยดังนี้ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2561: 61-65)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระดับระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวม 7 ด้าน

บทบาทผู้บริหาร ในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1. การกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม	4.11	0.44	มาก	4	4.52	0.43	มากที่สุด	3
2. การจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.40	0.50	มาก	1	4.64	0.41	มาก	1
3. การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน	4.03	0.47	มาก	6	4.43	0.42	มาก	6
4. การฝึกอบรมและพัฒนาครู	4.26	0.44	มาก	2	4.48	0.38	มาก	4
5. การกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี	4.21	0.53	มาก	3	4.56	0.45	มากที่สุด	2
6. การประเมินการใช้เทคโนโลยี	4.05	0.47	มาก	5	4.45	0.46	มาก	5
7. คุณภาพการใช้เทคโนโลยี	3.08	0.56	ปานกลาง	7	3.74	0.44	มาก	7
รวม	4.02	0.48	มาก		4.40	0.43	มาก	

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านคุณภาพการใช้เทคโนโลยีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญและตระหนักถึงแนวทางปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบข้อมูลให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยี ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญการปรับให้สอดคล้องเหมาะสมตามสถานการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยามีนโยบายและให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการเรียนสอนในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการสร้างสื่อวัตกรรมการตลอดจนการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบอบการศึกษา ด้านการจัดการ การออกแบบการเรียน การวางแผน การดำเนินการเพื่อให้มีความสะดวกและทันสมัยตามแผนที่วางไว้ และแม้แต่กระบวนการวัดการประเมิน เพื่อใช้แก้ปัญหา หรือจัดสภาพการณ์ทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยามีการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาในทุกรูปแบบที่ให้ออกแบบให้เกิดการพัฒนา และมีการกำหนดจุดประสงค์เพื่อให้ได้บุคลากรของโรงเรียนให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานและมีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการเกิดองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ สามารถผลิตผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้รองรับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรินทร์ทิพย์ ชาลีวรรณ (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาปีงาฬ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาปีงาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดสรรงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยี ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศในสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยามีการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ดี มีการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนนนทรีวิทยามีการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาครูไว้อย่างรอบคอบ มีการประเมินการใช้เทคโนโลยีและมีการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุญา กรังพานิช (2559) ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร รวมทุกด้านโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยามีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนในแต่ละโครงการหรือกิจกรรม ประกอบกับว่าผู้บริหารโรงเรียนนนทรีวิทยามีการสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนการสอนให้มากที่สุด รวมถึงมีการสอบถามความต้องการของครูอย่างต่อเนื่อง การใช้ทรัพยากรในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากร แนวทางการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนนนทรีวิทยามีการติดตามการใช้นวัตกรรมในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอีกทั้งมีการควบคุมการกำกับติดตามการใช้ทรัพยากรในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างใกล้ชิดเพื่อคอยส่งเสริมและคอยช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ในการจัดหาทรัพยากรในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ มีการสอบถามความต้องการการใช้ทรัพยากรในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างจริงจัง สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยาควรต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ในการปฏิบัติงานให้ชัดเจนในทุก ๆ โครงการหรือกิจกรรมรวมถึงผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ควรมีการสอบถามความต้องการ การใช้ทรัพยากร

ในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงาน ควรต้องมีการติดตามการใช้นวัตกรรมในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ อีกทั้งควรมีการควบคุมการใช้ทรัพยากรในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับ มนต์ฤดี ถือสมบัติ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ การกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ด้านการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนนทรวิทย์วิทยามีนโยบายให้นำวิธีการการติดตามการจ้ดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้เพื่อแก้ปัญหา มีนโยบายจัดสภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างชัดเจน มีนโยบายการนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการเรียนสอนอย่างจริงจัง ในการวางแผน นำวิธีการออกแบบเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนโดยกำหนดให้ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการเรียนสอน นำวิธีการการดำเนินงานที่ตรงทำตามตามแผนที่วางไว้มาใช้ในการเรียนการสอน นำวิธีการจัดการเข้ามาใช้ มีนโยบายให้นำผลงานทางเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนอย่างต่อเนื่อง กำหนดให้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนควรต้องมีนโยบาย นำวิธีการการประเมินการจ้ดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้เพื่อแก้ปัญหา ผู้บริหารควรต้องมีนโยบายจัดสภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยควรให้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล กิ่งจำปา (2559) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในกรดำเนินการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร

สถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

3. ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนทรวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการจัดสรรงบประมาณ มีการจัดทุนสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอเพื่อให้ได้ผลเป็นไปตามมาตรฐานหรือเกณฑ์ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนทรวิทย์วิทยามีการส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมอย่างเต็มที่ มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมความรู้ที่หลากหลายให้ครูได้รับความรู้การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีการช่วยเหลือครูและให้คำปรึกษาอยู่เสมอ ๆ ส่งเสริมปัจจัยอย่างเพียงพอและตรงต่อความต้องการของครูผู้สอน เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพตัวเองได้อย่างเต็มที่ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนควรต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดสรรงบประมาณส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพตัวเองได้อย่างเต็มที่ มีการช่วยเหลือครูและให้คำปรึกษาอยู่เสมอ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ วงศ์เสนา (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง สภาพการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการบริหารการศึกษา สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการบริหารการศึกษาสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนด้านทรัพยากรทางการเงิน ด้านทรัพยากรทางสังคม และด้านทรัพยากรสารสนเทศเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาครู สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนทรวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณธรรม ส่งเสริมครูให้เป็นแบบอย่างที่ดี ให้ครูสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนทรวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมครูในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้ครูเป็นผู้นำ ส่งเสริมครูให้มีความเสียสละ ส่งเสริมให้ครูเข้มแข็งทางด้านวิชาการ เพื่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนทรวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทุกมิติตามความต้องการให้บุคลากรให้มีความสามารถ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนควรต้องมี มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณธรรมในการดำรงชีวิตอีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมครูให้เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อเป็น

แบบอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วีรภัทร ไม้ไหว (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อทักษะชีวิตระดับประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 46 สังกัดโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบที่สำคัญทั้งหมด คือ หลักการการฝึกอบรมและพัฒนา จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนา กิจกรรมการฝึกอบรม ส่วนผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครนั้น พบว่า ครูผู้สอนที่รับการฝึกอบรมและพัฒนา มีความรู้ความเข้าใจ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม ด้านความรู้และประสบการณ์ในการจัดการฝึกอบรม ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

5. ด้านการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูเกิดขวัญกำลังใจ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูมีเจตคติที่ดีในการเป็นผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศติดตามการให้สัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และบุคลากรในโรงเรียนที่ได้รับแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดการพัฒนาสื่อนวัตกรรมส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูส่งเสริมให้เกิดการพัฒนางาน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้การกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนควรต้องมีบทบาทสำคัญในการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูเกิดขวัญกำลังใจอีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูมีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน รวมถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้รับการนิเทศและเป็นผู้นิเทศติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร วัตตุ (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการนิเทศการติดตามการใช้เทคโนโลยีภายในโรงเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียง ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ด้านการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

6. ด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยี สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีหน้าที่สำคัญในฐานะเป็นผู้วัดผลการเรียนรู้ ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการติดตามการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนอย่างถี่ถ้วนมิตรคอยส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีหน้าที่ต้องปรับปรุงแก้ไขกรณีผลไม่เป็นไปตามเป้าหมาย สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยาควรต้องมีบทบาทสำคัญในการตระหนักถึงความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีหน้าที่สำคัญในฐานะเป็นผู้วัดผลการเรียนรู้ในการติดตามการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนอย่างถี่ถ้วน มิตร การส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีหน้าที่ปรับปรุงแก้ไขกรณีผลไม่เป็นไปตามเป้าหมายให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการตัดสินใจในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริยะ โกษิต (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาโรงเรียนวัดป่าประดู่จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของโรงเรียนวัดป่าประดู่จังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยีจากเข้าถึงความรู้ ด้านครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการเข้าถึงความรู้และด้านกระบวนการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ด้านคุณภาพการใช้เทคโนโลยี สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญและตระหนักถึงแนวทางปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยีและตระหนักถึงแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การปรับปรุงข้อมูลให้สอดคล้องเหมาะสมตามสถานการณ์ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนันทริวิทย์วิทยามีบทบาทสำคัญในการตระหนักถึงแนวทางปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยีและควรต้องมีบทบาทสำคัญ

ในการตรวจสอบข้อมูลให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยี ในการประมวลผลข้อมูลให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยี ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีคุณภาพก่อนการนำข้อมูลไปใช้และ ผู้บริหารควรต้องปรับข้อมูลสารสนเทศให้สอดคล้องตามสภาพ บริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพงษ์ แก้วฝ่าย (2563) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพครู ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาฮี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการ การเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านนาฮี พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คุณภาพการใช้เทคโนโลยีจากประชุม เิงปฏิบัติกร และการศึกษาหาความรู้ ผลการพัฒนาศักยภาพครู ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูมีการ พัฒนาการเอง และมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถเกี่ยวกับ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับ การพัฒนา มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ เรียนรู้ และสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาโรงเรียนนันทวิทย์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 มีข้อ เสนอแนะดังนี้

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีการสอบถามความต้องการจากคุณครู ในความต้องการของใช้ทรัพยากรการสนับสนุน การส่งเสริม การเรียนรู้ ก่อนการจัดหาทรัพยากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้อง มีการจัดตั้งทีมงานหรือการติดตามการใช้นวัตกรรมในการสนับสนุน การส่งเสริมการเรียนรู้ของครู
2. ด้านการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องให้น่ววิธีการจัดการเข้ามาใช้จัดการ ในกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบในเรียนการสอน เช่น การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และควรจะต้องมีนโยบาย ให้นำวิธีการประเมินมาใช้เพื่อติดตามการจัดระบบการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาหรือเพื่อแก้ปัญหาจัดสภาพทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีนโยบาย การนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน
3. ด้านการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพตัวเอง

อย่างเต็มที่ เช่น อาจพิจารณาจากความถนัดและความชอบของครู คอยให้การช่วยเหลือครูให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด มีการส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และควรจะต้องมีบทบาท สำคัญในการจัดสรรงบประมาณในการจัดทุนสนับสนุน อีกทั้ง ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์

4. ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้บุคลากรให้มีความ สามารถในทุกมิติตามความต้องการ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควร จะต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการ ส่งเสริมให้ครูเป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่าง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครู สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. ด้านการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหาร สถานศึกษาควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้มีการกำกับ ติดตามการใช้เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา งาน อย่างเป็นระบบ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีบทบาท สำคัญในการเป็นผู้มีเทศการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างจริงจัง และ ควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูเกิดขวัญกำลังใจ ในการทำงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูมีเจตคติที่ดีในการทำงาน

6. ด้านการประเมินการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีในการ จัดการเรียนการสอนของครู มีการติดตามการใช้เทคโนโลยีในการ จัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องจริงจัง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการติดตามโดยการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ ติดตามการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

7. ด้านคุณภาพการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ ให้สอดคล้องตามสภาพบริบทของสถานศึกษา เช่น ให้ความสำคัญ กับกระบวนการจัดเก็บข้อมูลมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ข้อมูล มีคุณภาพโดยการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้อง มีบทบาทสำคัญในการนำข้อมูลที่มีคุณภาพไปใช้ และควรจะต้องมี บทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักถึงแนวทางปฏิบัติในการ จัดระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร กรุงเทพมหานคร เขต 2
2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารในการส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร กรุงเทพมหานคร เขต 2

3. ควบคู่การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- ณัฐพร วัฒน. (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงกมล กิ่งจำปา. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทศนา แคมมณี. (2540). การวิจัยทางการศึกษา: แบบแผน และเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพงษ์ แก้วฝ้าย. (2563). การพัฒนาศักยภาพครูในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้โรงเรียน บ้านนาฮี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา วิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประเสริฐ วงศ์เสนา. (2558). สภาพการระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อการบริหารการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2561). การวิจัยทางการบริหาร การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล เอ็ด ดูเคชั่น.
- มนต์ฤดี ถือสมบัติ. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- โรงเรียนนนทรีวิทยา. (2563). รายงานการประเมินตนเองของ สถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2563. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการโรงเรียนนนทรีวิทยา.
- วิริยะ โกษิต. (2560). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษาโรงเรียนวัดป่าประดู่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีรภัทร ไม้ไหว. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อทักษะชีวิตระดับประถมศึกษาโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา วิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศรินทร์ทิพย์ ชาลีวรรณ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาท ของผู้บริหารด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญา โทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมชาย นำประเสริฐชัย. (2558). การจัดการความรู้ กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค จำกัด.
- อนัญญา กรังพานิช. (2559). บทบาทผู้บริหาร โรงเรียนในการ จัดการเรียนรู้นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

รูปแบบบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรี Development of an Integrated Model for Delaying Kidney Deterioration among Chronic Kidney Disease Patients in Chantaburi Province

ธวัช วิเชียรประภา*, วรณีย์ เตียววิศเรศ, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์

Tawat Wichianprapha, Wannee Deoisares, Chaiyon Praditsil

สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
จังหวัดจันทบุรี 22000

Interdisciplinary Program for Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rambhia Barni Rajahat University, Chantaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: joi_nhso@hotmail.com

(Received: July 10 2022; Revised: August 17 2022; Accepted: August 29, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทปัญหาโรคไตเรื้อรังในเขตจังหวัดจันทบุรีและเพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยสหวิทยาการแบบข้ามพ้นสาขา กลุ่มตัวอย่างคือ เวชระเบียนผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง จำนวน 6,664 เวชระเบียน ผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง จำนวน 10 คน ผู้เชี่ยวชาญโรคไต จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญการแพทย์แผนไทย จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการมีส่วนร่วม จำนวน 3 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกเวชระเบียนผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง แบบสัมภาษณ์ผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโรคไตแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการแพทย์แผนไทยและแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในเขตจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 70-79 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.93 โดยผู้ป่วยไตเรื้อรังมีอายุเฉลี่ย 71.58 ปี เมื่อจำแนกกระยะการดำเนินไปของโรค พบว่า ผู้ป่วยไตเรื้อรังอยู่ในระยะที่ 3A ร้อยละ 36.74 อยู่ในระยะ 3B, 4 และ 5 ร้อยละ 34.69, 23.54 และ 5.03 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามสถานบริการพบว่า ส่วนใหญ่รับบริการที่โรงพยาบาลพระปกเกล้า คิดเป็นร้อยละ 38.30 โดยผู้ป่วยสามารถชะลอไตเสื่อมได้ร้อยละ 55.29 สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ ร้อยละ 54.95 ความเข้มข้นของเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 22.3 การดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรีมีทั้งสิ้น 12 หน่วยบริการ รูปแบบบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) การแพทย์แผนปัจจุบัน ประกอบด้วย ทีมสหวิชาชีพ คลินิกชะลอไตเสื่อมที่มีประสิทธิภาพและทีมรักษไต 2) การแพทย์วิถีพุทธ ประกอบด้วย วิธีหลักวิธีรองและวิธีเสริม 3) กระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

คำสำคัญ : โรคไตเรื้อรัง, การชะลอไตเสื่อม, บูรณาการศาสตร์

Abstract

The objective of this research were to explore of chronic kidney disease context in Chanthaburi province and develop an intergrated model for delaying kidney deterioration among chronic kidney disease patients in Chanthaburi Province. This study was transdisciplinary research. The subjects were 6,664 medical records, 10 chronic kidney disease patients, 3 chronic kidney disease experts, 3 Thai traditional medicine experts, and 3 participatory process experts. Purposive random sampling was use for collected subjects. The research instruments included : a chronic kidney disease medical record form, and interview forms for chronic kidney disease patients, chronic kidney disease experts, Thai traditional medicine experts, and participatory process experts. The data analysis were descriptive statistic and content analysis.

The result showed that 30.93 % chronic kidney disease patients were between 70 and 79 years. The average age of chronic kidney disease patients was 71.58 years. The percentage age of chronic kidney disease patients in stage 3A was 36.74 %. The percentages of them in stage 3B, stage 4 and stage 5 were 34.69 %, 23.54 % and 5.03 % respectively. When classified by hospitals, it was found 38.30 % of chronic kidney disease patients were admitted to Prapoklao Hospital. Additionally, the result ewre as follows: 55.29% of patients could delay chronic kidney disease 54.95 % of them could control hypertension, and 22.3% of them had normal hematocrit. In fact, there are 12 service units for delaying kidney in Chantaburi Province. The appropriated intergraded model for delaying kidney deterioration among chronic kidney disease patients in Chantaburi Province of 1) Modern medicine including a multidisciplinary team, an efficient kidneydeterioration clinic, and a 'Rak Tai' team, 2) Buddhist dhamma medicine with primary, secondary and auxiliary methods, 3) participatory process in term of planning, operating, and evaluating.

Keywords : Chronic Kidney Disease, Delaying Kidney Deterioration, Intergraded Model

บทนำ

โรคไตเรื้อรัง หมายถึง ภาวะที่มีการทำลายของเนื้อไต โดยสามารถตรวจประเมินได้จากความผิดปกติทางพยาธิวิทยา จากการตรวจชิ้นเนื้อไต การตรวจพบหลักฐานว่าไตถูกทำลาย ซึ่งได้จากการตรวจปัสสาวะหรือการตรวจจากภาพถ่ายต่าง ๆ หรือการตรวจพบอัตราการกรองของไต (GFR) ลดลงต่ำกว่า $60 \text{ mL/min/1.73 m}^2$ เป็นเวลานานกว่า 3 เดือน (ประเสริฐ ธนกิจจารุ, สกานต์ บุนนาค และวางคณา พิชัยวงศ์, 2554) แนวโน้มสถิติของการเกิดโรคไตเรื้อรัง มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง โดยจะเห็นได้จากสถิติโรคไตเรื้อรังในประเทศสหรัฐอเมริกาจากรายงานของ National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES) พบว่า ในปี 2007 - 2010 มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังร้อยละ 13.4 ในปี 2011 - 2014 มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.8 และในปี 2015 - 2018 มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังร้อยละ 14.9 (USRDS, 2020) และจากการศึกษา Thai SEEK Study โดยสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยในปี 2552 โดยอาศัยการคำนวณอัตราการกรองของไตจากสมการ Modification of Diet in Renal Disease (MDRD) พบว่า มีอัตราความชุกของโรคไตในระยะ 1-5 เท่ากับ 17.5% ของประชากร โดยความชุกของโรคไตเรื้อรังจะเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น และมีการกระจายตัวมากที่สุดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากรายงานข้อมูลสถิติของศูนย์ข้อมูลสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข (Health Data Center) และจากข้อมูลปี พ.ศ. 2561 โดยกระทรวงสาธารณสุข พบว่า คนไทยป่วยเป็นโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ที่เข้ามารับบริการที่โรงพยาบาลเป็นจำนวน 491,555 ราย สำหรับในปี 2562 พบมีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 เพิ่มขึ้นเป็น 528,551 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.99 (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) สถิติการเกิดโรคไตเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูงของจังหวัดจันทบุรี พบว่า ปี 2559 มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังคิดเป็นร้อยละ 16.82 จากจำนวนผู้ป่วยเบาหวานและผู้ป่วยความดันโลหิต ส่วนในปี 2560 ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.98 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 23.17 ในปี 2561 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี, 2561) จากสถิติที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโรคไตเรื้อรังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของการเกิดโรคไตเรื้อรังนั้นมีสาเหตุมาจากโรคเบาหวานมากที่สุด รองลงมาเป็นโรคความดันโลหิตสูงและโรคไตอักเสบเรื้อรัง นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ อีก ได้แก่ โรคหัวใจในไต โรคไตอักเสบเรื้อรังจากกรดติดเชื้อ โรคไตจากเก๊าท์ โรคไตจากการกินยาแก้ปวดเป็นเวลานาน ๆ และโรคถุงน้ำในไตที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม จากการสำรวจของหน่วยไตเทียมทั่วประเทศ โดยสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยในปี 2555 พบว่า โรคเบาหวานเป็นสาเหตุอันดับหนึ่งของการเกิดโรคไตเรื้อรัง คิดเป็นร้อยละ 37.5 และโรคความดันโลหิตสูงเป็นอันดับสอง คิดเป็นร้อยละ 25.6 (ประเสริฐ ธนกิจจารุ, 2558) จะเห็นได้ว่าโรคเบาหวานนั้นเป็น

สาเหตุสำคัญของการเกิดโรคไตเรื้อรัง การเกิดภาวะไตเสื่อมจากเบาหวานสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ การที่ผู้ป่วยเบาหวานไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดได้ ส่งผลทำให้ระดับกลูโคสในกระแสเลือดสูงเลือด เกิดการเปลี่ยนแปลงของเส้นเลือดจากการที่เลือดมีความหนืด ความดันและความเร็วของเลือดสูงขึ้น เส้นเลือดเกิดความหนาตัวเลือดไปเลี้ยงไตได้น้อยลง การทำงานของไตจึงเสื่อมลง (ศิริลักษณ์ ถุงทอง, 2560) การควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในผู้ป่วยเบาหวานและผู้ป่วยไตวาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการควบคุมการรับประทานอาหารและการออกกำลังกายจะช่วยให้สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดได้ (กัลยารัตน์ รอดแก้ว, 2561) ส่งผลต่ออัตราการเสื่อมของไต

โรคไตเรื้อรังนั้นเป็นโรคที่มักซ่อนเร้นและไม่แสดงอาการ โดยความผิดปกติในระยะเริ่มแรกผู้ป่วยจะไม่แสดงอาการ ความผิดปกติของร่างกายแต่อย่างใด อาจจะตรวจพบโดยความบังเอิญ เช่น การตรวจเลือดหรือการตรวจปัสสาวะ โดยเมื่อโรคดำเนินไปมากขึ้นจะทำให้ผู้ป่วยเริ่มมีความผิดปกติมากขึ้น เช่น การเบื่ออาหาร ปัสสาวะลดน้อยลง น้ำหนักลด คลื่นไส้อาเจียน เป็นต้น โดยการแบ่งระยะของโรคไตเรื้อรัง สามารถแบ่งออกได้ตามระดับอัตราการกรองของไต ออกเป็น 5 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 อัตราการกรองของไตเท่ากับ $90 \text{ mL/min/1.73 m}^2$ ระยะที่ 2 อัตราการกรองเท่ากับ $60-89 \text{ mL/min/1.73 m}^2$ ระยะที่ 3 อัตราการกรองของไตเท่ากับ $30-59 \text{ mL/min/1.73 m}^2$ ระยะที่ 4 อัตราการกรองเท่ากับ $15-29 \text{ mL/min/1.73 m}^2$ และระยะที่ 5 อัตราการกรองของไตน้อยกว่า $15 \text{ mL/min/1.73 m}^2$ โดยเมื่อเข้าสู่ระยะที่ 3 ของโรคไตเรื้อรังผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการรักษาเพื่อป้องกันการเสื่อมของไตเพิ่มมากขึ้น ที่เรียกว่า การชะลอไตเสื่อม ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารเค็มที่มีผลต่อไต การควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือด การรับประทานยาตามที่แพทย์สั่ง การมาพบแพทย์ตามนัดซึ่งหากสามารถปฏิบัติตัวตามคำแนะนำในการป้องกันการเสื่อมของไต จะสามารถช่วยให้ผู้ป่วยไม่ต้องเข้าสู่ระยะ 5 ที่ต้องได้รับการบำบัดทดแทนไต (สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย, 2558)

ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายจะมีอาการจากภาวะของเสียคั่งในร่างกาย เช่น อาการทางระบบทางเดินอาหาร อาการทางระบบประสาท อาการทางระบบผิวหนัง เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจพบว่าภาวะมีน้ำเกินในร่างกายจากการที่ไตเสื่อมหน้าที่ ได้แก่ อาการบวมและปัสสาวะลดลง ซึ่งในปัจจุบันแนวทางการรักษาผู้ป่วยไตระยะสุดท้ายมีแนวทางการรักษาอยู่ 3 แนวทาง ได้แก่ การบำบัดทดแทนไตด้วยวิธีการล้างไตทางหน้าท้อง (Continuous Ambulatory Peritoneal Dialysis) และการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Hemodialysis) นอกจากนี้ยังมีวิธีการรักษาด้วยการ

เปลี่ยนไต (Kidney Transplantation) และวิธีสุดท้ายคือ วิธีการรักษาแบบประคับประคอง (Palliative care) ผู้ป่วยไตวายระยะสุดท้ายที่ต้องได้รับการบำบัดทดแทนไตโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต้องมารับบริการที่โรงพยาบาลสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ครั้งละ 4-5 ชั่วโมง ทำให้ผู้ป่วยต้องสูญเสียค่าเดินทาง รวมถึงสูญเสียโอกาสจากการทำงาน ขาดรายได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ คุณภาพชีวิตลดลง (รัตนภรณ์ กรุณา, 2558) โดยในปี 2562 ข้อมูลจากสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยพบว่า มีผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไตที่ยังมีชีวิตและรักษาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Hemodialysis) จำนวน 114,262 คน การล้างไตทางช่องท้อง (Continuous Ambulatory Peritoneal Dialysis) จำนวน 30,869 คน และการผ่าตัดปลูกถ่ายไต (Kidney Transplantation) ทั้งสิ้น 6,212 คน รวมมีผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดทดแทนไต ทั้งสิ้น 151,343 คน โดยค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 200,000 - 300,000 บาทต่อคนต่อปี ทำให้มีค่าใช้จ่ายรวมประมาณ 6,400 - 9,600 ล้านบาทต่อปี ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าถ้าหากสามารถชะลอไตเสื่อมของไตในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังได้จะสามารถลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยและญาติที่ต้องดูแลผู้ป่วย ผู้ป่วยโรคไตจะสามารถทำงานได้ตามปกติ ดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ช่วยประหยัดงบประมาณรายจ่ายของประเทศได้เป็นอย่างมาก สามารถช่วยแก้ไขปัญหาค่าขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุขในการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

การชะลอไตเสื่อมหรือการลดอัตราการเสื่อมของไตนั้น มีวิธีการที่สำคัญอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดการด้านอาหารโดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคเพื่อสุขภาพไตให้เหมาะสมตามระยะของโรคและแนวทางการรักษา การจัดการความดันโลหิตให้เหมาะสมโดยมีเป้าหมายความดันโลหิตไม่เกิน 130/80 มิลลิเมตรปรอท การจัดการควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดและการจัดการพฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของไตลดลง เช่น การกลั่นปัสสาวะ การควบคุมดัชนีมวลกาย การออกกำลังกายสม่ำเสมอ การงดสูบบุหรี่และการหลีกเลี่ยงการเข้ายาที่มีผลต่อการทำงานของไต (มณีนรัตน์ จิรปภุชา, 2557)

การดำเนินงานคลินิกชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรี มีกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในระยะที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 5,229 ราย ระยะที่ 4 จำนวน 1,250 ราย และระยะที่ 5 จำนวน 737 ราย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี, 2563) โดยในแต่ละโรงพยาบาลจะมีการดำเนินงานคลินิกชะลอไตเสื่อมในทุกโรงพยาบาลของจังหวัดจันทบุรี จากการดำเนินการในคลินิกชะลอไตเสื่อมที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าชะลอไตเสื่อมยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การชะลอไตเสื่อมสามารถทำได้ในผู้ป่วยไตเสื่อมระยะที่ 3A และ 3B ในขณะที่ผู้ป่วยระยะที่ 4 และระยะที่ 5 อาจไม่สามารถเพิ่มอัตราการทำงานของไตได้จึงเน้นการป้องกันภาวะแทรกซ้อนและให้การ

รักษาด้วยการบำบัดทดแทนไต ปัญหาที่สำคัญของการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมแล้วไม่ประสบความสำเร็จได้แก่ ข้อจำกัดทางด้านสังคม เนื่องจากผู้ป่วยโรคไตส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีผู้ดูแล ทั้งด้านการรักษาที่จำเป็นต้องมีผู้ดูแลมาส่งที่โรงพยาบาล ซึ่งจากการศึกษาระยะเวลาในการรอคอยแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การมาโรงพยาบาลจะใช้เวลาในการรอคอยในกรณีที่มีนัด 87.10 + 18.25 นาที และในกรณีที่ไม่มียัด 133.07 + 57.02 นาที (ปริตรา มั่นเหมาะ และธัญญา วสุศรี, 2561) จึงทำให้ผู้ป่วยไตวายไม่สามารถมารับบริการตามแพทย์นัดได้ นอกจากนี้การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง เช่น การรับประทานอาหารและการรับประทานยาตามแพทย์สั่งจำเป็นต้องมีผู้ดูแลในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเช่นกัน และปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง คือ การรู้สึกท้อแท้ การท้อแท้จากโรคที่เป็นอยู่ที่ไม่สามารถรักษาให้หายและต้องรอการเข้าสู่ระยะของการบำบัดทดแทนไตนั่นเอง ปัจจุบันการชะลอไตเสื่อมนั้นเน้นกระบวนการรักษาทางการแพทย์ โดยมุ่งหวังประสิทธิผลทางด้านร่างกายที่ใช้ดัชนีชีวิตเป็นอัตราการกรองของไต ซึ่งใช้รูปแบบของสหวิชาชีพเข้ามาดูแลผู้ป่วยโดยขาดการดูแลมิติทางด้านอื่น

การบูรณาการศาสตร์ด้านอื่นจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหามาจะไตเสื่อม ปัจจุบันการแพทย์ทางเลือกนับเป็นอีกช่องทางเลือกหนึ่งของผู้ป่วยในการให้การเพิ่มการรักษาและโอกาสของผู้ป่วยเป็นจำนวนมาก ซึ่งการแพทย์ทางเลือกนั้นมีข้อดีหลายประการ โดยเฉพาะการแพทย์วิถีธรรมมีจุดเด่นที่ ประหยัด เรียบง่าย ปลอดภัย ได้ผล แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ฟังตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลักและสามารถประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน (สุวิมล มณีโชติ, 2559) ซึ่งจากการศึกษาความเจ็บป่วยกับการดูแลสุขภาพแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักแพทย์ทางเลือกวิถีพุทธ ของศูนย์เรียนรู้สุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สวนป่านาบุญอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ชี้ให้เห็นว่าการใช้การดูแลสุขภาพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการแพทย์วิถีพุทธสามารถช่วยดูแลสุขภาพของผู้ป่วยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคไตเรื้อรังและเมตาบอลิซึม โดยจากการศึกษาพบว่า การแพทย์วิถีพุทธโดยใช้รูปแบบการดูแลโดยใช้ยา 9 เม็ด ด้วยรูปแบบวิธีการเข้าค่ายนั้นสามารถทำให้ผู้ป่วยเบาหวานดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 72.73 โรคอ้วนและภาวะโภชนาการเกินดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 80 โรคไขมันในเลือดสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 89.87 (ใจเพชร กล้าจน, 2553)

กล่าวโดยสรุปแล้วปัญหาของผู้ป่วยไตเรื้อรังในการชะลอไตเสื่อม คือ ผู้ป่วยไม่สามารถเข้าถึงสถานบริการหรือระบบบริการของโรงพยาบาลได้ โดยเกิดจากปัญหาในระบบการดูแล เช่น การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ การที่ต้องเสียเวลาในการรอคอยการรับบริการที่ยาวนาน ปัญหาที่มาจากด้านผู้ป่วย เช่น การที่ไม่มีผู้ดูแลหรือผู้ดูแลไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้ ความรู้สึก

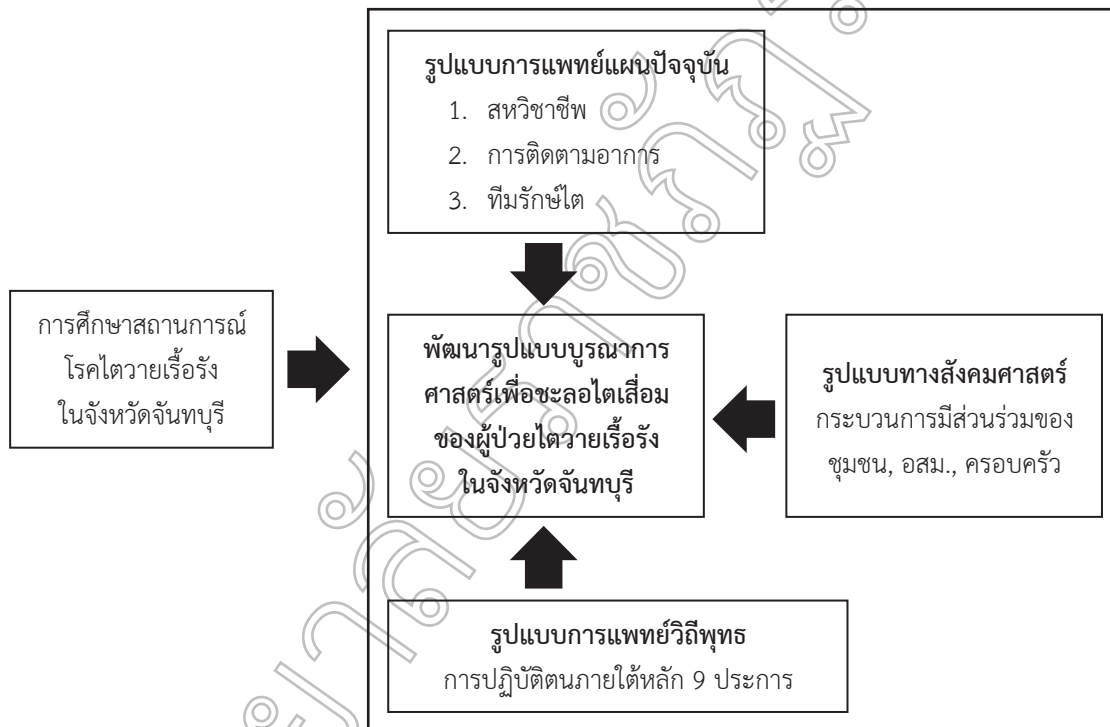
หมตหวังและหลุดจากการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบัน แผนการรักษาไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้ป่วย เป็นต้น ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการป้องกันโรคไตเรื้อรังอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบูรณาการศาสตร์หลายศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยให้ผู้ป่วยเป็นเจ้าของในการแก้ไขปัญหาของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผนจนถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามและสรุปผลการดำเนินงาน ทั้งนี้จะต้องอาศัยเครื่องมือในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ และสามารถสร้างศักยภาพของผู้ป่วยได้ภายใต้ข้อจำกัดและบริบทของผู้ป่วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจใคร่รู้ถึงสถานการณ์โรคไตเรื้อรังในประชาชนเขตจังหวัดจันทบุรี และรูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านวิชาการและเกิดประโยชน์เชิงนโยบายในการนำไปใช้ในพื้นที่และสามารถแก้ไขปัญหาในระดับชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทปัญหาโรคไตเรื้อรังในเขตจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัยเบื้องต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสถานการณ์โรคไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรี ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเกิดจากการบูรณาการศาสตร์ 3 ส่วน คือ รูปแบบการแพทย์แผนปัจจุบัน รูปแบบการแพทย์วิถีพุทธและรูปแบบทางสังคมศาสตร์ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบข้ามพันสาขา (Transdisciplinary Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทปัญหาโรคไตเรื้อรังและการดำเนินงานจังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์บริบทของโรคไตเรื้อรังอุบัติการณ์การเกิดโรคไตเรื้อรัง อัตราป่วยด้วยโรคไตเรื้อรัง

อัตราการตายด้วยโรคไตเรื้อรังและระบบการดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาโรคไตเรื้อรังของประชาชนเขตจังหวัดจันทบุรีจากบันทึกฐานข้อมูลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง จังหวัดจันทบุรี และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ป่วยไตเรื้อรังและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จาก 2 วิธีมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ บันทึกสรุปผลการศึกษาสถานการณ์ปัญหาโรคไตเรื้อรังของประชาชนจังหวัดจันทบุรี

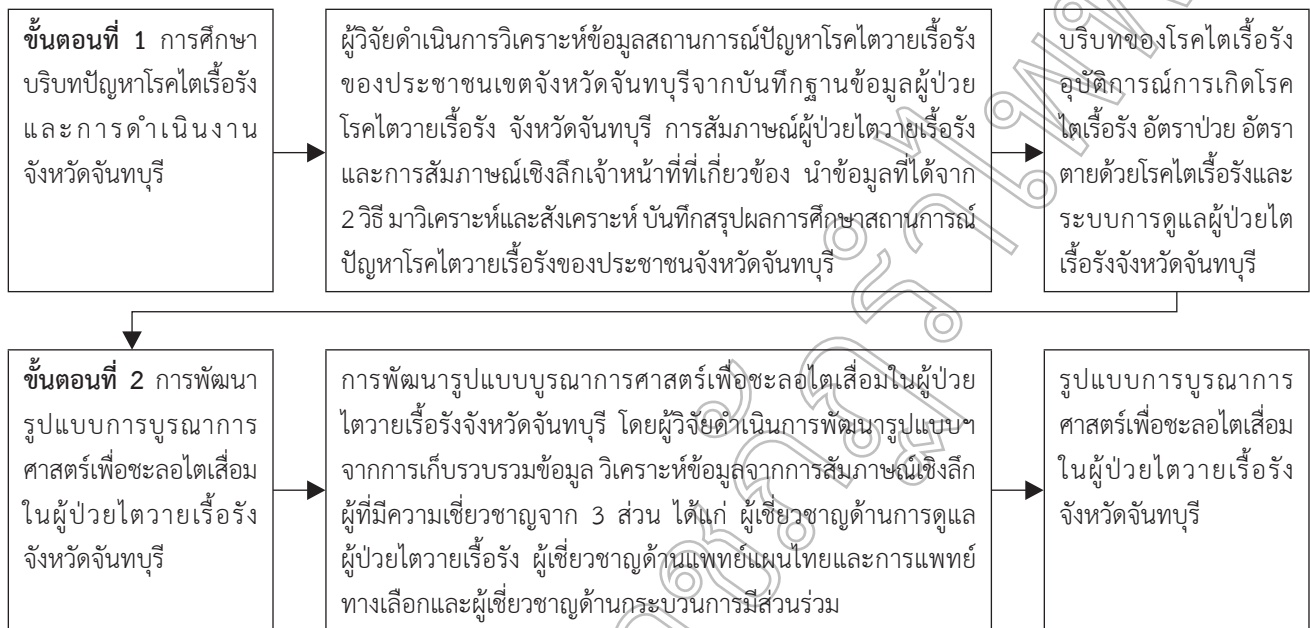

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบฯ จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจาก 3 ส่วน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรัง ผู้เชี่ยวชาญด้านแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกและผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการมีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ บันทึกสรุปผลรูปแบบบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี รายละเอียดดังภาพที่ 2

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 บริบทปัญหาโรคไตเรื้อรังและการดำเนินงานจังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาผู้ป่วยไตเรื้อรัง จำนวนทั้งสิ้น 6,664 คน พบว่า ผู้ป่วยเพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 70-79 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.93 รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 80-89 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.03 โดยผู้ป่วยไตเรื้อรังมีอายุเฉลี่ย 71.58 ปี อายุน้อยที่สุด 2 ปีและอายุมากที่สุด 104 ปี ผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุเฉลี่ยคนไทยคิดเป็นร้อยละ 99.65 เมื่อจำแนก

ระยะการดำเนินไปของโรค พบว่า ผู้ป่วยไตเรื้อรังอยู่ในระยะที่ 3A ร้อยละ 36.74 อยู่ในระยะ 3B,4 และ ร้อยละ 34.69, 23.54 และ 5.03 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามสถานบริการพบว่า ส่วนใหญ่รับบริการที่โรงพยาบาลพระปกเกล้า คิดเป็นร้อยละ 38.30 โดยผู้ป่วยสามารถชะลอไตเสื่อมได้ร้อยละ 55.29 สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ร้อยละ 54.95 ความเข้มข้นของเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 22.3 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผู้ป่วยไตเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (N = 6,664)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	3,157	47.37
หญิง	3,507	52.63
อายุ		
1 - 19 ปี	7	0.11
20 - 59 ปี	896	13.56
60 ปีขึ้นไป	5,761	86.33
(Mean = 71.58 ปี, SD = 12.18, Min = 2 ปี, Max = 104 ปี)		
สัญชาติ		
ไทย	6,641	99.65
อื่น ๆ	23	0.35
ระยะของโรค		
ระยะ 3A	2,448	36.74
ระยะ 3B	2,312	34.69
ระยะ 4	1,569	23.54
ระยะ 5	335	5.03
สถานบริการ		
โรงพยาบาลพระปกเกล้า	2552	38.30
โรงพยาบาลแหลมสิงห์	590	8.85
โรงพยาบาลนายายอาม	574	8.61
โรงพยาบาลเขาสุกิ	471	7.07
โรงพยาบาลเขาคิชฌกูฏ	463	6.95
โรงพยาบาลขลุง	398	5.97
โรงพยาบาลมะขาม	374	5.61
โรงพยาบาลสอยดาว	340	5.10
โรงพยาบาลแก้งหางแมว	313	4.70
โรงพยาบาลสองพี่น้อง	258	3.87
โรงพยาบาลท่าใหม่	224	3.36
โรงพยาบาลโป่งน้ำร้อน	107	1.61
การชะลอไตเสื่อม		
สามารถชะลอไตเสื่อมได้	3488	55.29
ไม่สามารถชะลอไตเสื่อมได้	2820	44.71
การควบคุมระดับความดันโลหิต		
ควบคุมระดับความดันโลหิตได้	3070	54.95
ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้	2517	45.05
ความเข้มข้นของเลือด		
ซีด (HCT < 33%)	875	77.7
ไม่ซีด (HCT ≥ 33%)	251	22.3

**ด้านอาคารสถานที่ในการดำเนินงานคลินิกชะลอไตเสื่อม
จังหวัดจันทบุรี**

การดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรีมีทั้งสิ้น 12 หน่วยบริการ โดยยึดหลักบริการคลินิกชะลอไตเสื่อมคุณภาพ (CKD Clinic) พบว่า มีหน่วยบริการ 7 แห่ง จัดตั้งคลินิกชะลอไตเสื่อม

แยกออกจากคลินิกโรคเรื้อรัง และมี 2 หน่วยบริการได้แก่ โรงพยาบาลพระปกเกล้าและโรงพยาบาลขลุ้งที่มีการจัดบริการบำบัดทดแทนไตทั้งการล้างไตทางช่องท้อง (CAPD clinic) และการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (HD Clinic) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงหน่วยบริการคลินิกชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระดับและการให้บริการ

ลำดับ	หน่วยบริการ	ระดับ	การให้บริการ		
			CKD	CAPD	HD
1	รพศ.พระปกเกล้า	A	✓	✓	✓
2	รพ.ขลุ้ง	F1	บูรณาการกับ NCD clinic	✓	✓
3	รพ.มะขาม	F1	✓		
4	รพ.สอยดาว	F1	✓		
5	รพ.นายายอาม	F2	✓		
6	รพ.แก่งหางแมว	F2	✓		
7	รพ.ท่าใหม่	F2	บูรณาการกับ NCD clinic		
8	รพ.เขาสุกิม	F2	บูรณาการกับ NCD clinic		
9	รพ.สองพี่น้อง	F2	บูรณาการกับ NCD clinic		
10	รพ.แหลมสิงห์	F2	✓		
11	รพ.เขาคิชฌกูฏ	F2	บูรณาการกับ NCD clinic		
12	รพ.โป่งน้ำร้อน	F2	✓		

**ด้านบุคลากรในการดำเนินงานคลินิกชะลอไตเสื่อม
จังหวัดจันทบุรี**

บุคลากรที่ดำเนินงานในคลินิกชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย แพทย์, เภสัชกร, พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลล้างไตทางช่องท้อง, พยาบาลฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม, นักกายภาพบำบัดและนักโภชนาการ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงบุคลากรที่ดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในหน่วยบริการจังหวัดจันทบุรี

ลำดับ	หน่วยบริการ	บุคลากร						
		แพทย์	เภสัชกร	พยาบาล วิชาชีพ	พยาบาล PD	พยาบาล HD	นักกายภาพ	นักโภชนาการ
1	รพศ.พระปกเกล้า	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	รพ.ขลุง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3	รพ.มะขาม	✓	✓	✓	✓		✓	✓
4	รพ.สอยดาว	✓	✓	✓	✓		✓	✓
5	รพ.นายายอาม	✓	✓	✓	✓		✓	✓
6	รพ.แก่งหางแมว	✓	✓	✓			✓	✓
7	รพ.ท่าใหม่	✓	✓	✓			✓	
8	รพ.เขาสุกิ	✓	✓	✓			✓	
9	รพ.สองพี่น้อง	✓	✓	✓			✓	
10	รพ.แหลมสิงห์	✓	✓	✓			✓	✓
11	รพ.เขาคิชฌกูฏ	✓	✓	✓			✓	
12	รพ.โป่งน้ำร้อน	✓	✓	✓			✓	✓

ส่วนที่ 2 การพัฒนารูปแบบบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ การชะลอไตเสื่อมรูปแบบแพทย์แผนไทยในจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสม การชะลอไตเสื่อมรูปแบบการแพทย์วิถีพุทธในจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสม การชะลอไตเสื่อมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวชุมชนที่เหมาะสมกับผู้ป่วยไตวายในจังหวัดจันทบุรี และรูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การชะลอไตเสื่อมรูปแบบแพทย์แผนปัจจุบันในจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสม ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1.1 ทีมสหวิชาชีพ

1.1.1 แพทย์ทั่วไป แพทย์อายุรกรรมหรือแพทย์อายุรกรรมโรคไต โดยแพทย์เป็นหัวใจหลักในการปรับรูปแบบการให้รักษาให้เหมาะสมกับผู้ป่วยในแต่ละราย ซึ่งความเหมาะสมในการพบแพทย์นั้นขึ้นอยู่กับระดับอัตราการกรองของไตหรืออาการของผู้ป่วย โดยแพทย์ทั่วไปนั้นจะดูแลผู้ป่วยระยะ 1 ถึงระยะ 3 ส่วนแพทย์อายุรกรรมหรือแพทย์อายุรกรรมโรคไตเหมาะสำหรับการดูแลผู้ป่วยในระยะที่ 4 และระยะที่ 5

1.1.2 พยาบาลวิชาชีพ เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการดูแลผู้ป่วยโรคไตในจังหวัดจันทบุรี โดยทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณี มีบทบาทในการให้คำปรึกษา ติดตามอาการ

ผู้ป่วย รายงานความก้าวหน้าการรักษาให้กับแพทย์ โดยพยาบาลวิชาชีพที่เหมาะสมควรผ่านการฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทางการจัดการผู้ป่วยโรคเรื้อรัง (Case Manager) หรือการพยาบาลเฉพาะทางการบำบัดทดแทนไต ซึ่งจะสามารถทำให้ดูแลผู้ป่วยโรคไตได้อย่างเหมาะสม

1.1.3 เภสัชกร มีหน้าที่สำคัญในการดูแลผู้ป่วยโรคไตในจังหวัดจันทบุรี โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานยาตามแผนการรักษาของแพทย์ การเก็บรักษาอย่างเหมาะสม การใช้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยากับผู้ป่วยโรคไต ซึ่งเภสัชกรควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยโรคไตจะทำให้มีสมรรถนะเพิ่มมากขึ้นในการดูแลผู้ป่วยโรคไตในจังหวัดจันทบุรี

1.1.4 นักโภชนาการ มีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง มีหน้าที่ในการจัดรูปแบบการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับผู้ป่วย การให้ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารทั้งผู้ป่วยโรคไตและผู้ดูแลเพื่อให้สามารถชะลอไตเสื่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.5 นักกายภาพบำบัด เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยไตวายในคลินิกชะลอไตเสื่อม เนื่องจากการออกกำลังกายที่เหมาะสมจะสามารถทำให้ควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดและการควบคุมความดันโลหิตมีประสิทธิภาพ

1.2 คลินิกชะลอไตเสื่อมที่มีประสิทธิภาพ

1.2.1 มีฐานข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน สามารถเข้าถึงได้

1.2.2 สถานที่ในการให้บริการมีการแยกเป็นสัดส่วนชัดเจนจากคลินิกบริการอื่นชัดเจน

1.2.3 มีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก และการให้บริการอย่างเหมาะสม

1.2.4 มีระบบในการให้บริการอย่างเป็นขั้นตอน ชัดเจน จะสามารถทำให้ผู้ป่วยสามารถได้รับบริการอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

1.2.5 มีระบบการบันทึกข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การจัดการข้อมูลเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว สะดวกในการเข้าถึงและการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2.6 มีระบบการติดตามข้อมูลและการนัดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ป่วยได้รับบริการอย่างต่อเนื่อง มีการส่งต่อข้อมูลให้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

1.3 ทีมรักษไตดำเนินงานเชิงรุกที่เข้มแข็ง

1.3.1 มีระบบส่งต่อข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จากคลินิกชะลอไตเสื่อมไปยังชุมชน

1.3.2 ทีมรักษไตมีแผนการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในการดูแลผู้ป่วยโรคไตในชุมชน

1.3.3 บุคลากรในทีมรักษไต ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้ดูแลผู้ป่วยที่บ้าน มีความรู้ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยไตวายได้

1.3.4 มีเครือข่ายที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุน การดำเนินงานชะลอไตเสื่อมผู้ป่วยในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน

1.3.5 ทีมรักษไตมีการดำเนินการติดตามผลการปฏิบัติและปรับปรุงผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. การชะลอไตเสื่อมรูปแบบการแพทย์วิถีพุทธในจังหวัดจันทบุรีที่เหมาะสม ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ ตามหลักยา 9 เม็ด ได้แก่

2.1 วิธีหลัก

2.1.1 วิธี 1 การใช้ธรรมะ ทำใจให้สบาย เป็นการใช้ธรรมะในแง่ของหลักการทำจิตใจให้ผ่องใส การลด ละ เลิก ในอารมณ์ที่ทำให้จิตใจไม่ผ่องใส ความไม่พอใจ ความพยาบาท ความอาฆาต ปราศจากความวิตกกังวลในอาการที่เกิดขึ้นที่มีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางกาย ลด ละ เลิกสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเข้าถึงการรับประทานอาหารที่พอดี ไม่ยึดติดในรสชาติอาหาร อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะไตเสื่อม สงบจิตใจ ไม่ให้เกิดความเครียด การฝึกภาวนาให้อยู่กับปัจจุบันขณะ ไม่ฟุ้งซ่าน มีสติ

แน่วแน่ในการปฏิบัติจะส่งผลต่อพฤติกรรมชะลอไตเสื่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 วิธี 2 รู้เพียร รู้พักให้พอดี เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้ป่วยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการฝึกปฏิบัติที่พอดี ไม่ฝืนมันจนเกินไปและไม่ละเลยการปฏิบัติจนเกินไป การปฏิบัติพฤติกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของการรู้เพียร รู้พักให้พอดี ไม่หนักเกินไปและพักผ่อนเพื่อให้มีกำลังจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ป่วยโรคไตสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่ออัตราการครองชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 วิธีรอง

2.2.1 วิธี 3 การออกกำลังกาย กดจุดลมปราณโยคะ เป็นการชะลอไตเสื่อมที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยโรคไต การออกกำลังกาย กดจุดลมปราณโยคะช่วยเผาผลาญพลังงาน โดยอาศัยการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องใช้เวลา 15-45 นาที การดัดตัวและกายบริหารโยคะ การกดจุดลมปราณทั้ง 12 จุด ร่วมกับการควบคุมการหายใจที่มีประสิทธิภาพเป็นการลดระดับน้ำตาลในกระแสเลือด ซึ่งในผู้ป่วยไตวายควรมีการออกกำลังกาย กดจุดลมปราณ โยคะ อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน จะช่วยสามารถชะลอไตเสื่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 วิธี 4 การทานอาหารปรับสมดุล เป็นหัวใจหลักในการชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวาย การทานอาหารปรับสมดุลในผู้ป่วยไตวายควรเริ่มตั้งแต่การป่วยในระยะแรกเริ่ม โดยการทานอาหารปรับสมดุลเน้นไปที่การรับประทานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การควบคุมอาหารร้อน เย็น ให้เหมาะสมกับผู้ป่วยไตวาย มีวิธีในการทานอาหารปรับสมดุล 6 ขั้นตอน ได้แก่ การดื่มน้ำสมุนไพรปรับสมดุล, การรับประทานผลไม้ปรับสมดุล, รับประทานผักสดกับส้มตำ ยำมะละกอ หรือยำอื่น ๆ ที่ทำให้รับประทานผักได้ง่าย, รับประทานต้มถั่วหรือธัญพืชปรับสมดุล, รับประทานแกงจืดหรือน้ำต้มถั่ว

2.3 วิธีเสริม

2.3.1 วิธี 5 การทานสมุนไพรปรับสมดุล เป็นการถอนพิษและช่วยชะลอไตในผู้ป่วยไตวาย การทานสมุนไพรปรับสมดุลร้อนเย็นอย่างเหมาะสมสำหรับผู้ป่วยไตวาย ควรปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยการทานสมุนไพรปรับสมดุลนั้นควรทำควบคู่กับการทานอาหารปรับสมดุล จะสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพในการชะลอไตเสื่อมได้อย่างเหมาะสม โดยการนำสมุนไพรเย็นปั่นผสมน้ำเปล่า 1-3 แก้ว ปั่นนาน 10 วินาที กรองผ่านกระชอนหรือผ้าบางนำน้ำที่ได้มาดื่มครั้งละ ½ - 1 แก้ว วันละ 1-3 ครั้ง ก่อนอาหารหรือตอนท้องว่างหรือดื่มตอนกระหายน้ำ ปริมาณการดื่มอาจมากหรือน้อยตามความรู้สึกสบาย

2.3.2 วิธี 6 การทำกัวซา โดยรูปแบบการทำกัวซาที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยไตวาย ควรทำเป็นประจำ การไม่ลง

น้ำหนักมากจนเกินไป การทำกัวซาที่เหมาะสมจะช่วยให้ถอนพิษ และช่วยกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ช่วยให้การชะลอไตเสื่อม มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2.3.3 วิธี 7 การสวนล้างพิษลำไส้ใหญ่ เป็นการปรับสมดุลร้อนเย็นของร่างกายในผู้ป่วยไตวาย โดยเป็นการกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นในร่างกาย ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยไตวาย คือ ให้ทำการสวนล้างพิษลำไส้ใหญ่เมื่อรู้สึกไม่สบาย ระยะเวลาที่ทำให้ทำเท่าที่รู้สึกสบาย โดยการสวนล้างพิษลำไส้ใหญ่นั้น ให้ทำไม่มากหรือน้อยจนเกินไป โดยปกติอาจทำ 3 ครั้งต่อสัปดาห์

2.3.4 วิธี 8 การแช่มือแช่เท้าหรือส่วนที่ไม่สบาย เป็นการปรับสมดุลในผู้ป่วยไตวายโดยรูปแบบที่เหมาะสม คือ การแช่มือแช่เท้าในน้ำสมุนไพรร้อนหรือเย็นตามความเหมาะสม ต้มกับน้ำ 1 ลิตร เดือดประมาณ 5 นาที แล้วนำมาผสมกับน้ำธรรมดาให้พออุ่นโดยการแช่ให้แช่พอท่วมมือและเท้าประมาณ 3 นาที แล้วยกขึ้นพัก 1 นาที ทำซ้ำจนครบ 3 รอบ โดยความถี่ที่เหมาะสมให้ทำสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง หรือทำเมื่อรู้สึกไม่สบาย จะช่วยระบายพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.5 วิธี 9 การพอก ทา หยอด ประคบ อบ อาบ เป็นการปรับสมดุลร้อนเย็นในร่างกายของผู้ป่วยไตวาย ก่อนการอบให้อาบน้ำปกติก่อน 1 รอบ ให้ตั้งไฟด้วยหม้อหุงข้าวให้น้ำเดือดประมาณ 10 นาที ใส่สมุนไพรร้อนและเย็นต้มต่ออีก 5 นาที ให้สมุนไพรมีกลิ่นหอม วางสมุนไพรไว้ใต้เก้าอี้ผู้ป่วยไตวาย ใช้ผ้าชุบน้ำหมาดวางไว้บนศีรษะช่วยดึงความร้อนออกจากร่างกาย ห่มผ้าห่มทั้งตัวสุดท้ายใจแช่ลึกลง ๆ ประมาณ 5-15 นาที แล้วพัก ทำ 2-3 รอบ เท่าที่รู้สึกสบาย

รูปแบบที่เหมาะสมควรเป็นการอบรมหรือแช่ค้ำยที่มีความต่อเนื่องอย่างน้อย 3 วัน รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมที่มีการฝึกฝนการปฏิบัติไปควบคู่กันเพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติ เกิดกระบวนการเรียนรู้การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. การชะลอไตเสื่อมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวชุมชนที่เหมาะสมกับผู้ป่วยไตวายในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

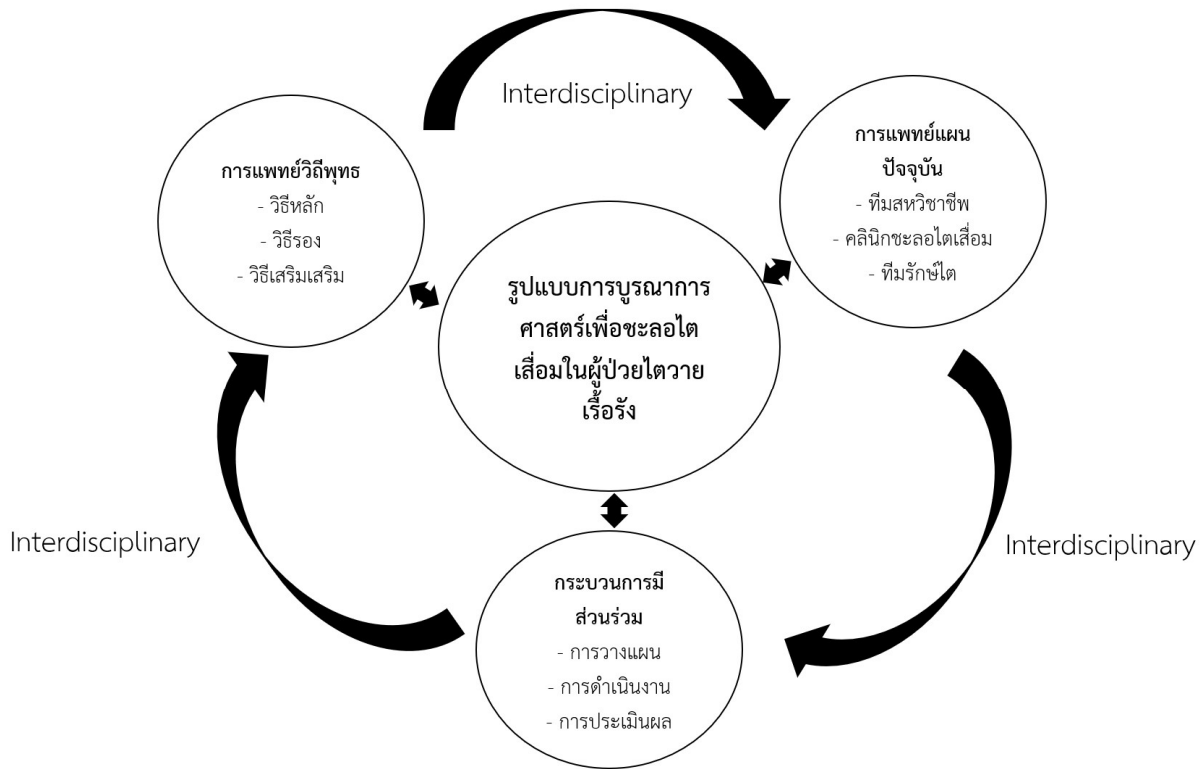
3.1 การมีส่วนร่วมในการชะลอไตเสื่อมด้านการวางแผนโดยครอบครัวและชุมชน การวางแผนในการชะลอไตเสื่อม นับเป็นหัวใจหลักที่สำคัญในการชะลอไตเสื่อม ซึ่งการวางแผนการชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยไตวายนั้น ควรเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยไตวาย เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น

กลุ่มชมรมที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางแผนร่วมกันในการดูแลผู้ป่วยไตวายในชุมชนของตนเอง

3.2 การมีส่วนร่วมในการชะลอไตเสื่อมด้านการดำเนินการชะลอไตเสื่อมในชุมชน เป็นขั้นตอนการดำเนินการตามแผนงานที่วางแผนตั้งเป้าหมายร่วมกันทั้งผู้ป่วย ครอบครัว ผู้ดูแลผู้ป่วยและชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมอย่างสม่ำเสมอ ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวาย แบ่งปันทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมอย่างสม่ำเสมอ

3.3 การมีส่วนร่วมในการชะลอไตเสื่อมด้านการประเมินผลการชะลอไตเสื่อมในชุมชน เป็นการดำเนินงานร่วมกันของผู้ป่วย ครอบครัว ผู้ดูแลผู้ป่วยและชุมชนที่ร่วมกันประเมินผลการชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยไตวายตามเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมกันนำผลการดำเนินงานมาแก้ไขปรับปรุงหรือขยายต่อไปยังผู้ป่วยไตวายรายอื่นอย่างเหมาะสม

4. รูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง เป็นการนำ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การแพทย์แผนปัจจุบันที่ประกอบด้วย สหวิชาชีพ คลินิกชะลอไตเสื่อมที่มีประสิทธิภาพและทีมรักษาที่เข้มแข็ง ร่วมกับการแพทย์วิถีพุทธที่ประกอบด้วย วิธีหลัก การใช้ธรรมะ ทำให้ให้สบายและการรู้เพียร รู้พักให้พอดี วิธีรอง การออกกำลังกาย กตจุตลมปราณ โยคะและการรับประทานอาหารปรับสมดุล วิธีเสริม การดื่มสมุนไพรปรับสมดุล การทำกัวซา การสวนล้างพิษลำไส้ใหญ่ การแช่มือแช่เท้าหรือส่วนที่ไม่สบายและการพอก ทา หยอด ประคบ อบ อาบ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ซึ่งเริ่มตั้งแต่กระบวนการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนในการดูแลผู้ป่วยไตวาย กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายในชุมชน รูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่เกิดจากการประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยใช้หลักการบูรณาการข้ามศาสตร์ (Transdisciplinary) จะสามารถทำให้การชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีเกิดความยั่งยืน ซึ่งรูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษาริบทปัญหาโรคไตเรื้อรังในเขตจังหวัดจันทบุรี โดยมีรายละเอียด ได้แก่ ข้อมูลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรี การดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรี บุคลากรที่ดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรี การตรวจการทำงานของไตในจังหวัดจันทบุรี ขั้นตอนการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรี และวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีโดยผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 70-79 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.93 โดยผู้ป่วยไตเรื้อรังมีอายุเฉลี่ย 71.58 ปี เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีอัตราการกรองของไตลดลงจากความเสื่อมตามวัย ดังนั้นผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังจึงมีค่าเฉลี่ยอายุที่มากขึ้นด้วย ผู้ป่วยไตเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีอยู่ในระยะที่ 3A ร้อยละ 36.74 อยู่ในระยะ 3B,4 และ 5 ร้อยละ 34.69, 23.54 และ 5.03 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามแนวโน้มผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในระดับประเทศ เมื่อจำแนกผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีตามสถานบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับบริการที่โรงพยาบาลพระปกเกล้า คิดเป็นร้อยละ 38.30 เนื่องจากโรงพยาบาลพระปกเกล้าจังหวัดจันทบุรี มีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีอายุรแพทย์โรคไตที่สามารถดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในระยะที่ 4 และ 5 ได้ จึงมีส่วนทำให้บริการมากกว่า

หน่วยบริการอื่น ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีสามารถชะลอไตเสื่อมได้ร้อยละ 55.29 ซึ่งมีแนวโน้มใกล้เคียงกับการชะลอไตเสื่อมในระดับประเทศ ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ร้อยละ 54.95 เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีความพร้อมทางด้านหน่วยบริการในการชะลอไตเสื่อม จึงสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีความเข้มข้นของเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 22.3 เนื่องจากการที่ไตเสียหายที่จะทำให้ผู้ป่วยสูญเสียการผลิตฮอร์โมนที่กระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดแดง (Erythropoietin) จึงทำให้ผู้ป่วยมีภาวะซีดเกิดขึ้นได้

2. การดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรีมีทั้งสิ้น 12 หน่วยบริการ โดยยึดหลักบริการคลินิกชะลอไตเสื่อมคุณภาพ (CKD Clinic) พบว่า มีหน่วยบริการ 7 แห่ง จัดตั้งคลินิกชะลอไตเสื่อมแยกออกจากคลินิกโรคเรื้อรัง ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยบริการ 5 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลขลุง โรงพยาบาลท่าใหม่ โรงพยาบาลเขาสุกิม โรงพยาบาลสองพี่น้อง และโรงพยาบาลเขาฉิมชุกภูมิ มีปัญหาด้านโครงสร้างและสถานที่ในการให้บริการคลินิกชะลอไตเสื่อมแยกอีกทั้งนโยบายของผู้บริหารฯ มีแนวคิดในการให้การบริการแบบบูรณาการร่วมกันทั้งบุคลากร สถานที่และทรัพยากรในคลินิกโรคเรื้อรังเพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณในการดำเนินงาน จึงทำให้คลินิกทั้ง 5 โรงพยาบาลเป็นรูปแบบการบูรณาการร่วมกัน

ระหว่างคลินิกโรคเรื้อรังและคลินิกชะลอไตเสื่อม สำหรับหน่วยบริการ 2 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลพระปกเกล้าและโรงพยาบาลชลุ้งที่มีการจัดบริการบำบัดทดแทนไตทั้งการล้างไตทางช่องท้อง (CAPD clinic) และการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (HD Clinic) ทั้งนี้เนื่องจากโรงพยาบาลพระปกเกล้าจังหวัดจันทบุรีเป็นโรงพยาบาลแม่ข่ายด้านการบริการ (Service Plan) สาขาไตที่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร มีอายุรแพทย์โรคไต พยาบาลผู้เชี่ยวชาญไต พยาบาลฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและพยาบาลล้างไตทางช่องท้อง มีสถานที่ที่สามารถรองรับบริการได้ มีอุปกรณ์ในการให้บริการอย่างเพียงพอทั้งการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง สำหรับโรงพยาบาลชลุ้งเป็นโรงพยาบาลลูกข่ายด้านการบริการ (Service Plan) สาขาไตที่รับได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรีให้เปิดให้บริการจัดบริการบำบัดทดแทนไตทั้งการล้างไตทางช่องท้อง (CAPD clinic) และการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (HD Clinic) โดยโรงพยาบาลชลุ้งมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร สถานที่และอุปกรณ์เช่นเดียวกับโรงพยาบาลพระปกเกล้าและได้รับความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลพระปกเกล้าในการให้คำปรึกษาจากอายุรแพทย์โรคไตในการควบคุมคุณภาพการบริการ นอกจากนี้ทั้งโรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี และโรงพยาบาลชลุ้ง ได้รับการรับรองการประเมินจากคณะกรรมการตรวจประเมินรับรองมาตรฐานการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (ตรต.) และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

3. บุคลากรที่ดำเนินงานในคลินิกชะลอไตเสื่อมในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย แพทย์, เภสัชกร, พยาบาลวิชาชีพ, พยาบาลล้างไตทางช่องท้อง, พยาบาลฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม, นักกายภาพบำบัดและนักโภชนาการ ครอบคลุมสาขาวิชาชีพจำนวน 8 โรงพยาบาล สำหรับโรงพยาบาลท่าใหม่ โรงพยาบาลเขาสุกิม โรงพยาบาลสองพี่น้องและโรงพยาบาลเขาคิชฌกูฏยังขาดนักโภชนาการ เนื่องจากโรงพยาบาลได้กำหนดแผนการจ้างวิชาชีพโภชนาการไว้แล้ว แต่ยังไม่มียังนักโภชนาการที่สนใจเข้ามาทำงานในโรงพยาบาลดังกล่าวจึงทำให้คลินิกชะลอไตเสื่อมของโรงพยาบาลท่าใหม่ โรงพยาบาลเขาสุกิม โรงพยาบาลสองพี่น้อง และโรงพยาบาลเขาคิชฌกูฏ จำเป็นต้องใช้พยาบาลวิชาชีพในการทำหน้าที่ให้ความรู้กับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในพื้นที่ของตนเอง

4. โรงพยาบาลทุกแห่งมีการคำนวณค่า eGFR โดยใช้สมการ CKD-EPI และตรวจ Serum creatinine (Cr) ใช้การตรวจด้วยวิธี Enzymatic method ทุกแห่ง โรงพยาบาลมีระบบในการเชื่อมโยงข้อมูล Laboratory Information System (LIS) เข้าสู่ Hospital Information System (HIS) แบบอัตโนมัติ มีทั้งสิ้นจำนวน 8 แห่ง สำหรับโรงพยาบาลที่ยังไม่มีระบบเชื่อมโยงอัตโนมัติ ได้แก่ รพ.มะขาม รพ.แก่งหางแมว รพ.เขาคิชฌกูฏ และ รพ.สองพี่น้อง ทั้งนี้

เนื่องจากการเชื่อมต่องาน LIS เข้ากับระบบ HIS มีค่าใช้จ่ายและต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ทั้งนี้จึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานะเงินบำรุงของโรงพยาบาล รวมถึงนโยบายและการตัดสินใจของผู้บริหาร จึงทำให้อีก 4 โรงพยาบาลยังไม่มีระบบเชื่อมโยงอัตโนมัติ

5. ขั้นตอนการดำเนินงานการให้บริการในคลินิกชะลอไตเสื่อมจังหวัดจันทบุรีมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ การตรวจคัดกรองทางห้องปฏิบัติการและแบ่งกลุ่มการให้บริการตามระยะของโรค การให้ความรู้แบบกลุ่มขณะรอผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ พบพยาบาลเพื่อทำการซักประวัติและการตรวจร่างกายเบื้องต้น ส่งพบสาขาวิชาชีพจำแนกตามปัญหาของผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง ได้แก่ ปัญหาเรื่องการช้ยา ปัญหาเรื่องโภชนาการ ปัญหาด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสม เข้าพบแพทย์พร้อมผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการเพิ่มเติม กรณีมีความผิดปกติ พบพยาบาลหลังพบแพทย์ เพื่อรับใบนัดและใบส่งยาตามแผนการรักษา ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการดำเนินงานดังกล่าวเกิดจากการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการการบริการ (Service plan) สาขาไตที่ได้วางแนวทางในการชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยไตวายจังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการชะลอไตเสื่อมของ สำนักควบคุมโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

6. ขั้นตอนการดำเนินงานการให้บริการคลินิกชะลอไตเสื่อมในชุมชนของจังหวัดจันทบุรีมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ การติดตามเยี่ยมบ้าน (Home health care) ร่วมกับทีมรักษไตในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง จัดกิจกรรมการสร้างกระแสและการสร้างสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงในชุมชน การจัดหาบุคคลต้นแบบในชุมชน เป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้ดูแลผู้ป่วยในชุมชน การส่งต่อข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลกับโรงพยาบาลชุมชนเพื่อความต่อเนื่องในการดูแลผู้ป่วย เนื่องจากขั้นตอนในการดำเนินงานการให้บริการคลินิกชะลอไตเสื่อมในชุมชนเกิดจากการประชุมร่วมกันของหน่วยบริการที่ดำเนินงานชะลอไตเสื่อมของจังหวัดจันทบุรี โดยมีแนวทางที่ยึดถือจากสำนักควบคุมโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ทำให้เกิดขั้นตอนการดำเนินงานการให้บริการคลินิกชะลอไตเสื่อมในชุมชนของจังหวัดจันทบุรีมี 6 ขั้นตอน

7. รูปแบบการบูรณาการศาสตร์เพื่อชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง เป็นการนำ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การแพทย์แผนปัจจุบัน การแพทย์วิถีพุทธและสังคมศาสตร์กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากการใช้องค์ความรู้เพียงด้านเดียว (Single scient) มีข้อจำกัดที่ทำให้ผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังไม่สามารถชะลอไตเสื่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การไม่สามารถเข้าถึงการบริการแพทย์แผนปัจจุบัน (Access) ได้

อย่างทั่วถึงของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรีที่อยู่ในเขตชนบทที่ห่างไกลหรือมีความจำเป็นต้องพึ่งพิงญาติและผู้ดูแลในการพาผู้ป่วยมารับบริการที่คลินิกชะลอไตเสื่อม อีกทั้งการแพทย์แผนปัจจุบันยังมีช่องว่างด้านบริบทของผู้ป่วยไตวายสูงอายุ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตนตามแนวทางการรักษาของแพทย์ได้ การบูรณาการศาสตร์ (Multidisciplinary) โดยการใช้การแพทย์วิถีพุทธ ซึ่งเน้นกระบวนการตามธรรมชาติในการปรับสมดุลร้อนเย็น สังคมศาสตร์กระบวนการมีส่วนร่วมในการเพิ่มความเข้มแข็งในการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในชุมชน จะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายในจังหวัดจันทบุรีได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยสถานการณ์บริบทโรคไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรี ควรนำผลการวิจัยที่ได้เสนอต่อผู้บริหารของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรีและหน่วยบริการต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรีเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยไตวายเรื้อรังจังหวัดจันทบุรี
2. จากผลการวิจัยการพัฒนาแบบการบูรณาการศาสตร์ไปใช้ในกลุ่มผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในจังหวัดจันทบุรี ควรสนับสนุนให้มีการนำแบบการบูรณาการศาสตร์ไปใช้ในกลุ่มผู้ป่วยไตวายเรื้อรังเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการชะลอไตเสื่อมของสถานบริการ
3. จากผลการวิจัยพบว่า มีข้อจำกัดทางด้านศาสนาดังนั้นควรมีการบูรณาการศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องที่ช่วยให้ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่มีข้อจำกัดทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถเข้าถึงการชะลอไตเสื่อมได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กัลยารัตน์ รอดแก้ว. (2561). ผลของโปรแกรมการกำกับตนเองร่วมกับคู่มือดูแลกันต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเบาหวาน น้ำหนักและระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีน้ำหนักเกิน. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*. 11(2) 13-28.

ใจเพชร กล้าจน. (2553). ความเจ็บป่วยกับการดูแลสุขภาพแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักแพทย์ทางเลือกวิถีพุทธของศูนย์เรียนรู้สุขภาพพึ่งตน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงสวนป่านาบุญ อำเภอตอนตาล จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ประเสริฐ ธนกิจจารุ, สกานต์ บุญนาค และวรางคณา พิชัยวงศ์. (2554). *โรคไตเรื้อรัง*. การแพทย์ไทย 2554-2557. โรงพยาบาลราชวิถี.

ประเสริฐ ธนกิจจารุ. (2558). สถานการณ์ปัจจุบันของโรคไตเรื้อรังในประเทศไทย. *วารสารกรมการแพทย์*. ฉบับประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม 2558.

ปรีตรา มั่นเหมาะ และธนัญญา วสุศรี. (2562). การจำลองสถานการณ์เพื่อลดระยะเวลาการรอคอยของผู้ป่วย แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน*. 15(2) 51-62.

มณีรัตน์ จิรัปปภา. (2557). การชะลอไตเสื่อมจากวัยผู้ใหญ่ถึงวัยผู้สูงอายุ. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา*. 20(2) 5-16.

สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย. (2558). *คำแนะนำสำหรับการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังก่อนการบำบัดทดแทนไต พ.ศ. 2558*.

สุวิมล มณีโชติ. (2559). การดูแลสุขภาพตนตามหลักการแพทย์วิถีธรรม: กรณีศึกษาผู้ใหญ่วัยกลางคน. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*. 36(2) 202-214.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี. Health Data Center v.4.0. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://cti.hdc.moph.go.th/hdc/main/index.php>. 2563.

ศิริลักษณ์ กุทอง. (2560). การชะลอไตเสื่อมในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 18(พิเศษ) 17-24.

United States Renal Data System. 2020. *Annual Data Report*. Chronic Kidney Disease. CKD in the Generation Population.

ผลการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางที่ส่งผลต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี

Effects of Plyometric Training with Rubber Jumping on Muscle Strength and Physical Fitness Performance of Students School Border Patrol in Chanthaburi Province

จักรวรรดิ กิ่งส้มกลาง*, ชินกฤษ ไกรแก้ว

Jakgrawat Gingsomklang, Chinnakrit Kriakao

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Education, Rajabhat Rambhai Barni University, Chanthaburi 2200 Thailand

*Corresponding author E-mail: jakgrawat.g@rbru.ac.th

(Received: August 1 2022; Revised: November 2 2022; Accepted: November 8 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางที่มีต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) และสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครนักเรียนเพศชายและเพศหญิงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 78 คน อายุระหว่าง 10-12 ปี ที่เข้าร่วมการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเวลา 4 สัปดาห์ เก็บข้อมูลก่อนการฝึก กับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 1 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 3 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) ด้วยเครื่องมือวัดความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (Black and Leg Dynamometer) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบก่อนการฝึกกับหลังการฝึกตามช่วงเวลาจำแนกตามเพศ เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยผลการทดสอบก่อนหลังการฝึกตามช่วงเวลา ด้วยสถิติวัดความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (one-way repeated-measures ANOVA) จำแนกตามเพศ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) หลังการฝึกที่ส่งผลต่อรายการทดสอบสมรรถภาพทางกาย จำนวน 4 รายการ ได้แก่ รายการนั่งงอตัวไปข้างหน้า รายการดันพื้นประยูกต์ 30 วินาที รายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที และยืนยกเข้าชั้นลง 3 นาที เทียบผลการทดสอบกับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) ของสำนักงานวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2562 จำแนกตามอายุ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) ทั้งเพศชายและเพศหญิงสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการฝึกเพศชายมีค่าเฉลี่ย 1.71 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 หลังการฝึกสัปดาห์ 1, 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ย 1.89, 2.02, 2.06, 2.12 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62, 0.63, 0.64, 0.64 ตามลำดับ เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 1.12 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 หลังการฝึกสัปดาห์ 1, 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ย 1.33, 1.47, 1.52, 1.45 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41, 0.46, 0.47, 0.47 ตามลำดับ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) ตามช่วงเวลา ด้วยสถิติวัดความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ พบว่า เพศชายมีความแตกต่างของผลการฝึกตามช่วงเวลาระหว่างก่อนการฝึกกับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพศหญิงมีความแตกต่างของผลการฝึกตามช่วงเวลาระหว่างก่อนการฝึกกับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) กับผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายโดยรวม จำนวน 4 รายการ ทั้งเพศชายและเพศหญิงความแข็งแรงในระดับปานกลางและระดับต่ำ พบว่า ผลการทดสอบมีความสัมพันธ์กับการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที มากที่สุด (มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.30 Sig. ที่ระดับ .05 เป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง) รองลงมา คือ การทดสอบยืนยกเข้าชั้นลง 3 นาที (มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.27 Sig. ที่ระดับ .05 เป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ) การทดสอบดันพื้นประยูกต์ 30 วินาที และการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้าไม่มีความสัมพันธ์กับความแข็งแรงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา)

4. ผลการทดสอบสมรรถภาพทาง จำนวน 4 รายการ หลังการฝึกเทียบเกณฑ์มาตรฐาน

เพศชาย อายุ 10 ปี ระดับดีมาก คือ รายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 38.64$, S.D. = 9.48) ระดับดี คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 24.54$, S.D. = 4.63) รายการทดสอบยืนยกเข้าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 143.46$, S.D. = 29.51) และระดับต่ำ คือ รายการนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X} = 6.99$, S.D. = 5.60)

อายุ 11 ปี ระดับดี คือ รายการทดสอบยืนยกเข้าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 153.75$, S.D. = 26.45) ระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 21.92$, S.D. = 4.40) รายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 29.08$, S.D. = 4.88) ระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X} = 7.46$, S.D. = 5.22)

อายุ 12 ปี ระดับดี คือ รายการทดสอบยืนยกเข้าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 161.00$, S.D. = 54.55) ระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 22.90$, S.D. = 6.54) รายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 30.36$, S.D. = 6.68) และระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X} = 6.53$, S.D. = 4.73)

เพศหญิง อายุ 10 ปี ระดับดี คือ รายการทดสอบยืนยกเข้าขึ้นลง (ครั้ง) ($\bar{X} = 141.53$, S.D. = 39.03) ระดับปานกลาง คือ รายการดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 16.40$, S.D. = 4.64) รายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 24.40$, S.D. = 3.62) และระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X} = 5.74$, S.D. = 8.21)

อายุ 11 ปี ระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 24.73$, S.D. = 4.94) รายการทดสอบยืนยกเข้าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 134.47$, S.D. = 31.74) ระดับต่ำ คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 15.13$, S.D. = 3.44) และรายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า ($\bar{X} = 5.82$, S.D. = 4.94)

อายุ 12 ปี ระดับดี คือ รายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 23.50$, S.D. = 3.26) รายการทดสอบยืนยกเข้าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 141.17$, S.D. = 19.81) ระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X} = 17.50$, S.D. = 3.58) และระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X} = 8.49$, S.D. = 5.51)

คำสำคัญ : ฟลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยาง, ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา, สมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี

Abstract

This research was to study the effect of plyometric training on muscle strength (Muscle of Leg) and physical fitness of students at Border Patrol Police School in Chanthaburi Province. It is a quasi-experimental research. The study was conducted with a sample group of 78 male and female volunteers had In grade 4-6 aged 10-12 years participating in the training program. Plyometrics with rubber jumps been created by the researchers for 4 weeks. Data were collected prior to training after the 1st week of training, after the 2nd week of training, after the 3rd week of training, and after the 4th week of training, testing strength of muscle using a Leg Dynamometer, comparing the mean difference of test results before and after training and by gender. The mean difference of pretest results were compared after interval training with one-way repeated-measures ANOVA. When classified by gender the relationship between the strength of the lower back muscles after training affected four items of physical fitness test items, namely, sitting and bending forward 30 seconds of applied push-ups, 60 seconds of sit-ups and 3 minutes of standing up and down tests, and comparing the results of general physical fitness tests with physical fitness standards of elementary school students (aged 7-12 years) of the Office of Sports Science, Department of Physical Education, Ministry of Tourism and Sports, 2019, classified by age.

The study results were as follows:

1. The lower muscle strength (Muscle of Leg) of both males and females was higher. For comparing the commencement of the training program, the mean males were 1.71 kg, the standard deviation 0.64. After the training week 1, 2, 3 and 4, the mean was 1.89, 2.02, 2.06, 2.12 kg, and the standard deviation was 0.62, 0.63, 0.64, 0.64, respectively.

2. For comparing the mean difference of lower muscle strength (Muscle of Leg) test results over time with the repetitive statistical variance measure, it was found that males had differences in training results. The time interval between pre-training and post-training at Weeks 1, 2, 3 and 4 was statistically significant at the .05 level (Wilks' Lambda statistic: 0.27, F = 20.76, Sig. at .00) with females, there was a difference in interval training results between pre-training and post-training weeks 1, 2, 3 and 4 at the .05 level (Wilks' Lambda statistic was 0.25, F was 28.55, Sig. was at the .00 level).

3. The relationship between lower muscle strength and overall physical fitness test results of four items, both males and females, it was found that the strength after training was the most correlated with the 60-second sit-up test (with a correlation coefficient of 0.30 Sig., at the .05 level). It was a moderate correlation, followed by a 3 minute standing test with knees raised and down (having a correlation coefficient of 0.27 Sig. at the .05 level, a low correlation). For the applied 30-second push-up test and the sitting-forward bent test item, there was no relation to strength or level correlation very low to insignificant.

4. For physical fitness results compared to benchmarks, males aged 10 years had a very good level with a 60- second sit-up test (times) ($\bar{X}$ = 38.64, S.D.= 9.48), a good level of a 30-second applied push-up test item (times) ($\bar{X}$ = 24.54, S.D. = 4.53), a 3-minute standing test with knees raised up and down (times) ($\bar{X}$ = 143.45, S.D. = 29.51), and a low level of sitting-bending forward (cm) ($\bar{X}$ = 6.99, S.D. = 5.60).

For males aged 11 years, a good level included a 3-minute of knees raised up and down (times) ($\bar{X}$ = 153.75, S.D. = 25.45), and a moderate level of a 30-second applied push-up test (times) ($\bar{X}$ = 21.92, S.D. = 4.40), a 60-second sit-up (times) ($\bar{X}$ = 29.08, S.D. = 4.88), a 60-second sit-up (times) ($\bar{X}$ = 29.08, S.D. = 4.88), and a low level is the sitting-bending forward test item (cm) ($\bar{X}$ = 7.46, S.D. = 5.22)

For 12-year-old volunteers, a good level included a 3-minute standing test with a 3-minute of knees raised up and down (times) ($\bar{X}$ = 161.00, S.D. = 54.55), a moderate level of a 30-second applied push-up test item (times) ($\bar{X}$ = 22.90, S.D. = 6.54) a 60-second sit-up (times) ($\bar{X}$ = 30.36, S.D. = 6.68) and a low level is a test item of sitting-bending forward (cm) ($\bar{X}$ = 6.53, S.D. = 4.73).

For females aged 10 years, a good level consisted of standing with knees raising test (times) ($\bar{X} = 141.53$, S.D. = 39.03), a moderate level of a 30-second applied push-up test item (times) ($\bar{X} = 16.40$, S.D. = 64), a 60-second sit-up (times) ($\bar{X} = 24.40$, S.D. = 3.26), and a low level is a bending forward test item (cm) ($\bar{X} = 5.74$, S.D. = 8.21).

For 11-year-old volunteers, a moderate level included a 60-second sit-up test (times) ($\bar{X} = 24.73$, S.D. = 4.94), a 3-minute standing test with knees up and down (times) ($\bar{X} = 134.47$, S.D. = 31.74), a 30-second applied push-up test item ($\bar{X} = 15.13$, S.D. = 3.44), and sitting-bending forward ($\bar{X} = 5.82$, S.D. = 4.94).

For 12-year-old volunteers, a good level included a 60-second sit-up test (times) ($\bar{X} = 23.50$, S.D. = 3.26), a 3-minute standing with knees up and down test (times) ($\bar{X} = 141.17$, S.D. = 19.81), a moderate level consisted of a 30 second applied push-up test item (times) ($\bar{X} = 17.50$, S.D. = 3.58), and a low level is a sitting-bending test item (cm) ($\bar{X} = 8.49$, S.D. = 5.51)

Keywords : Plyometric with jumping, leg strength, Physical fitness of Border Patrol Police Schools

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าประสงค์ในการดำเนินการพันธกิจด้านการจัดการศึกษา ข้อ 3 พัฒนาศักยภาพคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ข้อ 4 สร้างโอกาสความเสมอภาคลดความเหลื่อมล้ำของผู้เรียนทุกคนให้ได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมและยังมีเป้าหมายในการพัฒนาส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษาและอื่น ๆ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลทุรกันดารให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพ สำหรับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติที่ยั่งยืน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนปฏิรูปการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมุ่งสู่ Thailand 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564: 3) มีประเด็นนโยบายการจัดการศึกษาที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น พื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่ง เกาะ แก่ง ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพตามสมควรตามต้องการ เห็นได้ว่าการจัดการศึกษาของชาติมุ่งยกระดับการศึกษาในทุก ๆ มิติ ไม่จำกัดว่าจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับโรงเรียนในเขตเมือง โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล บนพื้นที่สูงบนภูเขา ชายแดน ชายฝั่ง เกาะแก่งต่าง ๆ ให้ได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 7)

การมีสมรรถภาพทางกายที่ดีในนักเรียนเรียนระดับประถมศึกษา จะเป็นตัวช่วยที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กและยังเป็นตัวช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ พัฒนาความสัมพันธ์การใช้สายตากับมือให้ดีขึ้น กระตุ้นให้เกิดความสนใจในกีฬาชนิดต่าง ๆ และพัฒนาไปสู่การมีทักษะความสามารถทางกายที่ดีขึ้น การเรียนพลศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาจะต้องเน้นการสอนหรือกิจกรรมทางกายที่ส่งเสริมการมีสมรรถภาพทางกายที่ดีเพราะจะช่วยกระตุ้นให้ร่างกายได้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอยู่ในช่วงวัยร่างกายสามารถพัฒนาการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างเต็มที่และรวดเร็ว ทำให้ง่ายต่อการมีประสิทธิภาพ การมีสมรรถภาพทางกายที่ดีจะช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการเคลื่อนไหวและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ช่วยควบคุมและรักษาน้ำหนักตัว เด็กที่อยู่

ในวัยเจริญเติบโตจึงควรได้รับการออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอตามคำกล่าวของ เจริญ กระบวนรัตน์ ที่ว่า “การออกกำลังกายที่ถูกต้องเหมาะสมจะช่วยสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายให้มีความสมบูรณ์” (เจริญ กระบวนรัตน์, 2552: 15) ความแข็งแรงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสมรรถภาพทางกายและยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักกีฬาทุกประเภทและยังจำเป็นสำหรับบุคคลทั่วไปด้วย เพราะนอกจากจะทำให้ระดับสมรรถภาพทางกายมีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นแล้วยังจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติทักษะกีฬาและทักษะการเคลื่อนไหวผลที่ตามมาช่วยป้องกันและลดโอกาสเสี่ยงต่อปัญหาการบาดเจ็บที่จะเกิดขึ้นกับกล้ามเนื้อ เอ็นกล้ามเนื้อ เอ็นข้อต่อ ข้อต่อและกระดูกด้วยการเลือกกิจกรรมหรือท่าออกกำลังกายที่สามารถผสมผสานการเคลื่อนไหวหรือการทำงานของข้อต่อหลายส่วนเข้าด้วยกัน มีการเคลื่อนไหวที่มีความสัมพันธ์หรือมีลักษณะเฉพาะของกีฬาที่ใช้ในการเคลื่อนไหวในการฝึกก็จะเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557)

การฝึกพลัยโอเมตริกตั้งอยู่บนรากฐานของวงจรการยืดและหดตัวของกล้ามเนื้อแต่ละครั้ง ที่เรียกว่า Stretch - Shortening Cycle (SSC) ในการปฏิบัติทักษะทางการกีฬาส่วนใหญ่กล้ามเนื้อจะมีการหดตัวแบบเอกเซนตริก (Eccentric) และตามด้วยการหดตัวของกล้ามเนื้อแบบคอนเซนตริก (Concentric) อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานที่มีความเฉพาะเจาะจงและต้องการสมรรถภาพทางกายที่เฉพาะเจาะจงทางด้านพลังระเบิด (Explosive Power) หรือความสามารถในการใช้ความแข็งแรงเอาชนะแรงต้านทานได้ด้วยความเร็ว (Speed-strength) ความเร็วและความแข็งแรงเป็นสมรรถภาพที่พบได้หลากหลายรูปแบบในการเคลื่อนไหว การผสมผสานกันของความเร็วและความแรงจะเกิดขึ้นเป็นพลัง เช่น การออกกำลังกายที่มีการกระโดด (Jumps) กระโดดลงด้วยเท้าเต็ม (Hops) กระโดดลงด้วยเท้าตรงข้าม (Bound) ถูกนำมาใช้อย่างหลากหลายรูปแบบในการที่จะเพิ่มความสามารถทางการกีฬา วิธีการฝึกพลังหรือพลังระเบิดดังกล่าวจะถูกเรียกว่า “พลัยโอเมตริก” (สนธยา สีละมาต, 2555: 309) กลศาสตร์ของการออกกำลังกายแบบพลัยโอเมตริก (Mechanics of Plyometric Exercise) พลัยโอเมตริกจะมีพื้นฐานมาจากวงจรการยืดออก-การหดสั้นเข้า (Stretching-shortening Cycle) หรือรีเฟล็กซ์ยืด (Stretch Reflex) ซึ่งกล้ามเนื้อจะมีการหดตัวแบบเอกเซนตริก (ยืดยาวออก) และตามด้วยการหดตัวแบบคอนเซนตริก (หดสั้นเข้า) อย่างฉับพลัน องค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิบัติแบบพลัยโอเมตริกจะแบ่งออกได้ 3 ระยะ คือ ระยะกล้ามเนื้อยืดยาวออก (Eccentric Phase) ระยะสะสมพลังงาน (Amortization Phase) และระยะกล้ามเนื้อหดตัวสั้นเข้า (Concentric Phase) ระยะสะสมพลังงานเป็นช่วงเวลาจากกล้ามเนื้อเริ่มต้นการทำงานแบบยืดยาวออก (สัมผัสพื้น)

ถึงเริ่มต้นการทำงานแบบหดสั้นเข้า (เริ่มต้นการกระโดด) ผลของการทำงานแบบพลัยโอเมตริกดังกล่าว กล้ามเนื้อขาจะมีความทำงานเหมือนกับการยืดยางยืดอย่างรวดเร็วซึ่งจะเป็นผลให้มีพลังในการหดตัวของกล้ามเนื้อมากขึ้น การฝึกซ้อมพลัยโอเมตริก 1) กล้ามเนื้อจะหดตัวอย่างเต็มแรงและรวดเร็วถ้ามีการยืดยาวออกก่อน 2) การยืดยาวออกก่อนอย่างรวดเร็วจะทำให้มีการหดสั้นเข้าอย่างรวดเร็ว 3) สำหรับ การปฏิบัติการออกกำลังกายแบบพลัยโอเมตริก การเรียนรู้เทคนิคที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ 4) การลงสู่พื้นในการทำให้กล้ามเนื้อมีการยืดยาวออกก่อน สิ่งสำคัญต้องแน่ใจว่านักกีฬามีการงอขา 5) การหดตัวสั้นเข้า ควรเกิดขึ้นทันทีหลังจากมีการยืดยาวออก 6) การเคลื่อนไหวจากระยะยืดยาวออกควรราบเรียบต่อเนื่องและรวดเร็วเท่าที่จะเป็นไปได้ 7) การฝึกซ้อมแบบพลัยโอเมตริกจะเป็นผลให้มีการถ่ายโอนความแข็งแรงไปสู่พลังระเบิด (Explosive Power) (สนธยา สีละมอด, 2555: 313)

การกระโดดยาง คือ ลักษณะของการกระโดดซึ่งต้องใช้กำลังในการกระโดดใช้พลังของกล้ามเนื้อขาอย่างมากเพื่อกระโดดข้ามสิ่งกีดขวางนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากการกระโดดยางโดยปรับเปลี่ยนจากการใช้อวัยวะของร่างกาย เช่น ขา แขน ลำตัว เพื่อตั้งระดับของการกระโดดสูงขึ้นมาเป็นการกำหนดระดับความสูงแบบไล่ระดับ (15 เซนติเมตร) จากหลักการฝึกพลัยโอเมตริกสามารถพัฒนาพลังหรือความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) ให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งยังเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ ตอบสนองความสนใจของเด็ก การวิ่ง การกระโดด ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสร้างความมั่นใจในการเคลื่อนไหวให้กับตนเองผ่านการเล่นกิจกรรมทางกายแบบต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแบบการกระโดดยางในลักษณะต่าง ๆ ผนวกเข้ากับรูปแบบการฝึกพลัยโอเมตริกของขา จำนวน 5 รูปแบบ 1) ทำกระโดดอปีง 2) ทำกระโดดอปีงแบบคร่อม 3) ทำกระโดดอปีงแบบเหยียบ 4) ทำกระโดดอปีงฝ้าย และ 5) ทำกระโดดแบบไขว้เท้า ในโปรแกรมการฝึกนี้จะปรับเปลี่ยนเพิ่มภาระงานของการกระโดดเพิ่มขึ้นตามลำดับ

จากรายงานการศึกษาของภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี เก็บข้อมูลระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตจังหวัดจันทบุรี เทียบเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของเด็กไทยระดับประถมศึกษา (ติยาพรธรรมสนธิ, 2560) พบว่า ระดับสมรรถภาพทางกายโดยรวมของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับดี เมื่อศึกษารายละเอียดองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายด้านต่าง ๆ พบว่า ด้านพลังกำลังความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (ทดสอบด้วยการยืนกระโดดไกล) อยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 150 เซนติเมตร) เมื่อ

เทียบตามเกณฑ์มาตรฐานของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายสำหรับเด็กไทย อายุ 7-12 ปี (กรมพลศึกษา, 2555) เพื่อพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) และสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตจังหวัดจันทบุรี ให้มีความแข็งแรงและสมรรถภาพทางกายที่สูงขึ้น โดยใช้ระยะเวลาอันสั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางเพื่อพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้กับนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) ก่อนการฝึกกับหลังการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยาง
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) หลังการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางที่ส่งผลต่อระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี
3. ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี หลังการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางเทียบเกณฑ์มาตรฐาน

การยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี (Rambhai Barni Rajabhat University Institutional Review Board) ก่อนดำเนินการวิจัย และเก็บข้อมูลการวิจัยได้รับการรับรองใบรับรองเลขที่ IRB-31/2564 ซึ่งการตัดเข้าของอาสาสมัครร่วมการวิจัย พิจารณาจากความสมัครใจของนักเรียนและตรวจสอบประวัติสุขภาพโดยคัดเฉพาะนักเรียนที่ไม่เคยได้รับ การบาดเจ็บกล้ามเนื้อและกระดูกและร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองและมีครูประจำชั้นเป็นพยาน และการคัดออกอาสาสมัครสามารถออกจากกรวิจัยได้เมื่อไม่พร้อมทุกเมื่อ ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นตอนการคัดเลือกอาสาสมัครร่วมการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในกลุ่มประชากร เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 โรงเรียน ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา

2564 ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองแดง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทางแมว โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านบ่อชะอ้อม โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองมะลิ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำแดง และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสิงคโปร์แอร์ไลน์ เป็นนักเรียนชาย จำนวน 63 คน นักเรียนหญิง จำนวน 66 คน จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง

พิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ตามวิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามาเน่ (Yamane, 1970: 580-581) กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 รวมทั้งสิ้น จำนวน 78 คน อายุระหว่าง 10-12 ปี จากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองมะลิ จำนวน 22 คน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทางแมว จำนวน 30 คน และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำแดง จำนวน 26 คน จำแนกเป็นเพศชาย 36 คน เป็นเพศหญิง 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) ของสำนักงานวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2562 จำนวน 4 รายการ ได้แก่ การทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า การทดสอบดันพื้นประยুক্ত 30 วินาที การทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที และการยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที

2. แบบทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ใช้เครื่อง (Back and Leg Dynamometer) รุ่น (5102BACK - D) หมายเลขผลิตภัณฑ์ 28A6AD-25C5D5

3. โปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โปรแกรมการฝึกมีลักษณะเป็นแบบฝึกกระโดดยางแบบต่าง ๆ จำนวนแบบ 5 รูปแบบ คือ ทำกระโดดอปีง ทำกระโดดอปีงเหยียบยาง ทำกระโดดอปีงคร่อมยาง ทำกระโดดอปีง และทำกระโดดไขว้เท้า ทำการฝึกวันละละ 40 นาที สัปดาห์ละ 3 วัน (วันเว้นวัน) เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ฝึกวันละ 3 ระดับ แต่ละระดับสูงเพิ่มงาน (ปรับความสูงขึ้น 15 เซนติเมตร) ตรวจสอบคุณภาพโดยนำโปรแกรมการฝึกที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องเหมาะสม (IOC) จำนวน 3 ท่าน โปรแกรมการฝึกมีความเชื่อมั่นระหว่าง 0.66-1.00

แบบแผนในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการทดลองทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบแผนการทดลอง Pretest-Posttest Control Group Design และแบบแผน One Group Repeated Measures Design โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบแผนการทดลอง Pretest-Posttest Control Group Design สำหรับผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) จำนวน 4 รายการของสำนักงานวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2562

2. แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Repeated Measures Design สำหรับการทดสอบระหว่างที่ใช้โปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยาง

ตารางที่ 1 แบบแผนวิจัย One Group Repeated Measures Design

กลุ่ม	Pre -test	1 Week	Treat.	2 Week	Treat.	3 Week	Treat.	4 Week
E	O ₁	O ₂	T	O ₃	T	O ₄	T	O ₅
โดยที่	E	หมายถึง	อาสาสมัครกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยาง					
	O ₁	หมายถึง	การทดสอบก่อนการทดลอง					
	O ₂	หมายถึง	การทดสอบหลังทดลองได้ 1 สัปดาห์					
	O ₃	หมายถึง	การทดสอบหลังทดลองได้ 2 สัปดาห์					
	O ₄	หมายถึง	การทดสอบหลังทดลองได้ 1 สัปดาห์					
	O ₅	หมายถึง	การทดสอบหลังทดลองได้ 2 สัปดาห์					
	T	หมายถึง	โปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยาง					

ขั้นตอนดำเนินงานและเก็บข้อมูล

1. นำหนังสือขออนุญาตดำเนินการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไปส่งยังกองกำกับการตรวจตระเวนชายแดนที่ 11 จันทบุรี เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยทำการแจกเอกสารชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (AF 06-02) และอธิบายรายละเอียดฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางให้นักเรียนฟัง การเก็บข้อมูลวิจัยนี้เป็นไปตามความสมัครใจ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่ยินยอมและเต็มใจเข้าร่วมการวิจัยเท่านั้น
2. ผู้วิจัยอธิบายและแสดงวิธีการกระโดด การนับรอบการฝึก และจัดทำคลิปการกระโดดให้นักเรียน ซึ่งสามารถดูเพิ่มเติมได้ แจ้งวันเวลาที่ต้องมาฝึกซ้อมตามโปรแกรมให้กับนักเรียนที่สมัครเข้าร่วมการวิจัยทราบโดยมีครูประจำชั้นควบคุมการฝึกซ้อมร่วมกับผู้วิจัย
3. ดำเนินการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่ร่วมการวิจัย (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) ของสำนักงานวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา พ.ศ. 2562 จำนวน 4 รายการ ได้แก่ การทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า การทดสอบดันพื้นประยুক্ত 30 วินาที การทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที และการยืนยกเข่า ขึ้นลง 3 นาที เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสมรรถภาพทางกาย และดำเนินการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (Pre-test) ด้วยเครื่องมือ Back and Lag Dynamometer รุ่น (5102BACK - D) เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการฝึก
4. เริ่มโปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยางตามที่กำหนดไว้เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน (วันจันทร์ พุธ ศุกร์) ฝึกวันละ 40 นาที ทำการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (Mid test) ทุกวันศุกร์สัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 ด้วยเครื่องมือ Back and Lag Dynamometer รุ่น (5102BACK - D)
5. ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (Post-test) ด้วยเครื่องมือ Back and Lag Dynamometer และทดสอบสมรรถภาพทางกายทั่วไป (Post-test) ด้วยแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) ของสำนักงานวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา พ.ศ. 2562 จำนวน 4 รายการ
6. นำข้อมูลสมรรถภาพทางกายที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนการฝึกกับหลังการฝึก และเปรียบเทียบผลฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 แล้ววิเคราะห์ผลทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครและนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับในรูปของตารางประกอบความเรียง ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการทดสอบ

2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ก่อนและหลังการฝึกตามช่วงเวลาจำแนกตามเพศ

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ก่อนการฝึกกับหลังการฝึก และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (one-way repeated-measures ANOVA)

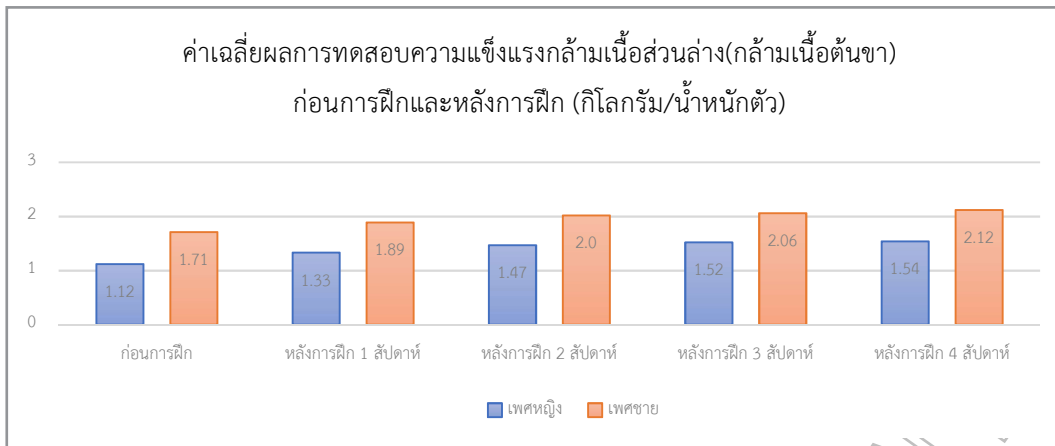
2.3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) หลังการฝึกที่ส่งผลต่อระดับสมรรถภาพทางกายด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) จำแนกตามเพศ

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายก่อนการฝึกกับหลังการฝึกเทียบเกณฑ์มาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นอาสาสมัครเพศชาย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 เป็นอาสาสมัครเพศหญิง 42 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 อายุระหว่าง 10-12 ปี จำแนกเป็นอายุ 10 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 อายุ 11 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 อายุ 12 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ก่อนการฝึกกับหลังการฝึกจำแนกตามเพศโดยรวมดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ก่อนการฝึกกับหลังการฝึก

แผนภูมิที่ 1 พบว่า เพชรบูรณ์ มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่างสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ย 1.71 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 หลังการฝึกสัปดาห์ 1, 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ย 1.89, 2.02, 2.06, 2.12 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62, 0.63, 0.64, 0.64 ตามลำดับ เพชรบูรณ์ มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่างสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ย 1.12 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 หลังการฝึกสัปดาห์ 1, 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ย 1.33, 1.47, 1.52, 1.45 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41, 0.46, 0.47, 0.47 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา)

ก่อนการฝึกกับหลังการฝึกตามช่วงเวลาด้วยสถิติวัดความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ จำแนกตามเพศ พบว่า

เพชรบูรณ์ ความแตกต่างของผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) เมื่อเปรียบเทียบตามช่วงเวลา ระหว่างก่อนการฝึกกับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสถิติ Wilks' Lambda มีค่าเท่ากับ 0.27 ค่า F เท่ากับ 20.76 (ค่า Sig. = .00) ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ของอาสาสมัครเพชรบูรณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกระหว่างสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และ 4 มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติเปรียบเทียบรายคู่ของความแตกต่างตามช่วงเวลาของผลการทดสอบความแข็งแรงกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ของอาสาสมัครเพชรบูรณ์

คู่เปรียบเทียบ	Mean Difference	Std. Error	Sig.
ก่อนฝึกเทียบกับหลังฝึก 1 สัปดาห์	.182*	0.056	0.026
ก่อนฝึกเทียบกับหลังฝึก 2 สัปดาห์	.314*	0.07	0.001
ก่อนฝึกเทียบกับหลังฝึก 3 สัปดาห์	.345*	0.069	0.000
ก่อนฝึกเทียบกับหลังฝึก 4 สัปดาห์	.408*	0.07	0.000
หลังฝึก 1 สัปดาห์ เทียบกับ หลังฝึก 2 สัปดาห์	.132*	0.027	0.026
หลังฝึก 1 สัปดาห์ เทียบกับ หลังฝึก 3 สัปดาห์	.164*	0.027	0.000
หลังฝึก 1 สัปดาห์ เทียบกับ หลังฝึก 4 สัปดาห์	.226*	0.029	0.000
หลังฝึก 2 สัปดาห์ เทียบกับ หลังฝึก 3 สัปดาห์	.031*	0.007	0.001
หลังฝึก 2 สัปดาห์ เทียบกับ หลังฝึก 4 สัปดาห์	.094*	0.013	0.000
หลังฝึก 3 สัปดาห์ เทียบกับ หลังฝึก 4 สัปดาห์	.062*	0.009	0.000

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยรวมของอาสาสมัครเพศชาย ภายหลังกการฝึกทุกสัปดาห์กล้ามเนื้อส่วนล่างมีความแข็งแรงสูงขึ้น โดยเฉพาะหลังกการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 2.12 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 รองลงมาคือ หลังกการฝึกสัปดาห์ที่ 3, 2 และ 1 มีค่าเฉลี่ย 2.06, 2.02, 1.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64, 0.63, 0.62 ตามลำดับ

เพศหญิง ความแตกต่างของผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) เมื่อเปรียบเทียบตามช่วง

เวลาระหว่างก่อนการฝึกกับหลังกการฝึกสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสถิติ Wilks' Lambda มีค่าเท่ากับ 0.25 ค่า F เท่ากับ 28.55 (ค่า Sig. = .00) ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบความแข็งแรงกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ของอาสาสมัครเพศหญิงที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกระหว่างสัปดาห์ที่ 1, 2, 3 และ 4 มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสถิติเปรียบเทียบรายคู่ของความแตกต่างตามช่วงเวลาของผลการทดสอบความแข็งแรงกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) ของอาสาสมัครเพศหญิง

คู่เปรียบเทียบ	Mean Difference	Std. Error	Sig.
ก่อนฝึกเทียบกับหลังกฝึก 1 สัปดาห์	.212*	0.046	0.00
ก่อนฝึกเทียบกับหลังกฝึก 2 สัปดาห์	.357*	0.053	0.00
ก่อนฝึกเทียบกับหลังกฝึก 3 สัปดาห์	.401*	0.055	0.00
ก่อนฝึกเทียบกับหลังกฝึก 4 สัปดาห์	.435*	0.056	0.00
หลังกฝึก 1 สัปดาห์ เทียบกับ หลังกฝึก 2 สัปดาห์	.145*	0.018	0.00
หลังกฝึก 1 สัปดาห์ เทียบกับ หลังกฝึก 3 สัปดาห์	.189*	0.022	0.00
หลังกฝึก 1 สัปดาห์ เทียบกับ หลังกฝึก 4 สัปดาห์	.223*	0.022	0.00
หลังกฝึก 2 สัปดาห์ เทียบกับ หลังกฝึก 3 สัปดาห์	.043*	0.007	0.00
หลังกฝึก 2 สัปดาห์ เทียบกับ หลังกฝึก 4 สัปดาห์	.078*	0.009	0.00
หลังกฝึก 3 สัปดาห์ เทียบกับ หลังกฝึก 4 สัปดาห์	.035*	0.005	0.00

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยรวมของอาสาสมัครเพศหญิง ภายหลังกการฝึกทุกสัปดาห์กล้ามเนื้อส่วนล่างมีความแข็งแรงสูงขึ้น โดยเฉพาะหลังกการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 1.54 กิโลกรัม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 รองลงมาคือ หลังกการฝึกสัปดาห์ที่ 3, 2 และ 1 มีค่าเฉลี่ย 1.52, 1.47, 1.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47, 0.46, 0.41 ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่างกับผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายโดยรวม จำนวน 4 รายการ ได้แก่ การทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า การทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที การทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที และการยืน

ยกเข้า ขึ้นลง 3 นาที ทั้งเพศชายและเพศหญิงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) มีความสัมพันธ์ในปานกลางและระดับต่ำ พบว่า ความแข็งแรงหลังกการฝึกมีความสัมพันธ์กับรายการทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที มากที่สุด (มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.30 Sig. ที่ระดับ .05 เป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง) รองลงมาคือ รายการทดสอบยืนยกเข้าขึ้นลง 3 นาที (มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.27 Sig. ที่ระดับ .05 เป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ) (ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน, 2556: 130) สำหรับรายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที และรายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้าไม่มีความสัมพันธ์กับความแข็งแรง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) หลังการฝึกที่ส่งผลต่อรายการทดสอบสมรรถภาพทางกายโดยรวม จำนวน 4 รายการ

รายการทดสอบสมรรถภาพทางกาย	สถิติ	ความแข็งแรงกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา)
นั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)	Pearson Correlation	-0.126
	Sig. (2-tailed)	0.273
ดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง)	Pearson Correlation	0.162
	Sig. (2-tailed)	0.157
ลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง)	Pearson Correlation	.299**
	Sig. (2-tailed)	0.008
ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง)	Pearson Correlation	.274*
	Sig. (2-tailed)	0.015

4. ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายทั่วไปของอาสาสมัครนักเรียนหลังการฝึกเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) ของสำนักงานวิทยาศาสตร์การกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2562 จำนวน 4 รายการ จำแนกตามเพศและอายุ พบว่า

เพศชาย อายุ 10 ปี ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายระดับดีมาก คือ รายการทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 38.64, S.D. = 9.48) ระดับดี คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 24.54, S.D. = 4.63) รายการทดสอบยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 143.46, S.D. = 29.51) และระดับต่ำ คือ รายการนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X}$ = 6.99, S.D. = 5.60) ดังแผนภูมิที่ 3

อายุ 11 ปี ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายระดับดี คือ รายการทดสอบยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 153.75, S.D. = 26.45) ระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 21.92, S.D. = 4.40) รายการทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 29.08, S.D. = 4.88) และผลการทดสอบระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X}$ = 7.46, S.D. = 5.22)

อายุ 12 ปี ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายระดับดี คือ รายการทดสอบยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 161.00, S.D. = 54.55) ระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 22.90, S.D. = 6.54) รายการทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 30.36, S.D. = 6.68) และระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X}$ = 6.53, S.D. = 4.73)

เพศหญิง อายุ 10 ปี ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายระดับดี คือ รายการทดสอบยืนยกเข่าขึ้นลง (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 141.53, S.D. = 39.03) ระดับปานกลาง คือ รายการดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 16.40, S.D. = 4.64) รายการทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 24.40, S.D. = 3.62) และระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X}$ = 5.74, S.D. = 8.21)

อายุ 11 ปี ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 24.73, S.D. = 4.94) รายการทดสอบยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 134.47, S.D. = 31.74) ระดับต่ำ คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 15.13, S.D. = 3.44) และรายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า ($\bar{X}$ = 5.82, S.D. = 4.94)

อายุ 12 ปี ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายระดับดี คือ รายการทดสอบลุกนั่ง 60 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 23.50, S.D. = 3.26) รายการทดสอบยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 141.17, S.D. = 19.81) ระดับปานกลาง คือ รายการทดสอบดันพื้นประยุกต์ 30 วินาที (ครั้ง) ($\bar{X}$ = 17.50, S.D. = 3.58) และระดับต่ำ คือ รายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร) ($\bar{X}$ = 8.49, S.D. = 5.51)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาผลการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อสูงขึ้น เพราะผู้วิจัยได้ออกแบบโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกตามหลักการฝึก โดยเลือกใช้รูปแบบพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อด้วยการกระโดด (โปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยการกระโดดยาง) ที่เน้นการโดดเท้าคู่และเท้าเดียว ซึ่งการกระโดด

นั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการฝึก เพื่อพัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง สามารถทำได้ด้วยการฝึกพลัยโอเมตริก สำหรับระยะเวลาในการฝึกเพียง 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาสาสมัครนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรีนั้นเป็นนักเรียนทั่วไปที่ไม่ใช่นักกีฬาที่ต้องฝึกฝนทักษะเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในการพัฒนาความแข็งแรงจากการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกนี้ จึงที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพเพื่อสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) ให้กับนักเรียนที่เป็นอาสาสมัครในงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤทัย ภูมิสลด และ ศศิมา พุกุลานนท์ (2558: 2) ที่ศึกษาผลการฝึกแบบพลัยโอเมตริกระยะเวลา 4 สัปดาห์ ที่ส่งผลต่อความเร็ว ความคล่องแคล่วและพลังกล้ามเนื้อขาในนักกีฬาบาสเกตบอลชายระดับมหาวิทยาลัย อาสาสมัครทั้งหมดเป็นนักกีฬาบาสเกตบอลของมหาวิทยาลัยพะเยา มีอายุระหว่าง 18-23 ปี ได้รับการฝึกแบบพลัยโอเมตริก 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ติดต่อกัน พบว่า กลุ่มฝึกมีความเร็ว ความคล่องแคล่วและพลังกล้ามเนื้อขาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักริ ออย่าเสียดัย (2565: 2) ที่ศึกษาผลการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับการฝึกด้วยน้ำหนักที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อขาของนักกีฬาฟุตบอล พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของพลังกล้ามเนื้อขาหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มากกว่าก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มากกว่าก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้แม้ผลการวิจัยโดยรวมจะสามารถพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อขา) ได้ แต่เมื่อพิจารณาจากผลการทดลองจะพบว่า ค่าเฉลี่ยของความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาไม่สูงมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยเลือกทำการทดลองเพียงระยะเวลา 4 สัปดาห์ และลักษณะของการกระโดดเปลี่ยนแปลงทุกสัปดาห์แม้จะมีการปรับระดับความสูงของการฝึกก็ตาม ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจึงพัฒนาอย่างไม่เต็มที่ตามหลักการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ สำหรับการฝึกซ้อมจะต้องค่อย ๆ เพิ่มปริมาณขึ้นให้เหมาะสมกับบุคคลและความหนักและรูปแบบของการฝึกซ้อมจะมีการเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน ในการฝึกหัดใหม่จึงต้องการพัฒนาระดับความหนักหนึ่งต้องคงไว้ 2 สัปดาห์ และต้องปรับปรุงความหนักของการฝึกซ้อมทุก ๆ 3 สัปดาห์ ซึ่งจะเกิดขึ้นในสัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์ที่ 4 และช่วงท้ายของสัปดาห์ที่ 6 เป็นอย่างน้อย (สนธนา สีละมาต, 2555: 258)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความแข็งแรงที่ส่งผลต่อรายการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ความแข็งแรงที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อรายการทดสอบลูกนั่ง 60 วินาที และรายการทดสอบยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.27 (Sig. ที่ระดับ .05) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน, 2556: 130) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเพราะว่าลักษณะ

การกระโดดที่ต้องดึงเข่าขึ้นมาใกล้ลำตัว (บริเวณหน้าท้อง) ซึ่งใช้กล้ามเนื้อหน้าท้องส่วนล่างร่วมด้วยขณะที่ทำการกระโดดและกล้ามเนื้อส่วนล่าง (กล้ามเนื้อต้นขา) จึงทำให้มีความแข็งแรงตามลำดับ สำหรับรายการทดสอบต้นพื้นประยุกต์ 30 วินาที และรายการทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า ไม่มีความสัมพันธ์หรือมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมากจนไม่มีนัยสำคัญนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าโปรแกรมการฝึกไม่ได้ให้ความสำคัญกับการออกแรงที่กล้ามเนื้อส่วนบนแม้จะมีจังหวะของการเหวี่ยงแขนร่วมด้วยก็ตาม ทำให้กล้ามเนื้อส่วนบนมีความแข็งแรงระดับต่ำ ประกอบกับลักษณะการฝึกในโปรแกรมเป็นการฝึกกระโดดในแนวตั้งซึ่งไม่ได้ใช้ความอ่อนตัว (ข้อต่อบริเวณหลังส่วนล่าง) ผลการฝึกจึงไม่ได้ส่งผลต่อความอ่อนตัวในรายการทดสอบแบบนั่งงอตัวไปข้างหน้าซึ่งเป็นภาวะวัดความยืดหยุ่นของข้อต่อบริเวณหลังส่วนล่างทั้งสองรายการทดสอบนี้จึงไม่มีความสัมพันธ์กับความแข็งแรง

สำหรับผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายจากผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เพศชายมีรายการทดสอบอยู่ในระดับดีมากและดีในทุกช่วงอายุ สำหรับเพศหญิงอยู่ในระดับดีและปานกลาง ทั้งนี้เพศชายและเพศหญิงมีสมรรถภาพทางกายด้านความอ่อนตัวระดับต่ำเหมือนกัน

การนำผลการวิจัยใช้

1. สามารถนำไปใช้ในการฝึกนักกีฬาให้กับนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดจันทบุรี หรือนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ต้องการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่างเตรียมทีมกีฬาเพื่อแข่งขัน
2. สามารถนำรูปแบบการกระโดดแบบนี้ไปใช้กับนักกีฬาที่ต้องการใช้การกระโดดเฉพาะ เช่น นักกีฬาวอลเลย์บอล นักกีฬานักกีฬาบาสเกตบอล นักกีฬาตะกร้อ ซึ่งลักษณะการเล่นนั้นต้องกระโดดในแนวตั้ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การทำวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว เพื่อยืนยันผลและเปรียบเทียบผลการการวิจัยให้ชัดเจนขึ้น จึงควรทำการวิจัยที่เต็มกระบวนการ คือ มีกลุ่มทดลองร่วมกับกลุ่มควบคุมร่วมด้วย
2. การทำวิจัยครั้งนี้ทำกับนักเรียนทั่วไปซึ่งไม่ใช่กับนักกีฬา ผลที่ได้จึงไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทักษะด้านกีฬา ในการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกีฬาของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). **แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2555-2559)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค.
- _____. (2555). **แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค.
- _____. (2555). **แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย สำหรับเด็กไทย อายุ 7-12 ปี**. กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา.
- _____. (2562). **แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย สำหรับเด็กไทย อายุ 7-12 ปี**. กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2552). **การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ**. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2557). **วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสินธนาโก้ปี่.
- จักรี อย่าเสียดย์. (2565). ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับการฝึกด้วยน้ำหนักที่มีผลต่อพลังของกล้ามเนื้อขาของนักกีฬาฟุตบอล. **วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน**. ปีที่ 28 หน้า 118.
- ติยาพร ธรรมสนิท และคณะ. (2560). **งานวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตจังหวัดจันทบุรี**. จันทบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน. (2556). **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- สนธยา สีละมาต. (2555). **หลักการฝึกกีฬาสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมฤทัย พุ่มสลด และ ศศิมา พกุลานนท์. (2558). ผลของการฝึกแบบพลัยโอเมตริกระยะเวลา 4 สัปดาห์ที่ส่งผลต่อความเร็ว ความคล่องแคล่ว และพลังกล้ามเนื้อขาในนักกีฬาบาสเกตบอลของมหาวิทยาลัยพะเยา. **วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)**. ปีที่ 36 หน้า 599-606.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **แผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564-2565**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575**. กรุงเทพมหานคร: พรินทรวานกราฟฟิค.
- Taro Yamane. (1970). **Statistic: an Introductory Analysis**. 2nd ed. New York: Harper & Row.

วารสารวิจัยรำไพพรรณี Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติที่ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 (พ.ศ. 2563-2567) จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาโท-เอก นักวิจัยจากหน่วยงานภายในและภายนอกต่าง ๆ สู่สาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ได้นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และ 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร

วารสารเปิดรับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหาของบทความต่าง ๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้เขียน

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ 1) บทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ (Review articles) โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวนไม่เกิน 10-12 หน้า และกำหนดให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้เขียน โดยบทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 3-5 คำ และมีส่วนประกอบดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

ระเบียบการตีพิมพ์

1) ผู้วิจัยดำเนินการเขียนบทความวิจัยตามข้อกำหนดรูปแบบของวารสารวิจัยรำไพพรรณี ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน

2) ผู้วิจัยส่งบทความที่สมบูรณ์ตรงตามแบบฟอร์มเป็นไฟล์นามสกุล .doc (Word) ความยาวไม่เกิน 10-12 หน้า ทางระบบออนไลน์ Thaijo วารสารวิจัยรำไพพรรณี โดยสมัครผ่านเว็บไซต์ระบบ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/> ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php> สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3) ผู้วิจัยต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 4,000 บาท หลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารฯ เรียบร้อยแล้ว

4) ผู้วิจัยสามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้

โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48958-7 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาทราย) เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN หลักฐานการชำระเงินได้ที่ อีเมล research_rbru2010@hotmail.com

กองบรรณาธิการจะไม่คืนเงินในกรณีบทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่ากรณีใด ๆ เพราะเป็นค่าตอบแทนการพิจารณาบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการปรับแก้ไขบทความตามผลการตรวจประเมินของกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิของวารสารวิจัยรำไพพรรณี อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการในการตีพิมพ์

6) เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อที่ 1) - ข้อ 5) เรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกไปตอบรับการตีพิมพ์และใบเสร็จรับเงินจากทางราชการให้กับผู้วิจัย และดำเนินการตามกระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

7) ถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตีพิมพ์กองบรรณาธิการจะแจ้งยกเลิกการตีพิมพ์บทความการวิจัยไปยังหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยที่ท่านสังกัดอยู่ และจะไม่ได้รับค่าธรรมเนียมคืน

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- ขนาดกระดาษ A4
- ขอบกระดาษ ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว
- ระยะระหว่างบรรทัด หนึ่งเท่า (Single Space)
- ตัวอักษร ใช้ TH SarabunPSK ตามที่กำหนดดังนี้
  - ชื่อเรื่อง (Title)
    - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
    - ภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
  - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
    - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
    - ที่อยู่ผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
    - อีเมลผู้เขียนหลัก วันที่ส่ง วันที่แก้ไขล่าสุด และวันตอบรับบทความ
    - *Corresponding author E-mail: (Received; Revised; Accepted)
  - บทคัดย่อ
    - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
    - เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
  - คำสำคัญ ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ โดยเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความประมาณ 3-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
    - เนื้อหา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวหนา
    - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
  - Keyword ให้พิมพ์ต่อจากส่วน Abstract โดยเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
  - รายละเอียดบทความ (Body)
    - คำหลักบทขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
    - หัวข้อย่อยขนาด 14 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
    - ตัวอักษรขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
    - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

รายละเอียดบทความประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

- คำศัพท์ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

■ รูปภาพและตาราง กรณีรูปภาพและตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้อยู่ใต้รูปภาพ และจัดกึ่งกลางคอลัมน์ เนื้อหา และคำบรรยายภาพ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ

- รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง.//ปีพิมพ์.//ชื่อเรื่อง.//จำนวนเล่ม.//ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี).//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2547). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Books.

2. อ้างอิงจากบทความในหนังสือ รายงานการประชุมทางวิชาการ สัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียนบทความ.//ปีพิมพ์.//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อหนังสือ.//ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม.
ครั้งที่พิมพ์.//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.//หน้า.

ตัวอย่าง :

ปกรณั ปรียากร. (2532). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาชนบท. หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 33-34.
Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. (1991). Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence from West Germany. In Innovation and Technological Change: An International Comparizon. Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester Wheatsheaf. pp. 152-159.

3. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปีพิมพ์.//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่ (เดือน):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุรัชช์ พึ่งเกียรติ. (2547). นาโนเทคโนโลยีวัสดุศาสตร์ระดับไมโคร. ผู้ส่งออก. 17 (ปีที่แรก เมษายน): 19-22.
Mintrom, Michael and Vergari, Sandra. (1996). Advocacy Coalitions, Policy Entrepreneurs and Policy Change. Policy Studies Journal. 24 (Autumn): 420-434.

4. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี.//ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์.//ระดับปริญญา/มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

ธีรวัฒน์ พันธุ์สุผล. (2547). การรับรู้กิจกรรมการพัฒนาทางกองประจำการเพื่อการพัฒนาประเทศ กรณีศึกษา กรมทหารต่อสู้อากาศยาน หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
ปิโย เล็กกำแหง. (2547). พฤติกรรมการซื้อและการบริโภคเครื่องดื่มในร้านกาแฟขนาดเล็กของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษานักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ภาคนิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
Thawilwadee Bureekul. (1998). Major Factors Affecting Industrial Hazardous Waste Policy Implementation in Central Thailand. Doctoral dissertation, National Institute of Development Administration.

5. อ้างอิงจากรายงานการวิจัย และเอกสารวิจัยที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี.//ชื่อเอกสาร./รายงานการวิจัย/เอกสารวิจัย หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2538). จริยธรรมในงานวิจัย. เอกสารวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

6. อ้างอิงจากสิ่งพิมพ์กฎหมาย

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย.//ชื่อวารสาร.//ฉบับ/เล่มที่./ตอนที่/(วัน เดือน):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ไปเป็นของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับกฤษฎีกา 83, 29 ฉบับพิเศษ (31 มีนาคม): 23-36.

The Act on Revenue Code Amendment (No.35) B.E. 2544. **Royal Thai Government Gazette**. 118, 85A (27 September 2001): 1-4.

7. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./[CD-ROM]./สถานที่ผลิต./ผู้ผลิต./ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่.

ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./[Online]./เข้าถึงได้จาก./วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ (หรือสืบค้น).

ตัวอย่าง :

Noam, E.M. Telecommunication Policy Issue for the Next Century. [online]. Available : <gopher://198.80.36...//global/telcom.txt>. 1994.

Texas Instruments. Speech Synthesis Processors. [online]. Available : <http://www.ti.com/sc/does/msp/speech/index.htm>. 1998.

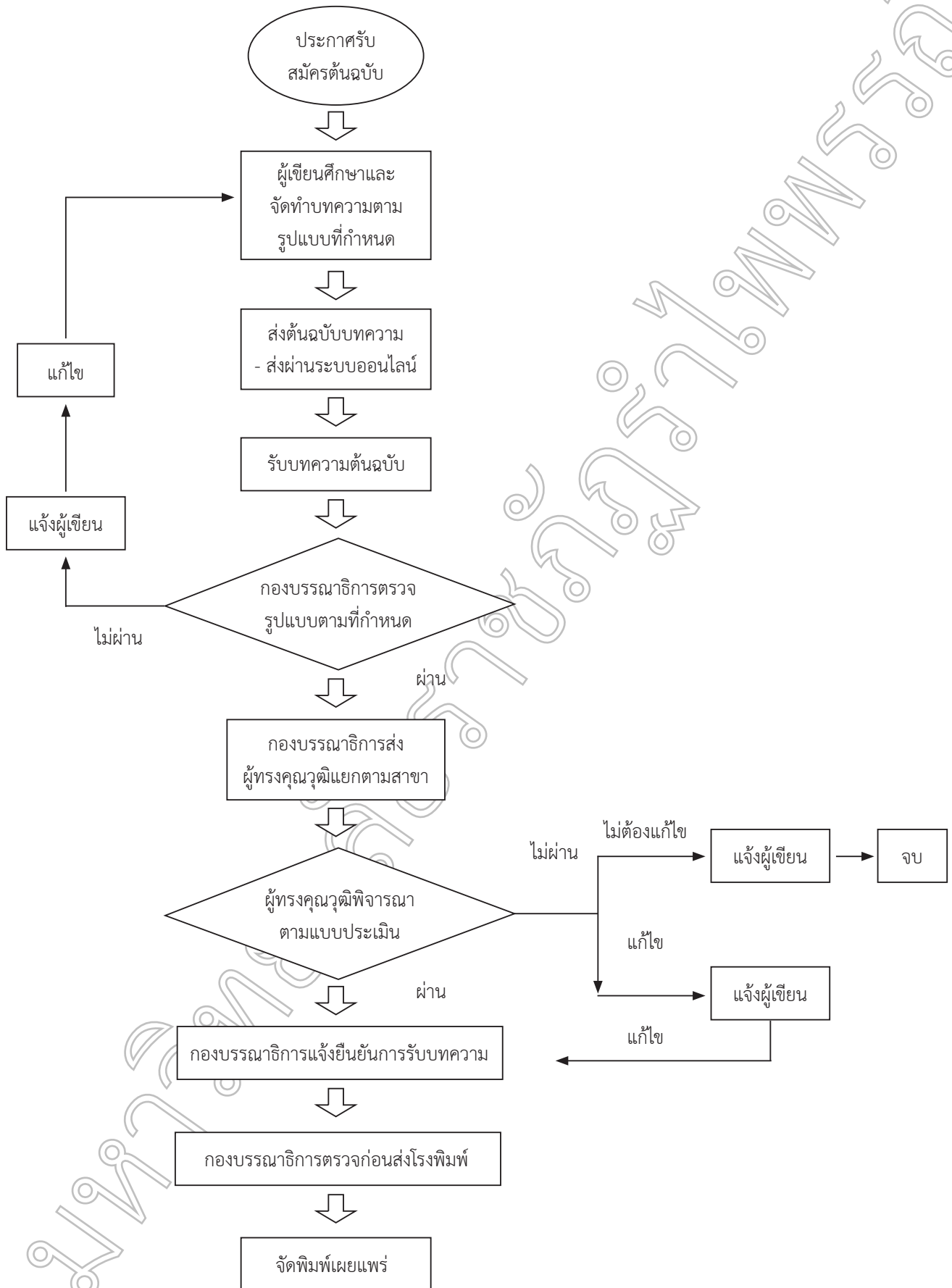
ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php>

หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อการตอบรับการตีพิมพ์

ต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อนหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใด ๆ กองบรรณาธิการจะดำเนินการพิจารณาบทความตามรูปแบบที่กำหนดเบื้องต้น หากบทความใดไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไข หากผ่านการพิจารณาจะเข้าสู่การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาทั้งภายในและภายนอก เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์ โดยจะให้ผู้เขียนที่เป็นชื่อแรกและสามารถดาวน์โหลดวารสารฉบับสมบูรณ์ได้ทางเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php>

ขั้นตอนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี

แบบประเมินบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ชื่อบทความวิจัย

.....
.....
.....

ชื่อผู้ประเมิน

ส่งคืนภายในวันที่

1. ความเป็นมา / ความสำคัญของปัญหาวิจัย

.....
.....
.....

2. การประมวลเอกสาร (กรอบแนวคิด / คุณภาพการประมวลเอกสาร / ความเป็นวิชาการ / ความเกี่ยวข้องกับสมมติฐาน ฯลฯ)

.....
.....
.....

3. วิธีการวิจัย (กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม / ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ / ข้อมูล ฯลฯ)

.....
.....
.....

4. ผลการวิจัย (ใช้สถิติครบถ้วนเหมาะสม / ความถูกต้องของการรายงาน ฯลฯ)

.....
.....
.....

5. การอภิปรายผล (ความเหมาะสมทางวิชาการ ฯลฯ)

.....
.....
.....

6. อื่น ๆ (เช่น การใช้ภาพ / การจัดระเบียบบทความ / การอ้างอิง / ความถูกต้องเชิงวิชาการ ฯลฯ)

.....

.....

.....

7. โดยภาพรวมท่านประเมินว่าบทความวิจัยนี้มีคุณภาพระดับใด (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓)

- 1) ควรตีพิมพ์ โดยมีการแก้ไขเล็กน้อย (เช่น คำผิด)
- 2) ควรตีพิมพ์ โดยอาจแก้ตามคำแนะนำของผู้ประเมิน หรือไม่ก็ได้
- 3) ควรตีพิมพ์ แต่ต้องแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ประเมินก่อน โดย
  - ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง
  - ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง
- 4) อาจตีพิมพ์ได้ โดยผู้เขียนต้องทบทวนและปรับปรุงบทความใหม่ และผ่านการประเมินใหม่อีกครั้ง โดย
  - ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง
  - ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง
- 5) ไม่ควรตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่ .....

หมายเหตุ 1. ถ้าเนื้อที่กระดาษไม่พอ ท่านสามารถเขียนคำแนะนำเพิ่มเติมได้
 2. กองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยแบบประเมินนี้แก่ผู้เขียนบทความ แต่จะรวบรวมส่งข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะให้แก่ผู้เขียน โดยพิจารณาตามแต่กรณี

กรุณาส่ง กองบรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 5) อาคาร 36
 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรัชชศักดิ์ชุมพล ตำบลท่าช้าง
 อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
 โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 10802 โทรสาร 0-3947-1056
 มือถือ 086-4402639
 อีเมล research_rbru2010@hotmail.com

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

INSTITUTE OF RESEARCH AND DEVELOPMENT RAMBHAIBARNI RAJABHAT UNIVERSITY

41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

โทร./โทรสาร 0-3947-1056 โทร. 0-3931-9111 ต่อ 10802, 086-440-2639

เว็บไซต์ <http://www.research.rbru.ac.th> E-mail : research_rbru2010@hotmail.com